

— С В І Т О В И Й Б Е С Т С Е Л Е Р —
продано понад 15 мільйонів примірників

ХИЖА

КОЛИ ТРАГЕДІЯ ВІДКРИВАЄ ВІЧНІСТЬ

ВІЛЬЯМ ПОЛ ЯНГ

THE SHACK

A novel by
WILLIAM P. YOUNG
*In collaboration with Wayne Jacobsen
and Brad Cummings*

The Shack

by Wm. Paul Young

© 2007 by William P. Young

Published by Windblow Media,

4680 Calle Norte, Newbury Park, CA 91320

ISBN 978-0-9647292-3-0

Переклад Олександра Лавриненка

2-е видання, виправлене

© William P. Young, 2007

© Володимир Кулик (ілюстрації), 2011

© Книгоноша, 2010, 2014, 2017

This edition published by arrangement with Windblown Media, Inc. All rights reserved.

Всі права захищені міжнародним законодавством про авторські права. Ця книга в цілому або частково не може бути відтворена жодними засобами, включно з електронними, механічними, фотографічними, звукозаписними, комп'ютерними або будь-якими іншими, без відповідного дозволу видавця.

«Хижа» Вільяма Пола Янга. Розмова із читачем і Богом

Невідомий автор пише книжку про малопопулярного сьогодні Бога. Мало хто міг передбачити успіх. А тепер майже кожен чув про цей роман і дискусії навколо нього.

Успіх «Хижі» можна пояснити тільки так: люди втомилися від традиційних розмов про Бога, від релігійних систем і церковних бюрократій, але не припинили думати про Нього, звертатися до Нього, сперечатися з Ним, перейматися вічними питаннями. Виявилося, що в пострелігійному і постхристиянському світі Бог аж ніяк не помер, застаріли й вмерли тільки

образи, звичні слова й стереотипи.

Книжка обурює «надмірною» сміливістю думки, радикалізмом поставлених запитань, непідробністю виражених переживань. Упродовж лічених місяців блукання світом вона викликала різку критику теологів, але водночас знайшла визнання величезної аудиторії простих, «нерелігійних» людей.

Російський переклад має підзаголовок «Розмова з Богом». Уперше книжка, на обкладинці якої згадано Бога, стала бестселером у пострадянських країнах. Те, чого не вдавалося здійснити проповідникам усіх християнських церков, легко, без зусиль і активних кампаній зробив художній твір.

Автор розповідає історію про людину й Бога, до якої запрошує читача. Пол Янг розмовляє з Господом про людину, але також — про Бога з людиною-читачем. Те, що викладено в тексті, міг би висловити майже кожен із

нас. Такий авторський задум робить усіх нас активними учасниками розповіді. Релігійні традиціоналісти й далекі від християнства люди залучаються до дискусії, яку породжує текст. Ніхто не погоджується з усім, але всі погоджуються «з чимось важливим».

Феномен «Хижі» засвідчив зростання попиту на правдивість, щирість, відкритість у розмовах про Бога.

Займенники, що вказують на Бога, у тексті подано з маленької букви, а це незвично для вітчизняного читача. Сам автор пояснює це тим, що він описує Бога зблизька, а не здалеку; Бога, доступного й втіленого в людині, який не потребує прописних літер і протокольних церемоній.

Щоб уникнути непорозумінь, скажу: книжка написана не для теологів. Пол Янг писав її для своїх дітей. Інакше автор, без сумніву, оминув би гострі кути, суперечливі висловлювання, ухилився б від можливих атак.

Ідеї Янга надто вразливі для критики. Теологічна невизначеність, блукання думки на межі, де християнство вже закінчується або тільки починається, дають лише загальні орієнтири на шляху. Для тих, хто звик мандрувати впорядкованими автострадами, неясностей у книжці досить багато. Однак герой шукає відповіді не на магістральних дорогах і не в залах мегацерков, а на заметених снігом стежинках, в закинутій хижі.

Як і більшість нинішніх книголюбів, я не купую «книжок із відповідями» або книжок «правильних», де все зрозуміло ще з першої сторінки. Пол Янг мудро залишає місце для таємниці й знімає запитальну напругу. Те, що робить книжку вразливою, стало її перевагою.

Книжка в позитивному значенні єретична, саме єресь стимулює пошук, диспути, пробуджує церкву з дрімоти. Але коли це й єресь, то автор на ній не наполягає. Він лише передав словами пережите, відчуте. Якби герой

залишився в «хижі» ще хоча б на один день, невідомо, якого повороту міг би зазнати сюжет, про які ще одкровення ми б дізналися. Прискіпуватися можна тоді, коли автор виводить суму теології зі своєї власної думки або власного досвіду. Цього в Пола Янга немає.

Схоластична, кабінетна теологія програє перед художнім твором. Але «Хижа» виграє не завдяки своїй теологічній правильності, а через нечуване завзяття, яке так любить Бог. Як і в часи Йова, правильні теологи ризикують почути: «...ви не говорили слухного про Мене, як раб Мій Йов» (Йов 42:8).

Віддам належне автору, та все ж зазначу: «Хижу» вирізняють не стільки переваги тексту, скільки співзвучність із часом і настроями сучасників. Цього не можна було б досягти письменницькою працею, Полу Янгу даровано здібність висловити дух часу, накопичені хвилюючі запитання, невтамовну тугу за «справжнім»

Богом. Адже в кожного – своя трагедія й своя «хижа», в якій можна зустрітися з Господом.

Книжка Янга — текст вторинний і не самодостатній. Щоб зрозуміти численні запитання й думки автора, необхідно читати Біблію. «Хижа» відсилає до першоджерела, без зв'язку з яким вона ні до чого не зобов'язуватиме й залишиться нікому не зрозумілою алегорією.

Михайло Черенков, доктор філософії

Ця історія була написана для моїх дітей:

Чеда — Лагідної Глибини;

Ніколаса — Витонченого Дослідника;

Ендрю — Добросердечної Прихильності;

Емі — Радісної Знайки;

Олександри (Лексі) — Сяючої Сили;
Метью — Прийдешнього Дива.

Присвячую її, по-перше,
Кім, моїй Коханій, —
дякую тобі за те,
що врятувала мені життя;

по-друге,
«...усім нам, хто спотикається,
та вірує в Любов.
Устань, і хай вона засяє».

ПЕРЕДМОВА

Чи повірили б ви людині, яка стверджує, що провела вихідні з Богом, тим більше — в хижі? А це була саме хижа.

Я знаю Мака понад двадцять років. Познайомилися ми на сусідському полі, де допомагали заготовляти сіно для корів. Відтоді ми постійно, як кажуть сучасні підлітки, «зависаємо» разом, п'ємо каву, хоча в моєму випадку — це міцний чай, дуже гарячий, із соєвим соусом. Спілкування завжди приносить нам задоволення. Ми разом сміємося, інколи — плачемо. Відверто кажучи, що більше ми дорослішаємо, то більше «зависаємо» разом,

сподіваюся, ви розумієте, про що я.

Повне ім'я мого друга — Аллен Філіпс Маккензі, хоча більшість називає його просто Алленом. Звертатися до чоловіків за другим ім'ям — це сімейна традиція, мабуть, щоб не вдаватися до хвалькуватих цифр I, II, III або слів «молодший» чи «старший». Так, як правило, називають себе люди, які телефоном нав'язують якийсь товар, особливо тоді, коли вдають із себе ваших знайомих. Отже, він сам, його батько і дідусь — усі вони звуться Маккензі, але зазвичай до них звертаються за їхніми другими іменами. Маком його кличе лише дружина Нен і найближчі друзі (хоча кілька разів я чув, як незнайомці кричали: «Маку, де ти вчився кермувати?»).

Мак народився на Середньому Заході у сім'ї звичних до тяжкої праці фермерів із ірландським корінням. Його зовні релігійний батько, хоч і був суворим церковним старійшиною, страшенно пиячив, надто, коли не було

дощу або коли той ішов невчасно. Мак ніколи про нього багато не розповідав, а коли й згадував, то його обличчя кам'яніло, а в очах відбивалася пустка. Саме ці моменти дали мені зрозуміти, що його батька не можна назвати алкоголіком, який напивався й щасливо йшов спати. Він, навпаки, був жорстоким п'янюгою, який спочатку бив дружину, а потім каявся перед Богом.

У зв'язку із цим мені згадалося, як одного разу тринадцятирічний Мак під час молодіжного пробудження не надто охоче вилив душу пастору. Він пройнявся значимістю моменту й у сльозах сповідався, що не робив нічого, аби допомогти матері, коли п'яний батько бив її, часто — аж поки вона втрачала свідомість. Проте Мак залишив поза увагою те, що цей пастор «служив» разом із його батьком, і коли хлопчина повернувся додому, батько вже чекав на нього на ґанку, а мама й сестри десь підозріло поділися. Згодом він

дізнався, що їх було відправлено до тітки Мей, аби батькові ніщо не заважало дати бунтівному синові урок поваги. Він прив'язав свого нащадка до величезного дуба і протягом двох днів лупцював його паском і віршами з Біблії, а коли приходив до тям, одразу ж знову заглядав у пляшку.

За два тижні по тому, тільки-но Мак спромігся підвестися на ноги, він пішов із дому. Але перед цим насипав отруту в кожен пляшку з алкоголем, яку зміг знайти на фермі. Із схованки на подвір'ї він дістав невеличку бляшанку, куди поклав увесь свій земний скарб: сімейне фото, на якому члени родини примружилися від сонця (батько стояв збоку), картку із зображенням тоді ще перспективного бейсболіста Люка Істера за 1950 рік, флакончик, у якому залишалася унція «Ма Гріфф» (єдині парфуми, якими користувалася його мати), катушку ниток із парою голок, сріблясту модель

американського винищувача F-86 і всі свої заощадження — п'ятнадцять доларів і тринадцять центів. Він прокрався в будинок і сунув матері під подушку записку, поки батько хропів після чергової гулянки. Мак написав: «Сподіваюся, ти мене коли-небудь пробачиш». Поклявся, що не повернеться, і не повертався... довго не повертався.

Коли тобі лише тринадцять, дорослим відчути себе складно, але в Мака не було вибору, і він пристосувався досить швидко. Про наступний період свого життя він розповідає неохоче. Цей час він провів здебільшого за кордоном, подорожуючи світом у пошуках щастя. Він не забував про матір, висилав їй деякі кошти через дідуся й бабусю. В одній із країн третього світу він, якщо не помиляюся, взяв участь у збройному конфлікті й зненавидів війну всім серцем. Коли Макові виповнилося двадцять, він поїхав до Австралії та вступив там до

семінарії. Достатньо простудіювавши теологію й філософію, він повернувся до Сполучених Штатів, примирився з матір'ю та сестрами, після чого переїхав до Орегону, де познайомився, а згодом і одружився з Неннет Семюелсон.

У світі, де так багато балаканини, Мак аналізує й діє. Він висловлює свою думку лише тоді, коли його про це просять, хоча більшість знайомих намагається його ні про що не запитувати. Бо коли він говорить, то здається чужинцем, який сприймає людські ідеї й досвід не так, як інші.

Річ у тім, що у світі, де більшість людей прагне чути те, до чого вони звикли, Мак нічого не приховує. Тим, хто його знає, він зазвичай подобається, але за умови, що тримає язик за зубами. Коли ж він починає говорити, люди не стільки змінюють свою думку про нього, скільки відчують раптом певне незадоволення собою.

Одного разу Мак визнав, що в юнацькі роки дещо вільніше висловлював свою думку, проте це було більше засобом виживання, який допомагав йому приховати душевні рани. Адже він неодноразово виливав свій біль на інших. Мак не заперечує, що полюбляв викривати огріхи оточуючих і навіть принижувати їх, вдаючи, що контролює ситуацію. Не надто гарно з його боку!

Поки я пишу ці рядки, думаю про Мака, яким його завжди знав. Він був особливим лише для тих, хто достатньо близько з ним спілкувався. Це непримітний чоловік невеликого зросту, з лисиною й трохи надмірною вагою, він нагадує багатьох чоловіків, яким ось-ось має виповнитися п'ятдесят шість років. Ви навряд чи звернете на нього увагу в натовпі чи громадському транспорті, коли раз на тиждень він вирушає на нараду до міста. Адже працює він переважно в себе вдома на Вайльд-роуд, продає там усілякі високотехнологічні пристрої, які

я навіть не намагаюся зрозуміти, ніби життя й так не летить із шаленою швидкістю.

Ви зможете усвідомити, який Мак розумний, лише тоді, коли почуєте його розмову з фахівцем на професійну тему. Мені неодноразово доводилося бути свідком того, як мова починала все менше нагадувати англійську, а сам я ледь вловлював думку, що виривалася, наче водограй із кольорового каміння. Мак — інтелектуал практично в усьому. Відчувається, що в нього непохитні переконання, проте він висловлює їх делікатно, і це не заважає вам дотримуватися власних.

Найбільше Мак полюбляє говорити про Бога, творіння та віру. У такі моменти в нього починають виблискувати очі, на обличчі з'являється ледь помітний усміх, і, несподівано позбувшись утоми й відчуття віку, він більше не в змозі стримуватися. Водночас Мак — не надто релігійна людина. Здається, що релігію він то любить, то

ненавидить. Так само, мабуть, можна описати його стосунки з Богом, який, на його думку, занадто далекий і байдужий. Час від часу невеликі колючки сарказму, наче гострі отруйні стріли, вилазять крізь тріщини муру, яким він себе огородив. Хоча ми відвідуємо одну й ту саму церкву («П'ятдесят п'яте незалежне об'єднання святого Іоана Хрестителя», як ми любимо її називати), можна сказати, що він почувається там не надто комфортно.

Мак і Нен живуть у загалом щасливому шлюбі вже понад тридцять п'ять років. За словами Мака, Нен врятувала йому життя, сплативши за це високу ціну. Чомусь, а чому саме – не зовсім зрозуміло, нині вона любить його більше, ніж колись. І це незважаючи на те, що, як я чув, спочатку він неабияк її ображав. Гадаю, що зцілення впливає зі стосунків так само, як, до речі, й образи. Безсумнівно, для тих, хто спостерігає за таким перетворенням зовні, все це навряд чи має хоч якийсь

сенса.

Хоч би там як, але Мак таки одружився. Нен — це розчин, завдяки якому тримаються цеглинки їхньої сім'ї. Життя Мака сповнене відтінків сірого, а Нен, на відміну від нього, проходить переважно через біле й чорне. Здоровий глузд для неї такий природний, що вона не завжди вбачає в цьому щось особливе. Піклування про рідних завадило їй реалізувати свою мрію стати лікарем, проте вона досягла значних успіхів як медсестра. Її робота з хворими на рак, що ось-ось мають померти, заслужила загальне визнання. Якщо Мак має широкі взаємини з Богом, то Нен — глибокі.

Такі різні люди — батьки п'яти надзвичайно симпатичних дітей. Мак любить повторювати, що красу вони успадкували від нього, оскільки «у Нен залишається її власна». Двоє з трьох хлопців уже мешкають окремо. Джон щойно одружився і працює в місцевій торговельній

компанії. Тайлер тільки-но закінчив коледж і вступив до магістратури. Джош і Кетрін (Кейт) живуть із батьками й навчаються в місцевому коледжі. Найменша — Мелісса, або Міссі, як ми любили її називати. Вона... Ви краще з нею познайомитеся на сторінках цієї книжки.

На мою думку, останні кілька років життя для Мака виявилися не просто особливими. Він тепер так відрізняється від того, ким був раніше, що його вже не впізнати. Упродовж усього часу нашого знайомства він завжди був добрим і лагідним, проте після виписки з лікарні три роки тому... він став іще добрішим і лагіднішим. Він належить до тих небагатьох людей, які почуваються цілком зручно в своєму тілі. У компанії з ним я сам почуваюся так комфортно, як ні з ким іншим. Після наших зустрічей у мене складається враження, що кращої розмови в моєму житті не було, хоча говорю переважно я. Що ж до його взаємин із Богом, то вони

стали не лише ширшими, а й значно глибшими, втім, це йому дорого коштувало.

Сьогодні життя Мака відрізняється від того, яке він провадив сім чи більше років тому, коли його вірним супутником був Великий Сум, а сам він припинив спілкуватися з людьми. Тоді, наче за взаємною згодою, ми не «зависали» років зо два. Я бачився з ним лише час від часу чи то в магазині, чи то в церкві. Хоча ми й обмінювалися формальними обіймами, на цьому все зупинялося. Макові було непросто дивитися мені у вічі. Можливо, він не хотів починати розмову, яка могла поглибити його й так глибоку душевну рану.

Однак усе змінилося після жахливої аварії... От! І знову я випереджаю події. До цього ми ще повернемося свого часу. Коротко кажучи, упродовж останніх років Мак, здається, позбувся тягара Великого Суму й розпочав повноцінне життя. Те, що трапилося три роки тому,

повністю змінило мелодію його життя, і я з нетерпінням прагну виконати її для вас.

На відміну від безпосереднього спілкування, Мак не дуже вправний у письмі, проте чудово знає про моє захоплення писемним словом. Тому він попросив мене викласти цю розповідь — його розповідь, як він сказав, «для Нен і дітей». Він бажав, щоб ця історія не лише віддзеркалила глибину його любові до рідних, а й допомогла їм зрозуміти, що коїлося в його душі. Ви чудово знаєте, що йдеться про місце, де ви можете побути наодинці або сам на сам із Богом, якщо, звісно, вірите в нього. Щоправда, він може там бути, навіть якщо ви і не вірите в нього. Це так на нього схоже. Його ж не дарма назвали Всемогутнім.

Те, що ви прочитаєте, ми з Маком намагалися «вдягнути у слова» впродовж місяців. Усе це трохи, або й не трохи, зі сфери фантастики. Наскільки правдиві

окремі епізоди розповіді — судити не мені. Достатньо сказати, що, хоча деяким речам бракує наукових доказів, у певному сенсі вони все ж таки правдиві. Якщо відверто, то згадка про мене в цій книжці в місцях, де я ніколи не бував і навіть не підозрював про їх існування, зворушила мене до глибини душі. Не буду приховувати, що мені хочеться, аби все, сказане Маком, було правдою. Коли він поруч, я в цьому не сумніваюся, коли ж його немає, а видимий світ із бетону й комп'ютерів здається справжнім, в серце закрадаються сумніви.

І наостанок кілька застережень. По-перше, Мак дуже хотів, аби ви знали: якщо ви прочитаєте цю розповідь і вона вам не сподобається, знайте, що «вона призначалася не вам». А можливо, й вам... Події, про які ви дізнаєтесь, — все, що Мак зміг пригадати. Це — його розповідь, не моя, тому в кількох епізодах, де згадується моє ім'я, звертатимусь до себе від третьої особи, так,

начебто автор — Мак.

Бувають моменти, коли пам'ять — не найкращий помічник, особливо, коли йдеться про трагедію. Тому не здивуюся, якщо, незважаючи на наші зусилля відтворити всі деталі, ви знайдете певні невідповідності у фактах. Якщо таке трапилося, то ненавмисно. Даю слово, що всі розмови та події відтворено настільки точно й правдиво, наскільки Мак зміг їх пригадати. Просто будьте до нього поблажливі. І як ви самі зможете переконатися, писати про такі речі непросто.

Віллі

1. РОЗДОРІЖЖЯ

Дві дороги я стрів серед свого життя
І згадав слова мудреця —
Ту дорогу обрав, де менше слідів,

І змінився весь хід моїх днів.

*Ларі Норман (із вибаченням перед Робертом
Фростом)*

Після незвично посушливої зими березень виявився багатим на зливи. Холодний фронт прийшов із Канади, зі східного Орегону, у вигляді буревію, який із ревом пронісся вздовж Колумбійської ущелини. Хоча весна, без сумніву, була вже на порозі, бог зими не мав наміру без боротьби поступатися своїм пануванням, завойованим так тяжко. Каскадні гори вкрилися ковдрою свіжого снігу, і краплинки дощу, доторкаючись до замерзлої землі, перетворювалися на крижинки. Для Мака цих обставин було достатньо, щоб затишно влаштуватися біля каміна, в якому потріскували дрова, з книжкою та чашкою гарячого сидру.

Натомість добрячу частину ранку він провів за офісною роботою, сумлінно виконуючи свої обов'язки менеджера

з продажу. Зручно вмостившись у кабінеті в домашніх штанях і футболці, він зробив кілька телефонних дзвінків, переважно в напрямку Східного узбережжя. Він часто переривався, прислухаючись до дзенькоту кришталевого дощу за вікном та спостерігаючи, як на вулиці повільно, але рівномірно всюди намерзає лід. Мак поступово опинився у крижаній пастці, перетворився на в'язня у власному будинку, що, відверто кажучи, йому навіть сподобалося.

У бурях, які відволікають від рутини, є щось приємне. Сніг або крижаний дощ несподівано змінюють звичний хід подій. На відміну від хвороби, яку доводиться долати самотужки, непогода впливає на всіх без винятку. У ті хвилини, коли природа втручається в життя нікчемних людей, маючи намір помститися за всю заподіяну їй шкоду, можна почути, як із полегшенням зітхає місто та його околиці. Немає жодної потреби перепрошувати за

скасовану зустріч. Кожен розуміє — це справді поважна причина, а раптове звільнення від тиранії обов'язків та справ наповнює серце радістю.

Через негоду, звісно, зупиняється будь-яка робота: одні компанії заробляють більше, ніж планували, інші — навпаки, втрачають, піддаючись розчаруванню тільки через те, що всі установи й магазини тимчасово зачинено. Проте їм немає кого звинувачувати у спаді виробництва чи нездатності дістатися офісу. Коли буря триває довше ніж день або два, а це малоімовірно, кожен відчуває себе володарем власної долі тільки тому, що маленькі краплі води замерзають, ледь торкнувшись землі.

У такий момент навіть буденні справи перетворюються на щось надзвичайне. Щоденні рішення стають пригодами, на які йдеш із неприхованим піднесенням. По обіді, ближче до вечора, Мак одягнувся, вийшов на вулицю, аби перевірити поштову скриньку, що була на

півсотні метрів нижче дорогою. Лід у якийсь дивовижний спосіб перетворив це просте завдання на справжнє випробування: навіть спроба підняти руку в напрямку вітру нашттовхувалася на сміх невгамовної сили природи. Проте думка, що його все одно ніхто не бачить, викликала в Мака внутрішню усмішку.

Поки він обережно просувався вниз та вгору нерівною дорогою, крижані краплі дощу жалили щоки й руки. Йому здалося, що він схожий на п'яного моряка, який прямує до чергового трактиру. Коли ви залишаєтесь наодинці зі сніговою бурею, то аж ніяк не схожі на сміливця, що йде вперед, виявляючи непідробну впевненість. Пориви вітру завдають вам удар за ударом. Маку довелося підніматися з колін двічі, поки він нарешті обійняв поштову скриньку, наче давнього друга, з яким давно не бачився.

Він зупинився, щоб вдихнути красу навколишнього

світу, одягнутого в кришталь. Усе віддзеркалювало світло, і так чудове надвечір'я здавалося ще приємнішим. Дерева на сусідському полі вбралися в прозорі мантиї, до того ж кожне з них було і схожим на інші, і водночас неповторним. Це був славний світ, який, завдяки своїй вражаючій красі, на мить змусив Мака забути про Великий Сум, що тягарем лежав на його плечах.

Для того, щоб збити кригу з поштової скриньки, знадобилася майже хвилина. Нагородою за всі зусилля став один-єдиний конверт, на якому було надруковано лише ім'я — ані печатки, ані марки, ані зворотної адреси. Мак зацікавився й надірвав краєчок конверта, що було нелегко зробити задубілими від холоду пальцями. Повернувшись спиною до рвучкого вітру, Мак спромігся дістати невеличкий паперовий прямокутник, на якому було написано:

«Любий Маккензі,

минуло чимало часу. Я дуже сумую за тобою. Наступні вихідні я проведу в хижі. Якщо хочеш побачитися, приїзди.

Тато»

Він заляк. Хвиля млості прокотилася з голови до ніг, швидко перетворившись на гнів. Мак навмисно намагався згадувати про хижу якомога менше, а коли така думка і з'являлася, то не міг назвати її доброю чи поганою. Якщо це був чийсь злий жарт, то він явно вдався. Найжахливіше було прочитати підпис «тато».

«Йолоп», — пробурчав Мак, згадавши поштаря Тоні, товариського італійця, якому, незважаючи на добре серце, бракувало тактовності. Чого б це йому розносити такі дивні листи, на яких навіть немає печатки? Із обуренням Мак сунув конверт із листом до кишені пальто та заходився ковзати до будинку. Шалені пориви вітру, які досі уповільнювали його ходу, тепер значно скоротили час, протягом якого він долав нашарування льоду, що

збільшувалося просто на очах.

Усе було гаразд, поки Мак не дістався невеликого спуску, який повертав ліворуч. Мимоволі, не докладаючи жодних зусиль, він почав прискорюватися, ковзаючи на підшвах з силою тертя, як у качки, що сідає на замерзлий ставок. Несамовито розмахуючи руками в надії зберегти рівновагу, Мак відчув, що його зносить прямісінько на велике дерево, що росло біля дороги, — те саме, на якому кілька місяців тому він зрізав нижні гілляки. Здавалося, що напівоблетіле дерево прагне обійняти його, ще й сподіваючись на невеличку помсту. Умить Мака охопив страх, і він впав, дозволивши ногам випередити тулуб. Однозначно краще перетерпіти біль у спині, ніж ходити із синцями під очима.

Викид адреналіну потрібно було чимось компенсувати. Мак побачив, наче в уповільненій зйомці, як його ноги злітають догори так, ніби він потрапив до пастки

в джунглях. Ударився він добряче, особливо потилицею, опинившись зрештою в заметі під деревом, яке дивилося на нього зверхньо, виказуючи відразу та неабияке розчарування.

В очах одразу потемніло, або принаймні так здавалося. Він приголомшено лежав і дивився на небо, мружачись від дощу, який швидко охолоджував розчервоніле обличчя. На якусь мить з'явилося відчуття тепла й спокою, гнів Мака обернувся на збентеження. «І хто тепер йолоп?» — тихо вимовив він, сподіваючись, що його падіння ніхто не бачив.

Холод швидко пронизував одяг. Мак усвідомлював, що крижана вода, яка обов'язково з'явиться, коли під светром розтане сніг, незабаром перетвориться на основне джерело дискомфорту. Зітхаючи так, як це частенько роблять літні люди, Мак ледь звівся на коліна. Саме тоді він помітив яскраво-червоний слід своєї подорожі від

початку ковзання до кінцевого пункту призначення під деревом. Несподіване усвідомлення травми допомогло звернути увагу на глухі, наче від барабанів, удари, що все чутніше лунали в голові. Рука, якою Мак інстинктивно торкнувся потилиці, була в крові.

Він чи то повз, чи то ковзав, поки нарешті дістався рівного місця, повністю пообдиравши при цьому руки й коліна об шорстку кригу та гостре каміння. Докладаючи неабияких зусиль, він спромігся звестися на ноги та обережно пошкандибав до будинку, підкорившись силі земного тяжіння й холоду.

Опинившись удома, Мак, як міг, почав крок за кроком звільнятися від верхнього одягу задубілими пальцями, які тепер нагадували ключки для гольфу. Він вирішив залишити купу змокрілого й просякненого кров'ю одягу там, де роздягався, — біля дверей, і, перемагаючи біль, попрямував до ванної, щоб роздивитися свої рани. Без

сумніву, крижана дорога виявилася переможницею. Зірваної рани на потилиці струменіла кров, прокладаючи собі шлях поміж дрібних камінчиків, що прилипли до голови. Як він і передбачав, на місці удару з'явилася чимала гуля, що нагадувала горбатого кита, який несподівано визирнув із неслухняних хвиль поріділого волосся.

Заклеїти рану на потилиці, дивлячись у маленьке дзеркальце зі зворотнім відображенням великого дзеркала, виявилось досить складно. Розчарувавшись, Мак облишив цю справу: не вдавалося ані змусити руки рухатися в правильному напрямку, ані зрозуміти, на яке із відображень орієнтуватися. Обережно намацавши рану, він витягнув кілька найбільших камінчиків. Позбутися решти завадив нестерпний біль. На щастя, в аптечці виявилася мазь, якою Мак щедро змастив рану. Потім він поклав на потилицю рушник, обв'язавши його навколо

голови марлею, яку знайшов на полиці. Роздивляючись себе в дзеркалі, Мак подумав, що трохи схожий на старого морського вовка з роману «Мобі Дік». Від такої думки він посміхнувся й відразу зморщився від болю.

Доведеться зачекати, доки повернеться Нен і надасть йому справжню медичну допомогу. Виявляється, шлюб із медсестрою має свої переваги. Водночас Мак знав: що гірший вигляд у нього буде, то більше співчуття це викличе. Адже кожне випробування, особливо серйозне, передбачає певну моральну компенсацію. Він ковтнув кілька знеболювальних пігулок та пошкутильгав до дверей.

Увесь цей час Мак думав про записку. Він натрапив на неї в кишені пальто, коли оглядав мокрий та забруднений кров'ю одяг. Знайшов телефон місцевої пошти й зателефонував. Як і очікувалося, відповіла поважна начальниця відділення Анні, яка завжди знала все й про

всіх.

— Тоні часом не на роботі?

— Привіт, Маку, це ти? Упізнала твій голос. — Звісно, що впізнала. — Перепрошую, проте Тоні ще не повернувся. Коли я з ним розмовляла, він був на півшляху до Вальдкет. Щось передати чи нехай зателефонує?

— Привіт, Анні, це ти? — Мак не міг не перепитати, хоча середньозахідний акцент у слухавці не залишав жодного сумніву. — Вибач, я відволікся на хвилину. Що ти сказала?

Анні засміялася.

— Не мороч мене. Я знаю, що ти чув кожне слово. Я ж не вчора на світ народилася. Що мені йому сказати, якщо він повернеться живий і здоровий?

— Насправді ти вже відповіла на моє запитання.
На іншому кінці дроту — пауза.

— Але я не пам'ятаю, щоб ти щось запитував. Що з тобою, Маку? Ти досі обкурюєшся травою чи робиш це лише в неділю зранку, щоб швидше відбутися церковне зібрання? — тут Анні почала сміятися, ніби захоплюючись власним почуттям гумору.

— Ти знаєш, Анні, я не курю дурман, ніколи цього не робив і не буду.

Звісно, жінка про це не знала, проте Мак намагався розставити саме такі акценти в розмові, про які Анні пам'ятатиме опісля, ще день чи два. Вже не вперше такі жарти перетворювалися на відому всім історію зі статусом «факт». Він вже бачив, як його ім'я з'являється в списку молитовних потреб.

Жодних проблем, зателефоную Тоні іншим разом.

— Добре, але краще залишайся вдома, у безпеці. Знаєш, такий немолодий чолов'яга, як ти, може легко втратити рівновагу. Не хочеться дізнатися, що ти десь заgrimів

і зашкодив своєму самолюбству. Якщо погода не зміниться, Тоні, мабуть, взагалі не прийде. Ми можемо не зважати на сніг, сльоту, нічну темряву, проте не на цей дощ, який, замерзаючи, перетворює все на ковзанку. Це справжнісіньке випробування.

— Дякую, Анні, спробую не забути твою пораду. Поговорімо пізніше. Бувай.

У голові почало гупати сильніше, створювалося враження, що працює дорожній молот, відбиваючи ритм в унісон із серцем. «Дивно, — подумав Мак, — хто ж наспішився покласти листа до поштової скриньки?» Знеболювальне ще повністю не подіяло, але ефект від нього вже був достатній, щоб приглушити занепокоєння, яке потрохи накопичувалося всередині. Несподівано Мак відчув непереборну втому. Поклавши голову на стіл, він практично відключився, аж раптом пролунав телефонний дзвінок.

— Так... слухаю.

— Привіт, любий. Я тебе розбудила?

Це була Нен, голос якої звучав на диво радісно, хоча, як йому здавалося, у ньому відчувався глибинний сум, що зазвичай пронизував кожну їхню розмову. Їй подобалася така погода, як, власне кажучи, і йому. Мак увімкнув світло над столом і глянув на годинник, здивувавшись, що проспав лише кілька годин.

— Вибач. Здається, я трохи задрімав.

— Твій голос звучить якось невпевнено. З тобою все добре?

— Ага.

Хоча надворі вже майже зсутеніло, Мак бачив, що буря ще не вгамувалася, а шар льоду збільшився на кілька дюймів. Гілки дерев нахилилися до самої землі. Було зрозуміло, що деякі обов'язково зламаються під такою вагою, надто, якщо вітер посилиться.

— Трохи позмагався з природою, коли ходив по пошту, а так усе гаразд. Ти де?

Я ще в Арлін, думаю, ми з дітьми тут переночуємо. Кейт корисно поспілкуватися з родичами... Знаєш, це відновлює родинну рівновагу, — сестру Нен звали Арлін, вона мешкала на іншому березі, в штаті Вашингтон. — У будь-якому разі, занадто слизько, щоб виходити надвір. Сподіваюся, до ранку випогодиться. Жаль, що я не повернулася додому раніше.

Потім Нен запитала:

— Як там удома?

— Надворі невимовна краса, якою, відверто кажучи, краще милуватися через вікно. Навіть і не думай прориватися. Життя призупинилося. Здається, навіть Тоні не розносив пошту.

— Хіба ти не забрав її? — поцікавилася Нен.

— Насправді, ні. Я думав, що Тоні приніс пошту раніше,

проте в скриньці нічого не було, — вагаючись, Мак подивився на клаптик паперу, що лежав на столі, і повторив: — У скриньці нічого не було. Я зателефонував Анні, вона сказала, що Тоні навряд чи подолає гору. Я не збираюся знову туди вирушати, щоб у цьому переконатися. Менше з тим, — Мак швидко змінив тему, прагнучи уникнути подальшого розпитування, — як там Кейт?

Нен витримала паузу й глибоко зітхнула. Вона притишила голос, розмовляючи майже пошепки. Здавалося, слухавку з іншого боку було прикрито рукою.

— Якби я знала, Маку... До неї звертаєшся, як до стіни. Хай би що я робила, вона не реагує. Коли ми спілкуємося з родичами, вона начебто оживає, але згодом знову занурюється в себе. Не знаю, що й удіяти. Я постійно молюся, щоб Тато допоміг нам. Але, здається, він не чує, — додала Нен після паузи.

«Тато» було улюбленим звертанням Нен до Бога, що відображало всю насолоду від її спілкування з ним.

— Люба, я впевнений, Бог знає, що робить. Усе буде добре. — Слова лунали без особливої втіхи, проте Мак сподівався, що вони зменшать хвилювання в її голосі.

— Я знаю, — зітхнула Нен, — хочеться, щоб він відповів швидше.

— Мені теж, — це було все, що Мак спромігся сказати. — Залишайся з дітьми в Арлін та Джиммі. І не забудь передати їм вітання та подяку від мене.

— Добре, любий, маю допомагати в пошуку свічок, щоб бути наготові, якщо раптом зникне світло. Тобі, мабуть, теж варто це зробити. У нас є кілька в підвалі над умивальником. До речі, у холодильнику залишився пиріг, який ти можеш розігріти. Впораєшся?

— Так, що постраждало найбільше, то це моя пиха.

— Не переймайся. Сподіваюся, вранці побачимось.

— Добре, телефонуй, коли щось буде потрібно.

Поклавши слухавку, Мак зрозумів, що сказав дурницю, справжню чоловічу дурницю. Наче він справді міг їм чимось допомогти.

Мак сів і почав роздивлятися записку. Впорядкувати какофонію емоцій, збентеження та неприємних асоціацій, що роїлися в голові, було нелегко. Мільйони думок неслися із шаленою швидкістю. Зрештою він утомився, згорнув листа, поклав його до невеличкої бляшанки на столі та вимкнув світло.

Мак спромігся розігріти їжу в мікрохвильовці, потім пішов у вітальню, захопивши із собою кілька ковдр із подушками. Зиркнувши на годинник, зрозумів, що улюблене шоу Білла Мойєра, яке він намагався ніколи не пропускати, тільки-но розпочалося. Білл Мойєр захищав і людей, і правду та був одним із відомих телеведучих, із ким Мак хотів би познайомитися особисто.

У сьогоднішній програмі він мав розповідати про нафтового магната Буна Пікенса, який почав видобувати воду.

Не відриваючись від екрана, Мак дістав із протилежного кінця стола фотографію маленької дівчинки та притиснув її до грудей. Другою рукою він підтягнув ковдру до підборіддя та зручніше всівся на дивані.

Незабаром, коли в новинах розповідали про старшокласника із Зімбабве, якого побили за спробу виступити проти урядової політики, повітря наповнилося лагідним хропінням. Мак уже залишив кімнату і поринув у боротьбу зі своїми снами. Можливо, цього разу не буде кошмарів, лише картини льоду, дерев і земного тяжіння.

2. У ТЕМРЯВІ

Ніщо не робить нас самотніми так, як наші таємниці.
Поль Турньє

Уночі долиною Віллемітт несподівано пронісся теплий вітер чинук, звільняючи від крижаних лещат бурі все, окрім затінених закутків. За добу потеплішало і стало, як на початку літа. Мак проспав майже до обіду. Це була одна з таких швидкоплинних ночей, коли навіть нічого не сниться.

Мак нарешті сповз із канапи, він був трохи розчарований, що льодяні примхи природи так швидко зникли, однак Нен із дітьми мала приїхати менш ніж за годину, і це тішило. Спершу довелося пережити очікувані нарікання через неприбраний одяг, потім почути «охання» та «ахання», викликані оглядом рани на голові. Така увага Маку подобалася: Нен швиденько його нагодувала, рану обробила, а одяг – випрала. Про записку він намагався не згадувати, хоча повністю викреслити її з пам'яті не вдавалося. Мак досі не знав, що думати, а вплутувати Нен у цю історію не хотілося, надто, якщо

йшлося про чийсь злий жарт.

Невеликі негоди, як-от крижана буря, хоча б на короткий час стають бажаним порятунком від нав'язливої присутності давнього знайомого — Великого Суму, як називав його Мак. Невдовзі після літа, коли зникла Міссі, Великий Сум ліг на його плечі невидимим, проте цілком відчутним тягарем. Від цієї ваги його зір затуманився, а плечі — згорбилися. Усі спроби скинути із себе цей тягар виснажували, здавалося, руки були затиснуті в гнітючих обіймах розпачу, а відчай устиг стати частиною Мака. Із тягарем, що нагадував свинцевий одяг, він працював, їв, любив, мріяв, відпочивав, щодня перебуваючи під владою пригнічення, яке знебарвлювало життя.

Час від часу Мак відчував, як Великий Сум повільно охоплює груди, наче кільця удава, витискуючи сльози з очей, коли вони там іще залишилися. Інколи йому снилося, що його ноги загрузнули в багнюці, і він на мить

схоплює погляд Міссі, яка пробігає повз нього, униз стежкою між деревами, а її червона бавовняна літня сукня тріпоче на вітрі. Вона забула й зовсім не звертає уваги на темну тінь, що йде позаду. І хоч як відчайдушно намагається Мак її застерегти, йому не вдається вичавити із себе жодного звуку, завжди надто пізно та неможливо її врятувати. Спросоння він зривався й сідав у ліжку, залитий потом, а хвилі запаморочення, провини та жалю накочувалися на його змучене тіло неймовірно потужною течією ріки, що вийшла з берегів під час повені.

Про зникнення Міссі намагалися згадувати якомога менше. Сталося це в День праці, наприкінці літа, під час останнього літнього походу, перед самим початком нового навчального року в школі. Мак набрався сміливості й узяв трьох молодших дітей на озеро Валлова, що в північно-східному Орегоні. Нен у той час була на курсах підвищення кваліфікації в Сієтлі, а двоє старших

синів чи то вже навчалися в коледжі, чи то ще працювали в літньому таборі. Утім, Мак не сумнівався, що зможе вдало поєднати в собі чоловічу здатність перемагати виклики природи з материнським піклуванням.

Зрештою, він одержав чіткий інструктаж від Нен.

Усіх охопила табірна лихоманка й передчуття пригоди, що перетворило дім на шарварок. Була б воля Мака, вони підігнали б мікроавтобус до дверей та перенесли б туди майже всі речі. Раптом він відчув, що йому необхідно перевести подих, і всівся в старе батьківське крісло, зігнавши звідти кота Джудаса, домашнього улюбленця. Мак тільки-но зібрався ввімкнути телевізор, як до кімнати забігла Міссі з маленькою скляною коробочкою в руках.

— Можна мені взяти із собою колекцію комах? — запитала вона.

— Ти хочеш узяти жуків? — пробурмотів Мак, не

звертаючи на неї особливої уваги.

— Тату, це не жуки, а комахи. Дивись, у мене їх чимало.

Мак із неохотою обернувся до доньки, яка, помітивши це, почала докладно пояснювати, що саме міститься в коробочці.

— Тут два стрибунці, далі на листочку — гусінь, а десь повинне бути... ось воно! Бачиш моє сонечко? У мене також є муха й ще кілька комах.

Поки Міссі описувала свою колекцію, Мак щоразу кивав головою — старався, щоб вона відчувала його знаки уваги.

— Отже, — закінчила Міссі, — чи можна мені взяти комах?

— Авжеж, люба. Можливо, ми дозволимо їм полетіти на крилах вітру, коли опинимося на природі...

— Ні, не можна! — долинув голос із кухні. — Міссі, моя люба, ти маєш залишити колекцію вдома. Повір мені, тут

вона точно збережеться.

Нен визирнула з кухні, кинувши на Мака люблячий та водночас докірливий погляд. Йому залишилося лише знизати плечима.

— Я зробив усе, що міг, — прошепотів Мак до Міссі.

— Гм-м, — пробурмотіла дівчинка. Однак, розуміючи, що війну програно, взяла коробочку та вийшла з кімнати.

У четвер увечері мікроавтобус було завантажено, світло та гальма причепа перевірено. У дорогу вирушили в п'ятницю вранці, після останніх настанов Нен дітям слухатися тата, дотримуватися заходів безпеки, чистити зуби, не підбирати котенят із білими смужками на спинах тощо. Нен взяла курс на північ трасою 205 у напрямку Вашингтона, Мак і три amigo — на схід трасою 84. Додому планували повернутися наступного вівторка, за день до школи.

Колумбійська ущелина варта окремої подорожі. Із

пласких пагорбів, що височіють над урвищем, наче нічні вартіві, відкриваються вражаючі панорами, огорнуті теплом пізнього літа. У вересні та жовтні погода в Орегоні найказковіша. Починаючи з Дня праці й до Хелловіну, зазвичай триває бабине літо. Той рік не був винятком. Вільна траса й прекрасна погода посприяли тому, що команда не помітила ані часу, ані відстані.

Четверо мандрівників зупинилися біля Малтномаського водоспаду, щоб купити розмальовку й олівці для Міссі, а також — два недорогих водонепроникних одноразових фотоапарати для Кейт і Джоша. Потім усі вирішили видертися на доріжку до мосту, що напроти водоспаду. Колись там була стежина, що вела навколо основного водоймища до печери за водограєм, але, на жаль, адміністрація парку закрила до неї доступ з огляду на ерозію. Біля водоспаду Міссі дуже подобалося, і вона попросила тата знову розповісти

легенду про доньку вождя індіанського племені малтнама. Після деяких умовлянь Мак нарешті погодився і, поки всі вдивлялися в мряку навколо спадаючої води, переповів відому історію.

Ішлося про принцесу, яка була єдиною дитиною вже літнього батька. Вождь ніжно любив свою доньку, тому сам обрав для неї чоловіка, молодого вождя племені клецопів, якого, як йому було відомо, вона кохала. Проте, коли обидва племені прибули на святкування, жахлива хвороба поширилася серед воїнів, вкорочуючи життя багатьом.

Старійшини та вожді племені зібралися й почали радитися, що можна вдіяти із напастю, яка нищила воїнів на очах. Найстарший із шаманів згадав, що його старий батько передбачив це перед смертю. За його словами, хворобу можна буде зупинити, якщо чиста, незаймана донька вождя добровільно покладе своє життя за плем'я.

Щоб пророцтво здійснилося, вона повинна видертися на скелю над Великою рікою та зістрибнути вниз із кручі й розбитися на смерть.

Усі доньки вождів, а їх було з десятеро, постали перед радою. Після запеклого обговорення вожді вирішили, що не мають права просити про таку жертву, покладаючись лише на сумнівну легенду.

А хвороба й далі невпинно ширилася серед чоловіків. Несподівано захворів молодий вождь. Принцеса знала, що мусить діяти. Вона остудила чоло коханому, що лежав у гарячці, поцілувала його й непомітно вислизнула в темряву.

Дівчині знадобилася ніч і весь наступний день, щоб дістатися місця, про яке йшлося в легенді, — скелі, що височіла над Великою рікою. Помолившись та віддавши себе Великому Духу, вона виконала пророцтво — без вагань зістрибнула донизу.

Наступного ранку хворі в селищі прокинулися здоровими. Усі почали радіти й святкувати, аж поки молодий вождь дізнався про зникнення нареченої. Люди поступово усвідомили, що саме трапилося, і вирушили до місця, де, напевно, мали її знайти. Коли вони мовчки оточили її мертве тіло біля підніжжя скелі, згорьований батько звернувся до Великого Духа з проханням увічнити пам'ять про цю жертву. І раптом неподалік від місця, з якого зістрибнула дівчина, виросла стіна води, утворивши внизу, біля їх ніг, гарне водоймище.

Міссі подобалася ця оповідь, як, власне кажучи, й Маку. Адже вона нагадувала історію спокути за людські гріхи, здійснену Христом, яку Міссі так добре знала. У ній також ішлося про батька, котрий без тями любив свою єдину дитину, та жертву, передбачену пророцтвом. Завдяки своїй безмежній любові дівчина добровільно віддала життя, щоб врятувати нареченого та інших членів

племені від загибелі.

Проте цього разу, вислухавши історію, Міссі не промовила й слова. Натомість вона швидко обернулася й пішла до мікроавтобуса, наче промовляючи: «Усе. Вирушаймо!».

Родина зробила невеличку зупинку в Гуд Рівер, діставшись Ля-Гранде невдовзі по обіді. Вони з'їхали з траси І-84, опинилися на Валлова-Лейк і попрямували до містечка Джозеф, кінцевого пункту призначення, до якого залишилося сімдесят дві милі. Озеро й кемпінг були лише за кілька миль від Джозефа. Невдовзі обрали місце й почали швидко облаштовуватися — не зовсім так, як цього хотіла б Нен, зате практично.

Перша вечеря на природі була родинною традицією Філліпсів — яловичина, маринована в особливому соусі «Анкл Джо». На десерт — шоколадні тістечка, які Нен спекла напередодні, та ванільне морозиво, що зберегло

свій вигляд завдяки сухому льоду.

Увечері, коли сидів у колі трьох дітей, що безупинно сміялися, споглядаючи одну з найдивовижніших вистав природи, Мак відчув, як його серце несподівано переповнюється радістю. Діамантовий захід сонця вигравав безліччю кольорів і надавав дивовижної форми кільком хмаринам, що претендували на головну роль у цій виставі. Цієї миті йому спало на думку, що він був багатою людиною в усіх сферах життя, які насправді мали значення.

Тільки-но прибрали посуд після вечері, як землю вкрили сутінки. Олені — місцеві мешканці, що іноді стають на заваді туристам, — вирушили туди, де зазвичай відпочивають. Їхній спокій порушили нічні розбишаки: єноти, білки, бурундуки, які гуртом шукали який-небудь відкритий пакет із їжею. Мак із дітьми добре це знав із попередніх подорожей. Колись першої ж ночі на цьому

місці вони позбавилися чотирьох десятків пачок хрумких рисових паличок, коробки шоколаду та всіх коржиків із горіховим маслом.

Поки ще трохи було видно, четвірка вирішила прогулятися подалі від вогнищ табору, знайти якесь тихе й темне місце, де вони змогли б лягти на траву та зачудовано вдивлятися в Чумацький Шлях, такий незвичайний і яскравий, коли поруч немає міських ліхтарів. Мак міг годинами лежати та спостерігати за нічним небом. Він усвідомлював себе крихітною, але самодостатньою частинкою Всесвіту. З усіх місць, де можна було пережити Божу присутність, саме тут, на природі під зоряним небом, найбільше відчувалася велич Творця. Мак уже майже чув, як творіння підносило пісню хвали й поклоніння Всемогутньому, і в своєму непокірному серці він приєднувався до цього співу, як тільки міг.

Коли вони повернулися до табору й владнали деякі справи, Мак допоміг дітям зручно вмотитися у спальних мішках, де вони почувалися в цілковитій безпеці. Він коротко помолився з Джошем, потім — із Кейт. Коли черга дійшла до Міссі, дівчинці захотілося спочатку поговорити.

— Тату, як саме вона померла? — Мак не одразу зрозумів, про що йдеться, але за мить здогадався, що Міссі, напевно, усе ще роздумує про принцесу племені малтнома.

— Люба, їй не потрібно було помирати. Вона сама вирішила померти, щоб врятувати своє плем'я й принести йому видужання від хвороби.

На мить запанувала тиша, але Мак знав, що в нічній темряві вже формулювалося наступне запитання.

— Таке справді сталося? — цього разу запитання пролунало від Кейт, яку, напевно, теж зацікавила

розмова.

— Що саме?

— Чи насправді принцеса колись померла? Це реальна історія?

— Я не знаю, Кейт. Це легенда, з якої ми інколи можемо мати науку, — відповів Мак, ретельно обмірковуючи свою відповідь.

— Отже, такого ніколи не було? — запитала Міссі.

— Можливо, було. Інколи легенди народжуються з реальних подій, які справді відбулися, — сказав Мак, і знову запанувала тиша.

— Тоді історія про смерть Ісуса — це також легенда? — у повітрі було чутно, як коліщатка логіки крутяться в голові Кейт.

— Ні, це справжня історія. Знаєш, мені здається, що історія про індіанську принцесу теж правдива.

Мак почекав, доки дівчата впорядкують свої думки.

Наступне запитання було від Міссі:

Великий Дух — це ще одне ім'я Бога, батька Ісуса?

Мак усміхнувся в темряві. Виявляється, вечірні молитви Нен із дітьми давали результат.

— Припускаю, що так. Це гарне ім'я для Бога, оскільки Він — Дух, до того ж Великий.

— Чому ж тоді Він здається таким жорстоким?

— Що ти маєш на увазі, Міссі? — Мак зрозумів, що останнє питання хвилювало дітей найбільше.

— Великий Дух змусив принцесу зістрибнути зі скелі, а Ісуса — померти на хресті. Мені здається, що це дуже жорстоко.

Мак був спантеличений. Він навіть не знав, що сказати. У свої шість із половиною років Міссі ставила запитання, на які дорослі не можуть дати відповідь упродовж століть.

— Доню, Ісус знав, що його батько зовсім не жорстокий, а люблячий. Бог не примушував свого сина помирати.

Ісус вирішив зробити це добровільно, тому що був сповнений любові до тебе, мене та кожної людини в цьому світі. Він урятував нас від наших хвороб так, як це зробила індіанська принцеса.

Цього разу тиша запанувала надовго. Мак вже навіть подумав, що діти заснули. Однак, коли він хотів уже нахилитися й поцілувати їх на ніч, із помітним тремтінням пролунав тонесенький голос:

— Тату?

— Так, доню?

— А мені колись теж доведеться стрибати зі скелі?

Серце Мака ледь не зупинилося, коли він зрозумів, до чого була вся розмова. Він обійняв свою маленьку та притиснув її до себе. Хрипкішим, ніж завжди, голосом він відповів:

— Ні, люба. Я ніколи не проситиму тебе зістрибнути зі скелі. Ніколи!

— А Бог колись може це зробити?

— Ні, Міссі. Він також ніколи тебе про це не проситиме.
Дівчинка щільніше притулилася до тата.

— Добре. Будь поруч. На добраніч, тату. Я люблю тебе.

Міссі вислизнула, поринувши незабаром у світ добрих і солодких снів.

За кілька хвилин Мак поклав її у спальний мішок.

— Усе добре, Кейт? — пошепки запитав він, цілуючи іншу доньку на ніч.

— Авжеж, — так само пошепки пролунала відповідь.

— Тату?

— Що, люба?

— Міссі ставить серйозні запитання, правда?

— Саме так. Вона особлива, як і ти, хоча ти вже не така маленька. А тепер — спати. Нас чекає насичений день.
Солодких тобі снів.

— Тобі теж. Дуже тебе люблю.

— Я також тебе люблю, всім серцем. На добраніч.
Дорогою Мак застібнув блискавку на причепі,
висякався та змахнув сльозину зі щоки. Подумки
подякувавши Богу, він пішов варити каву.

3. ПЕРЕЛАМНИЙ МОМЕНТ

Спілкування з дітьми зцілює душу.

Національний парк озера Валлова та його околиці часто називають маленькою Швейцарією Америки. Дикі масивні гори, що сягають майже десяти тисяч футів, поміж них ховаються незліченні долини зі струмками, туристичними стежками й полонинами, сповненими ароматів диких квітів. Озеро Валлова — це ворота до заповідника «Ігл Кеп», а також Національної зони відпочинку «Хел Кеньйон»¹ — найбільшого урвища Північної Америки. Завдяки річці Снейк, що тут протікає століттями, у деяких місцях глибина каньйону дві милі, а довжина від берега до берега — десять.

Сімдесят п'ять відсотків зони рекреацій займає бездоріжжя, вкрите дев'ятистами миль пішохідних доріжок. Колись це була земля індіанців племені незперсе, сліди їхньої присутності й досі можна побачити

всюди, як, до речі, й білих поселенців, що рухалися на Північний Захід. Містечко Джозеф, розташоване неподалік, назване на честь могутнього індіанського вождя, чиє ім'я означає «Гуркіт грому в горах». Ці місця — домівка для розкішної флори та фауни, зокрема, тут мешкають лосі, ведмеді, олені та гірські кози. Присутність гримучих змій, особливо поблизу річки Снейк, — достатня підстава бути обережним, якщо ви раптом вирішили зійти зі стежки.

Озеро Валлова сягає п'яти миль завдовжки й милі завширшки. Кажуть, що утворилося воно з льодовика дев'ять мільйонів років тому. Розташоване озеро приблизно за милю від міста на висоті чотири тисячі чотириста футів. Вода, холодна-аж-ломить-кості майже весь рік, наприкінці літа прогрівається достатньо, щоб у ній можна було з насолодою плавати, принаймні біля берега. Цим блакитним діамантом з висоти десять тисяч

футів милується гора Сакагавеа, верхівка якої вкрита лісами та снігом.

Наступні три дні Мак із дітьми тільки те й робили, що розважалися та відпочивали. Міссі, яку, здавалося, задовольнили відповіді батька, більше нічого не запитувала про індіанську принцесу, навіть коли одного дня під час прогулянки вони вийшли до прямовисних скель. Кілька годин присвятили катанню на катамарані вздовж берега, чимало зусиль доклали, щоб перемогти в турнірі з міні-гольфу, не злякалися навіть кінної прогулянки. Після ранкової екскурсії на історичне ранчо Вейд, що на півдорозі між Джозефом та Ентерпрайзом, пообідній час присвятили відвідуванню магазинчиків у самому Джозефі.

Повернувшись до озера, Джош і Кейт влаштували перегони на картах. Переміг Джош, проте Кейт взяла реванш надвечір, коли зловила три великі форелі. Міссі

витагнула одну на хробака, а от у Джоша й Мака не клювало, незважаючи на мудровану приманку.

Посеред відпочинку в колі Філіпсів непомітно опинилися дві інші сім'ї. Як це часто трапляється, спочатку здружилися діти, потім — дорослі. Джош хотів ближче познайомитися з Дюсеттами, чия старша донька Ембер виявилася чарівною юною леді його віку. Кейт отримувала особливу насолоду, коли дражнила брата з цього приводу. У відповідь Джош із обуренням проганяв її під тент. В Ембер була сестра Еммі, лише на рік молодша за Кейт, з якою вона проводила чимало часу. Вікі та Еміль Дюсетти приїхали з Колорадо, де Еміль працював у Американському департаменті рибної ловлі та охорони дикої природи. Вікі окрім хатніх справ доглядала за їхнім сюрпризом — малюком Джей-Джеєм, якому щойно виповнився рік.

Дюсетти познайомили Мака й дітей із парою з Канади,

з якою вони потоваришували раніше. Джесс і Сара Медісони були невимушеними у спілкуванні, тому одразу сподобалися Маку. Обоє працювали незалежними консультантами: Джесс — по роботі з персоналом, Сара — у сфері системного управління. Міссі відразу прив'язалася до Сари, їх часто можна було бачити біля стоянки Дюсеттів, де вони допомагали Вікі з Джей-Джеєм.

Ранок понеділка випав напрочуд гарний. Усі були в захваті від планів піднятися канатною дорогою озера Валлова на верхівку гори Говард, яка височіла на вісім тисяч сто п'ятдесят футів над рівнем моря. У 1970 році, коли дорогу тільки спорудили, вона вважалася найшвидшим підйомом у Північній Америці, протяжність її сягала чотирьох миль. Дістатися вершини можна було хвилин за п'ятнадцять у вагончику, який погойдувався на висоті від трьох до ста двадцяти футів.

Джесс і Сара наполягли не брати із собою бутерброди,

бо захотіли пригостити усіх обідом на горі в «Самміт-грилі». Отже, план був такий: поїсти, як тільки дістануться вершини, а решту дня присвятити прогулянці між п'ятьма оглядовими майданчиками. У дорогу вирушили не дуже рано, озброївшись водою, фотоапаратами, сонцезахисними окулярами та кремом від засмаги. Як і планувалося, у «Самміт-грилі» всі поглинули чималу кількість гамбургерів, картоплі фрі та напоїв. Загальне піднесення, напевно, сприяло апетиту — навіть Міссі з'їла величезний бургер і майже весь гарнір.

Після обіду друзі влаштували пішу прогулянку до найближчих оглядових майданчиків, найбільше часу вони витратили на перехід між «Краєвидом долини Валлова», «Країною ріки Снейк» та «Сімома оглядовими майданчиками диявола» (більше трьох четвертих милі). Із «Краєвиду долини Валлова» можна було побачити міста Джозеф, Ентерпрайз, Лостін і Валлова.

З майданчиків «Королівський пурпур» та «Вершина» відкривалася чудова панорама — штати Вашингтон та Айдахо. Декому здавалося, що вони бачать, як за довгим виступом Айдахо даленіє Монтана.

Надвечір усі були виснажені, але щасливі. Коли вони із гуркотом і дзижчанням спускалися донизу, Міссі, що сиділа в Джесса на плечах під час останніх переходів, заснула на руках у Мака. Четверо молодих людей, а також Сара прикипіли обличчями до вікон, охаючи та ахаючи від навколишніх краєвидів. Дюсетти сиділи, тримаючись за руки, і про щось розмовляли, а Джей-Джей спав на руках у батька.

«Зараз один із тих рідкісних і приємних моментів, — подумав Мак, — які приходять зненацька, захоплюючи подих. Якби ще Нен відпочивала разом із нами, все було б просто ідеально». Він переклав Міссі так, щоб їй було зручніше, відкинув волосся з очей і придивився до її

обличчя. Бруд і піт після денної подорожі аніскільки не псували, навіть підкреслювали її невинність і красу. «І чому вони стають дорослими?» — подумки запитав себе Мак, цілуючи Міссі в чоло.

Увечері три родини принесли залишки своїх харчів для останньої спільної вечері. Основною стравою були тако із салатом, а також чимала кількість свіжонарізаних овочів і соус. Важко зрозуміти як, але Сарі вдалося приготувати десерт із шоколадними тістечками, збитими вершками та мусом. Смакуючи його, всі почувалися на сьомому небі від щастя.

Після того, як залишки вечері було прибрано, посуд вимито і складено, дорослі посідали навколо вогнища, посьорбували каву й слухали Еміля, який став оповідати про свої пригоди, зокрема про ліквідацію контрабандних каналів, що сприяють винищенню зникومих видів тварин, та про переслідування браконьєрів. Він був

чудовим оповідачем і мав у запасі чимало захопливих історій. Мак укотре зрозумів: у світі є багато такого, про що він навіть не здогадувався.

Першими пішли відпочивати Еміль та Вікі разом із сином. Джесс і Сара захотіли залишитися, поки дівчата Дюсеттів награвються і повернуться до табору. Троє дітей Філіпсів і двоє Дюсеттів одразу ж сховалися під тентом причепа, щоб ділитися своїми історіями й таємницями.

Як часто буває біля вогнища, розмова із жартівливої перейшла до сердечної. Сара, здавалося, хотіла більше дізнатися про сім'ю Мака, особливо про Нен.

— На кого вона схожа, Маккензі?

Мак використовував найменшу нагоду похвалитися своєю дружиною.

— Ну, вона вродлива... — і це не просто слова — вона справді гарна зовні й усередині, — дещо збентежившись, він підвів очі й побачив, як Джесс і Сара усміхаються. Мак

сумував за Нен і радів, що вечірні сутінки приховують його схвильованість. — Її повне ім'я — Неннет, але всі називають її Нен. Вона — знаний фахівець у медичній галузі, принаймні на Північному Заході. Працює в онкології з невиліковно хворими на рак. Це тяжка робота, але їй подобається. Між іншим, Нен пише статті й виступає на конференціях.

— Справді? — зацікавилася Сара. — І про що її доповіді?

— Вона допомагає людям, близьким до смерті, переосмислити свої стосунки з Богом.

— А конкретніше? — спитав Джесс, який саме розворушував багаття палицею, змушуючи його спалахнути з новою силою.

Мак вагався. Хоча він почувався невимушено з цими людьми, все ж таки вони не були його близькими друзями, а розмова ставала серйознішою, ніж йому хотілося. Він спробував сформулювати коротку відповідь

на запитання, яке цікавило Джесса.

— Нен краще на цьому знається. Мені здається, вона сприймає Бога зовсім не так, як більшість людей. Вона навіть називає його Татом, бо має з ним дуже близькі стосунки, якщо ви розумієте, про що я.

— Звісно розуміємо! — вигукнула Сара, а Джесс кивнув. — Це ваша сімейна традиція — називати Бога Татом?

— Ні, — засміявся Мак. — Таку звичку мають діти, а мені вона видається дещо панібратською. У Нен, до речі, чудовий батько, тому, гадаю, для неї це простіше.

Останні слова вирвалися випадково, і Мак внутрішньо здригнувся, сподіваючись, що ніхто цього не помітить, однак Джесс дивився прямо на нього.

— Твій батько не був хорошим? — тихо спитав він.

— Мабуть, — ледь не запнувся Мак. — Думаю, ви не назвали б його зразковим. Він помер з природних

причин, коли я був іще дитиною, — Мак засміявся, проте сміх був нещирим. Він подивився на співрозмовників: — Батько напився до смерті.

— Співчуваємо, — відповіла Сара за обох, і Мак відчув, що це були не просто слова.

— Що вдієш? — Мак знову змусив себе засміятися. — Життя інколи складне, але й мені є за що дякувати.

Після цих слів запанувала незручна тиша. Мак намагався зрозуміти, як їм вдалося так легко його розговорити. За кілька хвиль його врятували діти, які вискочили з-під тенту й майнули до вогнища. На превелику радість Кейт, вони з Еммі помітили, як Джош і Ембер у темряві тримаються за руки, і тепер їй хотілося повідомити про це всьому світові. Сам Джош був уже настільки закоханий, що не звертав жодної уваги на глузування сестри й погоджувався з усім, у чому вона його звинувачувала. Він не зміг би позбутися дивакуватої

усмішки, навіть коли б дуже захотів.

Невдовзі Медісони обійняли Мака та дітей і сказали на добраніч — Сара зробила це якимось по-особливому ніжно. Тримаячись за руки з Ембер та Еммі, вони зникли в темряві. Мак спостерігав за Дюсеттами, поки міг чути їхні притишені голоси і бачити світло їхніх ліхтариків. Він усміхнувся та пішов заганяти свою отару в спальні мішки.

Усі помолилися, поцілували одне одного, побажали спокійної ночі; почувися смішки Кейт, яка знову щось тихенько бурмотіла старшому братові. У відповідь той зашепотів так, що всі почули: «Припини, Кейт, ти така невихована!» — і нарешті запанувала тиша.

Мак почав збирати речі, які можна було розгледіти при світлі ліхтарів, але вирішив завершити цю роботу зранку. Адже вони планували покинути табір наступного дня по обіді. Заваривши останню чашку кави, він посьорбував її, сидячи перед вогнищем, яке встигло перетворитися на

купу жаринок, що мерехтіли в темряві. Милуватися такою картиною можна було безкінечно. Мак сидів один, проте не самотній. Здається, це був рядок із пісні Брюса Кокберна «Чутки слави». Якщо не забуде, він перевірить, коли повернеться додому.

Милуючись багаттям і насолоджуючись його теплом, Мак із удячністю молився. Скільки йому було даровано! Найточніше слово, напевно, — благословення. Задоволений, спокійний, умиротворений, Мак і не здогадувався, що через двадцять чотири години його молитви стануть зовсім іншими.

* * *

Ранок розпочався не надто вдало, хоча був теплим і сонячним. Мак устав рано, щоб потішити дітей чудовим сніданком, але обпік два пальці, намагаючись перевернути млинці, що прилипли до сковорідки.

Підскочивши від пронизливого болю, він перекинув плитку, сковорідку й тарілку з рідким тістом на землю. Діти прокинулися від гуркоту й лайки, висунули голови з-під тенту, стурбовані метушнею. Вони почали хіхикати, як тільки зрозуміли, що й до чого. Однак після фрази Мака: «Це зовсім не смішно» — сховали голови в намет, так і не припинивши посміюватися, та спостерігали за ним крізь віконце з москітною сіткою.

Отже, сніданок, задуманий Маком як бенкет, складався з холодних, ледь-ледь розведених молоком пластівців, бо майже все воно пішло в тісто. Упродовж наступної години Мак намагався організувати збори, тримаючи обпечені пальці в склянці з холодною водою, куди Джош постійно докладав свіжі шматочки льоду, які відколював руків'ям ложки. Новина поширилася швидко: Сара Медісон незабаром прибігла з аптечкою й за кілька хвилин пальці Мака були помащені якоюсь білою рідиною, після чого

біль трохи вщух.

Джош і Кейт саме впоралися зі своїми обов'язками й попросилися наостанок поплавати в каное Дюсеттів, обіцяючи надягнути рятувальні жилети. Після попереднього рішучого «ні» та безлічі дитячих благань, особливо Кейт, Мак нарешті поступився, знову нагадавши їм правила безпеки в каное та на воді. Він не дуже хвилювався, бо озеро було на відстані витягнутої руки від табору, а діти пообіцяли триматися берега. Мак міг спокійно спостерігати за ними, продовжуючи збирати речі.

Міссі сиділа за столом, розфарбовуючи книжку, придбану біля водоспаду Малтнома. «Вона — просто диво», — подумав Мак, поглядаючи на доньку, поки ліквідовував безлад, який сам і створив. Дівчинка була одягнута в єдину чисту річ, що залишилася, — короткий червоний сарафанчик із вишитими квітами, який вони

придбали в перший день, коли ходили магазинами в Джозефі.

П'ятнадцять хвилин по тому Мак озирнувся, коли почув, як з озера його кликав знайомий голос: «Тату!». Це була Кейт. Вони із Джошем гребли, як справжні профі. Обоє, як слухняні діти, були одягнуті в рятувальні жилети. Мак їм помахав.

Цікаво, як, здавалося б, незначна подія або вчинок можуть повністю перевернути життя. Кейт, піднявши весло, щоб махнути ним у відповідь, втратила рівновагу й хитнула каное. На її обличчі застиг цілковитий жах, коли човен повільно та беззвучно перекинувся. Джош нахилився в протилежний бік, намагаючись вирівняти каное, проте було надто пізно, і він зник у сплеску води. Мак підбіг до берега, однак не збирався лізти у воду, а хотів лише бути поруч, коли вони випірнуть. Першою з'явилася Кейт, вона випльовувала воду й кричала. Але

Джоша не було видно. Раптом у буруні хвилі зачеберяли ноги Джоша, і Мак усвідомив: сталося щось страшне.

На його подивування, навички рятувальника, набуті в підліткові роки, збереглися. За лічені секунди Мак стрибнув у воду, скинувши сорочку та взуття на березі. Долаючи ті п'ятдесят футів, що відділяли його від перекинутого каное, він не звернув уваги ні на шок від крижаної води, ані на схлипування своєї доньки. Кейт була в безпеці. Він думав лише про Джоша.

Набравши побільше повітря, Мак пірнув. Вода, хоча й збурена, залишалася напрочуд прозорою, було видно футів на три. Він швидко знайшов Джоша й зрозумів, чому той у біді: один із пасків рятувального жилета зачепився за мотузку каное. І хоч як намагався Мак його вивільнити, нічого не вдавалося. Тому він знаками пояснив Джошу, щоб той пірнув під човен, де ще мало залишатися повітря. Однак нещасного хлопця охопила

паніка. Він іще більше затував пасок, що тримав його під водою.

Мак вплив на поверхню, крикнув Кейт, щоб пливла до берега, а сам набрав у рот якомога більше повітря й пірнув удруге. Із третьою спробою Мак усвідомлював, що часу обмаль, тому він повинен або звільнити Джоша від жилета, або перевернути каное. Оскільки охоплений панікою Джош нікого близько не підпускав, Мак вибрав останнє. Чи то був Бог із ангелами, чи Бог із адреналіном, він ніколи, певно, не дізнається, але всього-на-всього з другої спроби йому вдалося перекинути каное й звільнити Джоша.

Рятувальний жилет нарешті почав виконувати функцію, для якої був призначений: обличчя хлопця показалося з води. Мак випірнув позаду Джоша, який уже знепритомнів і обм'як, на голові у хлопця була свіжа рана після удару каное, сочилася кров. Батько негайно почав

робити синові штучне дихання, тим часом інші, збігшись на шум, витягнули їх разом із човном на мілину.

Не помічаючи гамору навколо — люди тільки те й робили, що давали поради й ставили запитання, — Мак зосередився на своєму завданні, хоча відчував, що його також починає охоплювати паніка. Як тільки ноги Джоша торкнулися землі, він закашляв, випльовуючи воду та залишки сніданку. Усі, хто зібрався навколо, радісно вигукнули, проте Мак їх не чув. Накритий хвилею полегшення й припливом адреналіну, він розплакався. Кейт одразу ж обійняла руками його шию й заридала. Усі сміялися, й плакали, й обіймалися.

Серед тих, хто прибіг на крики, були Джесс Медісон і Сара Дюсетт. На тлі сум'яття й радісних вигуків Мак розчув слова Еміля, який, немов молитву на вервиці, повторював знову й знову:

— Прикро, мені так прикро... мені так прикро...

Це було його каное. Це могли бути його діти. Мак
знайшов його в натовпі, обійняв і прокричав на вухо:

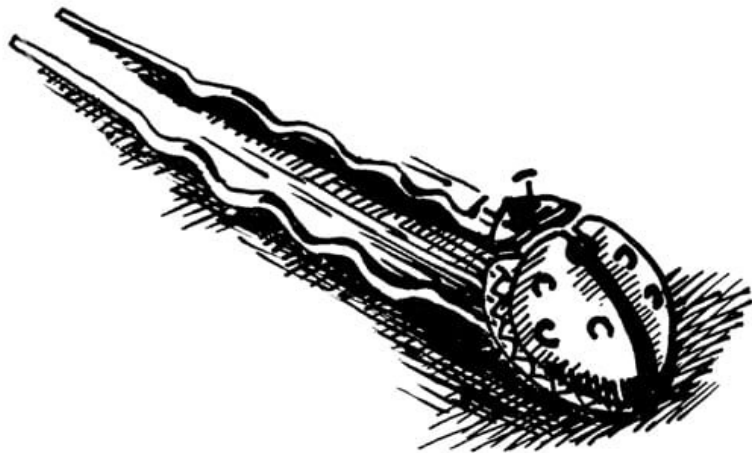
Припини! Це не твоя провина! Усі живі!

Еміль почав схлипувати, почуття раптово виринули на
поверхню, прорвавши загату страху та відчаю.

Найгірше було позаду. Принаймні Макові так
здавалося.

¹ Хел Кенъйон — з англ. — Пекельний Канъйон. — *Прим. пер.*

4. ВЕЛИКИЙ СУМ

Смуток — це стіна між двома садами.
Халіль Джебран

Мак стояв на березі, намагаючись перевести подих. Про Міссі він згадав лише за кілька хвилин. Пам'ятаючи, що вона розфарбовувала свою розмальовку за столом, він пішов до місця, звідки виднівся табір, але її не побачив. Він прискорив крок і поспішив до тенту, вигукуючи її ім'я якомога лагідніше. Жодної відповіді. Її там не було. Хоча серце забилося швидше, він заспокоював себе думкою, що хтось мав би її бачити, незважаючи на загальне сум'яття, можливо, Сара Медісон, Вікі Дюсетт чи старші діти.

Намагаючись здаватися більш-менш урівноваженим, Мак відшукав своїх нових друзів, повідомив, що не може знайти Міссі й попросив перевірити, чи не залишилася вона раптом із кимось із членів їхніх родин. Усі швидко розбіглися. Першим повернувся Джесс, він сказав, що Сара не бачила Міссі впродовж усього ранку. Джесс із Маком вирушили до Дюсеттів, назустріч їм вискочив

Еміль із помітним занепокоєнням на обличчі.

— Міссі сьогодні ніхто не бачив. Ми також не знаємо, де Ембер. Можливо, вони разом? — у голосі Еміля відчувався страх.

— Напевно, так і є, — сказав Мак, намагаючись заспокоїти себе й Еміля.

— Як ти думаєш, де вони можуть бути?

— Давайте перевіримо туалети й душові, — запропонував Джесс.

— Слушна думка, — погодився Мак. — Я подивлюся в найближчих до нас, якими користувалися мої діти. Ви з Емілем перевірте свої.

Вони кивнули на знак згоди, і Мак повільно вирушив до найближчого душу, уперше помітивши, що був босий і без сорочки. «Ну й вигляд у мене», — подумав Мак. Він точно розсміявся б, коли б не був занепокоєний зникненням Міссі.

Біля жіночих вбиралень Мак запитав юнку, чи не бачила вона дівчинку в червоному сарафані або, можливо, двох дівчат. Та відповіла, що не звернула уваги, але може піти й подивитися. Вона повернулася через хвилину й заперечливо похитала головою.

— Усе одно, дякую, — відповів Мак і повернув за ріг будівлі з душовими. Він знову почав голосно кликати Міссі. Було чути, як тече вода, але ніхто не відгукувався. Думаючи, що Міссі в одній із кабінок, Мак почав стукати до кожної. Йому вдалося єдине — до смерті налякати літню жінку, коли двері до її кабінки несподівано відчинилися. Вона закричала, а Мак вибачився, швидко зачинив двері й поспішив далі.

У жодній із шести кабінок Міссі не було. Про всяк випадок він перевірів чоловічі вбиральні й душові, навіть не задумуючись, чому вона могла б там опинитися, однак дівчинки ніде не було. Мак стрімголов побіг до Еміля,

єдине, про що він міг молитися: «О Боже, допоможи, допоможи мені її знайти... будь ласка, допоможи її знайти!»

Вікі побачила Мака й вибігла йому назустріч. Вона дуже старалася не розплакатися, але все ж таки не стримала сліз, коли вони обійнялися. Мак несподівано гостро відчув, як йому не вистачає Нен. Вона б точно знала, що робити, принаймні, що було б правильно. Він почувався дуже розгубленим.

— Про Джоша та Кейт не хвилюйся. Сара відвела їх у ваш табір, — вимовила, схлипуючи, Вікі.

«О Боже, який з мене батько?» — подумав Мак, він уже встиг забути про двох своїх старших дітей. Хоча йому й полегшало від звістки, що Сара ними опікувалася, тепер він іще більше захотів, щоб Нен була поруч.

У цей час прибігли Еміль і Джесс. Перший був спокійнішим, другий нагадував стиснуту пружину.

— Ми її знайшли, — вигукнув Еміль, його обличчя засяяло й одразу спохмурніло, коли він зрозумів, що сказав. — Я маю на увазі, ми знайшли Ембер. Вона тільки-но повернулася з сусідньої душової, де ще залишалася гаряча вода. Вона каже, що говорила мамі, а Вікі, мабуть, не почула... — Його голос несподівано зірвався.

— Міссі ми не знайшли, — швидко додав Джесс, відповідаючи на питання, яке видавалося найнагальнішим. — Ембер її сьогодні також не бачила.

Еміль устиг набути ділового вигляду, він вирішив узяти керівництво пошуком на себе.

— Маку, нам потрібно негайно повідомити адміністрацію табору, довести інформацію до відома всіх, хто може допомогти. Імовірно, під час загального сум'яття вона злякалася й заблукала. Можливо, хотіла повернутися до табору і повернула не в тому місці? У тебе є її фотографія? Думаю, тут є ксерокс, на якому ми

зробимо копії та зекономимо час.

— Так, у мене в гаманці є маленьке миттєве фото.

Мак простягнув руку в задню кишеню й запанікував, оскільки гаманця там не було. У голові вже промайнула думка, що він лежить десь на дні озера Валлова. Проте за мить він згадав, що після вчорашнього катання канатною дорогою залишив його у фургоні.

Утрюх вони повернулися до табору Мака. Джесс побіг першим повідомити Сару, що Ембер знайшлася, а де Міссі досі невідомо. У таборі Мак обійняв і, як міг, підбадьорив Джоша та Кейт, намагаючись хоча б вигляд мати спокійний. Він зняв мокрий одяг і натягнув футболку та джинси, знайшов пару сухих шкарпеток і кросівки. Сара пообіцяла, що вони з Вікі візьмуть двох його старших дітей із собою, прошепотіла, що молиться за нього й Міссі. Мак обійняв її та подякував. Поцілувавши дітей, він приєднався до чоловіків, і вони

разом побігли до адміністративної будівлі.

Чутка про порятунок на воді вже дісталася невеличкої штаб-квартири табору, тому в керівництва був гарний настрій. Він швидко змінився на протилежний, коли три чоловіки по черзі почали розповідати про зникнення дівчинки. На щастя, в офісі була ксерокопіювальна машина, і Мак зробив з десятків збільшених зображень Міссі, роздавши їх усім навколо.

Наметовий табір навколо озера Валлова складається з двохсот п'ятнадцяти стоянок, п'яти районів і трьох місць для масового відпочинку. Молодий помічник керівника табору Джеремі Белламі виявив бажання допомогти. Вони поділили табір на чотири зони, і кожен пішов прочісувати свою, озброєний картою, фотографією Міссі й переговорним пристроєм. Іще один помічник вирушив на місце стоянки Мака на випадок, якщо дівчинка туди раптом повернеться.

Це була повільна методична праця, занадто повільна для Мака, хоча він знав: кращого способу знайти Міссі немає, якщо... вона ще була на території табору.

Блукаючи між наметами та причепами, він молився й давав обітниці. У глибині душі Мак розумів, що обіцяти щось Богові було нерозумно, навіть неправильно, проте нічого не міг із собою вдіяти. Він був у відчаї, прагнучи повернути Міссі, а Господь точно знав, де вона.

Відпочивальники або гуляли десь поза своїми стоянками, або готувалися до від'їзду. Ніхто з тих, кого вдалося опитати, не бачив Міссі чи когось схожого на неї. Час від часу пошукові загони зв'язувалися зі штабом, щоб дізнатися, чи є якісь успіхи. Однак ніяких новин не було аж до другої години дня.

Мак майже завершив прочісування своєї ділянки, як по рації пролунав виклик. Джеремі оглядав територію, найближчу до виїзду з табору, і начебто щось знайшов.

Еміль наказав усім робити позначки на карті, щоб знати, де вони вже були, тому назвав номер стоянки, з якої Джеремі вийшов із ними на зв'язок. Мак дістався туди останнім. Еміль, Джеремі та ще один молодик, якого він не знав, щось жваво обговорювали.

Еміль швидко ввів його в курс справ, познайомивши з Верджилом Томасом, міським хлопцем із Каліфорнії, який провів у таборі все літо. Повертаючись із друзями з вечірки, що затягнулася до ранку, він бачив старий пікап кольору хакі, який рухався дорогою до міста.

— О котрій годині це приблизно було? — запитав Мак.

— Я вже казав, — повторив Верджил, показавши великим пальцем на Джеремі, — близько обіду. Точніше не скажу. У мене було похмілля, і, відверто кажучи, тут ми майже не звертаємо уваги на час.

Простягаючи молодика фотографію Міссі, Мак різко запитав:

— Ви справді її бачили?

— Коли цей хлопчина вперше показав мені фото, я її не впізнав, — відповів Верджил. — Проте згодом, коли він повідомив про червоний сарафан, згадав, що дівчинка у зеленому пікапі теж була в червоному. Вона чи то сміялася, чи то плакала — я не розібрав. Чоловік у машині її штовхнув, може, дав ляпанцю, але, з іншого боку, вони могли просто жартувати.

Мака заціпило. Ця новина була приголомшливою, однак, на жаль, з усього почутого вона єдина мала сенс, адже давала хоч якесь пояснення, чому вони досі не натрапили на жоден слід Міссі. Усім своїм нутром він не хотів, щоб це було правдою. Він розвернувся й побіг до будинку адміністрації, але його зупинив голос Емілія.

— Стій, Маку! Ми вже повідомили адміністрацію про рації та зв'язалися з шерифом Джозефа. Вони вислали людей і оголосили пікап у розшук.

Він не встиг домовитися, як на територію в'їхало дві патрульні машини. Перша рушила до адміністративної споруди, друга — до місця, де вони стояли. Мак помахав поліцейському й підскочив до нього, коли той виходив із машини. Чоловік, на вигляд років тридцяти, назвався інспектором Далтоном і почав записувати їхні свідчення.

Упродовж наступних годин усі активно працювали над розшуком Міссі. Орієнтування розіслали всім відповідним постам: до Портленда на заході, до Бойсе на сході (штат Айдахо) та до Споукена на півночі (штат Вашингтон). Поліція Джозефа виставила пости на шосе Імнаха, що вело вглиб національної зони відпочинку «Хел Кенйон». Якщо викрадач повіз Міссі цією дорогою — лише одним із багатьох можливих напрямків, яким він міг вирушити, — то поліцейські зможуть одержувати інформацію від тих, хто їде на відпочинок. Внутрішніх ресурсів не вистачало, тому паркових

рейнджерів також попросили бути уважними.

Місце стоянки Філіпсів було огорожене червоною стрічкою, усіх сусідів поблизу — опитано. Верджил згадав усе: пікап, водія та пасажирку, після чого його свідчення розіслали в усі відповідні інстанції.

До відома також поставили підрозділи ФБР у Портленді, Сієтлі та Денвері. Зателефонували Нен, яка одразу ж виїхала, — її везла найкраща подруга Маріан. Були задіяні навіть службові собаки, однак слід обривався на найближчій стоянці, підтверджуючи правдивість розповіді Верджила.

Після того, як фахівці судмедекспертизи прочесали табір, інспектор Далтон попросив Мака повернутися й уважно перевірити, чи все на місці. Украй виснажений емоційно, Мак робив усе, що міг, аби допомогти, щосили намагаючись пригадати ранкові події. Обережно, щоб нічого не переплутати, він відновив у пам'яті свої дії.

Віддав би все, тільки б прожити цей день спочатку. Навіть якщо б йому знову довелося обпекти пальці й розлити тісто для млинців, він зробив би це, не замислюючись.

Нічого підозрілого чи незвичного Мак не виявив. Тоді він підійшов до столу, за яким сиділа Міссі. Розмальовка була відкрита на сторінці, на якій вона почала розфарбовувати індіанську принцесу племені малтнома. Олівці, якими користувалася Міссі, теж лежали на місці, проте її улюбленого червоного не було. Припускаючи, що олівець міг упасти, Мак почав шукати на землі.

— Якщо ви шукаєте червоний олівець, то ми знайшли його ось там, під деревом, — сказав Далтон, показуючи в напрямку автостоянки, — він, мабуть, випав, коли вона відбивалася від... — інспектор так і не завершив думку.

— Звідки ви знаєте, що вона відбивалася? — запитав Мак.

Поліцейський вагався, проте за мить усе ж відповів:

— Ми знайшли неподалік у кущах її черевик. Вас не було, тому розпізнати його ми попросили вашого сина.

Мака немов відчув удар кувалдою в живіт, коли уявив доньку, яка бореться із жахливим збоченцем. В очах потемніло, забракло повітря. Мак сперся на стіл, боячись втратити свідомість або зблювати. Лише тоді він побачив шпильку із сонечком, що стирчала із розмальовки. До тямби він прийшов так раптово, ніби хтось підсунув йому під ніс розчин аміаку.

— А це що? — запитав він Далтона, показуючи на шпильку.

— Що саме?

— Шпилька із сонечком! Хто її сюди поклав?

— Ми подумали, що вона належить Міссі. Хочете сказати, що вранці її тут не було?

— Абсолютно точно, — запевнив Мак, — у неї нічого подібного взагалі не було. Я переконаний, що цієї

шпильки вранці тут не було.

Далтон одразу сказав щось по рації, і через кілька хвилин криміналісти вже оглядали наявний речовий доказ.

Інспектор відвів Мака вбік і пояснив:

— Якщо це так, то нам слід припустити, що викрадач Міссі навмисно залишив шпильку, — він зробив паузу, а тоді повів далі: — Це може бути і поганою, і доброю новиною, містер Філліпс.

— Не розумію, — сказав Мак.

Поліцейський знову завагався, чи варто ділитися з Маком своїми думками. Він підшукував правильні слова.

— Добра новина полягає в тому, що це — єдиний речовий доказ, який може допомогти нам натрапити на слід злочинця.

— А погана новина? — запитав Мак, затамувавши

подих.

— Ну, погана новина... Я не впевнений, що в цьому випадку йдеться про таке, але... Люди, які залишають щось на місці злочину, як правило, роблять це навмисно, а це найчастіше означає, що вони коїли подібні злочини раніше.

— Що ви маєте на увазі?! — відрізав Мак. — Це серійний убивця? Це знак, який він залишає навмисно, аби позначити територію чи що?

Мак розгнівався, а на обличчі інспектора Далтона можна було прочитати, що він шкодує про свою відвертість. Однак ще до того, як Мак вибухнув остаточно, у Далтона на поясі запрацювала рація. Пролунав виклик із відділення ФБР у Портленді (Орегон). Мак відмовився відійти та почув, як жінка, що назвалася спеціальним агентом, попросила Далтона ретельно описати шпильку. Мак пішов за інспектором до місця, де працювали

криміналісти. Шпильку поклали в пластиковий пакет із защібкою, і Мак, стоячи позаду експертів, слухав, як Далтон її описує.

— Із розмальовки стирчала звичайна шпилька із сонечком. Якщо не помиляюся, жінки носять такі на лацкані піджака.

— Опишіть, будь ласка, колір та кількість цяточок на сонечку, — пролунало прохання по рації.

— Хвилинку, — сказав Далтон, розглядаючи пакет. — Голова чорна, ну... як голова сонечка. Тіло червоне з чорними краями. З лівого боку — дві чорні цятки, якщо дивитися згори. Зрозуміло?

— Так, продовжуйте, — терпляче відповіли по рації.

— З правого боку сонечка — три цяточки, отже, загалом їх п'ять.

Запанувала тиша.

— Ви впевнені, що цяток саме п'ять?

— Так, мем, п'ять.

Далтон підняв голову й зустрівся очима з Маком, який перейшов на інший бік, щоб краще бачити. Його погляд ніби запитував: «Яка кому справа, скільки тут цяток?»

— Добре, інспекторе Дебні.

— Далтон, мем, Томмі Далтон. — Інспектор знову зиркнув на Мака, закотивши очі.

— Перепрошую, офіцере Далтон. Можете перевернути шпильку та подивитися, чи немає нічого зі зворотнього боку?

Далтон перевернув пакет і глянув знизу.

— На зворотньому боці якийсь відбиток, агенте... я не розчув ваше ім'я...

— Віковскі. Пишеться так, як вимовляється. Там літери чи цифри?

— Зараз гляну. Так, є. Схоже на номер моделі. Ч... К... один, чотири, шість, так, начебто правильно: Чарлі, Карл,

один, чотири, шість. Через пакет розібрати складно.

По той бік — мовчання. Мак прошепотів Далтону:

— Запитайте, що це означає.

Далтон вагався, але зрештою запитав:

— Віковські, ви ще з нами?

— Так, — голос звучав утомлено й безнадійно: —

Послухайте, Далтон, ви не могли б відійти в місце, де б вас ніхто не чув?

Мак схвильовано закивав, і Далтон зрозумів його прохання.

— Секунду. — Він поклав пакет із речовим доказом на стіл і відійшов убік, дозволивши Маку йти поруч. Їхнє спілкування вже давно вийшло за межі поводження поліції з потерпілими.

— Можу нарешті розмовляти. Кажіть, що це за шпилька.

— Ми ловимо цього викрадача дітей майже чотири

роки, вистежуючи його в дев'яти штатах. Адже він постійно зміщується на захід. Він має прізвисько Вбивця Сонечок, але зберігайте цю таємницю, бо про неї ніхто, зокрема й преса, ще не знає. Ми припускаємо, що він винний у викраденні й убивстві чотирьох дітей, усі дівчата, молодші десяти років. Щоразу він додає цятку на сонечку, тому цей випадок вже п'ятий. На місці викрадення він має звичку залишати шпильку одного випуску й моделі, начебто він купив цілу коробку таких шпильок. На жаль, нам поки що не вдалося з'ясувати, де саме він їх придбав. Ми не знайшли тіла жодної з викрадених дівчат, проте, незважаючи на ідентичний результат роботи криміналістів, у нас є всі підстави вважати, що вони загинули. Злочини були скоєні або у кемпінгах, або поблизу національних парків чи заповідників. Найімовірніше, що злочинець — досвідчений альпініст, який добре орієнтується в лісі.

Абсолютно нічого, окрім шпильки, після себе він не залишав.

— А машина? У нас є опис зеленого пікапа, на якому він залишив місце злочину.

— Машину ви точно знайдете. Якщо це дійсно наш клієнт, то її було викрадено за кілька днів до цього, перефарбовано, нашпиговано відповідним спорядженням і позбавлено відбитків пальців.

Слухаючи розмову інспектора Далтона з агентом Віковскі, Мак відчував, що втрачає останню надію. Він спромігся лише сісти на землю й закрити обличчя руками. Чи була в світі більш виснажена людина, ніж він? Уперше з часу зникнення Міссі він замислився над низкою жахливих наслідків і вже не міг зупинитися. Злі та добрі з'яви беззвучно змінювали одна одну в страхітливому параді. Мак спробував позбутися цих примар, але не зміг. У голові промайнули жахливі кадри

тортур і болю, чудовиськ і демонів із самої безодні з пальцями із колючого дроту і лез для гоління, а також Міссі, яка кличе тата й не одержує відповіді. Ці жахи перепліталися з власними спогадами: ось Міссі робить перші кроки зі своєю чашкою в руках, яку вони називали «Міссі-сіппі»; ось їй недобре від шоколадного торту, якого вона переїла; ось нещодавній образ Міссі, яка заснула в нього на руках. Нав'язливих думок не вдавалося позбутися. Що він скаже на її похоронах? Що він пояснюватиме Нен? Як таке взагалі могло статися? Господи, як таке могло статися?!

* * *

Кілька годин по тому Мак із дітьми вирушили до Джозефа, що став центром пошуків, масштаб яких значно розширився. Власники готелю безкоштовно надали йому додаткову кімнату, і коли він переніс туди свої речі, то не

зміг більше чинити опору втомі. Він із вдячністю пристав на пропозицію інспектора Далтона забрати дітей повечеряти, а сам сів на край ліжка, відчуваючи себе затиснутим у безжалісні лежата відчаю. Він розгойдувався назад-вперед, крик і ридання виривалися із середини його єства. Саме в такому стані його застала Нен. Двоє прибитих горем рідних людей тримали одне одного за руки й плакали. Мак виливав своє горе, Нен не давала йому зламатися.

Тієї ночі Мак майже не спав. Видіння з'являлися, наче хвилі, що невтомно накочувалися на скелястий берег. Зрештою він здався, саме перед тим, як у небі з'явилися перші ознаки сходу сонця, та відпочинком це навряд чи можна було б назвати. За один день він витратив річний запас емоцій, а тепер почувався спустошеним, занесеним у безглуздий світ, який, як здавалося, тепер завжди буде сірим.

Незважаючи на рішучі протести Нен, зійшлися на тому, що їй краще повернутися додому з Джошем і Кейт. Мак про всяк випадок залишиться, щоб посприяти пошукам, як тільки зможе. Він просто не міг поїхати — а раптом Міссі десь поруч, він же так їй потрібен! Новина поширилася швидко, і незабаром приїхали друзі, щоб допомогти зібрати речі й відігнати причеп у Портленд. Зателефонував начальник, запропонував усіляку підтримку й сказав, що Мак може залишатися там стільки, скільки потрібно. Кожен, хто знав ситуацію, молився.

Уранці почали прибувати журналісти разом із фотографами. Мак не мав бажання з ними зустрічатися та після деяких вагань відповів на запитання, розуміючи, що інформація може поширитися далеко, та сподіваючись, що це прискорить пошуки Міссі.

Мак промовчав стосовно порушення протоколу

інспектором Далтоном, а той, відповідно, віддячив, інформуючи його про хід розслідування. Джесс і Сара, бажаючи хоч якось допомогти, проводили час із родичами й друзями, які приїхали підтримати Мака і Нен, взявши на себе основний тягар спілкування з пресою від їхнього імені. Здавалося, вони встигали всюди, уміло вплітаючи нитки спокою в полотно скаламучених емоцій.

Із Денвера приїхали батьки Еміля Дюсетта, щоб забрати Вікі з дітьми додому. Еміль, з благословення батьків, вирішив залишитися й допомогти Маку тримати зв'язок із адміністрацією парку. Нен швидко потоваришувала із Сарою та Вікі, дещо відволіклася, граючись із Джей-Джеєм і водночас допомагаючи своїм дітям збиратися в дорогу до Портленда. Вона зривалася доволі часто. Вікі із Сарою завжди були поруч, плакали й молилися разом із нею.

Коли з'ясувалося, що допомога більше не потрібна, Медісони зібрали речі. Після сповненого сліз прощання вони вирушили на північ. Обіймаючи Мака, Джесс пошепки мовив, що вони ще обов'язково побачаться, а тим часом він молитиметься за них. У Сари по щоках бігли сльози, вона спочатку поцілувала Мака в чоло, а потім обійняла Нен, яка знову захлинулася риданням і схлипуванням. Сара почала щось наспівувати, і, хоча Мак не розібрав слів, його дружину це втішило. Мак не зміг спокійно провести поглядом своїх друзів, що від'їжджали.

У дорогу готувалися й Дюсетти. Мак знайшов хвилинку й подякував Ембер і Еммі, які підбадьорювали й допомагали, коли це так було йому потрібно. Джош прощався з повними очима сліз, уся його хоробрість раптом зникла, принаймні тепер. Кейт, навпаки, була твердою, мов камінь, вона потурбувалася, щоб всі

обмінялися адресами та мейлами. Вікі, яку буквально довелося відривати від Нен, була досі приголомшена. Нен підтримувала її, гладила по голові й шепотіла на вухо молитви, аж поки Вікі заспокоїлась і вирушила до машини, що вже очікувала.

До обіду всі сім'ї вже були в дорозі. Маріан повезла Нен із дітьми додому, де на них вже чекали родичі, готові всіляко їх втішати й підтримувати. Мак з Емілем вирушили до Джозефа в патрульній машині інспектора Далтона, тепер уже просто Томмі. Там вони купили сандвічі, яких, щоправда, ледь торкнулися, а потім прибули до поліцейського відділку. Томмі Далтон сам був батьком двох доньок, до того ж старшій тільки-но виповнилося п'ять років, тому він так глибоко перейнявся горем сім'ї Філліпсів, ставлячись до своїх нових друзів, особливо до Мака, із добротою й повагою.

Тепер доводилося переживати найскладніше —

чекання. Маку здавалося, що він ледве рухається в самісінькому епіцентрі урагану подій, що вирують навколо. Новини з'являлися звідусіль. Навіть Еміль не мав часу відпочити, оскільки підтримував постійний зв'язок із фахівцями та просто знайомими.

Удень прибула група агентів ФБР із підрозділів трьох навколишніх міст. Із самого початку стало зрозуміло, що розслідуванням керує спеціальний агент Віковскі, маленька струнка жінка, живе втілення енергії та руху. Маку вона одразу сподобалася. Вона теж не приховувала приязного ставлення до нього, тому ніхто не ставив під сумнів його право бути присутнім навіть на закритих нарадах.

Агенти ФБР, влаштувавши в готелі командний пункт, викликали Мака для звичної, як вони запевнили, у подібній ситуації розмови. Агент Віковскі встала з-за робочого столу, простягнула обидві руки для привітання

й сумно усміхнулася.

— Містере Філліпс, вибачте, що не мала для вас достатньо часу. Ми були страшенно зайняті, налагоджуючи зв'язок із правоохоронними та іншими органами, задіяними в пошуках. Шкода, що нам довелося познайомитися за таких обставин.

Мак одразу повірив у щирість її слів.

— Мак, — сказав він.

— Перепрошую?

— Я — Мак. Називайте мене просто Маком.

— Отже, Маку, називайте мене Сем — скорочено від Саманта. Взагалі, я росла забіякою й була дітей, які осмілювалися називати мене Самантою в моїй присутності.

Мак мимоволі усміхнувся. Він дещо розслабився, сидячи в кріслі й спостерігаючи, як агент Віковскі швидко перебирає теки з документами.

— Маку, ви готові відповісти на кілька запитань? — поцікавилася Віковскі, не підводячи очей.

— Намагатимуся, — відповів Мак, удячний за можливість взяти хоч якусь участь у пошуках.

— Добре, я не вимагатиму від вас знову повторювати всі подробиці. Мені переказали факти, про які ви вже повідомили інших, проте хотілося б з'ясувати кілька важливих моментів. — Вона підняла голову й подивилася йому у вічі.

— Я допоможу, чим тільки зможу, — запевнив Мак. — Хоча поки що не бачу жодної користі від себе.

— Розумію, що ви відчуваєте, однак ваша присутність важлива. Повірте, тут немає людини, яка б не переймалася долею Міссі. Ми зробимо все, що в наших силах, аби повернути її додому.

— Дякую! — це було все, що Мак спромігся вимовити, після чого опустил очі додолу.

Здавалося, його почуття так близько до поверхні, що найменший вияв співчуття зведе нанівець усі зусилля тримати себе в руках.

— Близьче до справи... У мене була неофіційна розмова з вашим другом інспектором Далтоном, який переповів усе, про що ви говорили. Тому немає потреби його захищати чи виправдовувати.

Мак підвів очі, кивнув на знак згоди й усміхнувся.

— Отже, чи не помічали ви останнім часом чогось дивного?

Мак відкинувся на спинку крісла — ці слова його однозначно здивували.

— Ви хочете сказати, що він нас вистежував?

— Ні, здається він обирає свої жертви навмання, хоча всі вони віку вашої доньки з однаковим кольором волосся. Ми припускаємо, що він зупиняється на конкретній дитині за день чи два, спостерігає за нею,

очікуючи сприятливого моменту. Чи не помітили ви на березі чогось незвичайного? Можливо, біля душових?

Мак здригнувся від думки, що за його дітьми стежив маніяк. Він спробував зібратися з думками, проте безуспішно.

— Вибачте, нічого такого не пам'ятаю.

— Ви десь зупинялися дорогою до кемпінгу? Не бачили нікого підозрілого під час прогулянки?

— Дорогою сюди зупинялися біля водоспаду Малтнома — де ми тільки не гуляли за останні три дні, але я не можу пригадати жодної людини, яка мала б дивний чи підозрілий вигляд. Хто ж міг подумати...

— Саме так, Маку, тому не слід себе звинувачувати. Можливо, згадаєте щось пізніше. Повідомляйте нам усі факти, хай якими незначними вони вам здаватимуться, — Віковскі зупинилася, щоб подивитися в записник. — А щодо зеленого пікапа? Ви не бачили схожої машини,

коли відпочивали?

Мак напружив пам'ять.

— Ні, не пам'ятаю.

Спеціальний агент продовжувала ставити Маку запитання наступні п'ятнадцять хвилин, але нічого значущого від нього так і не почула. Нарешті вона закрила записник і підвелася, простягнувши йому руку.

— Маку, ще раз скажу, мені дуже прикро. Коли щось проясниться, я повідомлю вас тієї ж миті.

* * *

Перша обнадійлива новина прийшла о п'ятій годині вечора з дорожнього посту на трасі Імнаха. Агент Віковскі, як і обіцяла, одразу ж розшукала Мака та виклала йому всі деталі. Дві подружні пари бачили пікап кольору хакі, опис якого збігався з описом розшукуваної автівки. Свідки мандрували місцями, де колись

зупинялися індіанці племені нез-персе, вздовж маршруту «Національний ліс 4260» в одному з найвіддаленіших районів парку. Повертаючись, вони помітили зелений пікап, схожий на військовий, трохи південніше місця, де дорога розділяється на маршрути «Національний ліс 4260» і «Національний ліс 250». Дорога в тому місці була завузька, тож їм довелося відступити, щоб машина змогла проїхати. Вони звернули увагу на каністри й туристичне спорядження позаду. Дивним видалося те, що водій, проїжджаючи повз них, нахилився до пасажирського сидіння, наче роздивлявся щось на підлозі. Незважаючи на спеку, він був у плащі й капелюсі, насунутому на очі, начебто не хотів, щоб його впізнали. Однак особливих підозр це не викликало, а послужило приводом для жартів про чергові вибрики військових.

Як тільки про це довідалися всі учасники пошуків, напруга зростає. Томмі прийшов повідомити Маку, що, на

жаль, інформація відповідає описові Вбивці Сонечок, який, вочевидь, намагається дістатися найвіддаленіших місць, звідки згодом зможе вийти пішки. Зрозуміло також те, що він знає, куди прямує, оскільки місцевість, де його бачили, значно віддалена від людних маршрутів. Йому просто не пощастило, що там у цей час був іще хтось.

Надворі вечоріло, тому виникла суперечка щодо доцільності негайного переслідування. Утім, незалежно від позицій, здавалося, всі щиро переймаються ситуацією. Єство абсолютної більшості людей відштовхує думку про біль, завданий невинним, особливо дітям. Навіть злочинці, які відбувають покарання у виправних закладах, першими спрямовують свій гнів на тих, хто змушує страждати дітей. У світі з відносними моральними цінностями завдання шкоди малолітнім вважається злом.

Мак, стоячи біля стіни, нетерпляче прислуховувався до пустого базікання. Він був готовий викрасти Томмі для допомоги й голіруч переслідувати злочинця. Кожна секунда — на вагу золота.

Представники всіх підрозділів одностайно дійшли висновку вирушати в погоню, як тільки будуть завершені необхідні приготування. Проте навіть таке рішення здавалося Маку марнуванням часу. Хоча на кожному з небагатьох виїздів із парку виставлено пости, існувала ймовірність, що досвідчений турист зможе непоміченим дістатися глухої частини штату Айдахо на сході або штату Вашингтон на півночі. Поки інформацію повідомляли поліцейським відділкам у містах Левінстон, Айдахо й Кларкстон, Мак швидко зателефонував Нен і розповів про поступ у розслідуванні, а потім приєднався до Томмі.

Тепер у нього залишалася лише одна молитва:
«Господи, будь ласка, допоможи Міссі! Сам я нічого не

можу вдіяти». Сльози скапували з його щік просто на сорочку.

* * *

О пів на восьму вечора колона патрульних автомобілів, позашляховиків ФБР, пікапів зі службовими собаками й машин місцевих рейнджерів вирушила у напрямку до траси Імнаха. Замість того, щоб поїхати на схід трасою Валлова — Маунтін і повернутися до Національного парку, вони продовжили рухатися на північ по Імнаха. Згодом з'їхали на дорогу Лоуер — Імнаха, потім — на Даг-бар.

Мак радів, що з ними був хтось, хто знає місцевість. Часом здавалося, що траса Даг-бар одночасно розходиться в різних напрямках. Складалося враження, що тому, хто давав назви цим місцям, забракло фантазії: він або втомився, або напився, тому почав називати Даг-

баром усе навколо, аби тільки швидше поїхати додому.

Дорога з численними вузькими поворотами на краю крутих урвищ стала ще небезпечнішою в нічній темряві. Колона ледь-ледь просувалася. Нарешті вони досягли місця, де востаннє бачили зелений пікап, а за милю — роздоріжжя, звідки траса «Національний ліс 4620» вела на північний схід, а «Національний ліс 250» — на південний схід. Там, як і планувалося, загін розділився на дві частини: менша група з агентом Віковскі вирушила маршрутом «Національний ліс 4620», тим часом решта, разом із Маком, Емілем і Томмі, обрали південно-східний напрямок «Національний ліс 250». Подолавши кілька складних миль, більша група знову розділилася: Томмі й фургон із собаками продовжили рухатися, не змінюючи курс, до місця, де дорога, якщо вірити карті, закінчувалася, а решта виїхали на східний маршрут «Національний ліс 4240» через парк до району

Темперенс-Крик.

Із цього моменту пошуки ще більше заповільнилися. Усі просувалися пішки, намагаючись у світлі потужних фар автомобілів роздивитись ознаки чиєїсь присутності, які б допомогли вивести розслідування з глухого кута.

Дві години по тому, коли вони, наче черепахи, просувалися до кінця маршруту 250, Віковскі викликала Далтона по рації: її група натрапила на слід. Приблизно за десять миль від місця, де вони розділилися, на північ від траси 4260, у зарості вела невідома дорога, що обривалася милі за дві. Помітити її можна було не одразу. Ніхто не звернув би на неї уваги, якби один із учасників експедиції не розгледів у світлі ліхтарика покришку від колеса приблизно футів за п'ятдесят від головної дороги. Він підібрав її заради цікавості, витер багнюку й помітив цяточки зеленої фарби. Напевно, покришка злетіла, коли пікап перескакував одну з численних ям.

Група Томмі негайно повернулася туди, звідки прийшла. Мак не осмілювався навіть мріяти, що Міссі якимось чином залишилася живою, особливо, коли все навколо свідчило про зворотнє. Через двадцять хвилин вони прийняли ще один виклик від Віковскі, яка повідомила про знайдене авто. Виявити його з повітря навряд чи вдалося б: пікап був ретельно схований під укриттям із гілок.

Мак із товаришами наздогнав групу Віковскі приблизно години за три, коли все було скінчено. Собаки знайшли непомітну стежку, яка десь за милю вивела до вузької долини. Там, на березі озера завширшки лише з півмилі, вони знайшли напівзруйновану хижу. Сто або й більше років тому це був будиночок переселенця з двома кімнатами, достатньо просторими, щоб там могла жити маленька сім'я. Відтоді хижа, напевно, служила випадковим прихистком для мисливців і браконьєрів.

Коли Мак із друзями приєдналися до загону Віковскі, небо огорнула передсвітанкова сірість. Базовий табір розбили на деякій відстані від хижі, щоб випадково нічого не порушити на місці злочину. Перед цим службові собаки були розіслані в усіх напрямках. Час від часу лунав обнадійливий гавкіт, який, щоправда, незабаром утихав. Урешті-решт усі повернулися в табір, щоб перегрупуватися й узгодити плани на день.

Мак увійшов усередину. Спеціальний агент Віковскі сиділа за столом, вивчала карти й пила воду із запітнілої пляшки. Вона невесело всміхнулася, на що він ніяк не зреагував, і простягнула пляшку. В її очах був помітний сум, але тон залишався діловим.

— Вітаю, Маку! — вагалася Віковскі. — Можете присісти.

Мак не хотів сидати. Йому потрібно було хоч щось робити, щоб його не знудило. Очікуючи на погані новини,

він і далі стояв.

— Ми дещо знайшли, втім... нічого обнадійливого.

Мак шукав правильні слова.

— Ви знайшли Міссі? — це було запитання, на яке він не бажав чути відповіді, але її все ж таки конче необхідно було одержати.

— Ні, Міссі ми не знайшли, однак дещо виявили в хижі, — зробивши паузу, Сем підвелася: — Хочу, щоб ви пішли зі мною та подивилися. Нам потрібно знати, чи ця річ... — вона зупинилася, та було надто пізно, — належала вашій доньці.

Мак опустив очі додолу. Він почувався розбитим дідуганом, який прожив мільйон років і мріє якнайшвидше перетворитися на камінь.

— О, Маку, мені так прикро, — вибачилася Сем, звівшись на ноги. — Якщо хочете, ми можемо піти на розпізнання пізніше. Я просто думала...

Мак не міг відвести погляду від підлоги, докладаючи чималих зусиль, щоб не розридатися. Він відчував, що ось-ось зірветься.

— Зробімо це зараз, — пробурмотів він ледь чутно. — Я хочу знати все, що повинен знати.

Віковські, напевно, подала знак іншим, оскільки Мак, втративши здатність щось усвідомлювати, несподівано відчув, як його взяли під руки. Еміль і Томмі повели його за агентом стежкою до хижі. Троє дорослих людей, тримаючись за руки в особливому вияві чоловічої солідарності, прямували назустріч найгіршому жахові свого життя.

Один із криміналістів відчинив двері, пропускаючи їх усередину. Завдяки потужному генератору, кожен закуток кімнати був яскраво освітлений. На стінах висіли полицки, у центрі стояли старий стіл і кілька стільців. Одразу помітивши річ, яку мав упізнати, Мак упав на

руки друзів, нестримно ридаючи. На підлозі біля каміна лежав розірваний і залитий кров'ю червоний сарафан Міссі.

* * *

Наступні кілька днів і тижнів перетворилися для Мака на низку виснажливих розмов із представниками правоохоронних органів і преси. У голові крутилася церемонія поховання з маленькою порожньою домовиною, безкінечне море сумних людських облич, і жоден із присутніх не знав, що сказати. Упродовж кількох цих тижнів Мак почав повільно й болісно повертатися до повсякденного життя.

Убивця Сонечок, здається, одержав свою п'яту жертву – Меліссу Енн Філліпс. Як і в попередніх провадженнях, правоохоронці не виявили тіла дівчинки, хоча пошукові загони кілька днів прочісували ліс навколо хижі.

Злочинець знову не залишив ані відбитків пальців, ані зразків ДНК. Узагалі ніяких речових доказів, окрім шпильки. Можна було подумати, що це не людина, а привид.

Час від часу Мак намагався абстрагуватися від болю й горя, принаймні в родинному колі. Вони втратили сестру й доньку, але залишити їх ще й без батька було б неправильно. Хоча ця трагедія торкнулася кожного, найбільше вона вразила Кейт: дівчина заховалася в себе, як черепаха в панцир. Складалося враження, що вона визирає назовні лише тоді, коли почувається в цілковитій безпеці, що траплялося дедалі рідше. Мак і Нен дуже хвилювалися, однак не могли добрати слів, щоб зруйнувати стіни, які вона звела навколо свого серця. Спроби порозмовляти перетворювалися на односторонні монологи, слова наче відскакували від її скам'янілого обличчя. Можна було подумати, що в її душі щось

померло і, розкладаючись, інколи виривалося назовні у вигляді гірких слів або байдужого мовчання.

Джош почувався краще, частково завдяки листуванню з Ембер. Телефонний дзвінок чи лист із електронної пошти приносили йому розраду, бо Ембер завжди давала йому можливість виговоритися. До того ж він закінчував середню школу, що також змушувало думати про майбутнє.

Великий Сум зійшов на всіх, чиє життя було пов'язане з Міссі, впливаючи на кожного по-своєму. Мак і Нен намагалися пройти випробування разом, трагедія навіть зблизила їх. Із самого початку Нен дала зрозуміти Макові, що аж ніяк не звинувачує його в тому, що сталося. Однак йому знадобилося значно більше часу, щоб повірити в це.

Так легко було скотитися в безодню відчаю, захопившись грою в припущення. Якби він тільки не брав дітей із собою, якби він не дозволив їм позичити каное,

якби вони поїхали додому на день раніше, якби... якби... якби... Тоді б нічого не сталося. Той факт, що він не зміг навіть поховати тіло Міссі, означав для нього повне банкрутство як батька. Думка, що її тіло досі лежить в лісі, переслідувала щодня. Тепер, через три з половиною роки, Міссі офіційно вважалася загиблою. Життя ніколи не стане повноцінним без неї. У ньому завжди залишатиметься пуста.

Трагедія поглибила тріщину у взаєминах Мака з Богом, але він постійно ігнорував це відчуття відчуженості. Натомість намагався набути стійкої, не заснованої на почуттях віри. Хоча він знайшов у цьому певне підбадьорення та мир, нічні жахи, коли ноги застрягали в багнюці, а беззвучні крики не могли врятувати Міссі, не припинялися. Згодом погані сни стали турбувати не так часто, повільно поверталися радісні моменти, втім почуття провини не зникло.

Тому лист від Тата з проханням повернутися до хижі був для нього чимсь надзвичайним. Хіба Бог пише листи? І чому саме хижа — символ його найбільшого болю? У Бога мусять бути кращі місця для зустрічей. Промайнула жахлива думка, що це вбивця глузує з нього, виманюючи з дому, щоб його сім'я залишилася беззахисною. Можливо, це просто злий жарт? А до чого тоді підпис «Тато»?

І хай як намагався, Мак не міг відкинути безглузлого припущення, що дивний лист надійшов від Бога, хоча це зовсім не узгоджувалося з його теологічною освітою. У семінарії навчали, що сьогодні Господь не спілкується з людьми безпосередньо, а наказує їм слухати й жити за Святим Письмом, розтлумаченим так чи інакше. Божу волю можна дізнатися тільки з паперу, який, відповідно, розшифровується уповноваженими на це людьми. Здавалося, безпосереднє спілкування із Всевишнім було

прерогативою минулих поколінь, натомість освічені люди сучасності пізнають Бога за посередництва підготовлених фахівців. Ніхто не шукає послань від Бога в поштових скриньках, лише в книжках, особливо зі шкіряними палітурками й позолоченими сторінками.

Що довше він думав про це, то більш спантеличеним і роздратованим ставав. Хто прислав клятву записку? Бог, убивця чи просто жартівник? Що вона означає? Хоч з якого погляду він на неї дивився, складалося враження, що хтось із ним грається. Зрештою, яка взагалі користь іти за Богом? Подивіться, до чого це призвело.

Незважаючи на гнів і депресію, Мак усвідомлював, що потребує відповідей. Він зайшов у глухий кут, а молитви й співи під час недільних богослужінь більше не торкалися його серця, якщо вони взагалі коли-небудь справляли на нього враження. Усамітнена духовність, здавалося, нічого не змінює в житті знайомих йому

людей, окрім хіба що Нен. Можливо, Бог справді любить її. Вона не була така ексцентрична, як він. Мак утомився від Бога й релігії, від усіх релігійних клубів, які насправді нічим не відрізнялися від соціальних і не приносили реальної користі. Так, він прагнув глибини. Він був готовий отримати навіть більше, ніж сам уявляв.

5. ЗДОГАДАЙСЯ, ХТО ПРИЙДЕ НА ВЕЧЕРЮ

Ми, як правило, відкидаємо свідчення,
які вимагають від нас поблажливого ставлення.
Ми настільки переконані у правильності наших

суджень,
що не беремо до уваги докази, які з ними не
узгоджуються.
Те, що можна назвати правдою, не пізнається у такий
спосіб.
Мерлін Робінсон «Смерть Адама»

Часом доводиться вірити речам, які за звичних
обставин видалися б абсолютно ірраціональними. Ідеться
не про ірраціональне як таке, радше, про не зовсім
раціональне. Напевно, це надраціональність: висновки
поза межами звичних фактів і емпіричної логіки, які
набувають смислу тоді, коли ви здатні побачити ширшу
картину реальності. Можливо, саме тут починається віра.

Мак був невпевнений багато в чому, але одного разу,
вже після змагання з крижаною дорогою, десь глибоко
в серці з'явилося переконання, що лист має три ймовірні
пояснення. Це або послання від Бога, хоч би як абсурдно

це звучало, або чийсь злий жарт, або зловісний виклик від убивці. Хай там як, але кожної хвилини, вдень чи вночі, його думки поверталися до загадкової записки.

Мак почав планувати таємну подорож до хижі на наступні вихідні. Він нікому нічого не сказав, навіть Нен. У нього не було вагомих аргументів для пояснення своїх дій: якби він зізнався, то запитання виникли б неодмінно. Він боявся, що його просто замкнуть удома, а ключ викинуть. Зрештою, усвідомлював, що така розмова завдала б більше болю, ніж користі. «Я зберігаю цю таємницю лише заради Нен», — сказав він собі, виправдовуючись. А ще зізнатися про записку — означало б визнати, що він щось приховував. Правда інколи буває руйнівною.

Переконаний у необхідності подорожі, Мак заходився шукати спосіб, як змусити рідних виїхати на вихідні з міста, не викликавши в них зайвих підозр. Адже

існувала ймовірність, що вбивця виманює його з дому, щоб його сім'я залишилася беззахисною, а цього не можна було допустити. Мак розгубився. Нен чудово відчувала, коли йому щось було потрібно, тому будь-який вияв ініціативи призвів би до низки запитань, на які він не був готовий давати відповідь.

На щастя, рішення прийшло від самої Нен. Вона давно збиралася навідатися до сестри, яка жила на островах Сан-Хуан, неподалік від узбережжя штату Вашингтон. Чоловік сестри був дитячим психологом, і Нен хотіла почути його думку про поведінку Кейт, що ставала все асоціальнішою, особливо з огляду на те, що ані вона, ані Мак так і не змогли достукатися до серця дитини. Тому, коли Нен висловила ідею про поїздку, Мак з ентузіазмом її підтримав.

— Звичайно, потрібно їхати! — вигукнув він.

Це була трохи несподівана відповідь. Нен подивилася

на чоловіка з подивом.

— Я хотів сказати, — пробубонів він, — що це чудова ідея. Я, звісно, сумуватиму, але кілька днів якимось переживу. Зрештою, у мене зараз вистачає роботи.

Нен знизала плечима, напевно, радіючи, що так легко отримала згоду на подорож.

— Гадаю, для Кейт буде корисно виїхати кудись на кілька днів, — додала вона, а він кивнув на знак згоди.

Дзвінок сестрі — і питання поїздки було вирішене. Будинок швидко перетворився на епіцентр активності. Джош і Кейт були в захваті, бо їхні весняні канікули автоматично продовжувалися на тиждень. До того ж, вони завжди любили їздити в гості до своїх двоюрідних братів і сестер, хоча цього разу в них і не було особливого вибору.

Мак крадькома зателефонував Віллі й, намагаючись якомога менше пояснювати, запитав, чи може той на

деякий час позичити йому повнопривідний джип. Оскільки мікроавтобус забирала Нен, йому було потрібно щось потужніше, ніж його маленька машина, щоб роз'їжджати розбитими дорогами Національного парку, які, напевно, ще не звільнилися від влади зими. Дивне прохання Мака спровокувало низку запитань, від яких він ухилявся, як міг. Однак, коли Віллі поставив питання рубка, чи не збирається Мак до хижі, довелося пообіцяти, що пояснить усе вранці, коли вони обмінюватимуться машинами.

У четвер увечері, після численних обіймів і поцілунків, Мак провів Нен, Кейт і Джоша, а потім почав приготування до власної далекої мандрівки до північно-східного Орегону – місця своїх найстрашніших кошмарів. Розуміючи, що, коли запрошення було від Бога, то навряд чи йому знадобиться багато речей, він про всяк випадок набив портативний холодильник продуктами, яких із

надлишком вистачало на подорож, також поклав спальний мішок, кілька свічок, сірники та деякі інші речі, необхідні для виживання. Не слід було виключати можливість провалу, коли він виявиться повним бовдуром або жертвою злого жарту. Тоді він просто поїде геть. Від роздумів Мака відволік стукіт у двері. Вчорашня розмова досить сильно заінтригувала Віллі, якщо він спромігся прийти так рано. Добре, що хоч Нен уже поїхала.

— Віллі, я тут, на кухні! — гукнув Мак.

За кілька секунд Віллі визирнув з коридору й похитав головою, дивлячись на безлад, який учинив Мак. Він оперся на одвірок, схрестивши руки на грудях.

— Я пригнав джип, заправлений під зав'язку, але я не дам тобі ключі, поки не скажеш, куди їдеш.

Мак продовжував пакувати речі. Він знав, що не може брехати своєму другові, а джип йому був конче потрібен.

— Я повертаюся до хижі, Віллі.

— Я зрозумів. Але я хочу знати, чому ти зібрався туди в цю пору року. Невідомо, чи мій старенький джип зможе провезти нас місцевими дорогами, тому я поклав в багажник ланцюги, якщо вони нам знадобляться.

Не дивлячись на друга, Мак пішов до кабінету, зняв кришку з маленької бляшанки й дістав звідти записку. Повернувшись до кухні, віддав її Віллі. Той розгорнув папірець і прочитав мовчки.

— Мамцю рідна, що за божевільний міг таке написати? І хто такий Тато?

— Ну, мабуть, ти знаєш, що Татом Нен любить називати Бога.

Мак знизав плечима, не знаючи, що додати. Він забрав записку й поклав її до кишені сорочки.

— Зачекай, ти ж не думаєш, що записка справді від Бога?

Мак саме завершив пакування, він зупинився й глянув на друга.

— Віллі, я гадки не маю. Спочатку я думав, що це — злий жарт і неабияк розгнівався, та й просто стало огидно. Можливо, мені самому бракує здорового глузду. Я знаю, що це звучить дивно, але дуже хочеться все з'ясувати. Я повинен їхати, Віллі, інакше точно збожеволію.

— А ти не думав, що це може бути вбивця? А якщо він хоче тебе туди виманити?

— Звичайно, я думав про це. Я навіть зрадію, якщо це так. У мене з ним свої рахунки, — Мак спохмурнів і замислився. — Утім, це мало ймовірно. Сумніваюся, що злочинець підписався б словом «Тато». Для цього треба добре знати нашу сім'ю.

Віллі був спантеличений.

Мак вів далі:

— Ніхто з тих, хто нас знає, не відправив би такої записки. Мені здається, що тільки Бог міг би це зробити...

— Але Бог такого не робить. Принаймні я ніколи не чув, щоб хтось отримував листа від Бога. Не те, що він не міг би, ну, ти зрозумів, що я маю на увазі. А чому він хоче, щоб ти поїхав саме до тієї хижі? Не можу собі уявити жахливішого місця для зустрічі...

Між ними запанувала тиша, і стало ніяково.

Мак обіперся на стіл, втупившись у підлогу так, ніби хотів своїм поглядом пропалити в ній дірку.

— Я не впевнений, Віллі. Частина мого єства хотіла б вірити, що Бог так про мене піклується, що може надсилати мені листи. Минуло стільки часу, а я й досі не знаю, що думати, і краще від цього не стає. Таке відчуття, що ми втрачаємо Кейт, і це мене просто вбиває. Можливо, трагедія з Міссі — це Божа кара за те, що я зробив зі своїм власним батьком? Я не знаю, — Мак подивився в очі того,

хто хвилювався за нього більше, ніж будь-хто інший, окрім Нен. — Я впевнений лише в одному — мені потрібно туди повернутися.

Друзі довго мовчали, потім Віллі сказав:

— Тож коли ми виїжджаємо?

Мак був приємно вражений готовністю Віллі вирушити в дорогу разом із ним.

— Дякую, друже, але я мушу зробити це сам.

— Так і знав, що ти це скажеш, — промовив Віллі, виходячи з кухні. Він повернувся за мить, поклавши на стіл пістолет і коробку куль.

— Я передбачав, що не зможу відговорити тебе від поїздки, тому взяв ось це. Може, знадобиться. Сподіваюся, ти знаєш, як ним користуватися?

Мак подивився на зброю. Він розумів, що Віллі намагається йому допомогти.

— Ні, Віллі, я не можу. Минуло понад тридцять років,

коли я востаннє торкався вогнепальної зброї, і в мене немає жодного бажання робити це знову. І якщо я щось зрозумів, то це те, що розв'язання проблеми шляхом насильства завжди поглиблює саму проблему.

— А якщо це вбивця Міссі? Якщо він чекає на тебе там? Що тоді робитимеш?

Мак знизав плечима.

— Відверто кажучи, не знаю, Віллі. Якось буду викручуватися.

Ти ж будеш беззахисний! Ніхто не знає, що йому спаде на думку. Візьми це. — Віллі підсунув пістолет із кулями ближче до Мака. — Тобі не обов'язково ним користуватися.

Мак іще раз подивився на пістолет і після деяких вагань обережно поклав його до кишені.

— Добре, вмовив. Лише про всяк випадок.

Мак повернувся по спорядження, взяв його в оберемок

і пішов до джипа. Віллі підхопив рюкзак, який виявився важчим, ніж він очікував, і, ремствуючи, закинув його на плечі.

— Маку, якщо ти думаєш, що це Бог, навіщо стільки спорядження?

Мак сумно посміхнувся:

— Забезпечити тили. Ти розумієш, треба бути готовим до всього, що може або... не може статися.

Друзі вийшли з будинку й пішли стежкою до автівки. Віллі дістав з кишені ключі й віддав їх Маку.

— А де всі? — порушив тишу Віллі. — І що Нен думає про твій намір відвідати хижу? Маю великі сумніви, що їй ця ідея сподобалася.

— Нен із дітьми зараз гостюють у сестри на островах і... я нічого їй не сказав, — зізнався Мак.

Віллі був здивований.

— Як, у тебе ж ніколи не було від дружини жодних

таємниць?! Не можу повірити, що ти їй збрехав.

— Я не брехав, — заперечив Мак.

— Ну, добре, вибач за дріб'язковість, — перебив Віллі. — Виходить, ти їй не брехав, але просто не сказав усієї правди. Вона зрозуміє все правильно. Авжеж! — він закотив очі.

Мак проігнорував цей випад і пішов до будинку, в кабінет. Там він узяв запасні ключі від входних дверей і машини, а також, після деяких вагань, бляшанку. Потім повернувся до Віллі.

— Слухай, а який, на твою думку, у нього вигляд? — раптом запитів Віллі, вишкіривши зуби.

— У кого? — не одразу зрозумів Мак.

— У Бога, звичайно. Яким він буде, якщо справді з'явиться? Я вже бачу, як ти до смерті лякаєш якогось туриста, запитуючи, чи не він Господь, і вимагаючи відповіді на всі твої запитання.

Мак посміхнувся.

— Не знаю. Можливо, він з'явиться у вигляді яскравого світла чи неспалимого куща. Відверто кажучи, я завжди уявляв його дідом із довгою сивою бородою, схожим на Гендальфа з «Володаря перснів».

Знову знизавши плечима, він віддав Віллі ключі, друзі обійнялися. Віллі сів у машину Мака й опустив скло зі свого боку.

— Якщо він справді з'явиться, передавай від мене вітання, — із посмішкою мовив Віллі. — Скажеш йому, що в мене самого є кілька запитань. І не налякай його. — Вони розсміялися. — А якщо серйозно, — вів далі Віллі, — то я хвилююся за тебе, брате. Було б добре, якби тебе хтось супроводжував, може, я, чи Нен, чи ще хтось. Сподіваюся, ти знайдеш там усе, що шукаєш. Обіцяю помолитись за тебе кілька разів.

— Дякую, Віллі. Я теж тебе люблю.

Мак помахав, коли Віллі з'їжджав із доріжки. Він знав, що той дотримається слова і підтримуватиме його в усіх своїх молитвах.

Він спостерігав, як машина зникла за рогом, потім вийняв записку з кишені та ще раз її перечитав. Тоді сховав її до коробочки, яку поклав на пасажирське сидіння серед інших речей. Зачинивши дверцята, пішов до будинку назустріч своїй черговій безсонній ночі.

* * *

У п'ятницю, задовго до світанку, Мак виїхав із міста на трасу I-84. Напередодні ввечері від сестри зателефонувала Нен, повідомила, що вони дісталися місця без пригод, тому наступного дзвінка від неї він чекав не раніше ніж у неділю. До того часу він має бути на зворотньому шляху, якщо вже не вдома. Про всяк випадок Мак налаштував переадресацію дзвінків із

домашнього телефона на мобільний, хоча розумів: на території парку навряд чи буде постійний зв'язок.

Він обрав той самий маршрут, що й три з половиною роки тому. Щоправда, цього разу Мак не робив стільки зупинок і проїхав повз водоспад Малтнома, навіть не глянувши на нього. Відколи зникла Міссі, він позбувся будь-яких згадок про це місце, надійно замкнувши свої почуття в підвалі власного серця.

Рухаючись уздовж каньйону, Мак відчув, як його поступово охоплює паніка. Він намагався не думати про те, що робить, просто їхав уперед, але приховані страхи вилазили назовні, наче трава, що пробивається крізь асфальт. В очах темніло, руки міцно стискали кермо, біля кожного з'їзду з траси розгорталася боротьба зі спокусою розвернутися й поїхати додому. Він усвідомлював, що наближається прямісінько до першопричини свого болю, у вихор Великого Суму, який позбавив його сенсу життя.

Візуальні спогади з минулого, змішані з короткочасними нападами гніву, накочувалися хвилями, залишаючи в роті присмак крові й жовчі.

Нарешті він досяг Ля-Гранде, де заправив повний бак, і звернув на трасу 82 в напрямку Джозефа. Дуже кортіло зупинитися, щоб побачитися з Томмі, але він вирішив цього не робити: що менше людей вважатиме його божевільним, то краще.

Машин траплялося небагато. Імнаха та інші дороги були в чудовому стані, а погода о цій порі виявилася кращою, ніж він очікував. Здавалося, що далі він просувається, то більше уповільнюється рух, наче хижа відштовхує його від себе. Джип в'їхав у сніг, долаючи останні милі дороги, яка мала привести його вниз, до хижі. На тлі роботи двигуна він чув, як колеса вперто чавлять снігову кору. Після кількох хибних поворотів Мак нарешті з'їхав із дороги й зупинився на ледь помітній

колії. Годинник показував полудень.

Він просидів у машині хвилин із п'ять, дорікаючи собі за рішення приїхати сюди. З кожною милею, що віддаляла його від Джозефа, поверталися спогади, які, завдяки чималій кількості адреналіну в крові, ставали все чіткішими. З'явилася впевненість, що далі їхати не слід. Однак чинити опір внутрішньому бажанню дізнатися правду було неможливо. Продовжуючи сперечатися із самим собою, Мак застібнув пальто й потягнувся по шкіряні рукавиці.

Він стояв і дивився на стежку, зважуючи, чи варто залишити все в машині та порожнем пройти милою або дві до озера. Принаймні тоді йому не доведеться нести все на собі під гору, коли він повертатиметься, а це, як він припускав, станеться незабаром.

Було досить холодно — від його подиху в повітрі утворювалася пара. Відчувалося, що ось-ось піде сніг.

Біль, що накопичувався в шлунку, зрештою призвів до паніки. І всього лиш через п'ять кроків його так добряче знудило, що він впав на коліна.

— Прошу, допоможи! — простогнав Мак. Піднявшись на тремтячі ноги, він зробив іще один крок від автівки. А потім зупинився й повернувся назад. Відчинивши пасажирські дверцята, почав щось навмання шукати серед речей і, намацавши, витягнув звідти бляшанку. Потім зняв кришку й дістав те, що шукав, — улюблену фотографію Міссі. Він взяв світлину разом із запискою, а коробку поклав на місце. На мить зупинившись, подивився на бардачок. Після деяких вагань відкрив його, дістав пістолет, перевірів, чи той заряджений і на запобіжнику. Випроставшись, зачинив дверцята й сунув зброю за пасок на спині. Потім озирнувся й повернувся обличчям до стежки. Глянувши востаннє на фотографію, поклав її до кишені сорочки разом із запискою. Якщо

його знайдуть мертвим, то хоча б знатимуть, що він тут робив.

Шлях виявився небезпечним — усюди закрижаніле й слизьке каміння. Кожен рух у гущавині вимагав цілковитої зосередженості. Він чув лише свої кроки на снігу й власний подих. Маку видалося, що за ним спостерігають. Одного разу він навіть обернувся, аби переконатися, що позаду нікого немає. Хоча йому хотілося все покинути й бігти до машини, ноги, ніби маючи власну волю, виявили намір продовжувати рухатися вздовж стежки у темну гущавину лісу.

Несподівано поблизу щось поворухнулося. У роті одразу пересохло, у вухах застугоніло. Мак здригнувся й завмер, прислухаючись, потім повільно потягнувся по пістолет. Знявши його із запобіжника, почав уважно вдивлятися в зарості, намагаючись розгледіти чи розчути джерело шуму й уповільнити викид адреналіну. Однак те,

що рухалося, замерло. Можливо, чекало на нього? Про всяк випадок він простояв нерухомо кілька хвилин, потім якомога тихіше й повільніше пішов уперед.

Ліс огорнув його своїми шатами, і Мак засумнівався, чи правильну обрав стежку. Краєм ока він знову вловив якийсь рух, одразу пригнувся, ховаючись під найближчим гіллям. Щось, схоже на тінь, промайнуло за кущем. А може, йому тільки привиділося? Він знову зачекав, не даючи поворухнутися жодному м'язу. Чи не Бог це? Мак вагався. Тварина? Він не пам'ятав, чи в цьому лісі водилися вовки; олень або лось наробили б значно більше шуму. Наступною промайнула думка, якої він так намагався уникнути: «А якщо все набагато гірше? Якщо це він навмисно заманив мене сюди? Але чому?»

Мак повільно підвівся, вийшов зі своєї схованки з пістолетом наготові, зробив крок уперед, коли кущ позаду наче вибухнув. Він підскочив, ніби хтось ogrів його

батогом, переляканий і готовий натиснути на курок, щоб боротися за своє життя. Аж раптом побачив спину борсука, що стрімголов утікав стежкою. Повільно видихнув, усвідомлюючи, що затримував подих увесь цей час, потім опустив пістолет і похитав головою. Мак Всемогутній перетворився на хлопчика, що заблукав у лісі й тремтить зі страху. Поставивши пістолет на запобіжник, сунув його за пояс. «А хтось міг би постраждати», — подумав він.

Глибоко вдихнувши та видихнувши, Мак спробував заспокоїтися. Переконавшись, що боятися більше нічого, він пішов стежкою далі, намагаючись здаватися впевненішим, ніж був насправді. Хотілося сподіватися, що такий шлях подолано даремно. Якщо зустріч із Богом таки відбудеться, він спробує звільнитися від тягара, ставлячи запитання, звісно, з усією повагою.

Іще кілька поворотів — і Мак дістався галявини. Із

протилежного боку, під горою, він знову побачив її — хижу. Поки стояв, не відводячи погляду, в животі наче дратвою стягнуло. Тут ніби нічого не змінилося, окрім звичайної для зими відсутності листя на деревах і білої ковдри снігу, що вкрила все навкруги. Хижа здавалася порожньою. Але поки він споглядав її, вона встигла перетворитися на жорстоке обличчя, що скривилося в зловісній гримасі. Очі дивилися прямо на нього, наче кидаючи виклик його сміливості. Не звертаючи уваги на страх, Мак рішуче подолав останні сто ярдів і увійшов на ганок.

Спогади про те, за яких обставин він востаннє стояв на цьому місці, навалилися з усією силою, і Мак завагався, перш ніж відчинити двері.

— Гей! — покликав він упівголоса. Прочистивши горло, гукнув знову, цього разу голосніше:— Гей, тут хтось є?

Голос луною відбився від порожнечі, що панувала

всередині. Набравшись хоробрості, Мак переступив поріг і зупинився.

Коли очі звикли до темряви, він почав розрізняти деталі кімнати в світлі променів післяобіднього сонця, що пробивалися крізь розбиті вікна. Зайшовши до центральної кімнати, він упізнав стіл і старі стільці. Мак нічого не зміг із собою вдіяти, очі самі обернулися до місця, дивитися на яке було нестерпно. Навіть через кілька років бліду пляму крові було чітко видно на дошках поруч із каміном.

— Мені так прикро, люба! — на очах з'явилися сльози.

Нарешті серце не витримало, несподівано здійнявши повінь накопиченого гніву вздовж скель каньйону емоцій. Звівши очі до неба, він почав вигукувати запитання, які не давали йому спокою:

— Чому? Чому ти дозволив цьому статися? Чому привів сюди? Чому саме тут, а не в іншому місці? Невже мало

того, що вбито мою дитину? Ти граєшся зі мною чи що?

У нападі сліпого гніву Мак схопив найближчий стілець і жбурнув його в стіну. Той розбився на друзки.

Підхопивши одну з ніжок, він заходився трощити все, що бачив. Стогін і крики відчаю злітали з вуст, коли він вихлюпував свій гнів на це жахливе місце.

— Ненавиджу! — не в змозі зупинитися, він продовжував зганяти свою лють, поки повністю знесилився.

У відчаї, з відчуттям цілковитої поразки Мак упав на підлогу біля плями крові. Обережно торкнувся її. Адже це було все, що залишилося від Міссі. Пальці ніжно проводили знебарвленими краями, а він усе шепотів:

— Міссі, пробач. Мені так прикро, що не зміг тебе захистити. Пробач, що так тебе і не знайшов.

Виснаження не зменшило сили гніву, що клекотав усередині, і Мак знову звернувся до Бога, якого він уявляв

десь угорі над дахом.

— Боже, ти навіть не дозволив нам знайти й поховати її тіло! Хіба я так багато просив?

Поки серце боролось з припливами та відпливами змішаних почуттів, гнів перетворився на біль, а нова хвиля суму переплелася із загальним збентеженням.

— Ну, де ти? Я думав, що ти хочеш зустрітися зі мною. Я тут. А ти? Тебе ніде не видно. Тебе ніколи не було поруч, коли я потребував тебе найбільше, — ані тоді, коли я був дитиною, ані тоді, коли я втратив Міссі, ані зараз. Що ти за Тато? — слова обурення самі зривалися з вуст.

Мак занурився в тишу, навколишня порожнеча поступово почала наповнювати душу. Вир запитань без відповідей і далекосяжних звинувачень опустився на підлогу разом із ним, повільно зтягуючи його в безодню відчаю. Великий Сум огорнув усе навколо, але Мак навіть зрадів цим задушливим обіймам. Йому був знайомий цей

біль. Він став звичним, майже товаришем.

Мак відчував спиною холодний дотик пістолета, що наче закликав до рішучих дій. Він вийняв його, зовсім не впевнений, що має робити. Можливо, покласти край цим хвилюванням, болю. Більше ніколи нічого не відчувати. Самогубство? Цієї миті така думка здалася привабливою. «Це ж так просто! — подумав він. — Більше ніяких сліз, жодного болю...» Він вже бачив, як за дулом пістолета, від якого він не міг відвести погляду, у підлозі з'являється чорна прірва, висмоктуючи із серця останні проблиски надії. Убити себе означало завдати Богові удар у відповідь, якщо той, звісно, існує.

Хмари несподівано розійшлися й кімнату залило сонячне світло, воно пройшло крізь самісіньку серцевину його відчаю. «Але що тоді буде... із Нен? Що тоді станеться із Джошем, Кейт, Тайлером і Джоном?» Хоч як відчайдушно Мак бажав покласти край своїм душевним

мукам, він усвідомлював, що не має права завдавати рідним додаткових страждань.

Мак сидів у повному заціпенінні, міркуючи над вибором, який у нього був, зі зброєю в руках. Холодний вітер овіяв обличчя, і так захотілося лягти й замерзнути на смерть. Такий він був виснажений. Він навалився на стіну й потер утомлені очі. Дозволив їм заплющитися і пробурмотів:

— Люблю тебе, Міссі. Так за тобою сумую.

Незабаром без жодних зусиль провалився в глибокий сон.

Минуло лише кілька хвилин, як Мак прокинувся, наче його хтось штовхнув. Він рвучко підвівся, здивований, що так швидко задрімав. Засунувши пістолет за пасок, а свій гнів — у глибину душі, пішов до дверей. «Це смішно! Який же я йолоп! Повірити, що Бог так піклується про мене, що може надіслати листа!»

Він подивився на стелю.

— Досить, усе скінчилося, Господи! — прошепотів Мак. — Я більше так не можу. Я втомився шукати тебе в усьому.

Після цих слів він вийшов за двері, постановивши більше ніколи не вирушати на пошуки Бога. Якщо він потрібен Господу, нехай Бог сам його шукає.

Він поклав руку до кишені, дістав звідти листа, знайденого в поштовій скриньці, і порвав його на маленькі шматочки, дозволивши їм сипатися крізь пальці й летіти вслід за холодним вітром, який щойно здійнявся. Утомлений старий чоловік, він зійшов із ґанку, з важким серцем попрямував до машини.

* * *

Не встиг Мак пройти й п'ятдесяти футів, аж раптом відчув, як у спину йому війнуло теплим повітрям. Мертву

тишу порушила співунка. Стежка попереду швидко позбавлялася шару снігу й льоду, наче хтось розчиняв їх своїм гарячим подихом. Він зупинився й почав спостерігати, як навколо зникає біла ковдра, на місці якої одразу з'являється яскрава рослинність. Три тижні весни промайнули перед очима за півхвилини. Він протер очі, намагаючись у вирі змін втримати рівновагу. Навіть сніжинки перетворилися на цвіт, що повільно падав на землю.

Те, що він бачив, звісно, було неможливо. Снігові замети випарувалися, узбіччя стежки й ліс далеко попереду почали прикрашатися літніми квітами. Поміж дерев одне за одним пурхали вільшанки й зяблики. Дорогу час від часу перебігали білки й бурундуки, вони сиділи й спостерігали за ним, а потім знову зникали в лісі. Маку навіть здалося, що він бачить оленятко, яке вигулькнуло із заростей, але, коли глянув туди знову,

воно вже зникло. Так, начебто всього цього було недостатньо, у повітрі поширювався аромат цвіту — не просто запах диких квітів, а багаті пахощі троянд, орхідей та інших тропічних рослин.

Мак більше не думав про повернення додому. Його охопив такий жах, ніби він відкрив скриньку Пандори, опинившись у самісінькому центрі божевілля, щоб загубитися там назавжди. Він обережно обернувся, намагаючись не втрачати здорового глузду.

Проте розум відмовлявся вірити побаченому. Майже ніщо не залишилося таким, як раніше. Напівзруйнована хижа перетворилася на міцний і гарний зруб, збудований із цілих, оброблених руками колод, ідеально підігнаних одна до одної. Хижа стояла саме поміж ним і озером.

Ані темного й непривітного підліску, ані чагарників, ні шипшини, ні дерези — усе було досконале, як на листівці. Дим ліниво прокладав собі шлях із димаря у вечірнє небо,

вказуючи на те, що всередині хтось був. До ганку було прокладено доріжку, огорожену невисоким білим парканом. Звідкись долинав сміх, можливо, з будинку, але точно визначити було складно.

Мабуть, саме так люди божеволіють.

— У мене щось із головою, — прошепотів Мак, — цього не може бути. Тут все якесь несправжнє.

Це було місце, яке Мак міг би уявляти у своїх найсолодших снах, саме тому все здавалося ще підозрілішим. Природа була дивовижною, запахи — п'янкими. Ноги, наче мали власний розум і волю, понесли його назад, на подвір'я. Усюди росли квіти, а суміш їх ароматів із запахом духмяних трав викликала давно забуті спогади. Йому завжди казали, що минуле найкраще пригадується носом, що нюх найглибше досягає прихованої історії. У голові справді промайнули образи дитинства.

На порозі Мак знову зупинився. Усередині чітко лунали голоси. Він переміг раптове бажання втекти подалі, як хлопчисько, що влучив м'ячем у сусідський квітник.

— Але якщо всередині Бог, то багато користі від втечі все одно не буде.

Він заплющив очі, потряс головою, намагаючись з'ясувати, чи вдасться позбутися галюцинацій і повернутися до реальності. Коли він розплющив очі, усе залишилося на місці. Він зробив спробу простягнути руку й торкнутися дерев'яних перил. Вони точно здавалися справжніми.

Тепер перед Маком постала нова дилема. Що робити, коли опиняєшся перед дверима будинку, в цьому випадку хижі, де, ймовірно, перебуває сам Бог? Постукати? Напевно, він уже й так знає, хто стоїть на порозі. Може, просто зайти й назватися, але це видається не менш абсурдним. А як звернутися до Бога? Назвати його

Батьком, Всемогутнім або просто Паном? Чи не краще буде впасти додолу та вклонитися? Та, відверто кажучи, чинити так у нього не було особливого бажання.

Поки Мак намагався відновити душевну рівновагу, гнів, який, як він вважав, повинен був уже померти, знову почав відроджуватися. Живлячись своєю люттю й взагалі не переймаючись тим, як назвати Бога, він сміливо підійшов до дверей. Вирішив гучно постукати й подивитися, що з цього вийде, але, як тільки він підніс кулак, двері самі відчинилися, й він зустрівся поглядом із огрядною негритьянкою, яка радісно йому усміхалася.

Мак інстинктивно відскочив назад, але виявився недостатньо спритним. Із швидкістю, що не узгоджувалася з її розмірами, жінка подолала відстань між ними та обійняла Мака, відірвавши його від землі й розкрутивши, як дитя. Водночас вона не припиняла виголошувати його ім'я — Маккензі Аллен Філліпс — так,

ніби зустрілася з улюбленим родичем, із яким давно не бачилася. Нарешті вона опустила Мака на землю і, поклавши руки йому на плечі, трохи відштовхнула, намагаючись добре розгледіти.

— Маку, дай-но роздивитися! — вигукнула вона. — Як ти виріс! Мені так хотілося з тобою побачитися. Як добре, що ти приїхав! О, як... як сильно я тебе люблю! — після цих слів вона знову прийняла його в свої обійми.

Маку відібрало мову. За кілька секунд ця жінка порушила всі правила суспільної пристойності, за якими він ховався. Однак те, як вона дивилася на нього й вигукувала його ім'я, також змусило його зрадіти, хоча він і гадки не мав, хто вона така.

Несподівано його приголомшив аромат, що йшов від неї. Це був квітковий запах із нотками гарденії та жасмину, безперечно притаманний парфумам матері, які він зберігав у своїй бляшанці. Він і так небезпечно

балансував на краєчку прірви своїх емоцій, а тепер розлитий запах і спогади, що супроводжували цей аромат, остаточно розчулили його. Мак відчував тепло сліз, які мали ось-ось з'явитися в очах, ніби стукаючи в двері його серця. Здається, негритянка теж їх помітила.

— Усе добре, любий, можеш плакати... я знаю про твій біль, твій гнів і збентеження. Не соромся, плач. Для душі корисно інколи виливати воду, цілющу воду.

Мак відчував, що не готовий плакати, особливо перед цією жінкою, хоча ледь-ледь себе стримував. Докладаючи неймовірних зусиль, він щосили намагався не провалитися в безодню своїх емоцій. Тим часом жінка стояла з простягнутими руками, які нагадували йому руки матері. Він відчував любов. Теплу, привітну любов, що розтоплює кригу.

— Іще не готовий? — поцікавилася вона. — Нічого, ми робитимемо все, як і коли забажаєш. Нуж-бо, заходь!

Дозволиш узяти твоє пальто? І пістолет? Тобі ж він не потрібен? Ми ж не хочемо, щоб хтось постраждав.

Мак не знав, що робити й що казати. Хто вона така? Звідки вона все знає? Він наче приріс до місця, де стояв, але спромігся машинально зняти верхній одяг.

Негритянка забрала пальто, потім він віддав їй пістолет, який вона взяла двома пальцями так, наче це було джерело інфекції. Коли вона обернулася, щоб увійти в будинок, у дверях з'явилася мініатюрна жіночка з типовою азійською зовнішністю.

— Дай-но мені, — мовила вона співучим голосом.

Було ясно, що вона мала на увазі не пальто й пістолет, а щось інше. Не встиг Мак оком змигнути, як ця жінка опинилася перед ним. Він завмер, коли відчув на щоці ніжний дотик. Не рухаючись, він подивився донизу та побачив у неї в руках тонку кришталеву пляшечку й невеличку щіточку, схожу на ті, що їх Нен і Кейт

використовували для нанесення косметики. Нею вона знімала щось із його обличчя.

Не встиг він запитати, як вона усміхнулася й мовила:
— Маккензі, нам необхідно зберігати речі, які ми цінуємо, чи не так? — Маку одразу спала на думку бляшанка. — Я збираю сльози.

Тоді він глянув повз неї та помітив іще одну людину, що вийшла із будинку. Цього разу це був чоловік, на вигляд — із Близького Сходу, одягнутий як робітник, навіть із паском для інструментів і рукавицями. Стояв він невимушено, опершись на одвірок, зі схрещеними на грудях руками. Його джинси були вкриті шаром тирси, а рукави картатої сорочки закатані вище ліктів, що підкреслювало силу рук. Риси обличчя, освітленого усмішкою, були приємні, хоча й не дуже правильні, — така людина навряд чи виділялася б посеред натовпу. Мак не міг відвести від нього очей.

Він знову відступив назад, нездатний впоратися зі збентеженням.

— Вас тільки троє? — запитав він охриплим голосом.

Незнайомці подивилися одне на одного й розсміялися. Маку нічого не залишалося, як витиснути із себе посмішку.

— Ні, Маккензі, — відповіла негритянка, продовжуючи посміюватися. — Ми — все, що в тебе є, і можеш не сумніватися, цього більш ніж достатньо.

Мак перевів погляд на азіатку. Наскільки він розумів, її жилавий вигляд міг свідчити про походження із Північного Китаю, Непалу чи Монголії. Точніше сказати було складно, бо його очі ще звикали до нової обстановки. Одяг вказував на те, що вона садівниця. За поясом були рукавички — не важкі шкіряні рукавиці, які зазвичай носять чоловіки, а бавовняні, з гумовою нашивкою на долоні, точно такі він використовував для роботи біля

дому. Одягнута вона була в прості джинси з декоративними візерунками на ногавицях і брудом на колінах від роботи навпочіпки та яскраву блузку в червоний, жовтий і синій кольори. Втім, Мак знав, що це лише видіння, а не реальність, оскільки жінка то з'являлась, то зникала з поля зору.

Наступним підійшов чоловік, поклав руку йому на плече, поцілував в обидві щоки й міцно обійняв. Маку він одразу сподобався. Коли той відійшов, знову підійшла азіатка та взяла його голову обома руками, повільно, але впевнено наближаючи його обличчя до свого. Коли він уже подумав, що вона ось-ось його поцілує, зупинилася та подивилася йому у вічі. Маку здалося, що він може дивитися крізь неї. Тоді вона усміхнулася, аромат, що сходив від неї, огорнув Мака повністю, знявши тягар з його пліч, такий важкий, як рюкзак, нашпигований туристичним спорядженням.

Мак раптово відчув себе легшим за повітря, ніби його ноги взагалі не торкалися землі. Жінка обіймала, не обіймаючи, тобто не торкаючись його. Лише тоді, коли вона відійшла, що, мабуть, сталося за кілька секунд, він зрозумів, що досі стоїть на ногах, які все ще торкаються підлоги.

— Не зважай на неї! — розсміялася негритянка. — Вона так з усіма.

— Мені сподобалося, — пробурмотів він, і всі троє знову вибухнули сміхом. Мак сміявся разом із ними, не знаючи, правда, чому, але це його й не хвилювало.

Коли вони нарешті припинили гиготіти, огрядна жінка поклала руку Макові на плечі, притиснула його до себе й сказала:

— Добре, ми знаємо, хто ти, але нам, мабуть, слід і самим назватися. Я, — мовила вона, по-особливому розвівши руками, — домогосподарка й куховарка. Можеш

називати мене Елозія.

— Елозія? — перепитав Мак, не розуміючи, про що йдеться.

— Добре, тобі не обов'язково називати мене Елозією. Це лише ім'я, яке я люблю, воно має для мене особливе значення, — вона схрестила руки на грудях, підперши однією з них підборіддя, наче розмірковуючи над чимось. — Можеш називати мене так, як називає Нен.

— Що? Ви ж не хочете сказати... — Мак іще більше розгубився. — Ви ж не той Тато, що надіслав листа? Мені що, називати вас Татом?

— Саме так, — сказала вона й усміхнулася, очікуючи на відповідь, начебто Мак справді збирався щось сказати.

— Тепер моя черга, — втрутився в розмову чоловік, років тридцяти на вигляд і зростом трохи нижчий за Мака, — я тут усе ремонтую. Люблю працювати своїми руками, хоча, ці двоє можуть підтвердити, мені

подобається порпатися в садку й готувати їсти не менше, ніж їм.

— Судячи із зовнішності, ти, мабуть, із Близького Сходу... Араб? — висловив своє припущення Мак.

— Насправді я зведений брат цієї великої сім'ї. Я — єврей, а точніше, з дому Юди.

— Тобто... — Мака раптом вразила власна здогадка. — Виходить, ти...

— Ісус? Так. Якщо хочеш, можеш мене так називати. Урешті-решт, мене всі так називають, але не таємниця, що я також відгукуюся на імена Джошуа або навіть Єссей.

Мак стояв ошелешений, неспроможний вимовити й слова. Те, що він чув і бачив, не вкладалося в голову. Це було просто неможливо... але він-таки був тут, принаймні йому так здавалося. Несподівано Мак відчув, що неприємніє. Знову наринували емоції, а розум марно намагався впоратися з інформацією. І коли Мак уже був

готовий впасти на коліна, до нього наблизилася азіатка, відволікаючи увагу.

— А я — Сарайю, — сказала вона, ледь помітно вклонившись і усміхнувшись, — володарка садів, між іншим.

Думки насувалися одна на одну, поки Мак обмірковував, як на все реагувати. Хто з них Бог? Може, це явлення ангелів або просто галюцинація, а Бог з'явиться пізніше? Тоді йому буде зовсім ніяково. Їх троє, отже, це може бути щось на кшталт Трійці. Дві жінки й чоловік, до того ж не європейці. Утім, звідки така впевненість, що Бог має бути білим? Думки були недоладними, тому Мак вирішив зосередитися на питанні, яке його цікавило найбільше.

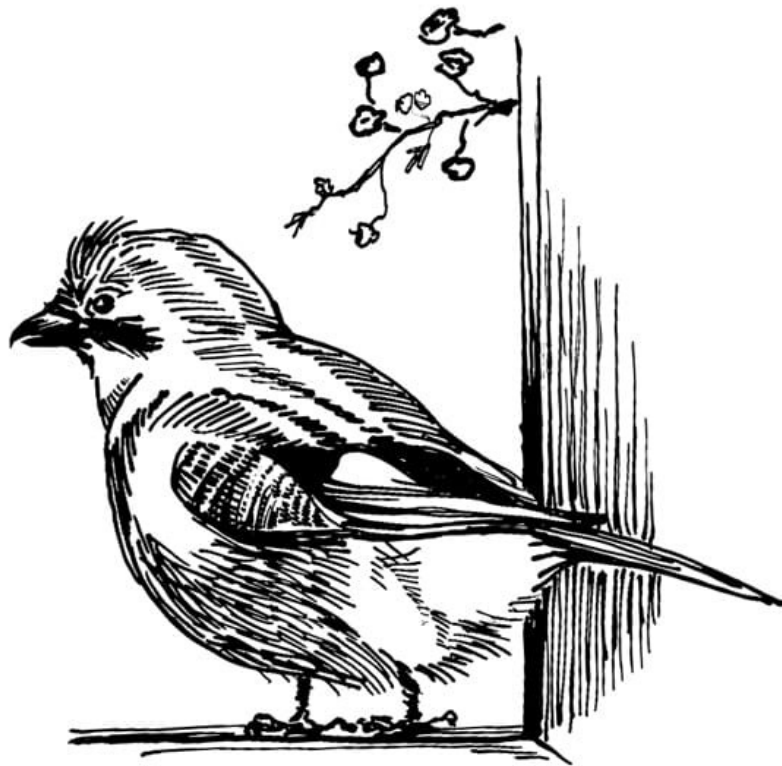
— Тоді, — ледве видавив із себе Мак, — хто із вас Бог?

— Я, — всі троє відповіли в унісон.

Мак роздивлявся їх по черзі і, хоча досі не розумів того,

що чув і бачив, чомусь одразу їм повірив.

6. ЧАСТИНА ЧИСЛА π

Хай би якою була Божа всемогутність,
Він ніколи не стане абсолютним Володарем,
насамперед Йому властиве бажання обмежити

Себе й поставити на один рівень із людиною.
Жак Еллюль («Анархія і християнство»)

— Ну то що, Маккензі, не стій, роззявивши рота, наче наклав у штани, — не припиняла говорити негритянка, йдучи з ганку. — Ходімо поспілкуємося, поки я готуватиму вечерю. Але якщо хочеш, можеш зайнятися чим завгодно. За будинком, — вона показала рукою, навіть не глянувши і не притишивши ходи, — біля накриття для човна лежить вудка. Це, якщо захочеш наловити форелі.

Жінка зупинилася біля дверей, щоб поцілувати Ісуса.

— Тільки пам'ятай, — вона озирнулася й глянула на Мака, — сам будеш чистити те, що впіймаєш.

Негритянка усміхнулася й зникла в хижі, тримаючи в руках пальто Мака й пістолет — двома пальцями й на витягнутій руці.

Мак і далі стояв на місці, справді з відкритим ротом і непідробним подивом на обличчі. Він не помітив, як підійшов Ісус і поклав руку йому на плече. Сарайю, здавалося, просто зникла.

— Вона дивовижна, правда ж? — вигукнув Ісус, усміхаючись.

Мак подивився на нього, хитаючи головою.

— Зі мною все гаразд? Невже я повинен повірити, що Бог — це велика чорношкіра жінка із сумнівним почуттям гумору?

Ісус розсміявся.

— Із нею не занудьгуєш. Ти завжди можеш очікувати від неї кілька несподіванок. Вона полюбляє дивувати і, якщо ти цього ще не помітив, знає, коли це робити найкраще.

— Справді? — запитав Мак, і далі хитаючи головою так, наче нічого не міг вдіяти зі своїми сумнівами. — Що ж

мені тепер робити?

— Ти нічого не мушиш робити. Роби, що заманеться, — Ісус замовк, потім заговорив знову в намірі допомогти Маку зробити вибір. — Я, наприклад, теслюю, Сарайю працює в саду, а ти можеш половити рибу, покататися на каное або ж побути в будинку й просто поговорити з Татом.

— Що ж, відчуваю, я мушу піти й поговорити з ним, тобто з нею.

О, — Ісус посерйознішав, — не роби цього тільки через те, що мушиш. Не матимеш жодної користі. Йди, якщо насправді цього хочеш.

На мить Мак замислився й вирішив, що хоче зайти всередину. Він подякував Ісусові, який, усміхнувшись, попрямував до майстерні, а Мак — до входу в дім. І знову він опинився один, утім, швидко роздивившись навколо, обережно відчинив двері. Спочатку просунув голову, досі

вагаючись, але потім почав діяти рішучіше.

— Боже? — покликав він сором'язливо, відчуваючи себе повним дурнем.

— Я в кухні, Маккензі. Просто йди на мій голос.

Він увійшов і роздивився. Невже це та сама кімната? Мак здригнувся від нашіптування прихованих темних думок, але відмовився до них прислухатися. Кухню з кімнати не було видно. В кімнаті очі самі почали шукати пляму крові біля каміна, але дерев'яна підлога була чиста. Він також помітив, що кімната обставлена зі смаком, прикрашена малюнками й виробами, схожими на дитячі. Мак запитав себе, чи цінує ця жінка кожен з речей так, як батьки цінують речі, зроблені їхніми коханими чадами. Можливо, вона саме так цінує все, що дарують від душі, як це зазвичай роблять діти.

Мак ішов коротким коридором, прислухаючись до її наспівування, аж поки опинився у відкритій кухні-

їдальні, де стояв невеликий стіл на чотирьох і стільці з плетеними спинками. Усередині було більше місця, ніж він очікував. Тато стояла спиною до нього, щось готуючи, і коли вона підтанцьовувала під музику чи хто зна, що вона там слухала, вгору над столом піднімалися хмари борошна. Пісня, очевидно, закінчувалася, про що свідчили останні рухи плечей і стегон. Обернувшись до нього обличчям, вона зняла навушники.

Несподівано Маку закортіло поставити тисячу запитань, сказати тисячу речей, деякі з них були взагалі невимовні й навіть жахливі. Він був упевнений, що його обличчя виказує емоції, які він щосили намагався контролювати, і за долю секунди Мак заштовхав їх у найвіддаленішу комору свого зраненого серця, зачинивши за ними двері. Якщо вона й знала про його внутрішній конфлікт, то ніяк цього не виявляла: обличчя залишалося відкритим, доброзичливим і сповненим

ЖИТТЯ.

— Дозвольте поцікавитися, що ви слухаєте?

— Ти справді хочеш знати?

— Звісно.

— «Уест Коуст Джус». Група називається «Діатрайб», а альбом, який ще навіть не вийшов, — «Мандри душі». Якщо відверто, — вона підморгнула Маку, — ці хлопці теж ще не народилися.

— Добре, — відповів Мак, голос якого звучав не надто впевнено. — «Уест Коуст Джус»? Не дуже схоже на релігійну музику.

— Повір мені, саме так. Більше нагадує євразійський фанк і блюз із гарним змістом і відмінним ритмом. — Вона зробила крок уперед, ніби в танцювальному па, і плеснула в долоні. Макові довелося позадкувати.

— Невже Богові подобається фанк? — Мак ніколи не чув, щоб слово «фанк» вживалося в пристойному

релігійному контексті. — Я гадав, ви слухатимете Джорджа Беверлі Ші або мормонський хор «Скинія», тобто щось більш церковне.

— Зрозумій, Маккензі. Не тобі вирішувати за мене. Я слухаю все і не лише музику, а й серцебиття за нею. Ти пам'ятаєш свої заняття в семінарії? Ці дітлахи не кажуть нічого нового, все це я чула раніше; вони сповнені жовчі й неспокою. А ще люті, на що, маю визнати, у них є свої причини. Вони — одні з моїх дітей, базіки й пустуни. Знаєш, вони мені подобаються. Тому приглядатиму за ними.

Мак щосили намагався вловити її думку, видобути хоч якийсь сенс із того, що відбувається. Семінарська підготовка взагалі виявилася найгіршим помічником. Він раптом розгубив усі слова, а від мільйона запитань, що його мучили, не залишилося й сліду. Тому він висловив лише явне.

— Ви, напевно, знаєте, — почав він, — що називати вас Татом мені дещо незвично.

— Невже? — вона подивилася на нього глузливо. — Звісно, знаю. Я завжди все знаю. Але скажи, чому тобі так складно називати мене Татом? Тому, що це слово таке знайоме, чи тому, що я з'явилася в образі жінки, матері чи...

— І це теж, — перебив Мак, ніяково усміхаючись.

— А може через помилки власного батька?

Мак мимоволі роззявив від подиву рота. Він не звик, щоб таємниці його серця так швидко ставали відомими іншим. Цієї миті відчуття провини й лють знову проявилися, і йому закортіло вдатися до різкої та саркастичної відповіді. Маку здалося, що він бовтається над бездонним урвищем, і якщо дасть волю емоціям, то повністю втратить контроль. Він шукав точку опертя, але досяг в цьому лише часткового успіху, видавивши крізь

зуби:

— Може, тому, що в мене не було нікого, кого я міг би називати Татом.

Жінка поставила на стіл миску, яку тримала в руці, залишила в ній дерев'яну ложку й подивилася на Мака повними ніжності очима. Їй навіть не довелося нічого казати. І так було зрозуміло: вона знає все, що коїться в нього всередині. Прийшло усвідомлення, що вона хвилюється за нього більше, ніж будь-хто.

— Якщо дозволиш, Маку, я буду тобі Татом, якого в тебе ще ніколи не було.

Він вагався. Йому завжди хотілося мати батька, якому можна довіряти, але він сумнівався, що знайде його тут, надто тому, що цей батько не зміг навіть захистити Міссі. На мить запанувала тиша. Мак не знав, що й сказати, а чорношкіра жінка, здається, нікуди не поспішала.

— Якщо ви не змогли потурбуватися про Міссі, то як

я повірю, що попіклуєтесь про мене? — ось, нарешті, він поставив запитання, яке не давало йому спокою протягом усього періоду Великого Суму. Коли Мак дивився на це, як він вважав, дивацьке втілення Бога, він відчув, що його обличчя почервоніло від гніву, а руки мимоволі стиснулися в кулаки.

— Маку, мені так прикро, — в очах у неї несподівано з'явилися сльози. — Я знаю, яку прірву між нами це утворило. Ти цього ще не розумієш, але я люблю Міссі по-особливому, як і тебе.

Макові сподобалося, як вона вимовила «Міссі», але його роздратувало, що він почув ім'я своєї доньки з її вуст. Воно вилилося, наче крапля найсолодшого вина, і, незважаючи на всю лють, що вирувала в ньому, Мак зрозумів: вона казала правду. Захотілося їй повірити, і лють почала відступати.

— Саме тому ти тут, Маку, — вела вона далі, — я прагну

зцілити рану, яка розростається в тобі, усе більше нас розділяючи.

Мак втупився в підлогу, намагаючись повернути собі самовладання. Минула хвилина, перш ніж він прошепотів, так і не підводячи очей:

— Узагалі я не заперечую, але не знаю, як...

— Любий, не існує простого рішення, яке дозволило б позбутися болю. Повір, якби була відповідь, я б дала її просто тепер. У мене немає чарівної палички, якою можна було б махнути й відразу змінити все на краще. Життя вимагає часу й багатьох стосунків.

Мак зрадів, що його злісні звинувачення опинилися поза увагою. Було страшно від усвідомлення, що йому залишалося зовсім трішки, і його повністю накрила б хвиля гніву.

— Гадаю, розмовляти з вами було б простіше, якби не жіночий одяг, — припустив він, намагаючись видушити із

себе усмішку, хоча б слабеньку.

— Якби це справді було так, обійшлися б і без жіночого вбрання, — мовила вона, ледь усміхнувшись. — Я не хочу нічого ускладнювати, але це непоганий початок. Я часто переконуюсь: якщо відкинути розумові справи, стає простіше провадити справи душевні... коли ти вже готовий.

Вона знову взяла в руку дерев'яну ложку, з якої капало щось схоже на рідке тісто.

— Маккензі, я не чоловік і не жінка, хоча обидві статі походять із моєї природи. Якщо я хочу з'явитися перед тобою в образі чоловіка чи жінки, це тільки тому, що я тебе люблю. З'явитися перед тобою в образі жінки й запропонувати називати себе Татом — насправді означає змішати метафори та допомогти тобі остаточно відмовитися від релігійних умовностей.

Вона нахилилася, ніби збиралася поділитися

таємницею.

— Моя поява перед тобою в образі поважного дідуса із довгою сивою бородою, як у Гендальфа, лише посилила б твої релігійні стереотипи, а ці вихідні мають на меті зовсім інше.

Мак ледве не розсміявся, йому кортіло запитати: «Справді? Увесь час тут мені доводиться переконувати себе, що я не божеволію». Проте він спромігся стриматися, зосередившись на словах, які щойно почув. Він вірив, принаймні розумом, що Бог — Дух, не чоловік і не жінка, але, незважаючи на це, мав із зніяковілістю визнати, що Бога він завжди уявляв білим чоловіком.

Вона замовкла, та лише для того, щоб поставити якісь приправи на поличку біля вікна, потім знову обернулася й уважно подивилася на нього.

— Тобі хіба не було б складно сприймати мене в образі свого батька? Особливо після того, що ти пережив?

Мак знав, що так і є, усвідомлював доброту й співчуття, приховані за її словами. Неймовірно, але образ, в якому вона з'явилася перед ним, позбавив його сили чинити опір її любові. Цей образ був вражаючим, однак не таким болючим.

— Тоді, — він витримав паузу, все ще намагаючись віднайти усьому розумне пояснення, — чому постійно наголошується, що Бог — це батько? Я маю на увазі, що в образі батька ви, здається, з'являєтесь найчастіше.

Що ж, — відповіла Тато, повернувшись до приготування їжі, — для цього існує багато причин, і деякі з них — глибинні. Поки дозволь повторити те, що ми давно знаємо: коли Творіння буде зруйновано, справжнього батьківства бракуватиме більше, ніж материнства. Зрозумій мене правильно: потрібні і одне, і друге, проте важливість батьківства необхідно підкреслювати через його катастрофічну відсутність.

Мак відвернувся, трохи спантеличений, розуміючи, що поки не здатний уловити думку. Він розмірковував над почутим і дивився крізь вікно на дички в садку.

— Ви ж знали, що я приїду, правда? — запитав нарешті тихо.

— Звісно, знала, — відповіла жінка, продовжуючи поратися на кухні спиною до нього.

— То я міг і не приїжджати? У мене взагалі був вибір? Тато подивилася на нього. Її руки були в борошні й тісті.

— Слушне запитання, але як далеко ти хотів би зайти? — вона не чекала на відповідь, знаючи, що у Мака її просто немає. Натомість запитала: — Гадаєш, що можеш поїхати?

— Припускаю, що так. Хіба ні?

— Звичайно, мені не потрібні полонені. Ти можеш вийти з цих дверей хоч зараз і повернутися до свого

порожнього будинку. Або піти з Віллі в «Грайнд» трохи відпочити. Навіть якщо я знала, що ти приїдеш із цікавості, хіба це позбавляє тебе можливості піти геть?

На якусь мить вона зупинилася, потім знову почала поратися на кухні, й далі розмовляючи з Маком через плече.

— Або ж, коли хочеш трішечки розібратися в цьому питанні, можемо поговорити про природу самої свободи. Хіба свобода означає, що ти можеш робити все, що заманеться? Ми також можемо звернути увагу на обмеження, які позбавляють цієї свободи. Це і генетичний спадок, і ДНК, і метаболічна унікальність, і кванти, що функціонують на рівні елементарних часточок, за якими лише я постійно спостерігаю. Предметом обговорення може бути хвороба душі, що зв'язує зсередини, або соціальний вплив, або звички, що торують стежки до твого розуму. А реклама, пропаганда

й стереотипи? Що таке свобода з огляду на розмаїття цих обмежень і впливів? — зітхнула жінка.

Мак стояв, не знаючи, що й сказати.

— Лише я можу звільнити тебе, але свобода не діє з примусу.

— Не розумію, — відгукнувся Мак, — я не розумію навіть того, про що ви тільки-но говорили.

Жінка усміхнено подивилася на нього.

— Я знаю. Я й не сподівалася, що ти мене зрозумієш. Я говорила на майбутнє. Зараз ти навіть не усвідомлюєш, що свобода — це тривалий процес, який ніколи не припиняється.

Вона ніжно взяла руки Мака в свої, білі від борошна, і, дивлячись йому у вічі, мовила:

— Маккензі, тебе звільнить лише Істина, і в цієї Істини є ім'я. Він ось там, у майстерні, обсипаний тирсою. Все в ньому. Свобода — це процес, що впливає зі стосунків із

ним. Тоді те, що вирує всередині, почне виходити назовні.

— Звідки ви знаєте, що я відчуваю? — запитав Мак, зазирнувши жінці в очі.

Тато не відповіла. Лише подивилася на свої руки. Його погляд простежив за її, і Мак побачив на зап'ястях шрами і подумав, що вони, мабуть, точнісінько такі, як в Ісуса. Жінка дозволила йому обережно торкнутися шрамів, що залишилися від глибоких ран, потім він знову подивився їй в очі. По її щоках текли сльози, вони залишали борозни на обличчі, вкритому борошном.

— Ти ж не думаєш, що вибір мого сина нам нічого не коштував? Любов завжди залишає слід, — мовила вона тихо, — ми ж були там разом.

Здивуванню Мака не було меж.

— На хресті? Зачекайте, я думав, що Бог залишив його. Ви ж знаєте: «Боже мій, Боже мій, чому Ти залишив мене?» — Це були слова зі Святого Письма, які

переслідували Мака впродовж усього періоду Великого Суму.

— Ти не розумієш прихованої тут таємниці. Незалежно від того, що він відчував у той момент, насправді я ніколи не залишала його.

— Як ви можете таке казати? Його було покинуто напризволяще, як, до речі, й мене!

— Маккензі, я ніколи його не залишала і тебе також.

— Не бачу в цьому жодного сенсу, — відрізав Мак.

— Я знаю, але на все свій час. Поміркуй ось про що: якщо те, що ти бачиш, — суцільний біль, можливо, він затуляє мене?

Мак нічого не відповів, і жінка знову заходилася готувати, ніби даючи йому час для роздумів. Здавалося, вона готує кілька страв одночасно, додаючи різні складники та спеції. Наспівуючи якусь коротеньку, але нав'язливу мелодію, вона доліпила пиріг і поставила його

В духовку.

— Не забувай, що історія не завершилася відчуттям самотності. Він спромігся відшукати шлях, який привів його в мої обійми. О, яка це була мить!

Мак обіперся об стіл, не в змозі впоратися зі своїм здивуванням. Почуття й думки злилися в одно. Частина його єства хотіла повірити тому, що казала Тато. Друга заперечувала: «Ні, не може бути!».

Тато взяла в руки кухонний таймер, накрутила його й поставила на стіл перед собою.

— Я не та, за кого ти мене маєш, Маккензі. — У її словах не було ані гніву, ані образи.

Мак подивився на неї, потім — на таймер і глибоко зітхнув.

— Я повністю заплутався.

— Що ж, спробуймо розшукати тебе в цьому сум'ятті.

Тут, наче на вимогу, на підвіконня сіла блакитна сойка

й почала гордовито походжати туди-сюди. Тато простягнула руку до бляшанки, що стояла на столі, мабуть, для цієї мети, і запропонувала пані Сойці зернят. Пташка, сповнена смирення та вдячності, без жодних вагань підійшла й почала їсти просто з долоні.

— Подивися лише на нашого маленького друга, — почала жінка. — Пташки створені, щоб літати. Існування на землі для них — це обмеження здатності літати, а не навпаки, — вона помовчала, даючи Макові змогу обміркувати її слова. — Ти був створений, щоб тебе любили. Тому жити без любові для тебе — це також обмеження, а не навпаки.

Мак кивнув, не стільки погоджуючись, скільки даючи знати, що слухає. Думка була не такою вже й складною.

— Позбавити любові — все одно, що обрізати пташці крила, забравши в неї здатність літати. Це зовсім не те, чого я прагну для тебе.

У цьому причина. У цей момент він не відчував, що його хтось любить.

— Маку, біль обрізає нам крила, позбавляючи можливості літати, — вона знову зачекала якусь мить, щоб слова досягли мети. — Якщо його вчасно не вгамувати, то можна забути, що ти був створений насамперед для того, щоб літати.

Мак не міг вимовити ні слова. Дивно, але мовчання не було гнітючим. Він подивився на маленьку пташку — у відповідь пташка подивилася на нього. Замислився, чи можуть пташки усміхатися. Хоч би там як, але здавалося, що погляд пані Сойки був дещо співчутливим.

— Я не така, як ти, Маку, — це пролунало як констатація факту, а не як приниження. Однак для Мака ці слова були, наче відро холодної води. — Я — Бог. Я — той, хто я є. На відміну від тебе, крила мені не відтяти.

— Тобі добре, а мені що робити? — бовкнув Мак більш

роздратовано, ніж хотів би.

Тато стала гладити пташку, піднесла її до обличчя, майже торкнувшись кінчиком носа пташиного дзьоба, й сказала:

— Це саме те, що я люблю!

— Мені здається, пташка розуміє це краще, ніж я, — все, що спромігся відповісти Мак.

— Знаю, любий. Ось чому ми тут. Як гадаєш, чому я сказала: «Я не така, як ти»?

— Навіть гадки не маю. Ти — Бог, а я — ні. — Мак не зміг приховати сарказм, на що вона не звернула жодної уваги.

— Так, але не зовсім. Принаймні не так, як ти думаєш. Дехто сказав, Маккензі, що я відрізняюсь від вас не тільки святістю, а й сутністю. Річ у тім, що люди часто намагаються зрозуміти мене, уявляючи найкращу версію самих себе, підносячи все відоме їм добро до енного

ступеня, чого, як правило, недостатньо, й називають це Богом. Хоча такі зусилля здаються шляхетними, їх явно бракує, щоб зрозуміти, хто я насправді. Я не просто покращена версія вас самих, я значно більше, вище і ширше всього, що ти можеш уявити.

— Перепрошую, але для мене це просто слова. Без особливого значення, — мовив Мак, знизавши плечима.

— Хоча зараз ти й не здатний зрозуміти мене, знаєш що? Усе одно я хочу, щоб мене пізнавали.

— Ідеться про Ісуса, так? Щось на кшталт «спробуй зрозуміти сутність Трійці»?

Жінка засміялася.

— Щось таке. Але це не недільна школа. Це урок літання, — мовила вона радісно. — Як ти можеш здогадатися, Маккензі, бути Богом — означає мати переваги. За своєю природою я необмежена. Мені притаманна повнота в усьому. Я існую в стані постійного

задоволення, який є нормою для мене. Це одна з переваг мого ества.

Мак усміхнувся. Ця пані була явно задоволена собою, лише собою, однак у її словах не було жодної краплини зверхності чи пихи, які б усе зіпсували.

— Ми створили тебе, щоб ти розділив це з нами. Проте Адам вирішив іти своїм шляхом, а ми знали, що так воно й буде, і все пішло шкереберть. Замість того, щоб знищити Творіння, ми засукали рукави та взялися до роботи в самісінькому центрі безладу — це те, що ми зробили в Ісусі.

Мак стояв, докладаючи всіх зусиль, щоб стежити за ходом її думки.

— Коли ми втрюх зійшли на землю в образі Сина Божого, то повністю стали людьми. Ми погодилися на всі обмеження, які випливали з цього рішення. Хоча ми ніколи не залишали створений нами Всесвіт, цього разу

ми перетворилися на плоть і кров. Це те саме, якби пташка, чиє призначення – літати, вирішила б відмовитися від неба й назавжди залишитися на землі. Через це вона не перестане бути пташкою, але її сприйняття життя суттєво зміниться.

Жінка зупинилася, аби переконатися, що Мак вловлює її думку. Мозок ніби звело судомою, але Мак спромігся попросити продовжувати:

— І що далі?..

— Хоча за своєю природою Ісус — повністю Бог, він існує як повноцінна людина. Не втративши вроджену здатність літати, він щомиті приймає рішення залишатися на землі. Ось чому ім'я йому Еммануїл, тобто Бог із нами, або, якщо точніше, Бог із тобою.

— А як щодо всіх чудес? Зцілень? Воскресінь? Хіба це не доводить, що Ісус був Богом, тобто кимось більшим за людину?

— Ні, це доводить, що Ісус — справжня людина.

— Що?

— Маккензі, я вмію літати, а люди — ні. Ісус є повністю людиною. Хоча він є повністю Богом, він ніколи не залучав можливостей Божого єства для своїх земних діянь. Його стосунки зі мною змінилися на такі, які я прагну мати з кожною людською істотою. Він виявився першим, хто спромігся виконати це повністю — довірити своє життя мені, повірити в мою любов і доброту безвідносно до їх вияву та наслідків.

— Навіть тоді, коли повертав зір сліпому?

— Він зробив це, будучи залежною, обмеженою людиною, яка довірила своє життя мені, повірила у можливість прояву моєї сили в ньому й через нього. Як людина Ісус не мав сили зцілювати самотужки.

Це твердження руйнувало весь релігійний світогляд Мака.

— Він міг виражати мої думки й волю в будь-яких обставинах лише тоді, коли перебував у нашому союзі, тобто мав зі мною тісні стосунки й спілкування. Коли ти дивишся на Ісуса й тобі здається, що він літає, він дійсно... літає. Але кого ти насправді бачиш, так це мене. Моє життя в ньому. Він живе й діє як справжня людина, так, як повинна жити й діяти кожна людина — через мене. Пташку визначають не за її здатністю ходити по землі, а за здатністю літати. Тому запам'ятай: люди визначаються не за обмеженнями, які вони мають, а за моїми намірами стосовно них, не за тим, ким вони видаються, а за всіма ознаками, які впливають зі створення за моїм образом і подобою.

Мак відчув, що обсяг інформації занадто великий. Тому він просто підсунув стілець і сів на нього. Потрібен був час, щоб все осмислити.

— Чи означає це, що ви були обмежені, коли Ісус ходив

по землі? Чи обмежили ви себе до рівня можливостей Ісуса як людини?

— Анітрохи! Хоча я була обмежена в Ісусі, я ніколи не була обмежена в самій собі.

— Звідси випливає ідея Трійці, в якій я завжди плутаюсь.

Тато розсміялася дзвінким гортанним сміхом, до якого Маку захотілося приєднатися. Вона посадила пташку на стіл поруч із ним, повернулася, щоб відкрити духовку й глянути на пиріг. Радіючи, що все гаразд, Тато присунулася разом зі стільцем ближче до Мака. Той не міг відвести очей від пташки, якій, на превеликий подив, подобалося бути разом із ними. Абсурдність цієї сцени змусила Мака усміхнутися.

— Це добре, що ти не можеш збагнути моє надзвичайне єство. Кому б хотілося поклонятися абсолютно зрозумілому Богові? У цьому не було б ніякої

втаємниченості.

— Який сенс — утрюх бути одним Богом? Я правильно висловився?

— Правильно, — жінка знов усміхнулася, явно отримуючи насолоду від своїх слів. — Маккензі, в цьому й суть. Ми не три боги. Тут не йдеться також про одного Бога в трьох ролях, наприклад, чоловіка, батька й працівника. Я — один Бог у трьох особах, до того ж, кожна з них — повноцінне й неподільне ціле.

— Нічого собі, — Мак був вражений величчю цієї думки.

— Не переймайся, — провадила вона далі. — Важливо ось що: якби я не була одним Богом у трьох особах, у всесвіті не було б нічого дивовижного й водночас засадничого. Я була б тоді кимось іншим.

— Нам би тоді бракувало... — Мак не знав, як правильно сформулювати запитання.

— Любові й стосунків. Любов і стосунки можливі тільки

тому, що вони існують в мені. Любов — це не обмеження, це — вміння літати. Я є любов.

Наче у відповідь на висловлене твердження задзвенів таймер, пташка здійнялася з місця й вилетіла у вікно. Політ сойки, за яким спостерігав Мак, викликав у нього непідrobне захоплення. Це було так вражаюче, що навіть цілковита розгубленість і Великий Сум не завадили йому. У присутності цієї темношкірої жінки він відчув упевненість і спокій.

— Ти ж розумієш, — правила вона своєї, — якби в мене не було об'єкта любові, або, точніше, когось, кого я люблю, якби у мене самої не було можливості для таких стосунків, то я взагалі була б не здатною любити. У вас був би Бог, який не вміє любити. Або, можливо, у вас був би Бог, який, коли йому заманеться, обмежував би любов у собі. Такий Бог діяв би без любові, що було б катастрофою. І це точно не я.

Після цих слів Тато підвелася, підійшла до духовки, вийняла звідти свіжоспечений пиріг і поставила на стіл. Потім повернулася і, ніби рекомендуючи себе, проголосила:

— Бог — той, яким я є, — не може існувати без любові!

Мак знав: те, що він чує, хай би яким складним воно здавалося, є чимось надзвичайним, навіть неймовірним. Таке враження, що її слова огортали його, промовляючи більше, ніж насправді було сказано. Хоча він не одразу всьому повірив. Якби тільки це було правдою! Життєвий досвід стверджував протилежне.

— Ці вихідні ми присвятимо питанню особистих стосунків і любові. Я знаю, ти багато про що хочеш зі мною поговорити, але зараз тобі краще піти вмитися. Інші вже йдуть вечеряти.

Вона пішла з кухні, але раптом зупинилася й озирнулася.

— Маккензі, я знаю, що твоє серце сповнене болем, гніву й сум'яття. Поки ти тут, ми разом, ти і я, з'ясуємо, як тобі допомогти. Однак я хочу, щоб ти зрозумів: навколо відбувається набагато більше, ніж ти можеш собі уявити чи зрозуміти, навіть, якби я тобі пояснила. З усіх сил спробуй зберегти віру в мене, хай би яка крихітна вона була. Добре?

Мак опустил очі й дивився на підлогу. «Вона знає, — думав він. — Крихітну?» Його «крихітну» можна було порівняти з порожнім місцем. Кивнувши на знак згоди, він подивився вгору й знову побачив шрами на зап'ястях.

— Тату? — Мак нарешті вимовив це слово тоном, який видався дивним, але він робив усе, що міг.

— Так, любий?

Мак намагався добрати слів, щоб описати, що насправді відбувалося в його серці.

— Мені так прикро, що тобі, тобто Ісусу, довелося

померти.

Жінка обійшла стіл і знову міцно обійняла Мака.

— Я знаю, що тобі прикро. Дякую. Однак тобі слід знати, що ми зовсім не шкодуємо. Воно було того варте. Чи не так, мій сину?

Вона глянула на Ісуса, який тільки-но ввійшов до хижі.

— Саме так! — він помовчав, потім знову подивився на Мака. — Я зробив би це навіть заради тебе одного! — мовив він приязно.

Мак, вибачившись, пішов до ванної кімнати, де вимив руки й умився, а потім спробував зібратися з думками.

7. БОГ НА ПРИЧАЛІ

Молімося, щоб людська раса ніколи не покинула землю
й не забруднила Всесвіт своїм беззаконням.

К. С. Льюїс

Мак був у ванній. Дивлячись у дзеркало, він витирав обличчя рушником. В очах, які дивилися на нього, він намагався побачити ознаки божевілля. Чи все це відбувалося насправді? Звісно, ні. Це просто неможливо. Він повільно простягнув руку й торкнувся дзеркала. Може, це галюцинації, які з'явилися під впливом горя та відчаю? Може, сон? Може, він заснув у хижі й замерз від холоду? Можливо... Раптом із кухні долинув жахливий гуркіт. Мак завмер. Якусь мить стояла мертва тиша, а потім несподівано почувся несамовитий регіт. Зацікавившись, Мак вийшов із ванної кімнати й зазирнув на кухню.

Мака вразила сцена, що розгорнулася перед його очима. Виявилося, що Ісус перекинув на підлогу велику миску тіста чи соусу, усе розляпалося навколо. Миска, напевно, впала неподалік від Тата, бо край її спідниці та босі ноги були вкриті липкою масою. Утрюх вони так

сміялися, що, як здалося Макові, не могли навіть дихати. Сарайю згадала щось про незграбних людей, і всі втрюх знову почали реготати. Нарешті Ісус прошмигнув повз Мака, повернувшись за хвилину з великим тазом води й рушниками. Сарайю вже витирала масу з підлоги та шафи, а Ісус підійшов до Тата і, ставши на коліна, почав вичищати її одяг. Згодом перейшов до ніг, обережно підняв одну, потім другу, поставив у воду, де відмивав їх і масажував.

— О, як добре! — вигукувала Тато, поки він це робив.

Мак стояв на порозі й спостерігав за всім, що відбувалося, у його голові вирували думки. Оце так стосунки всередині Бога! Так гарно, навіть привабливо. Не мало значення, хто завинив, розбивши миску, не мало значення, що всі вони залишилися без вечері. Найважливішою була повнота любові, яку вони мали одне до одного. Мак похитав головою. Це так

відрізнялося від того, як він ставився до своїх рідних.

Хоча вечеря була проста, вона все одно здавалася бенкетом. Якась пташка, запечена в апельсиново-манговому соусі. Свіжі овочі, присмачені невідомо чим. Все соковите, пряне й наперчене. Такий рис, якого Мак ніколи в житті не куштував, сам міг би бути вечерею. Макові стало дуже незручно, коли він за звичкою схилив голову для молитви, та одразу згадав, де перебуває. Підвів очі й побачив, що всі усміхаються. Байдужим, наскільки міг, тоном сказав:

— Дякую вам усім... Можна трохи рису?

— Звичайно. Ми куштували б зараз неймовірний японський соус, якби хтось із жирними руками, — Тато кивнула на Ісуса, — не вирішив перевірити, чи стрибатиме він у мисці.

— Та ну тебе! — відгукнувся Ісус, жартівливо захищаючись. — Руки виявилися слизькими. Що я міг

вдіяти?

Тато підморгнула Маку, передаючи йому рис.

— Тут справді ніхто не допоможе.

Усі засміялися.

Розмова була звичайною. Мака розпитували про дітей, окрім Міссі, про їхні успіхи й невдачі. Коли він сказав, що хвилюється за Кейт, усі троє стурбовано закивали, проте жодної поради так і не пролунало. Він також відповів на кілька запитань про своїх друзів — Сарайю, здавалося, найбільше цікавить Нен. Зрештою Мак ризикнув запитати те, чим наразі переймався найбільше.

— Я розповідаю вам усе про своїх дітей, Нен, друзів, але ви і так маєте це знати. Таке враження, що ви чуєте про це вперше.

Сарайю нахилилася над столом і взяла його руку.

— Маккензі, пам'ятаєш нашу попередню розмову про обмеження?

— Нашу розмову? — Мак подивився на Тата, яка кивнула із розумінням.

— Не можна розказати щось одному з нас і одночасно не розповісти решті, — усміхнено мовила Сарайю. — Пам'ятаєш, що рішення залишатися на землі — це вибір, який має на меті сприяти стосункам і поважати їх. Ти граєш із дітьми або розфарбовуєш малюнок не для того, щоб показати свою перевагу. Радше, ти робиш вибір на користь власного обмеження, аби тільки розвивати стосунки. Ти навіть готовий поступитися у змаганнях, щоб виявити любов. Головне тут не перемога чи поразка, а любов і повага.

— Тому, коли я розповідав вам про дітей...

— Ми обмежили себе з поваги до тебе. Ми не використовували знання про твоїх дітей. Ми слухали так, наче вперше чули про них, що принесло нам справжню насолоду.

— Мені це подобається, — промовив Мак і відкинувся на спинку стільця.

Сарайю стиснула його руку.

— Мені теж! Справжні стосунки ніколи не будуються на владі, а найкращий спосіб позбутися бажання володарювати — вибір на користь самообмеження, тобто служіння іншим. Люди часто так роблять: доглядають немічних і хворих, піклуються про бідних, проявляють любов до старих і молодих, сумлінно служать своєму начальству, а також допомагають тим, чий розум десь блукає.

— Добре сказано, Сарайю, — похвалила Тато, її обличчя сяяло гордістю. — Я помию посуд пізніше. А зараз присвятимо час молитві.

Мак ледь приховав усмішку від самої думки, що в Бога є час молитви. Одразу спливи в пам'яті спогади із дитинства про сімейне спілкування з Богом, не завжди

приємне. Здебільшого це був нудний час, коли слід було давати правильні відповіді або, інакше кажучи, давати відомі відповіді на давно відомі запитання, намагаючись не заснути впродовж занадто тривалих молитов батька. А коли той пиячив, сімейні молитви перетворювалися на жахливе мінне поле, де неправильна відповідь або необережний погляд могли спричинити справжній вибух.

Мак уже був готовий, що Ісус дістане велику стару Біблію короля Якова. Натомість той потягнувся над столом і взяв руки Тата в свої так, щоб шрами на зап'ястках було добре видно. Мак сидів, прикутий до місця, спостерігаючи, як Ісус цілував Татові руки, потім, дивлячись їй у вічі, сказав:

— Тату, мені сподобався твій сьогоднішній вчинок, коли ти виявила готовність взяти біль Мака на себе, але дала йому можливість самому обрати найприйнятніший час. Ти звеличила його, ти звеличила мене. Слухати, як ти

шепочеш слова втіхи й любові йому в серце, — справжня насолода. Яке то щастя — бути твоїм сином!

Маку здалося, що він тут зайвий, але ніхто на це не зважав. Він все одно не знав, куди подітися. Перебувати в присутності любові, яка нівелює всі внутрішні заборони, було чудово, хоча він не розумів повністю, що відчуває насправді. Що він бачив? Щось надзвичайно просте, тепле, особисте, щире, святе. Святість для Мака завжди була холодним і далеким поняттям, але не цього разу. Побояючись, що будь-яка ініціатива може порушити настрій моменту, він сам стулив очі та склав руки перед собою. Нарешті після деякої паузи почув, як Ісус, відсунувши стільця, ніжно сказав:

— Сарайю, ти миєш, я витираю.

Мак розплющив очі тоді, коли вони вдвох, усміхаючись одне одному, вже збирали тарілки й несли їх на кухню. Кілька хвилин він просидів на місці, не знаючи, що

робити. Тато кудись поділася, решта займалися посудом... тож рішення народилося спонтанно. Мак узяв столове срібло, склянки й теж пішов на кухню. Тільки-но він виклав усе перед Сарайю, Ісус кинув йому рушника, і вони обидва заходилися витирати вимитий посуд.

Сарайю почала наспівувати мелодію, яку Мак чув раніше від Тата, а Ісус і він просто слухали, не припиняючи роботи. Кілька разів ця мелодія, здається, гельська, зачепила потаємні струни його душі, в ній чітко чулися звуки волинок. Було дуже складно стримувати свої емоції, мелодія повністю його захопила. Коли б він міг слухати її вічно, то із задоволенням витирав би посуд до кінця життя.

Десь за десять хвилин вони завершили. Ісус поцілував Сарайю в щоку, і та зникла в кімнаті. Тоді він повернувся до Мака й усміхнувся.

— Ходімо на причал — дивитися на зорі.

— А як щодо інших? — запитав Мак.

— Я тут, — відповів Ісус, — я завжди тут.

Мак кивнув. Хоча Божу присутність було непросто зрозуміти, вона, здається, поступово входила повз розум прямісінько в душу. Він особливо їй не пручався.

— Ходімо, — закликав Ісус, перериваючи думки Мака. — Я знаю, тобі подобається дивитися на зорі! Хочеш? — Його голос звучав по-дитячому, сповнений очікування й нетерплячки.

— Напевно, так, — відповів Мак, згадуючи, що востаннє дивився на зорі під час того нещасливого походу з дітьми. Можливо, саме зараз час ризикнути знову.

Він вийшов за Ісусом через задні двері. У присмерках Мак зміг роздивитися скелястий берег озера, не заростях, яким він його пам'ятав, а чудово доглянутий і мальовничий. Струмок неподалік, здавалося, щось наспівував. Футів за п'ятдесят був причал, де ледь-ледь

виднілися три каное, прив'язані на рівній відстані одне від одного. Швидко сутеніло, сюрчали цвіркунці й скрекотіли жаби, усе навколо ставало майже непроглядним. Ісус узяв Мака за руку й повів уздовж стежки, поки його очі звикали до темряви, а сам споглядав красу зірок, які вже чітко проступили на нічному безмісячному небі.

Вони пройшли три чверті милі, а потім лягли на спини та стали дивитися вгору. Завдяки вигідному положенню над рівнем моря, в місці, де вони перебували, небо здавалося ближчим. Мак по-справжньому насолоджувався, милуючись такою кількістю зірок. Ісус запропонував на кілька хвилин заплющити очі, поки останнє світло поглине нічна темрява. Мак погодився, а коли нарешті розплющив їх, видовище було таке вражаюче, що від нього кілька секунд паморочилася голова. Було таке відчуття, що він провалюється

в космічний простір, а зорі мчать до нього, прагнучи обійняти. Він простягнув руки, уявляючи, як один за одним зриває ці діаманти з оксамитового небосхилу.

— Оце краса! — прошепотів Мак.

— Неймовірно! — відгукнувся Ісус. — Мені вона ніколи не набридає.

— Попри те, що ти сам її створив?

— Я створив це, будучи Словом, ще до того, як Слово стало плоттю. Хоча я й створив цю красу, зараз я дивлюся на неї очима людини. Мушу визнати, що вона не може не вражати!

— Справді, — Мак не знав, як описати свої відчуття.

Вони й далі лежали в цілковитій тиші, побожно споглядаючи дивовижну небесну виставу. У серці Мак був впевнений у святості того, що бачив. Час від часу на тлі чорного небосхилу зірки залишали короткий слід, змушуючи одного чи другого вигукувати:

— Ти це бачив? Яка краса!

Після тривалого мовчання Мак промовив:

— Мені добре з тобою. Не знаю чому, але ти чимось відрізняєшся від інших двох.

— Що ти маєш на увазі? — долинув із темряви лагідний голос.

— Ну, — Мак замовк, обдумуючи відповідь, — ти здаєшся більш справжнім, більш досяжним. Не знаю навіть, що й сказати, — він силкувався добрати правильних слів, а Ісус лежав мовчки та слухав. — Таке враження, що я знав тебе завжди. Тато, наприклад, зовсім не схожа на те, яким я уявляв Бога, а Сарайю, здається, взагалі з іншого світу.

Ісус усміхнувся.

— У нас із тобою багато спільного, бо, по-перше, я людина.

— Усе одно не розумію...

— Я — найкоротший шлях, яким люди можуть дістатися Тата чи Сарайю. Бачити мене — означає бачити їх. Любов, яку ти відчуваєш у мені, нічим не відрізняється від любові, яку вони виявляють до тебе. Повір мені, Тато й Сарайю такі ж реальні, як і я, хоча, як ти зауважив, вони зовсім інші.

— А як щодо Сарайю? Вона — Святий Дух?

— Так. Вона являє Творчість, Дію, Подих Життя і багато іншого. Вона — мій Дух.

— Її справді звати Сарайю?

— Це просто ім'я з людської мови. Означає воно «вітер», ніщо інше, як звичайний вітер. Їй воно подобається.

— Гм, — пробурчав Мак, — але в ній самій немає нічого звичайного.

— Це правда, — відповів Ісус.

— А ім'я, яке згадала Тато... Ело... Ел...

— Елозія, — шанобливо долинуло з темряви. — Це надзвичайне ім'я. Ел означає «Бог-Творець», а озія — «буття», або «те, що є справжнім». Отже, це ім'я загалом означає «Бог-Творець, який справді існує». Також чудове ім'я.

Якусь хвилину, поки Мак міркував над почутим, панувала тиша.

— Де тоді опинилися ми? — У Мака було відчуття, ніби ставить це запитання від імені всього людства.

— Там, де й повинні бути — в епіцентрі нашої любові й сподівань.

Знову запанувала тиша, а тоді несподівано пролунало:
— Сподіваюся, цього мені цілком вистачить.

Ісус усміхнувся.

— Радий це чути. — Вони обидва вибухнули сміхом.

Деякий час мовчали. Тиша спала на місцину, наче ковдра, і все, що Мак міг чути, — плескіт хвиль о берег.

Саме Мак знову порушив мовчання.

— Ісусе!

— Слухаю, Маккензі.

— Одна річ у тобі мене чомусь здивувала.

— Справді? Що саме?

— Я очікував, що для людей ти будеш більш... більш вражаючим.

Ісус усміхнувся.

— Вражаючим... для людей? Ти маєш на увазі гарним?

— Я хотів сказати це іншими словами, але в цілому так.

Я чомусь думав, що ти повинен бути ідеальним чоловіком спортивної статури й привабливої зовнішності.

— Це стосується мого носа?

Мак не знав, що відповісти. Тоді Ісус, сміючись, сказав:

— Ти ж пам'ятаєш, що я єврей. У мого дідуся по матері був величезний ніс. Насправді, всі чоловіки в нашій родині по матері мали великі носи.

— Я думав, що в тебе буде привабливіша зовнішність.

— За чиїми стандартами? До речі, коли ти по-справжньому мене пізнаєш, тобі буде взагалі байдуже до мого вигляду.

Ці слова, хоча й мовлені доброзичливо, вразили до глибини душі. Вразили, але чим саме? За кілька секунд Мак усвідомив, що він, мабуть, насправді не знав Ісуса таким, яким він є. Можливо, те, що він знав, було іконою, ідеалом, образом, за допомогою якого Мак намагався зрозуміти смисл духовності, але аж ніяк не реальною людиною.

— Що це означає? — запитав він. — Ти сказав, що, якби я пізнав тебе по-справжньому, то мені було б цілком байдуже до твого вигляду...

— Усе дуже просто. Існування завжди виходить за межі зовнішності — того, що тобі лише видається. Щойно ти починаєш розуміти істоту, не зважаючи на її привабливе

чи, навпаки, непривабливе за твоїми стандартами обличчя, зовнішність відходить на другий план, а потім і взагалі зникає. Ось чому Елозія таке чудове ім'я. Бог, який є основою всього сущого, перебуваючи всередині й зовні, а також пронизуючи все довкола, врешті-решт проявляється як реальність, а зовнішнє, яке затуляє цю реальність, втрачає значення.

Поки Мак обмірковував слова, сказані Ісусом, панувала тиша. За кілька хвилин він ризикнув поставити ще одне запитання:

— Ти також сказав, що я насправді тебе не знаю. Гадаю, було б значно простіше пізнати тебе, якби ми завжди могли так спілкуватися.

— Знаєш, ситуація, в якій ти перебуваєш, особлива. Ти справді опинився в пастці болю, якого ми прагнемо допомогти тобі позбутися. Тільки не думай, що наші стосунки менш реальні тому, що я невидимий. Вони

просто інакші, від чого стають ще реальнішими.

— Як таке може бути?

— Від самого початку у мене була єдина мета — щоб я перебував у тобі, а ти — в мені.

— Зачекай. Зачекай хвилину. Як таке може бути? Якщо ти досі повністю людина, як ти можеш перебувати в мені?

— Незбагненно, так? А це — Татове диво. Це сила Сарайю, мого Духа, Духа Божого, який відновив давно втрачений союз. Щодо мене, то це моє повсякденне рішення — жити як повноцінна людина. Я повністю Бог, але й повністю людина. Я ж кажу, це — Татове диво.

Мак лежав у нічній темряві й уважно слухав.

— Ти ж говориш зараз про справжнє перебування в людині, а не про якусь тимчасову абстрактну річ?

— Звичайно, — відповів Ісус упевнено. — Заради цього все й існує. Створені з матерії люди одного дня зможуть сповнитися духовним життям, моїм життям, що,

відповідно, неможливо здійснити без динамічної й активної єдності.

— Неймовірно! — тихо вигукнув Мак. — Нічого не розумію. Мені треба подумати. І цілком можливо, що в мене з'являться нові запитання.

— У тебе є ціле життя, щоб одержати на них відповіді, — засміявся Ісус. — Але досить про це. Милуймося краще зоряним небом.

Мак лежав нерухомо в цілковитій тиші, дозволивши безмежному простору й розсіяному світлу увійти в нього своєю величчю, а відчуттям — розчинитися серед зірок. Він думав, що все відбувається заради нього... заради всіх людей... Здавалося, минуло чимало часу, коли Ісус знову порушив мовчання.

— Мені ніколи не набридає дивитися на зорі, на це диво або марнотратство Творіння, як назвав його один наш брат. Таке елегантне, сповнене прагнень і краси просто

тепер.

— Знаєш, — відгукнувся Мак, вражений неймовірністю ситуації, тим, де і з ким він перебував, — інколи ти говориш так... Я маю на увазі, що я лежу поруч із Всемогутнім Богом, а ти говориш так, наче...

— Людина? — припустив Ісус. — Тільки не дуже вродлива.

І він засміявся, спочатку неголосно, стримуючи себе, потім, після кількох пирхань, сміх буквально вирвався з нього. Сміх виявився заразливим, і Мак відчув, що його теж захопило веселощами, які виривалися назовні з глибини його єства. Він уже давно так не сміявся. Ісус підсунувся ближче до нього й обійняв, сам не в змозі зупинитися. У цей момент Мак відчув себе чистішим, живішим і здоровішим відтоді... він і сам не пам'ятав відколи.

Поступово вони заспокоїлися й знову запанувала тиша.

Здавалося, навіть жаби припинили кумкати. Мак уже відчував докори сумління через те, що дозволив собі сміятися. Його знову почав поглинати Великий Сум.

— Ісусе, — прошепотів він пригнічено, — я почуваюся таким покинутим.

Ісус стиснув руку Мака й не відпускав.

— Знаю, Маку. Але це не так. Я з тобою. Мені прикро, що ти так почуваєшся, проте послухай мене уважно. Ти не покинутий.

— Сподіваюся, що так, — сказав Мак. Слова нового друга дещо послабили внутрішню напругу.

— Ну що, ходімо, — запропонував Ісус, підводячись, — завтра на тебе чекає великий день. Уже пора спати.

Він поклав руку Макові на плече, і вони пішли до хижі. Раптом Мак відчув смертельну втому. День виявився таким довгим. Можливо, вранці він прокинеться вдома, у своєму ліжку? У глибині душі він сподівався, що цього

не станется.

8. СНІДАНОК ПЕРЕМОЖЦІВ

Зростання передбачає зміни,
а з ними й ризик переходу від відомого до невідомого.
Автор невідомий

Діставшись приділеної йому кімнати, Мак виявив, що дещо з одягу, який він залишив у машині, лежало акуратним стосом на тумбочці, а дещо висіло в прочиненій шафі. На свій подив, на нічному столику він також побачив гедеонівську Біблію. Мак навстіж відчинив вікно, впустивши свіже нічне повітря, чого Нен ніколи не дозволяла робити вдома через страх перед усім, що повзає, зокрема павуками. Затишно влаштувавшись під важкою ковдрою, наче дитина, Мак спромігся прочитати лише кілька рядків із Біблії, і книга якось сама вислизнула з рук. Світло також зникло, а потім хтось поцілував його в щоку, і він, легко відірвавшись від землі, полетів уві сні.

Люди, які ніколи не літали уві сні, можливо, вважають балачки про це безглуздими, але глибоко в серці вони, напевно, таки заздять тим, хто розповідає про свій досвід. Мак не літав уві сні вже багато років, мабуть,

відтоді, відколи з'явився Великий Сум, але тієї ночі він високо ширяв у зоряному небі. Повітря було прозорим і приємним, хоча й прохолодним. Він мчав над озерами й річками, перетинаючи океанські узбережжя й безліч островів, навколо яких виднілися рифи.

Дивна річ, Мак уже давно навчився літати в своїх снах. Він підносився над землею без жодної підтримки — сам собою, без допомоги крил чи будь-якого літального апарату. Спочатку через страх або, якщо точніше, небезпеку падіння йому вдавалося пролетіти лише кілька дюймів. Пльоти на фут чи два, а згодом і більше надали впевненості. Цьому сприяло й відкриття, що падіння, більше схоже на повільне підскакування, взагалі не болюче. Часом траплялося, що він досягав хмар, літав на великі відстані й м'яко приземлявся.

Мак летів небом над верхівками гір, кришталево прозорими береговими лініями, насолоджуючись

польотом, коли щось несподівано схопило його за ногу й смикнуло донизу. За лічені секунди його скинули з неба й грубо жбурнули у дорожню багнюку. Землю струсонув грім, а дощ миттєво намочив його до нитки. І у спалаху блискавки знову з'явилося воно, обличчя його доньки, яка беззвучно вигукнула «тато», а потім обернулася, щоб зникнути в темряві. Її червоний сарафан було видно ще кілька хвиль, а потім і він зник. Мак щосили намагався звільнитися, але ще більше загрузав у багнюці. Саме тоді, коли його затилювало вже з головою, він прокинувся, важко дихаючи.

Оскільки серце не припиняло гупати, а розум ще не позбувся образів уявного жахіття, Мак не одразу усвідомив, що це був лише сон. Навіть коли таке усвідомлення з'явилося, збудження залишилося. Сон нагадав про Великий Сум, і, ще не вставши з ліжка, Мак змушений був боротися, торуючи собі шлях крізь відчай,

який останнім часом поглинав його живцем.

У світанковій мряці, яка вже заглядала у вікна, він, скривившись, оглянув кімнату. Це була не його спальня. Усе здавалося чужим. Де він? Думай, Маку, думай! Тоді згадав, що він у хижі з трьома цікавими людьми, які вдають із себе Бога.

— Цього не може бути! — пробурчав Мак, висунувши ноги з-під ковдри, сівши на край ліжка й охопивши руками голову. Він згадав вчорашній день, не відкидаючи думку, що потрохи божеволіє. Мак ніколи не був емоційно вразливим, проте цього разу Тато, хай би ким вона була, змусила його понервувати, а про Сарайю годі й думати. Мак визнав, що Ісус йому справді подобається, але з усіх трьох він був найменше схожий на Бога.

Мак глибоко й важко зітхнув. Якщо тут справді є Бог, то чому він не позбавив його нічних жахів?

Вирішив, що бездіяльність і здогадки не допоможуть,

пройшов до ванної кімнати, де, на превеликий подив, побачив усе, необхідне для душі. Не поспішаючи, він сповна насолодився теплою водою, поголився, потім повернувся до кімнати, щоб одягтися.

Пронизливий і спокусливий кавовий аромат привернув увагу — чашка чекала на нього на столику біля дверей. Сьорбнувши, він підняв жалюзі й став милуватися озером, яке було видно з вікна спальні, — напередодні ж бо кинув на нього лише побіжний погляд.

Поверхня озера була гладенька, рівна, наче скло, коли не зважати на випадкові сплески після стрибків форелі, яка, добре поснідавши, залишала кола крихітних хвиль, що розходилися по глибокій блакиті, аж поки повністю танули у водному просторі. Другий берег був приблизно за півмилі. Усюди виблискувала роса, мов діамантові сльозинки ранку, що віддзеркалювали любов сонця.

Уздовж причалу на певній відстані одне від одного були

прив'язані три каное. Мак зразу відкинув думку про подорож озером. Каное більше не дарувало радість, навпаки, викликало надто багато неприємних спогадів.

Причал нагадав про минулий вечір. Чи й справді він лежав там із Творцем усього Всесвіту? Мак похитав головою, геть-чисто спантеличений. Що тут відбувалося? Ким були ці люди? Що хотіли від нього? І хоч би там як, у нього не було бажання покласти всьому край.

Роздумам завадив змішаний із чимось незрозумілим запах яєчні з беконом. Мак вирішив, що час вийти до інших і привітатися. Коли він зайшов до вітальні, то почув знайому мелодію Брюса Кокберна, що лунала з кухні. Чорношкіра жінка співала ледь не фальцетом: «Дай мені горіти, любове, від якої згорає сонце». На порозі з'явилася Тато, тримаючи в руках тарілки з млинцями, смаженою картоплею й чимось, схожим на овочі. На ній було довге домашнє вбрання, на перший

погляд, африканське, яке доповнювала барвиста пов'язка на голові. На обличчі сяяла чи навіть цвіла усмішка.

— Знаєш, — вигукнула вона, — я люблю дитячі пісні! Мені особливо подобається Брюс. Вона подивилася на Мака, який уже встиг сісти за стіл.

Мак кивнув, його апетит розгорявся.

— Так, — вона правила далі, — я знаю, що тобі він теж подобається.

Мак усміхнувся. Це правда. Кокберн був улюбленим співаком їхньої сім'ї: насамперед, його, потім — його й Нен і зрештою — дітей, кожного по-своєму.

— Ну то що, любий? — запитала Тато, не припиняючи поратися. — Що снилося? Знаєш, сни інколи мають важливе значення. Це непоганий спосіб відкрити вікно й випустити назовні задушливе повітря.

Мак знав, що ці слова були запрошенням відчинити двері до кімнати його страхів, проте наразі він не був

готовий впустити її туди.

— Спалося добре, дякую, — відповів він і швидко змінив тему розмови:— Він і ваш улюблений співак? Я маю на увазі Брюса.

Тато зупинилася й подивилася на нього.

— Маккензі, у мене немає улюбленців. Мені він просто подобається.

— Здається, вам подобається чимало людей, — зауважив Мак. — А чи є хтось, хто особливо не подобається?

Вона підняла руку, закотила очі догори, наче пригадуючи кожен коли-небудь створену істоту.

— Ні, не вдалося згадати жодної такої людини. Гадаю, це моя сутність.

Мака це зацікавило.

— І що, ніколи ні на кого не сердитесь?

— Отакої! Хіба ж батьки ніколи не сердяться на своїх

дітей? Мої діти багато коять такого, за що на них не можна не розсердитися. Мені зовсім не до вподоби вибір, який вони часто роблять, але гнів, особливо для мене, все одно є вираженням любові. Я люблю тих, на кого гніваюсь, не менше, ніж тих, на кого не гніваюсь.

— Але, — Мак затнувся, — як щодо Божого гніву? Мені здається, що той, хто вдає із себе Всемогутнього Бога, мусить бути значно лютіший.

— Лютіший за мене?

— Мабуть. Принаймні мені так здається. Чи не сприяли ви вбивству багатьох людей, як ми це бачимо в Біблії? Ви просто не відповідаєте вимогам.

— Я розумію, як це повинно було тебе дезорієнтувати, Маку. Але якщо хтось із себе когось вдає, так це ти. Я є, ким є, і не намагаюсь відповідати якимось вимогам.

— Але ви закликаєте мене повірити, що ви — Бог, а я просто не бачу... — Мак не знав, як закінчити речення,

тому вирішив поступитися.

— Я не прошу тебе в щось вірити. Однак можу запевнити: тобі буде значно простіше прожити цей день, якщо ти приймеш усе таким, яким воно є, замість того, щоб керуватися своєю упередженою думкою.

— Якщо ви Бог, хіба ви не виливаєте на землю чашу свого гніву й не відправляєте людей до вогняного озера? — Мак відчув, як усередині знову закипає гнів, породжуючи нові запитання. Хоча він був злий на себе за нестачу самоконтролю, усе ж таки запитав:— Якщо відверто, хіба вам не подобається карати тих, хто вас розчаровує?

Після цих слів Тато залишила свої приготування й повернулася до Мака. Він міг бачити глибокий сум в її очах.

— Маккензі, я не та, за кого ти мене маєш. Мені не потрібно карати людей за їхні гріхи. Гріх — це вже

покарання, яке поглинає зсередини. Карати — не моя мета. Навпаки, я радію, коли маю можливість загоїти гріховні рани.

— Не розумію...

— Саме так. Не розумієш... — мовила вона із сумною усмішкою на обличчі. — Ми ще не завершили.

Саме в цей момент через задні двері увійшли Ісус і Сарайю. Вони сміялися, повністю захоплені власною розмовою. На Ісусові був той самий одяг, що й напередодні: джинси, легенька сорочка блакитного кольору із комірцем, на гудзиках, яка неабияк підкреслювала його карі очі. Сарайю, навпаки, була одягнена в щось таке вишукане й мережане, що її вбрання розліталось від найлегшого вітерцю або навіть вимовленого слова. Від кожного руху візерунки усіх кольорів веселки виблискували та змінювали свою форму. Маку стало цікаво, чи вона взагалі коли-небудь

зупиняється, у чому, власне кажучи, він дуже сумнівався.

Тато нахилилася, щоб зазирнути Макові в очі.

— Ти ставиш дуже важливі запитання. Обіцяю, що ми їх розглянемо. А зараз насолоджуймося сніданком.

Мак кивнув, трохи збентежений, і подивився на стіл. Зрештою, він відчував голод, а їжі було вдосталь.

— Дякую за сніданок, — сказав він Татові, поки Ісус і Сарайю займали свої місця.

— Що? — вигукнула Тато із удаваним жахом у голосі. — Ти навіть не схилиш голову і не заплющиш очі? — вона попростувала на кухню, не припиняючи буркотіти: — Ай-ай-ай! Куди котиться світ? — потім махнула йому рукою через плече: — На здоров'я, любий!

За якусь мить Тато повернулася ще з однією стравою, що надзвичайно апетитно пахла.

Вони передавали їжу одне одному. Мак був приголомшений тим, як Тато долучилася до розмови, яку

вели Ісус і Сарайю. Ішлося про примирення членів сім'ї, які живуть окремо, але не це вразило Мака. Дивовижною була манера їх спілкування. Він ніколи не бачив, щоб троє людей ділилися своїми думками у такій простоті. Здавалося, кожен переймається іншими більше, ніж собою.

— А що ти скажеш, Маку? — запитав Ісус, подавши йому знак рукою.

— Не маю жодного уявлення, про що ви говорите, — відповів Мак, буквально запихаючись смачною городиною. — Але мені подобається те, як ви це робите.

— Тпру! — вигукнула Тато, повернувшись із кухні з іншою стравою. — Не поспішай із овочами, бо не знатимеш, де подіти енергію.

— Добре, спробую запам'ятати, — відповів Мак, приймаючи їжу з її рук. Тоді, повернувшись до Ісуса, додав: — Мені подобається, як ви ставитеся одне до

одного. Я зовсім не цього очікував від Бога.

— Що ти маєш на увазі?

— Я знаю, що Бог один, один у трьох особах. Але ви так люб'язно спілкуєтесь. Хіба один із вас не головніший за інших?

Троє співрозмовників презирнулися так, наче ніколи не чули такого запитання.

— Я маю на увазі, — поспішив пояснити Мак, — що завжди був схильний думати, наче Батько віддає накази, а Ісус підкоряється, виконуючи їх. Не впевнений, яку роль тут відіграє Святий Дух. Він... тобто вона... — добираючи слів, Мак намагався не дивитися на Сарайю. — Зрештою, Дух завжди здавався схожим на...

— Вільний Дух? — припустила Тато.

— Точно, вільний Дух, який все одно підкоряється Батькові. Я зрозуміло висловився?

Ісус глянув на Тата, докладаючи зусиль, аби

залишатися серйозним чи принаймні справляти таке враження.

— Ти розумієш це, Авво? Якщо відверто, я не маю жодного уявлення, про що говорить ця людина.

Тато зморщила обличчя так, ніби була максимально зосереджена.

— Ні, я намагалася зрозуміти, що тут до чого, проте остаточно заплуталася.

— Ви чудово знаєте, про що я, — розчаровано мовив Мак. — Я запитую, хто з вас головний. Невже ніхто з вас не керує?

— Керує?! Це звучить жахливо, — вигукнув Ісус.

— Як мінімум до чогось зобов'язує, — додала Тато, і вони засміялися. Тоді Тато повернулася та проспівала: — «Хай ланцюги будуть золоті, вони все одно залишаться ланцюгами».

— Не звертай на них уваги, — втрутилася Сарайю,

простягнувши Маку руку допомоги, щоб його заспокоїти. — Вони тебе просто розігрують. Насправді це питання нас теж дуже цікавить.

Мак кивнув, збентежений тим, що йому знов увірвався терпець.

— Маккензі, поняття абсолютної влади для нас чуже, оскільки нам притаманний лише союз. Ми перебуваємо в колі взаємин, а не в ланцюгу керування, або «великому ланцюгу буття», як це називали твої прабатьки. Те, що ти бачиш, це стосунки поза будь-яким проявом влади. Нам не потрібна влада одне над одним, бо ми завжди прагнемо найкращого. Владна ієрархія серед нас не має жодного сенсу. Насправді, це проблема для вас, а не для нас.

— Невже?

— Люди такі зіпсовані, що ти навіть не здатен уявити, як вони можуть жити чи працювати, щоб ними не

керували.

— Але кожна людська установа чи інститут, які спадають мені на думку, від політики до бізнесу, навіть шлюб, орієнтуються на такий спосіб мислення. Це ж складова нашого соціального устрою, — зауважив Мак.

— Яка марнота! — мовила Тато, забираючи пусту тарілку на кухню.

— Це одна з причин, чому вам так складно встановити справжні стосунки, — додав Ісус. — Як тільки у вас з'являється ієрархія, вам стають потрібні правила, щоб її захищати й підтримувати, згодом вам стають у пригоді закон і виконавча влада, після чого ваш устрій перетворюється на систему керування й виконання наказів, яка знищує взаємини замість того, щоб їх плекати. Ви рідко спостерігаєте чи берете участь у відносинах, не заснованих на силі. Будь-яка ієрархія нав'язує правила й закони, через які ви проходите,

омінаючи призначені для вас стосунки.

— Що ж, — саркастично мовив Мак, відкинувшись на спинку стільця, — здається, ви чудово до цього пристосувалися.

Сарайю не забарилося з відповіддю:

— Тільки не плутай пристосування з намірами, а спокусу — з реальністю.

— Тоді... До речі, можна ще трохи овочів? Отже, виявляється, що нас спокушає сама ідея влади?

— У певному розумінні це так, — відповіла Тато, простягаючи Макові тарілку з городиною, але не випускаючи її з рук, поки він двічі не смикнув її на себе. — Я піклуюсь лише про тебе, синку.

Сарайю вела далі:

— Коли ви надали перевагу незалежності перед справжніми стосунками, то стали небезпечними одне для одного. Дехто став об'єктом маніпулювання або засобом

здобуття щастя для інших. Влада, як ви зазвичай її розумієте, — це виправдання для сильних, які змушують інших виконувати свої забаганки.

— Хіба вона не допомагає уникнути взаємних образ і безкінечної боротьби одне з одним?

— Часом допомагає. Але в егоїстичному світі влада здебільшого завдає непоправної шкоди.

— А ви не користуєтесь владними повноваженнями, щоб зупинити зло?

— Ми поважаємо ваш вибір, діючи в межах ваших систем навіть тоді, коли прагнемо звільнити вас від них, — відповіла Тато. — Людство пішло не тим шляхом, який ми передбачили. У вашому світі цінність особистості постійно протиставляється виживанню системи — політичної, економічної, соціальної, релігійної — будь-якої системи взагалі. Спочатку одну людину, тоді кілька, а згодом і багатьох приносять в жертву заради існування

цілої системи. Так чи інакше, це лежить в основі будь-якої боротьби за владу, будь-якого упередженого ставлення, війни чи зіпсованих стосунків. Бажання влади й незалежності стало настільки поширеним, що вже вважається нормальним.

— Хіба не так?

— Це людська парадигма, — сказала Тато, повернувшись із черговою порцією їжі. — Це те саме, що вода для риби, яка поглинає настільки, що залишається непомітною й не викликає запитань. Це як матриця, зла схема, в якій ви безнадійно загрузли, хоча й не усвідомлюєте цього.

Ісус також втрутився в розмову:

— Ви — славний вінець творіння за нашим образом і подобою, не обтяжені впливом згори й вільні мати взаємини з нами й одне із одним. Якби ви навчилися поважати бажання інших так само, як свої, не було б

жодної потреби в ієрархії.

Мак відкинувся на спинку стільця, вражений підтекстом того, про що він почув.

— Іншими словами, ви хочете сказати, що кожного разу, коли люди захищають себе за допомогою сили...

— То міркують категоріями матриці, а не керуються нашою волею, — завершив Ісус.

— Ось, — втрутилася Сарайю, — ми, зробивши повне коло, повернулися до одного з моїх первинних тверджень: ви, люди, такі зіпсовані, що не здатні зрозуміти інші стосунки, окрім ієрархічних. Ви вважаєте, що всередині Бога такі самі взаємини, що й поміж вами. Але це не так.

— Як ми можемо це змінити? Тоді інші будуть нас використовувати.

— Цілком імовірно, проте ми не пропонуємо тобі робити це заради інших, Маку. Роби це заради нас. Це єдиний спосіб розпочати. Ми тебе точно не будемо

використовувати.

— Маку, — сказала Тато з притиском, що змусило його уважно слухати, — ми хочемо поділитися з тобою радістю, свободою, любов'ю й світлом, що існують всередині нас. Ми створили вас, людей, щоб ви мали з нами спілкування віч-на-віч і ввійшли до нашого кола любові. Хай би яким незрозумілим тобі це здавалося, усе відбувається відповідно до певної мети, без примусу чи насильства.

— Як ви таке можете казати, коли в світі стільки болю, війн і катастроф, коли гинуть тисячі? — Мак говорив уже майже пошепки. — Який сенс у смерті маленької дівчинки від рук збоченця? — нарешті вирвалося питання, що майже пропало в серці дірку. — Можливо, ви не спричинили цього вбивства, але точно не запобігли йому.

— Маккензі, — ніжно відповіла Тато, яку, схоже, анітрохи не образило висловлене звинувачення, — існує безліч причин, з яких ми допускаємо біль, образи

й страждання, а не викорінюємо їх, проте зрозуміти ці причини можливо лише тоді, коли вислухати історію кожного. Я — не зло. Це ви дозволяєте болю, стражданню, страху й зверхності ввійти до стосунків між вами. Однак ваш вибір не затьмарює моїх намірів щодо вас. Тому я використовую кожен зроблений вами вибір для досягнення абсолютного добра й найсприятливішого результату.

— Розумієш, — знову втрутилася Сарайю, — люди з поламаними долями будують своє життя на речах, які видаються їм добрими, але це ані сповнить їх добром, ані звільнить. Вони залежні від влади чи, радше, ілюзії безпеки, яку пропонує влада. Коли трапляється непередбачуване, ці самі люди відвертаються від удаваної влади, якій вони так довіряли. У своєму розчаруванні вони або схиляються переді мною, або зміцнюються в своїй незалежності. Якби ти тільки міг бачити, чим це

закінчується, і що ми мали б за абсолютного панування людської волі, ти одразу все зрозумів би. Одного дня ти таки зрозумієш.

— Але якою ціною?! — розпачливо вигукнув Мак. — Тільки подумайте про ціну! Скільки болю, страждань, скільки усього жахливого та злого, — він на мить зупинився й подивився на стіл. — Чого це коштувало вам? Хіба воно того варте?

— Так, — радісно пролунала однодушна відповідь.

— Як ви можете таке казати? — не подумавши, бовкнув Мак. — Звучить так, наче мета виправдовує засоби. Невже ви підете на все, аби тільки досягти бажаного, навіть якщо це коштуватиме мільярдів життів?

— Маккензі, — це знову був голос Тата, м'який і ніжний. — Ти справді ще не розумієш. Ти намагаєшся осягнути світ, у якому живеш, виходячи з невеличкої та неповної картини реальності. Це те саме, що дивитися на

парад через крихітну щілину болю, образ, егоцентризму та влади і водночас вірити, що ти самотній і нікому непотрібний. Це всемогутня брехня. Ти дивишся на біль і смерть як на абсолютне зло, а на Бога — як на абсолютного зрадника або, можливо, того, хто взагалі не викликає довіри. Ти диктуєш умови, оцінюєш мої вчинки й визнаєш мене винним. Твоя основна помилка, Маккензі, полягає в тому, що ти не вважаєш мене добрим. Якби ти усвідомлював, що я благий, що всі результати й процеси окремо взятих життів пройняті моєю добротою, ти б довіряв мені, навіть не розуміючи до кінця те, що я роблю. Але ти цього не усвідомлюєш.

— Не усвідомлюю?! — запитав Мак, проте це було схоже не на запитання, а на констатацію факту, і він це чудово розумів.

Інші, здається, теж це розуміли, через що деякий час ніхто не промовив ні слова.

Тишу порушила Сарайю:

— Маккензі, ти не можеш виробити довіру, як, власне, й смирення. Вони або є, або їх немає. Довіра — це плід взаємин, завдяки яким ти знаєш, що тебе люблять. Ти не можеш довіряти мені тільки тому, що не віриш у мою любов.

Знову запала тиша, потім Мак, подивившись на Тата, видушив із себе:

— Я не знаю, як усе змінити.

— Якщо самотужки, то не зміниш. Проте разом ми станемо свідками разючих змін. Тепер я хочу, щоб ти був поруч і зрозумів, що справжні стосунки — це не вистава, і тобі не обов'язково мені догоджати. Я не причепа й не дрібне божество, яке наполягає на виконанні своїх правил. Я — добра і бажаю тобі тільки найкращого. Ти ніколи не одержиш це шляхом примусу, осуду чи звинувачення, а лише завдяки любові.

Сарайю встала з-за столу.

— Маккензі, — запропонувала вона, — якщо хочеш, можеш піти й допомогти мені в саду. Потрібно дещо завершити до завтрашнього свята. Гадаю, ми зможемо продовжити нашу розмову там. Підеш зі мною?

— Звісно, — відгукнувся Мак і також підвівся.

— Останнє зауваження, — кинув він, озирнувшись: — Я не можу уявити жодної мети, яка б це виправдовувала.

— Маккензі, — Тато обійшла навколо столу, щоб його обійняти, — ми не виправдовуємо. Ми викупляємо.

9. КОЛИСЬ ДАВНО В ДАЛЕКОМУ-ДАЛЕКОМУ САДУ

Навіть якби ми знайшли ще один Едемський сад,
ми не змогли б ані насолодитися ним повністю,
ані залишитися в ньому назавжди.

Мак щосили намагався не відставати від Сарайю, коли вони йшли вздовж стежки поміж рядами смерек. Іти за такою істотою було все одно, що наздоганяти сонячний промінь. Здавалося, крізь неї проходить світло, створювалося враження, що вона присутня одночасно в багатьох місцях. Природа Сарайю була радше ефірною, сповненою живих тіней, різноманітних відтінків кольору та руху. «Не дивно, що багатьом людям ніяково спілкуватися з нею, — спало на думку Макові, — вона явно не з тих, чії вчинки можна передбачити».

Мак докладав максимум зусиль, щоб не зійти зі стежки. Він побачив дивовижний сад зі смереками й фруктовими деревами, розбитий на ділянки не більше акра. Невідомо чому, але Мак очікував побачити ідеально впорядкований сад в англійському стилі. Проте все мало зовсім інший

вигляд!

Кольори були хаотичними. Очі даремно намагалися виявити хоч якусь закономірність у шаленій неповазі до порядку. Поміж навмання насіяних овочів і трав, які Мак бачив уперше в житті, можна було побачити сліпучо-яскраві бризки квітів. Сад був бентежним, вражаючим, неймовірно гарним.

— Якщо дивитися згори, можна побачити фрактал, — задоволено мовила Сарайю, обернувшись через плече.

— Що? — розсіяно перепитав Мак. Його розум намагався осмислити силу-силенну порухів різноманітних відтінків. Із кожним кроком візерунок, який він начебто починав розуміти, змінювався, набуваючи нової, неповторної форми.

— Фрактал... — мається на увазі проста і впорядкована річ, яка насправді складається з багатьох однакових фрагментів, немає значення якого розміру, що

повторюються незчисленну кількість разів. Фрактал — це безкінечно складна структура. Вони в мене всюди, бо я їх дуже люблю.

— А здається, начебто тут суцільний безлад, — пробурмотів Мак собі під ніс.

Сарайю зупинилася й озирнулася до Мака із сяючим обличчям.

— Дякую, Маку! Який комплімент! — вона знову обвела поглядом сад. — Це саме те, що ти думаєш, тобто суцільний безлад. Але, — вона, так само сяючи, знову подивилася на Мака, — цей безлад фрактальний.

Сарайю підійшла до якоїсь трави, зірвала з неї кілька верхівок і повернулася до Мака.

— Ось, — мовила вона, її голос був схожий на музику. — Тато за сніданком не жартувала. Раджу пожувати цю зелень кілька хвилин. Вона зупинить «природний рух» городини, якої ти переїв. Ти, мабуть, розумієш, що я маю

на увазі.

Мак усміхнувся, узяв листя й почав жувати.

— Так, але ті овочі були такими смачними! — У животі в нього вже починало трохи бурчати, це зменшило приголомшливе враження від буяння зелені навколо. Смак зірваного листя виявився приємним, схожим на м'яту та якісь інші спеції, хоча він не міг пригадати, як точно вони називаються. Поки вони йшли, бурчати в животі стало менше, і Мак розслабився, усвідомивши, що до цього часу занадто напружувався.

Він мовчки йшов за Сарайю, але швидко зрозумів, що його неабияк відволікають сліпучі кольори: фіолетові та яскраво-червоні, помаранчеві й відтінку шартрези, змішані з платиною й фуксією, а також незліченні зелені й коричневі барви. Запах стояв приголомшливий і п'яний.

Сарайю, здавалося, була зосереджена на виконанні

конкретного завдання. Вона могла промайнути повз нього, немов грайливий вітер, що, власне, підтверджувало її ім'я, тому Мак ніяк не міг зрозуміти, в який бік він дме. Іти за нею виявилось непросто. Це нагадало йому те, як він частенько поспішає за Нен у торговельному центрі.

Сарайю йшла садом, зриваючи різноманітні трави й квіти, які вона одразу доручала нести Маку. Нашвидкуруч зібраний букет дедалі більшав, перетворившись на джерело ні на що не схожих пікантних запахів. Аромат був такий густий, що він майже відчував його на смак.

Готовий букет вони занесли до невеличкої садової комірчини, схованої в заростях лози та, як здалося Макові, справжніх бур'янів. Саме тому він раніше її не помітив.

Одну справу зроблено, — заявила Сарайю, — залишилася ще одна.

І вона видала Макові невеличку лопату, граблі, серп, пару рукавичок і впливла назовні, попрямувавши геть зовсім зарослою стежинкою, яка, здавалося, вела до найвіддаленішої частини саду. Час від часу Сарайю уповільнювала ходу, щоб торкнутися якоїсь рослини чи квітки, безперестанку наспівуючи мелодію, що так схвилювала Мака перед вечерею. Він слухняно простував за нею, намагаючись не випустити її з поля зору та роззираючись водночас навсібіч, в руках доводилося тримати всі інструменти, які він мав честь одержати.

Коли Сарайю зупинилася, Мак ледь не збив її з ніг, бо замилювався навколишньою красою. Якимось дивом вона встигла переодягнутися в робочий одяг. На ній були джинси з візерунками, робоча сорочка та рукавиці. Вони досягли тієї частини саду, де були фруктові дерева. Мак і Сарайю стояли на галявині, огороженій із трьох сторін персиками й вишнями, посередині майоріли зарості

кущів із пурпуровим і жовтим цвітом, від їхнього вигляду в Мака просто захопило подих.

— Маккензі, — Сарайю показала на зарості неймовірної краси. — Мені потрібна допомога, щоб розчистити всю цю ділянку. Я маю намір завтра посадити тут щось особливе, а тому нам потрібно все як слід підготувати. — Вона подивилася на Мака і потягнулася по серп.

— Ти серйозно? Кущі такі гарні, ще й у такому місці! — вигукнув він, але Сарайю, здавалося, його не чула.

Без подальших пояснень вона обернулася й почала знищувати мальовничу виставку квітів. Вона зрізала все, не докладаючи, на перший погляд, жодних зусиль. Мак знизав плечима, натягнув рукавички й почав граблями згрібати в купу зрізані стебла й гілки. Робити це, як виявилося, було непросто. Можливо, для неї така праця була звичною, але для нього це було пекельним випробуванням. За якихось двадцять хвилин усі рослини

були зрізані під корінь, а ділянка перетворилася на справжню рану в тілі саду. На руках у Мака було чимало подряпин від гілок, які він згрібав. Він геть захекався, спітнів, тож зрадів, коли нарешті випробування залишилося позаду. Сарайю стала посеред галявини та подивилася на результати їхньої праці.

— Тобі хіба не весело? — запитала вона.

— Траплялося мені переживати й більші веселощі, — поглузував Мак.

— О, Маккензі, якби ти тільки знав: важлива не сама робота, а її мета! І, — вона усміхнулася, — це єдине, що мене насправді цікавить.

Мак сперся на граблі, кинув погляд на сад, потім — на свої подряпані руки.

— Сарайю, я знаю, що ви — Творець, але хіба не ви дали життя отруйним рослинам, кропиві й комарам?

— Маккензі, — відповіла Сарайю, яка, здавалося,

рухалася в тандемі з вітром, — створена істота може користуватися лише тим, що вже існує, на свій розсуд формуючи з нього щось інше.

— Отже, ви хочете сказати, що ви...

— ... створили все навколо, включно з тим, що здається шкідливим, — завершила речення Сарайю. — Але коли творили, ми творили Добро, бо це єдиний можливий спосіб, у який ми існуємо. — Вона ледь не присіла в реверансі перед тим, як повернутися до роботи.

— Чому тоді, — мовив Мак, незадоволений відповіддю, — стільки «добра» перетворилося на «зло»?

Цього разу Сарайю на якусь мить замислилася.

— Ви, люди, такі незначні у власних очах. Ви взагалі не бачите свого місця посеред Творіння. Обравши шлях спустошливої незалежності, ви не усвідомлюєте, що тягнете Творіння разом із собою, — вона похитала головою, і в чагарнику неподалік тихо зітхнув вітер. —

Сумно, але це не може тривати вічно.

Кілька хвилин вони мовчали. Мак тим часом роздивлявся різноманітні рослини, які можна було бачити з галявини.

— А в цьому саду є отруйні рослини? — поцікавився він.

— Звісно! — вигукнула Сарайю. — Деякі з них — мої улюблені. Серед них є такі, яких навіть небезпечно торкатися, як, наприклад, ось ця. — Вона торкнулася найближчого куща й відламала від нього суху на вигляд гілку, на якій було лише кілька крихтих листочків. Потім простягнула гілку Макові, але він підняв руки, щоб випадково її не торкнутися.

Сарайю розсміялася.

— Я тут, Маку. Інколи торкатися отруйних рослин безпечно, інколи це потрібно робити з обачністю. Саме в цьому полягає диво й захоплення відкриття, складова того, що ви називаєте наукою, — виявити та розпізнати,

що ми для вас приховали.

— З якою метою? — поцікавився Мак.

— А чому діти так люблять грати в хованки?

Запитай у будь-кого, хто охоплений пристрасстю досліджувати, відкривати й творити. Рішення приховати від вас стільки див — це вияв любові, дар, що полягає в самому процесі життя.

Мак обережно простягнув руку й узяв отруйну рослину.

— Якби ви не сказали, що торкатися її безпечно, вона б мене вжалила?

— Звичайно! Але коли зробити таке пропоную тобі я — це зовсім інша річ. Для будь-якої створеної істоти автономія — це безглуздя. Свобода передбачає довіру та покору в межах взаємин любові. Тому, якщо ти не чуєш мого голосу, краще не поспішати й спробувати зрозуміти природу рослини.

— Навіщо взагалі створювати отруйні рослини? —

запитав Мак, віддаючи гілку.

— Із твого запитання випливає, що отрута — це погано, що таке творіння позбавлене сенсу. Чимало так званих шкідливих рослин, як, наприклад, ця, мають неймовірні цілющі властивості або ж, за умови поєднання із чимось іншим, стають у пригоді для найдивніших речей. Люди полюбляють проголошувати щось добрим чи поганим, не розуміючись на цьому.

Коротка перерва, яка, напевно, була влаштована заради Мака, завершилася, і Сарайю вручила йому невеличку лопату, а сама взяла граблі.

— Щоб належно підготувати ґрунт, потрібно викопати коріння всіх чудових рослин, які тут колись росли. Це складна робота, але виконати її необхідно. Треба, щоб старого коріння не залишилося, щоб воно не змогло прорости й зашкодити насінню, яке ми кинемо в землю.

— Добре, — пробурмотів Мак, опускаючись на коліна

посеред тільки-но почищеної ділянки. Сарайю вміло занурювала руку в землю, відшукувала там кінці коріння й без жодних зусиль витягувала їх на поверхню. Найкоротші корінці вона залишала Макові, який викопував їх лопаткою. Тоді вони струшували з коріння землю й кидали його на купу.

— Я спалю це пізніше, — пояснила Сарайю.

— Ви сказали, що люди проголошують щось добрим чи поганим, насправді не розуміючись на цьому, — нагадав Мак, струшуючи землю із корінця.

— Так. Я мала на увазі Дерево пізнання добра і зла.

— Дерево пізнання добра і зла? — перепитав Мак.

— Саме так! — ствердила вона, не припиняючи роботи. — Тепер ти розумієш, чому плід із цього дерева виявився таким руйнівним для вас?

— Ніколи про це не розмірковував, — сказав Мак, заінтригований розмовою. — І що, колись насправді був

сад? Я маю на увазі Едемський сад і все таке.

— Звичайно! Я ж казала, що полюблю садівництво.

— Комуś це точно буде незрозуміло. Чимало людей вважає, що це міф.

— Така помилка не смертельна. Чутки про славу часто ховаються в тому, що, на думку багатьох, є міфами й казками.

— У мене є кілька друзів, яким це точно не сподобається, — зауважив Мак, намагаючись упоратися з особливо впертою рослиною.

— Ну то й що. Мені особисто це подобається.

— Дивно, — визнав Мак із дещо саркастичною посмішкою. Він копнув трохи глибше й вільною рукою витягнув коріння. — А про Дерево добра і зла можеш розповісти?

— Саме про це ми говорили під час сніданку, — відповіла вона. — Але дозволь спочатку запитати: коли

з тобою щось трапляється, як ти визначаєш, добре це чи погано?

На якусь мить Мак замислився.

— Я про це насправді не думав. Ризикну добрим назвати те, що мені подобається, надає мені відчуття безпеки чи задоволення. Злим, навпаки, назву те, що приносить біль або коштує більше, ніж я бажаю.

— Досить суб'єктивно, чи не так?

— Мабуть.

— Наскільки ти впевнений у своїй здатності відрізнати добро від зла?

— Якщо відверто, — відповів Мак, — мій гнів здається мені виправданим, коли хтось становить загрозу моєму «добру», на яке, на мою думку, я заслуговую. Не впевнений, що окрім думки інших в мене є достатнє логічне підґрунтя для розділення добра та зла, — він зупинився, щоб перевести подих. — Усе здається

егоїстичним і егоцентричним. Навіть якщо подивитися в минуле, то там також навряд чи знайдеться щось обнадійливе. Деякі речі, задумані як добро, виявилися руйнівними, а те, що на перший погляд видавалося злим...

Мак вагався, не знаючи, як висловити думку, але Сарайю його перервала:

— Виходить, ти сам визначаєш, що добро, а що зло. Ти стаєш суддею. І те, що ти називаєш добром, змінюється під впливом часу й обставин. А що найгірше, — вас мільйони, і кожен вирішує, що добро, а що зло.

Відповідно, коли твоє добро і твоє зло перетинаються з добром і злом сусіда, трапляються суперечки, навіть війни, — усі кольори, якими мінилася Сарайю, потемнішали, поки вона говорила. Чорний і сірий змішалися, кидаючи тінь на райдужні відтінки— Отже, якщо насправді не існує абсолютного добра, тоді в тебе

немає ніяких підстав судити. Це все просто слова, і кожен може легко замінити слово «добро» на слово «зло».

— Зрозуміло, в чому проблема, — погодився Мак.

— Проблема? — зірвалося з вуст Сарайю, яка підвелася й подивилася йому в очі. Вона була сповнена обурення, втім Мак бачив, що воно не спрямоване на нього особисто. — Це точно! Рішення з'їсти плід із того Дерева розділило Всесвіт, відокремило духовне від фізичного. Вони померли, і своїм останнім подихом відкинули самого Бога. Хіба це не трагедія?! — під час цієї палкої промови Сарайю повільно піднялася над землею, потім опустилася, її голос стихився до шепоту, але звучав досить виразно. — Це був день Великого Суму.

Вони мовчали хвилин десять, продовжуючи працювати. Поки Мак відкопував коріння й кидав на купу, його розум напружено намагався усвідомити значення почутого. Нарешті він знову порушив тишу:

— Тепер я розумію, — визнав Мак, глибоко зітхнувши, — масу сил та енергії витрачаю на здобуття того, що вважаю добром, наприклад, фінансової незалежності, здоров'я, пенсії тощо. Не менше енергії та хвилювань забирає страх перед тим, що вважаю злом.

— Влучно сказано, — тихо мовила Сарайю. — Запам'ятай: незалежність дає можливість вам грати в Бога. Ось чому частина тебе не хоче мене бачити. Щоб укласти власний список добра та зла, ми вам не потрібні. Проте, якщо у вас з'явиться хоча б найменше бажання позбутися божевільної пристрасті до незалежності, без нас не обійтися.

— Чи є хоч якийсь спосіб це виправити? — запитав Мак.

— Слід відмовитися від права самим вирішувати, що добро, а що зло. Ці ліки непросто проковтнути, обравши життя в мені. Аби довіритися мені й навчитися перебувати в моїй благодаті, потрібно мене добре знати.

Сарайю обернулася до Мака, принаймні так йому здалося.

— Маккензі, так само, як слово «темрява» означає відсутність світла або слово «смерть» — відсутність життя, «зло» — це слово, яке ми вживаємо для позначення відсутності добра. Темряву можна зрозуміти лише в контексті світла, а зло — лише в контексті добра. Насправді, окремо вони не існують, оскільки я — Світло й Добро. Я також Любов, і в мені немає темряви. Отже, Любов і Добро таки існують. Однак, віддаляючись від мене, ви занурюєтесь у темряву. Проголошуючи незалежність, ви підпадаєте під владу зла, адже без мене ви все приймаєте на себе. А це смерть, оскільки ви віддалилися від мене, тобто від самого Життя.

Неймовірно! — вигукнув Мак. — Це справді допомагає. Але я також розумію, що відмовитися від власної незалежності буде непросто. Це ж означає...

— ... що, наприклад, добром може бути виявлений рак або втрата прибутків чи навіть і життя, — підхопила Сарайю.

— Так, але скажіть це людині, в якої виявили рак, або батькові, чию доньку замордували, — випалив Мак саркастичніше, ніж сам того хотів.

— О, Маккензі, невже ти думаєш, що ми про них забули? — спробувала переконати його Сарайю. — Кожен із них у центрі іншої, ще нерозказаної історії.

— Але, — Мак, ледь стримуючись, устромив лопатку в твердий ґрунт, — хіба в Міссі не було права на захист?

— Ні, Маку. Дитину захищено тому, що її люблять, а не тому, що в неї є право на захист.

Ці слова змусили його завмерти. Здавалося, вони якимось дивним чином перевернули весь світ, а він намагався віднайти під ногами твердь. Не могло ж такого бути, щоб він не мав жодних прав, на які можна спертися.

— А як тоді щодо...

— Права з'являються у тих, хто вижив, щоб їм не докладати зусиль до справжніх стосунків, — втрутилася вона.

— Але якщо я відмовлюся від права...

— Тоді почнеш пізнавати дивовижне й захопливе життя в мені, — знову перебила вона.

Мак не міг приховати свого збентеження й запитав голосніше:

— Хіба в мене немає права?

— Хочеш завершити речення, щоб тебе не перебивали? Ні, у тебе немає права! Але поки ти вважатимеш, що воно є, дратуватимешся щоразу, коли тебе переб'ють, навіть якщо це сам Господь Бог.

Мак був спантеличений. Він дивився на неї та не знав, сміятися чи обурюватися. Сарайю усміхнулася.

— Маккензі, Ісус не претендував ні на які права. Він сам

вирішив стати слугою й мати близькі стосунки з Татом. Він відмовився від усього та своїм залежним життям відчинив двері, аби ви могли бути настільки вільними, щоб уже не згадувати про якісь права.

У цей момент на стежці з'явилася Тато з двома паперовими пакетами в руках, радо всміхаючись.

— Мені здається, ви чудово порозмовляли! — вона підморгнула Макові.

— Якнайкраще! — вигукнула Сарайю. — І знаєш що? Він сказав, що у нашому саду суцільний безлад. Хіба це не прекрасно?

Вони обидві усміхалися Макові, який іще не впевнився, що його не розігрують. Гнів трохи вщух, проте обличчя його ще палало. Жінки, здається, не звертали на це жодної уваги.

Сарайю потягнулася й поцілувала Тата в щоку.

— Ти маєш гарне відчуття часу. Маккензі зробив усе, що

я від нього хотіла, — вона повернулася до нього: — Ти неймовірний! Дякую за допомогу!

— Я ж майже нічого не зробив, — здивувався Мак. — Тільки подивіться на цей безлад, — він обвів поглядом сад. — Насправді він гарний, і в кожній рослині я бачу тебе, Сарайю. Незважаючи на те, що тут ще багато роботи, у мене таке враження, ніби я вдома.

Жінки презирнулися й усміхнулися.

Сарайю підійшла ближче до Мака, ніби порушуючи його особистий простір.

— Так і повинно бути, бо цей сад — твоя душа. Ти сам є цим безладом. Ми усі разом працюємо в твоїй душі. Вона така дика, чудова й безупинна у своєму зростанні. Тобі вона здається невпорядкованою, але я особисто бачу в ній ідеальні форми, що з'являються й живуть, як справжній фрактал.

Від цих слів Мак ледь не втратив самовладання. Він

знову подивився на сад, його сад, який, будучи неймовірно гарним, надзвичайним, утворював собою суцільний хаос. Сарайю любила цей безлад. Тут навіть перебувала Тато. Осягнути все це було складно, і він знову мусив стримувати емоції, що збиралися вирватися назовні.

— Маккензі, якщо не заперечуєш, Ісус хотів би з тобою прогулятися. Я спакувала вам у дорогу обід, якщо ви зголоднієте. Чекаю вас на чай, і не раніше.

Поки Мак брав пакети з їжею, Сарайю поцілувала його в щоку та зникла — як, він, власне кажучи, і не помітив. «Наче вітер», — зауважив він, спостерігаючи за рухом рослин, які в повазі схилялися на її шляху. Коли він знову обернувся до Тата, вона теж уже зникла. Отож він попрямував до майстерні, де на нього чекав Ісус. Здавалося, у них була призначена зустріч.

10. ПРОГУЛЯНКА ПО ВОДІ

Цей світ новий — нові простори.
Поглянь, належить він тобі!
Цей світ новий крізь хвилі в морі

Видніється удалині.
Девід Віллок

Ісус щойно відшліфував останній кут схожого на труну ящика, що стояв на столі в майстерні. Провів пальцями по гладесенькому краю, задоволено кивнув і відклав убік наждачний папір. Він стояв на порозі та струшував тирсу з джинсів і сорочки, поки Мак до нього наближався.

— Привіт, Маку! Я щойно впорався з роботою на завтра. Може, пройдемося?

Мак одразу пригадав їхню останню прогулянку під зорями.

— Із задоволенням, — відповів він. — Чому ви всі так наголошуєте на завтрашньому дні?

— Для тебе це буде великий день, заради нього ти, власне, тут. Ходімо мерщій! На тому березі озера є особливе місце, я хочу тобі його показати. Звідти

відкривається дивовижний краєвид, але це важко описати словами. Звідти можна навіть верхівки найвищих гір побачити.

— Звучить непогано, — із ентузіазмом відгукнувся Мак.

— Наш обід уже в тебе, отож вирушаймо.

Замість того, щоб обійти озеро з якогось боку стежинкою, що мала там бути, як уявляв Мак, вони попрямували до причалу. День випав чудовий. Сонце гріло, та не пекло, повівав свіжий духмяний вітерець, він пестив їхні обличчя.

Мак гадав, що вони візьмуть одне з каное, прив'язаних до опори причалу, тому дуже здивувався, коли Ісус, не вагаючись, пройшов повз третє, останнє з них. На краєчку пірса Ісус обернувся до Мака й усміхнувся.

— Тільки після тебе, — запропонував він із дещо глузливою посмішкою й вклонився.

— Ти, певне, жартуєш, — обурився Мак. — Я гадав, що

ми зібралися на прогулянку, а не на пляж.

— Саме так. Однак, думаю, озером буде швидше.

— Узагалі, я не дуже добре плаваю. До того ж, вода, здається, до біса холодна, — поскаржився Мак.

Несподівано він усвідомив, що сказав, і зашарівся: — Я маю на увазі, вода просто крижана. — Він напружено дивився на Ісуса, а той, здається, насолоджувався його зніяковінням.

— Послухай, — Ісус схрестив руки на грудях, — ми обидва знаємо, що ти гарний плавець. Якщо не помиляюсь, ти колись працював рятувальником. Вода справді холодна. Озеро глибоке. Але я не пропоную плисти. Я пропоную перейти на інший берег.

Мак нарешті почав усвідомлювати, що мав на увазі Ісус, а саме, — прогулянку по воді. Той, розуміючи його сумніви, наполягав:

— Ну ж бо, Маку. Якщо Петро зміг...

Мак нервово засміявся, потім, щоб переконатися, що йому не почулося, перепитав:

— Ти хочеш, щоб я пішки перейшов із тобою на інший берег? Я правильно зрозумів?

— А ти швидко все вловлюєш, Маку. Від тебе точно нічого не приховаєш. Ходімо, це буде весело.

Мак став на край причалу й подивився донизу. Вода плескалася лише за фут від місця, де він стояв, але якби вона навіть була на сотні футів нижче, нічого не змінилося б. Відстань здавалася величезною. Пірнути було нескладно, адже він робив це безліч разів, але як зійти на воду? Стрибнути, наче на бетон, чи вийти, як із човна? Він озирнувся на Ісуса, який досі посміювався.

— У Петра було схоже запитання: як вийти з човна. Це все одно, що зійти зі сходинки драбини заввишки в один фут. Нічого особливого.

— Хіба ноги не намокнуть? — запитав Мак.

— А ти як хотів? Вода ж мокра.

Мак подивився на воду, потім знову на Ісуса.

— Тоді чому мені так складно це зробити?

— Скажи, що саме тебе лякає?

— Дай подумати, — почав Мак. — Я боюся видатися бовдуром. Боюсь, що ти почнеш глузувати, і я каменем піду прямісінько на дно. Мені здається....

— Саме так, — перебив Ісус, — тобі так здається. Яка могутня річ ця ваша уява! Вона робить вас схожими на нас. Однак без мудрості уява — це суворий учитель. Аби тобі це довести, дозволь запитати: люди, на твою думку, були створені, щоб жити в минулому, теперішньому чи майбутньому?

— Ну, — мовив Мак, вагаючись, — найлогічніша відповідь, — що ми створені для теперішнього, правильно?

Ісус усміхнувся.

— Розслабся, Маку. Це не іспит, а звичайна розмова. До речі, ти не помиляєшся. Але скажи, де ти проводиш найбільше часу подумки — в минулому, теперішньому чи в майбутньому?

Перед тим, як відповісти, Мак на деякий час замислився.

— Гадаю, мені-таки доведеться визнати, що найменше часу я витрачаю на теперішнє. Особисто я чимало часу присвячую минулому, а решту — майбутньому.

— Точнісінько так, як і більшість людей. Перебуваючи в тобі, я перебуваю в теперішньому, оскільки існую в теперішньому. Не в минулому, хоча багато чого можна згадати й зрозуміти, озираючись назад, але лише на мить. І, без сумніву, я не існую в майбутньому, яке ти собі уявляєш. Маку, ти розумієш, що в твоєму уявному майбутньому, заснованому на певному страху, мене майже ніколи немає поруч?

Мак укотре замислився. Це правда. Скільки часу він згаяв на хвилювання про майбутнє — в його думках воно поставало похмурим і сумним, а то й жахливим!

У майбутньому, яке уявляв Мак, справді не було Ісуса.

— Але чому так? — запитав Мак.

— Усе через твої відчайдушні спроби контролювати те, що ти насправді контролювати не можеш. Ти не маєш влади над майбутнім, тому що воно для тебе нереальне й ніколи таким не буде. Коли ти уявляєш, що зло, якого боїшся, перетворюється на реальність і плануєш, як цьому запобігти, то вдаєш із себе Бога.

— Це приблизно те саме, про що говорила Сарайю, — відповів Мак. — Звідки тоді стільки страху в моєму житті?

— Через нестачу віри. Ти просто не усвідомлюєш, що ми тебе любимо. Людина, яка живе страхом, ніколи не знайде свободи в моїй любові. Я маю на увазі не раціональний страх, який стосується реальної небезпеки,

а уявний, зокрема, щодо майбутнього. У твоєму житті страх займає стільки місця, що ти не можеш ані повірити в мою доброту, ані усвідомити мою любов у своєму серці. Ти співаєш і говориш про те, чого насправді не знаєш.

Мак знову подивився на воду й тяжко зітхнув.

— Мені здається, що вода так далеко.

— Як на мене, до неї лише один фут, — засміявся Ісус, поклавши руку Макові на плече.

Це було саме те, чого йому не вистачало, і Мак зробив нерішучий крок уперед. Увесь час він дивився на протилежний берег, намагаючись переконати себе, що вода досить тверда, а її рух не повинен відволікати. Пакети з їжею він про всяк випадок тримав над головою.

«Приводнення» виявилось м'якшим, ніж він очікував. Взуття одразу намокло, але ноги занурилися у воду лише до кісточок. Озеро продовжувало рухатися навколо, він ледь не втратив рівновагу. Усе це мало дуже дивний

вигляд. Зиркнувши донизу, Мак переконався, що його ноги на чомусь твердому, але невидимому. Він обернувся й побачив, що Ісус стоїть поруч, тримаючи в руці черевики зі шкарпетками, та всміхається.

— Перед такою прогулянкою ми завжди роззуваємося, — засміявся він.

Мак похитав головою, теж не втримавшись від сміху, і присів на край причалу.

Здається, що й мені доведеться. — Він зняв черевики, викрутив шкарпетки, закачав штани.

Вони рушили до протилежного берега, до якого було десь півмилі, несучи в руках взуття й пакети з обідом. Вода збадьорювала своїм холодом, аж по спині бігали мурашки. Прогулянка озером разом із Ісусом уже здавалася найприроднішим способом пересування. Усвідомлюючи це, Мак не міг втриматися від усмішки. Час від часу він дивився під ноги, сподіваючись побачити

форель.

— Знаєш, це ж неймовірно, навіть неможливо! — нарешті вигукнув він.

— Звичайно, — підтвердив Ісус.

Коли вони наблизилися до берега, Маку почувся шум водоспаду, хоча він і не бачив звідки звук виходить, той наростав. Ярдів за двадцять від берега Мак зупинився. За високою скелею ліворуч він нарешті побачив чудовий водоспад, що ринув із висоти щонайменше ста футів у водойму на дні ущелини. Там він перетворювався на великий струмок, який, напевно, деś впадав у озеро, але Мак цього не бачив. Між струмком і водоспадом можна було розгледіти гірську луку із розкиданими по ній дикими квітами, насіння яких позаносив туди вітер. Картина вражала, і Мак завмер на мить, вбираючи цю красу. У голові промайнув образ Міссі, але надовго там не затримався.

Вони підійшли до вкритого галькою пляжу, за ним простягався розкішний густий ліс, що прилягав до підніжжя гори, прикрашеної шапкою свіжого снігу. Зліва, неподалік від краю галявини, по той бік невеличкого, але дзвінкого струмка починалася стежка, що відразу зникала в лісовій гущавині. Мак вийшов із води на каміння, підійшов до поваленого дерева, сів на нього та ще раз викрутив шкарпетки, потім поклав їх разом із черевиками просушитися під променями обіднього сонця.

Тільки тоді він підвів очі й подивився на озеро. Краса приголомшувала. Він бачив хижу, над її червоним цегляним димарем повільно здіймався дим, осідаючи серед садових і лісових дерев. Усе це здавалося мініатюрним на тлі гір, що нависали позаду, ніби вартіві. Мак сидів пліч-о-пліч з Ісусом і насолоджувався мальовничою симфонією.

— Велику справу ти робиш, — тихо вимовив він.

— Дякую, Маку, але ти бачив зовсім небагато. Поки що я лише милуюся більшістю з того, що існує у Всесвіті, наче особливими полотнами в закутку майстерні справжнього Митця, але настане день... Ти можеш уявити світ без війн і, як наслідок, без боротьби за виживання?

— Що ти маєш на увазі?

— Земля схожа на дитину, яка виросла в сиротинці, без допомоги й поради, — у голосі Ісуса забриніли нотки прихованого обурення. — Дехто намагається їй допомогти, а дехто просто використовує. Людство одержало завдання з любов'ю доглядати за всім живим, а робить навпаки — плюндрує землю, не задумуючись про міру своїх потреб. Люди майже не думають про власних дітей, які успадкують менше любові. Вони утискають природу, а потім, коли вона здригається, вивергаючи свій подих, ображаються й замахуються кулаками на Бога.

— Ти що, з партії зелених? — запитав Мак, ледь не

з докором.

— Ця синьо-зелена кулька в чорному просторі —
принижена, змучена й водночас прекрасна.

— Мені знайома ця пісня. Ти глибоко переймаєшся
долею свого Творіння, — усміхнувся Мак.

— Авжеж, ця синьо-зелена кулька в чорному просторі
належить мені, — наголосив Ісус.

За хвилину вони відкрили свої пакунки з їжею. Тато
приготувала їм бутерброди, які вони з'їли з неабияким
апетитом. Мак жував щось надзвичайно смачне, але ніяк
не міг визначити, якого воно походження — рослинного
чи тваринного. Він подумав, що краще про це не
запитувати.

— Так чому ти все не виправиш? — поцікавився Мак із
повним ротом. — Я маю на увазі Землю.

— Тому що ми віддали її вам.

— Але ви можете забрати її знову.

— Звісно, можемо, однак тоді вся історія завершиться, так і не добігши кінця.

Мак кинув на Ісуса нетямущий погляд.

— Ти помітив, що я не ставлюся до вас як Цар і Господь, хоча саме так ви мене постійно називаєте. Я ніколи не контролюю ваш вибір і не примушую щось робити, навіть тоді, коли ваші наміри можуть заподіяти шкоду іншим, та й вам самим.

Перш ніж відповісти, Мак глянув на озеро.

— Шкода. Якби ви інколи втручалися, це б врятувало від болю мене й тих, кого я люблю.

— Любов, — пояснив Ісус, — це те, що ніколи не нав'язує свою волю. Справжні стосунки завжди передбачають покірність, навіть коли вибір неправильний чи шкідливий. Цю красу ти бачиш у моїх стосунках із Татом і Сарайю. Ми віддані одне одному, так завжди було й завжди буде. Тато настільки ж відданий мені, як

і я йому або Сарайю. Покірність зовсім не стосується влади чи слухняності. Вона впливає із відносин, побудованих на любові й повазі. Насправді, так само ми віддані й тобі.

Мак був спантеличений:

— Хіба це можливо? Як Творець Всесвіту може бути відданий мені?

— Це все тому, що ми хочемо, аби ти ввійшов до кола наших стосунків. Нам не потрібні раби, змушені підкорятися нашій волі. Ми хочемо мати братів і сестер, які б жили разом із нами.

— Напевно, ти хочеш, щоб саме так ми любили одне одного? Я маю на увазі чоловіків і дружин, батьків і дітей. Такими, мабуть, повинні бути стосунки між усіма?

— Точно, якщо я є твоїм життям, покірність — найприродніше вираження мого характеру. У межах нових стосунків покірність стане найкращим виявом

і твого єства. Хочеться, щоб Бог усе виправляв, аби тільки люди не страждали.

Мак кивнув на знак згоди.

— Проте, на відміну від Нен, я не дуже добре розуміюся на стосунках.

Ісус доїв бутерброд, закрив пакет і поклав його на колоду, потім змахнув кілька крихт із вусів і короткої бороди. Узявши палицю, що лежала поряд, він почав щось креслити на піску, продовжуючи розмову.

— Це тому, що ти, як і більшість чоловіків, найважливішими вважаєш свої життєві досягнення, а Нен, як і більшість жінок, — стосунки. Для неї це природніше — Ісус замовк, спостерігаючи, як за футів п'ятдесят від них у воду пірнув морський яструб. Невдовзі птах повільно злетів, тримаючи в кігтях досить велику форель, що намагалася вирватися на волю.

— Це означає, що в мене немає надії? Мені справді

хочеться мати те, що є у вас, проте я й гадки не маю, як це здобути.

— На твоєму шляху, Маку, зараз чимало перешкод. Але тобі слід навчитися їх долати.

— Я вже усвідомлюю, що Міссі більше немає, проте жити з цим нелегко.

— Річ не лише в твоєму ставленні до вбивці Міссі. Існують інші, набагато серйозніші речі, які не дають тобі жити з нами. Ваш світ зруйновано, оскільки в Едемському саду, зробивши вибір на користь власної незалежності, ви занапастили стосунки з нами. Для чоловіків свобода переважно полягає в тому, щоб у поті чола робити щось своїми руками, так вони відчують свою захищеність, особливість і значимість. Здобувши право вирішувати, що добро, а що зло, ви самі визначаєте свою долю. Саме цей поворот завдав стільки болю.

Ісус підвівся, опершись на палицю, але зачекав, поки

Мак доїсть свій бутерброд і зможе продовжити прогулянку. Після цього вони пішли вздовж берега.

— Це ще не все. У жінки є свої бажання. Вона звертається не до праці, а до чоловіка, який прагне нею керувати, тобто бути її володарем. До того, як це сталося, вона знаходила захищеність, свою особливість, а також розуміння добра та зла лише в мені, як, до речі, й чоловік.

— Не дивно, що з Нен я зазнав невдачі. Здається, я не здатний її повністю в цьому задовольнити.

— Ти створений не для цього. Намагаючись забезпечити Нен тим, що вона дійсно потребує, ти вдаєш із себе Бога.

Мак нахилився, підняв плаский камінець і жбурнув його так, що той пострибав по воді.

— Чи є якийсь вихід?

— Він дуже простий, але водночас складний для тебе. Це шлях повернення, повернення в мій бік. Він полягає

у відмові від решти способів здійснення влади та маніпулювання іншими. Потрібно просто повернутися до мене, — Ісус говорив, ніби благаючи. — Жінкам не просто відвернутися від чоловіків і не вимагати, щоб ті задовольняли їхні потреби, визнавали їхню особливість і забезпечували їм захист. Чоловікам, відповідно, складно повернутися до мене, відкинувши амбіції влади, потребу в захищеності й визнанні, а також можливість заробляти на життя своїми руками.

— Мене завжди цікавило, чому керувати повинні чоловіки, — міркував Мак. — Здається, саме вони завдають найбільше болю. Переважно вони несуть відповідальність за злочини, зокрема щодо жінок і... дітей.

— Жінки, — вів далі Ісус, запустивши по воді наступний камінець, — відвернулися від нас, шукаючи інших взаємин, а чоловіки зробили вибір на користь землі

й самих себе. Якби керували жінки, світ був би значно спокійнішим місцем для життя, а в жертву жадоби та влади приносилось б менше дітей.

— Це означає, що вони упоралися б краще?

— Можливо, але цього все одно недостатньо. Влада, зосереджена в руках незалежних людей, чи то чоловіків, чи то жінок, однозначно псує. Маку, хіба ти не бачиш, як виконання обов'язків відрізняється від щирих стосунків? Ми прагнемо, щоб чоловіки й жінки були партнерами, рівними, але особливими, різними за статтю, але частинами одного цілого, індивідуально уповноваженими Сарайю, із якої випливає вся справжня сила та влада. Запам'ятай, я не про виконання обов'язків або участь у людських структурах. Я про сутність буття. Зростання в стосунках зі мною, що, власне кажучи, ти вже робиш, є відображенням того, ким ти насправді є.

— Але ж ти прийшов як чоловік. Хіба це ні про що не

свідчить?

— Свідчить, але не про те, що уявляють люди. Я зійшов в образі чоловіка, щоб завершити чудову картину, на якій написано твоє сотворіння. Із першого дня ми сховали жінку всередині чоловіка так, щоб у потрібний момент її звідти дістати. Ми не створили чоловіка для самотнього життя: жінка існувала в нашому задумі із самого початку. Вивівши її на поверхню, він народив її в певному сенсі цього слова. Ми створили коло взаємин, схоже на те, що існує між нами, але для людей. Вона вийшла з нього, і тепер усі чоловіки, зі мною включно, народжуються через неї, водночас усі люди насправді походять від Бога.

— Так, я, здається, розумію, — перебив Мак. — Якби жінку було створено першою, не було б ніякого кола взаємин і, як наслідок, можливості мати рівноправні й справедливі стосунки. Правильно?

— Саме так, Маку, — Ісус усміхнено подивився на

нього. — Ми прагнули створити істоту, яка б мала рівного й сильного партнера, тобто чоловіка й жінку. Однак ваша незалежність із вимогами владних повноважень насправді руйнує стосунки, яких прагне ваше серце.

— От воно що, — сказав Мак, перебираючи камінці в пошуку найбільш плаского. — Усе завжди впирається в питання влади, але наскільки це відрізняється від стосунків, які склалися між вами. Я також хотів би так жити, і з вами, і з Нен.

— Ось чому ми тут.

— Шкода, що тут немає Нен.

— О, багато що могло бути інакше, — задумливо мовив Ісус, але Мак не зрозумів, до чого це він.

Кілька хвилин панувала тиша, якщо не зважати на видихи, що супроводжували кидання камінців, та сплески води.

Ісус збирався жбурнути по воді камінець, але

несподівано зупинився.

— І останнє, що тобі слід запам'ятати перед тим, як ти вирушиш далі.

Погляд Мака був сповнений подиву.

— Вирушу куди?

Ісус ніби не почув.

— Маку, ти не зможеш досягти покірності й любові самотужки. Ти не зможеш бути відданий своїм дітям, Нен чи ще комусь, і Татові також, без моєї допомоги.

— Ти хочеш сказати, — мовив Мак із деяким сарказмом, — що я навіть не зможу запитати, «що на моєму місці зробив би Ісус»?

Ісус усміхнувся.

— Це добрий намір, але погана ідея. Скажи, як це допомагає? — він замовк, знову посерйознішавши. — Моє життя не мало бути зразком для наслідування. Іти за мною не означає «бути на мене схожим», а йдеться про

те, щоб позбутися своєї незалежності. Я прийшов, щоб ви мали життя, моє життя, справжнє життя. Ми зійдемо і проживемо його в тобі, щоб ти міг бачити нашими очима, чути нашими вухами, відчувати нашими руками й думати, як ми думаємо. Однак нав'язувати таку єдність ми ніколи не станемо. Якщо ти хочеш чинити те, що тобі заманеться, будь ласка. Час на нашому боці.

— Напевно, саме це мала на увазі Сарайю, коли говорила про щоденну смерть, — сказав Мак, кивнувши.

— До речі, про час, — мовив Ісус, показуючи на стежку, що вела в ліс по той бік галявини, — тобі призначено зустріч. Іди цією стежкою, куди вона тебе приведе. Там я чекатиму на тебе.

Хай як Маку кортіло продовжити розмову, він знав, що нічого з цього вже не вийде. Не промовивши ні слова, він натягнув шкарпетки та взуття, яке ще не встигло повністю висохнути. Так само мовчки підвівшись, він перетнув

пляж, озирнувся, щоб іще раз помилуватися водоспадом, перестрибнув через струмок і попрямував до лісу добре второваною стежиною.

11. ОСЬ ІДЕ ГОЛОВНИЙ СУДДЯ

Хто наслідиться назвати себе суддею правди й знання,
розіб'ється на друзки під сміх богів.

Альберт Ейнштейн

Готуйся зустріти того, хто знає, як ставити запитання.
Т. С. Еліот

Мак ішов гущавиною кедрового лісу, стежка вилася вздовж водоспаду, поступово віддаляючи його від озера. Місця призначення він дістався хвилин за п'ять. Це була прямовисна скеля, в якій виднілися ледь помітні двері. Здається, саме туди потрібно було увійти. Вагаючись, він потягнув за ручку й штовхнув. Однак рука провалилася, ніби там і не було ніяких дверей. Мак обережно ступав уперед, аж поки його тіло пройшло крізь, як здавалося, масивну кам'яну скелю. Було темно, хоч в око стрель.

Глибоко вдихнувши й простягнувши руки перед собою, Мак спромігся зробити лишень кілька невеличких кроків у морок і зупинився. Він перестав дихати зі страху, глибоко засумнівався в доцільності просування вперед. У животі закрутило, і він знову відчув Великий Сум, що

всією вагою ліг на плечі, немов прагнув задушити його. Закортіло повернутися на світло, проте Мак переконав себе, що Ісус не відправив би його сюди просто так. Тому він зібрав силу волі й рушив далі.

Поступово очі відходили від шоку, викликаного різким переходом від денного світла до тіні смертної, а за якусь хвилю звикли настільки, що Мак зміг розгледіти коридор ліворуч від себе, куди й попрямував. Поки він ішов, яскраве світло позаду тьмяніло, його змінив слабкий відблиск від стін десь попереду.

Через сто футів тунель іще раз повернув ліворуч, і Мак опинився перед входом у велику печеру, яка спершу здалася йому безмежним відкритим простором. Враження підсилювалося завдяки єдиному джерелу світла. Це було тьмяне мерехтіння, що розсіювалося футів на десять у всіх напрямках. Далі Мак нічого, крім темряви, не бачив. Повітря було важке й задушливе та ще

й таке холодне, що його майже неможливо було вдихати. Він подивився під ноги та з полегшенням помітив своє бліде відображення — підлога виявилася не брудною й кам'яною, а відшліфованою, гладенькою й темною, мов слюда.

Мак сміливо ступив уперед та помітив, що коло світла рушило разом із ним, освітлюючи деяку площину попереду. Він відчув себе впевненіше й почав повільно просуватися в тому ж напрямку, що й раніше, зосереджуючи погляд на підлозі, оскільки побоювався, що вона будь-якої миті може провалитися під його ногами. Він так уважно стежив за своїми кроками, що несподівано наштовхнувся на якийсь предмет і ледь не впав.

Це був стілець, на вигляд — зручний, дерев'яний, він стояв посередині... порожнечі. Мак вирішив присісти й трохи зачекати. Як тільки він це зробив, світло, що його

супроводжувало, посунулося вперед, ніби запрошуючи продовжувати шлях. Прямо перед собою Мак помітив великий чорний стіл, на якому, однак, нічого не лежало. Коли світло зупинилося, він із подивом скочив на ноги, бо побачив... її. За столом сиділа висока приваблива жінка зі шкірою оливкового кольору та витонченими латиноамериканськими рисами обличчя, її чорне вбрання переливалося оксамитом. Вона сиділа рівно й велично, наче головний суддя. Її вигляд вражав, навіть захоплював подих.

«Яка ж вона гарна, — подумав Мак. — Ось чого прагне хтивість, але ніколи не досягає. Роздивитися її обличчя виявилось непросто, адже при такому тьмяному освітленні волосся з одягом зливалося в одне ціле. Очі виблискували, навіть спалахували, наче вікна до безмежного нічного неба, що відбиває світло з невідомого внутрішнього джерела.

Мак вирішив мовчати, бо боявся, що приміщення, в якому він перебуває, поглине його голос. Він лише подумав: «Я схожий на Міккі Мауса, який збирається порозмовляти з Паваротті». Це змусило його усміхнутися. Ніби поділяючи його задоволення від уявлення цього гротескного образу, жінка усміхнулась у відповідь, і відразу помітно посвітлішало. Цього виявилось достатньо, аби Мак зрозумів, що на нього тут чекали. Жінка здавалася напрочуд знайомою. Склалося таке враження, що він міг із нею десь зустрічатися раніше, хоча був переконаний, що цього ніколи не траплялося.

— Дозвольте запитати... а ви хто? — промимрив Мак, власний голос здався йому дуже схожим на голос Міккі Мауса: він ледь порушив величний спокій кімнати і стих у залишках відлуння.

Відповіді так і не почув.

— Ти розумієш, чому ти тут? — її голос ніжно вивітрив

його запитання з приміщення, ніби вітер, що здмухує пилюку.

Мак відчував, як її слова дощем спадають на його голову та стікають по спині, викликаючи приємне щипання. Він затремтів і вирішив сам більше ніколи не ініціювати розмову. Мак прагнув, щоб говорила вона, з ним чи з кимось іншим, аби тільки він міг чути її голос. Але вона мовчала.

— Ви знаєте, — голос Мака пролунав так насичено й звучно, що хотілося озирнутися й подивитися, хто це сказав. Але він чомусь усвідомив, що вимовлені ним слова — це правда... Вони пролунали, як правда. — Я й гадки не маю, — додав він, затинаячись і опускаючи очі додолу. — Мені ніхто цього не сказав.

— Добре, Аллен Філліпс Маккензі, — засміялася вона, змусивши його швидко підняти голову. — Я тут для того, щоб тобі допомогти.

Якби у веселки чи квітки був голос, то він пролунав би саме так. Це була справжня злива світла, запрошення до розмови, і Мак сміявся разом із нею, навіть не розуміючи, чому він це робить.

Незабаром знову запала тиша, й обличчя жінки, загалом привітне, стало суворим, наче вона прозирала крізь усе вдаване й поверхове всередину його єства — в глибини, про які рідко, якщо й взагалі, говорять.

— Сьогодні важливий день із серйозними наслідками, — вона зробила паузу, ніби додаючи ваги до й так відчутно значимих слів. — Маккензі, ти тут через своїх дітей, але не тільки...

— Дітей? — не втримався Мак. — Про що йдеться?

— Маккензі, ти любиш своїх дітей так, як твій батько ніколи не любив ані тебе, ані твоїх сестер.

— Звісно, я люблю своїх дітей. Усі батьки люблять своїх дітей, — погодився Мак. — Але як це стосується мого

перебування тут?

— Справді, усі батьки люблять своїх дітей у певному розумінні, — відповіла жінка, проігнорувавши поставлене запитання. — Часом долі батьків занадто поламані, щоб любити їх достатньо, а дехто взагалі неспроможний це робити. Ти маєш зрозуміти. Ти ж безперечно любиш своїх дітей, сильно любиш.

— Цього мене навчила Нен.

— Ми знаємо, але ти й сам учився, чи не так?

— Напевно, так.

— Уміння змінюватися — це одна з дивовижних загадок поламаних людських душ, — вона була спокійна, наче море в штиль. — Тоді, Маккензі, дозволь запитати, кого з дітей ти любиш найбільше?

Мак подумки усміхнувся. Коли народжувалися його діти, він сам неодноразово запитував себе про це.

— Не думаю, що люблю когось із своїх дітей більше за

інших. Я люблю кожного по-своєму, — відповів він, обережно підбираючи слова.

— Як це пояснити, Маккензі? — поцікавилася вона.

— Кожен із моїх дітей особливий, що, відповідно, зумовлює особливий підхід із мого боку, — Мак відкинувся на спинку стільця. — Пам'ятаю, як народився мій первісток Джон. Я був такий зачарований дивом появи нового життя, що почав насправді хвилюватися, чи вистачить мені любові для наступної дитини. Проте, коли народився Тайлер, здавалося, він приніс із собою нову здатність любити, любити його по-особливому. Якщо замислитися, то, мабуть, саме це відчуває Тато, коли говорить, що любить когось особливо. Так само і я, коли думаю про когось із своїх дітей, розумію, що люблю кожного з них по-особливому.

— Гарно сказано, Маккензі! — щиро похвалила жінка. Потім вона трохи нахилилася вперед, продовжуючи

говорити лагідно, але серйозно: — А що відбувається, коли вони чинять щось погане, роблять вибір, який тобі не подобається, або поводяться агресивно? Як щодо ситуацій, коли вони соромлять тебе в присутності інших? Чи впливає це на твою любов до них?

Мак відповів повільно й вдумливо.

— Насправді, аж ніяк, — він знав, що каже правду, хоча Кейт інколи в це не вірила. — Визнаю, що часом погана поведінка дітей впливає на моє ставлення до них, особливо, коли я гніваюсь чи відчуваю сором, але, незважаючи на це, вони залишаються моїми синами й доньками й залишатимуться ними довіку. Їхні вчинки часом зачіпають моє почуття гідності, але геть не впливають на мою любов до них.

Жінка відкинулася назад і засяяла.

— А ти мудрий у питанні справжньої любові, Маккензі. Багато хто вірить, що любов зростає. Насправді зростає

наше розуміння, а любов просто поширюється навколо, сприяючи цьому процесу. Любов — це оболонка знання. Маккензі, ти любиш своїх дітей, яких ти так добре розумієш, дивовижною, я б сказала, правильною любов'ю.

Збентежений похвалою, Мак опустив очі додолу.

— Що ж, дякую, але з іншими людьми в мене так не виходить. У більшості ситуацій моя любов умовна.

— Але це ж лише початок, згоден? І ти любив би не більше за свого батька, якби не Бог, який допоміг тобі змінитися. Зараз ти любиш своїх дітей майже так, як Бог Отець любить своїх.

Почувши це, Мак мимоволі стиснув зуби, в ньому знову почав закипати гнів. Слова, що лунали як похвала, виявилися гіркою пігулкою, яку зовсім не хотілося ковтати. Він спробував розслабитися, щоб приховати емоції, проте її погляд свідчив, що було надто пізно.

— Гм-м-м, — задумливо протягнула вона. — Які з моїх слів тобі не сподобалися?

Її погляд змусив Мака зніяковіти. Здавалося, вона бачить його наскрізь.

— Маккензі? — підбадьорила вона. — Ти хочеш щось сказати?

У повітрі на мить зависла тиша. Мак докладав усіх зусиль, щоб тримати себе в руках. У пам'яті раптом зринула мамина порада: «Якщо не маєш, що сказати, то краще помовч».

— Ні, ні... Нічого.

— Маккензі, зараз не час керуватися здоровим глуздом своєї матері. Зараз час для відвертості й правди. Ти просто не віриш, що Бог Отець любить своїх дітей? Ти не віриш, що Бог благий?

— А Міссі теж його дитина? — бовкнув Мак.

— Авжеж! — відповіла вона.

— Тоді ні! — Мак знову не зміг втриматися й скочив на ноги. — Тоді я не вірю, що Бог любить своїх дітей.

Звинувачення відбилося луною одночасно від усіх стін печери. Поки Мак стояв, розлючений і готовий щомиті вибухнути від обурення, жінка залишалася взірцем спокою й стриманості. Вона повільно підвелася зі стільця, обійшла навколо нього, зупинившись за високою спинкою. Тоді жестом запросила:

— Чому б тобі не присісти?

— Невже через відвертість на тебе чекає розпечений стілець? — саркастично пробурмотів Мак, проте так і не зрушив з місця, й далі дивлячись на неї.

— Маккензі, я тобі вже казала, чому ти тут опинився. Це трапилося не лише через дітей. Ти тут, щоб постати перед судом.

Не встигла луна від цих слів розбігтися навколо, як на Мака накотилася хвиля страху. Він запанікував і впав на

стілець. Тієї ж миті він відчув себе винним. У розумі, наче пацюки перед штормом, забігали думки про минуле. Намагаючись урівноважити свої відчуття й спогади, він вчепився за бильця стільця, на якому сидів. Раптом усвідомив, якої нищівної поразки зазнав як людина, і десь у закутку свідомості почув, як чийсь голос наспівував список його гріхів, і що довше це тривало, то більше його проймав жах. Захищатися було нічим. Він знав, що то був кінець.

— Маккензі... — почала вона, але він перебив.

— Я зрозумів. Я помер, чи не так? Ось чому я бачу Тата, Ісуса — усе тому, що я мертвий! — Мак відкинувся на спинку стільця й подивився догори, у темряву, готовий до того, що його знудить. — Не можу повірити. Я ж нічого не відчув, — він подивився на жінку, яка терпляче за ним спостерігала. — І скільки я вже мертвий? — поцікавився він.

— Маккензі, — знову почала вона, — шкода тебе розчаровувати, проте в своєму світі ти навіть не спиш. Ти просто не так зро...

Мак знову не дав закінчити.

Я що — не помер? — він скочив на ноги, не вірячи в те, що почув. — Ви хочете сказати, що я живий, і все це відбувається насправді? Але ж ви запевнили, що я маю зараз постати перед судом!

— Так, — підтвердила вона сухо, але з подивом у голосі. — Макке...

— Судом? Я ж іще не помер! — Мак втретє перебив її. Поступово усвідомлюючи почуте, він відчув, як паніка обертається на гнів. — Хіба це справедливо?! — він також розумів, що емоції тут не допоможуть. — Хіба люди постають перед судом іще до смерті? А якщо я розкаюся? Якщо моє життя стане кращим? Що тоді?

— Тобі є в чому каятися, Маккензі? — запитала жінка,

вибух його емоцій не справив на неї жодного враження.

Мак знову повільно опустився на стілець. Він втупився поглядом у гладеньку поверхню підлоги, потім похитав головою, не знаючи, що відповісти.

— Не знаю, з чого почати, — промимрив він. — У мене в душі такий безлад.

— Я знаю, — Мак підвів очі й побачив, що жінка усміхається. — Дивовижний, руйнівний безлад, Маккензі, але ти тут не для каяття, принаймні не так, як спадає тобі на думку. Ти тут не для того, щоб тебе судили.

— Як? — знову вирвалося в Мака. — Мені здалося, саме це я почув...

— ... Що ти тут для суду? — вона була спокійною й незворушною, наче літній вітер. — Ти не помилився, але судити сьогодні будуть не тебе. — Мак глибоко зітхнув, відчувши деяке полегшення. — Ти сам будеш суддею!

Живіт зсудомило, коли прийшло усвідомлення цих слів.

Нарешті погляд Мака знову впав на стілець, який, вірогідно, був призначений для нього.

— Я? Чому я? Ні, я не хочу... Я не вмію судити.

— О, це не зовсім так, — пролунала швидка відповідь, цього разу з відтінком сарказму. — За час, який ми провели разом, ти вже довів свою здатність учитися. Ба більше, в житті судив багатьох. Ти судив учинки, навіть мотиви інших, ніби справді знав, чим вони керувалися. Ти судив колір шкіри, мову й запах тіла. Ти судив історію й стосунки. Ти висловлював свою думку про цінності чужого життя на підставі власного уявлення про прекрасне. Якщо відверто, то в цих справах у тебе багатий досвід.

Мак відчув, що зашарівся. Він був змушений визнати, що в минулому часто засуджував інших. Але ж вони чинили так само! Чому б не робити висновки про інших, зважаючи на вплив, який вони справляють на нас? Адже

погляд на навколишній світ повинен бути
егоцентричним. Він підвів очі, але, побачивши, що вона
уважно на нього дивиться, знову опустив їх додолу.

— Скажи, будь ласка, — попросила жінка, — за якими
критеріями ти висловлюєш свої судження?

Мак спробував витримати її погляд, але дуже швидко
зрозумів, що, коли дивиться їй в очі, то не в змозі
міркувати послідовно й логічно — думки одразу
розбігаються. Тому він став дивитися в дальній темний
зауток печери, аби тільки прийти до тями.

— Нічого вартого уваги, здається, й не згадаю, —
нарешті визнав Мак із тремтінням у голосі, — свого часу
мої судження здавалися виправданими й справедливими,
проте зараз...

— Звісно, що здавалися, — вона вимовила це як щось
звичайне, повсякденне, не звертаючи жодної уваги на
його збентеження та явний сором. — Засудження

передбачає вищість судді над підсудним. Сьогодні, до речі, у тебе буде гарна нагода продемонструвати всі свої вміння та навички. Ну ж бо, – запросила вона, поплескуючи по спинці стільця, – я хочу, щоб ти присів ось тут. Негайно.

Не без вагань Мак пішов до стільця, який на нього чекав. Здавалося, що з кожним кроком він зменшується... Або це вона збільшувалася разом із стільцем. Він так і не зрозумів. Видерся на стілець, ноги ледь торкалися підлоги. Сидячи за таким величезним столом, він почувався дитиною.

— Добре, а що я буду судити? — запитав Мак і обернувся, щоб добре її бачити.

— Не що, а кого.

Відчуття дискомфорту посилювалося, не допомагав навіть королівський трон, на якому він сидів. Хіба він мав право когось судити? Певною мірою він, звісно, провинив,

засуджуючи майже кожного, кого знав чи не знав особисто. Він усвідомлював провину навіть за свій егоцентризм. Як він може насмілитися судити інших? Усі його судження були поверховими, побудованими на зовнішньому вигляді чи вчинках, факти тлумачилися відповідно до настрою, а упередженість ставала в пригоді, щоб звеличитися в очах інших, відчутти захищеність чи причетність до чогось важливого.

І ще він розумів, що починає панікувати.

— Твоя уява, — призупинила вона вир його думок, — тобі зараз не допоможе.

— Ну ось і все, Шерлоку, — спало на думку, але вголос прозвучало безпорадне:— Я не зможу.

— Зможеш чи не зможеш — це ми ще з'ясуємо, — заперечила вона з усмішкою, — до того ж, я не Шерлок.

Мак зрадив, що темрява допомогла приховати збентеження, яке його охопило. Мовчання тривало

довше, ніж було насправді потрібно, аби сформулювати й поставити наступне запитання:

— І кого ж мені доведеться судити?

— Бога... і людей, — жінка промовила ці слова так, наче в них не було нічого особливого. Вони просто злетіли з її язика. Видавалося, що вона казала їх ледь не щодня.

Мак був спантеличений.

— Ви, мабуть, жартуєте! — вигукнув він.

— А чому ні? У світі є чимало людей, які, на твою думку, заслуговують на осуд. Тому має ж бути кілька винних в усіх завданих стражданнях. Що скажеш про багатіїв, які об'їдають бідних? А про тих, хто посилає дітей на війну? А про чоловіків, які постійно б'ють своїх жінок? А про батьків, котрі знущаються над своїми дітьми лише для того, щоб угамувати власний біль? Хіба їх усіх не потрібно судити, Маккензі?

Мак відчув, як неприборканий гнів, наче хвиля,

виринає з глибин його єства. Він посунувся до спинки стільця, намагаючись утримати рівновагу й не заточитися від напливу образів, що заповнили розум, але відчув, що таки втрачає самоконтроль. Живіт знову зсудомило, руки стиснулися в кулаки, дихання стало переривистим.

— А як щодо чоловіка, який полює за невинними маленькими дівчатами? Що скажеш? Чи заслуговує він на покарання?

— Так, — заволав Мак, — нехай горить у пеклі!

— Він точно винний у твоїй втраті?

— Так!

— А твій батько, який перетворив життя свого сина на суцільний жах?

— Так, він теж!

— Як далеко нам доведеться просунутися, Маккензі?

Спадок поламаних людських життів приведе нас до Адама. Що робити з ним? Навіщо взагалі зупинятися? Як

щодо Бога? Це ж він у всьому винний. Він усе почав.

У Мака запаморочилася голова. Він не почувався суддею, радше — підсудним.

Жінка невблаганно продовжувала:

— Хіба це не той глухий кут, в якому ти опинився, Маккензі? Хіба не це живить твій Великий Сум? Хіба не криється тут проблема твоєї недовіри до Бога? Такий батько, як ти, звісно, може засуджувати Бога Отця!

Гнів знову збурився в ньому, як шалене полум'я. Йому закортіло заперечити, але вона ж казала правду, тому сперечатися не було сенсу.

Жінка вела далі:

— Хіба ти не скаржився, Маккензі, що Бог зрадив тебе й твою Міссі? Що від самого початку Господь знав про день, коли Міссі буде вбито, і все одно створив цей світ? А згодом дозволив якомусь збоченцю вирвати її з твоїх люблячих рук, хоча міг зупинити його? Хіба не Бог

винний у всьому, Маккензі?

Від шквалу спогадів всі почуття змішалися, і Мак уп'явся поглядом у підлогу. Нарешті він показав на жінку пальцем і вимовив голосніше, ніж хотів:

— Так, Бог винний! — обвинувачення пролунало в кімнаті, наче удар молотка, що ознаменував судовий вирок душі.

— Отож, — сказала вона незворушно, — якщо ти так легко судиш Бога, то, мабуть, так само легко зможеш судити світ. Тепер ти повинен обрати двох зі своїх дітей, які проведуть вічність із Богом на новому небі й новій землі, але лише двох.

— Що? — вибухнув Мак, не вірячи своїм вухам.

— І обрати трьох дітей, які проведуть вічність у пеклі.

Мак не йняв віри почутому. Йому знову стало моторошно.

— Маккензі, — її голос звучав так само спокійно

й чарівно, як тоді, коли він його почув уперше. — Я лише прошу тебе зробити те, що, на твою думку, робить Бог. Він знає всіх, хто коли-небудь народився, і розуміє їх краще, ніж ти розумієш своїх дітей. Він любить кожного, усвідомлюючи, що це його син чи донька. Ти ж вважаєш, що Бог засудить більшість на вічні страждання, позбавивши своєї присутності й любові. Хіба не так?

— Мабуть, так. Я просто ніколи не дивився на речі під цим кутом, — від хвилювання він не міг добрати слів. — Я просто думав, що Бог може таке зробити. Усі розмови про пекло були абстрактними й не стосувалися нікого з моїх рідних... — Мак вагався, розуміючи, що його слова прозвучать бридко, — тих, чия доля мене справді хвилює.

— Отже, ти припускаєш, що для Бога, на відміну від тебе, у цьому немає нічого складного? Ну ж бо, Маккензі! Кого зі своїх п'яти дітей ти приречеш на вічні страждання? Ось, наприклад, Кейт сперечається з тобою

найбільше. Вона погано до тебе ставиться, постійно ображає. Вона, мабуть, перший претендент. Що думаєш? Ти ж суддя, Маккензі, і повинен зробити свій вибір.

— Я не хочу бути суддею, — сказав Мак, підводячись.

Думки розбіглися. Цього не може бути. Як Бог може просити його засудити когось з дітей на смерть? Невже він може засудити Кейт чи інших своїх дітей на страждання в пеклі лише тому, що вони згрішили проти нього? Навіть якщо б Кейт, Джош, Джон або Тайлер скоїли жахливий злочин, він ніколи їх би не засудив. Він просто не зміг би! Суть не в їхній поведінці, а в його любові до них!

— Я не можу, — вимовив він тихо.

— Ти повинен, — відповіла вона.

— Я не можу цього зробити! — повторив він голосніше й затятіше.

— Ти повинен, — переконувала вона ще лагіднішим

ТОНОМ.

— Ні, я... не буду... цього робити! — заволав Мак, і кров у ньому буквально закипіла.

— Ти повинен, — прошепотіла вона.

— Я не можу, не можу й не буду! — сум'яття слів і почуттів вирвалося на волю.

А жінка стояла й спостерігала, очікуючи на його рішення. Нарешті він подивився на неї, ніби благаючи поглядом: «Чи можу я піти замість них? Якщо вам потрібно просто засудити когось на вічні страждання, то засудіть мене, а не їх. Можна?» Він впав до її ніг, весь у сльозах:

— Будь ласка, дозвольте мені постраждати за своїх дітей! Прошу вас... благаю... будь ласка... будь ласка...

— Маккензі, Маккензі, — прошепотіла вона слова, які стали ковтком холодної води в спекотний день. Її руки ніжно торкнулися його щік, і вона підняла його з колін.

Глянувши на неї крізь завісу сліз, він побачив сяйво усмішки.

— Зараз ти говориш, як Ісус. Ти судив справедливо, Маккензі! Я тобою пишаюся.

— Але я ж не судив, — заперечив збентежений Мак.
— Ти таки судив! Ти ухвалив вирок, що вони заслуговують на любов, хоч би як дорого це тобі коштувало. Так любить Ісус.

Почувши ці слова, Мак згадав про друга, який чекав його біля озера.

— Зараз ти розумієш серце Тата, — додала вона, — яка має досконалу любов до своїх дітей.

У голові одразу з'явився образ Міссі, це змусило його знову наїжачитися. Він упав на стілець.

— Що трапилося, Маккензі? — запитала вона.
Приховувати щось не було сенсу.

— Я розумію любов Ісуса, але Бог — це зовсім інша

історія. Не думаю, що вони схожі.

— Тобі не сподобався твій час із Татом? — здивувалася вона.

— Навпаки, мені подобається Тато, хай би ким вона була. Вона чарівна, хоча зовсім не схожа на Бога, яким я його уявляв.

— Можливо, твої уявлення про нього не відповідали дійсності.

— Мабуть. Я просто не збагну, як саме Бог виявив любов до Міссі.

— Отже, суд триває? — запитала вона із сумом у голосі. На мить Мак замовк.

— А що мені ще залишається думати? Я не розумію, як Бог міг любити Міссі, якщо він дозволив їй пройти через такі жахливі страждання. Вона ж невинна. Вона не зробила нічого, щоб заслужити це.

— Я знаю.

Мак правив своєї:

— Може, Бог використав її, щоб покарати мене за те, що я зробив із своїм батьком? Це несправедливо! Вона цього не заслужила. І Нен цього не заслужила, — сльози котилися по його щоках. — Я, мабуть, заслужив, але точно не вони.

— Ось який у тебе Бог, Маккензі. Тоді не дивно, що ти потопаєш у своїй скорботі. Тато не така. Вона не карала ані тебе, ані Нен, ані Міссі. Це все не через неї.

— Але ж Бог не запобіг...

— Ні, не запобіг. Він не запобігає багатьом подіям, які завдають йому чимало страждань. Ваш світ дуже хворий. Ви самі вимагали незалежності, а тепер ображаєтесь на того, хто любив вас достатньо, щоб вам її подарувати. Те, що ви бачите, не було задумане Татом. Світ потопає в темряві й безладі, тому жахливе стається з тими, кого він любить.

— Чому ж він нічого не зробить?

— Він уже зробив!

— Ви маєте на увазі Ісуса?

— А хіба ти не бачив ран у Тата?

— Я не знав, звідки вони... Невже...

— Це все через любов. Він обрав хресний шлях, на якому милосердя тріумфує над справедливістю в ім'я любові. Може, ти хочеш, щоб він надав перевагу справедливості? Ти хочеш «по-справедливому», любий «суддя»? — запитала вона, усміхаючись.

— Ні, зовсім ні, — сказав Мак, нахиливши голову, — принаймні не для мене й моєї сім'ї.

Жінка мовчала.

— Але я все одно не розумію, чому Міссі повинна була загинути.

— Вона й не повинна була, Маккензі. Це зовсім не те, що планувала Тато. Вона не потребує цього зла для

втілення своїх добрих намірів. Це ви, люди, вийшли назустріч злу із широкими обіймами, на що Тато відповіла добром. Те, що сталося з Міссі, було справою зла, і ніхто в цьому світі не захищений від нього.

— Але це ж так боляче! Повинен бути інший спосіб.

— Інший спосіб є, проте зараз ти його не бачиш.

Відмовся від своєї незалежності, Маккензі. Не будь суддею, а краще спробуй зрозуміти Бога таким, яким він є. Тоді ти не відштовхуватимеш його своєю егоцентричністю й уявленнями про Всесвіт, а приймеш його любов посеред усіх своїх випробувань. Тато ввійшла у твій світ, щоб бути поруч із тобою, поруч із Міссі.

Мак підвівся.

— Я не хочу більше судити. Я хочу вірити Татові, — непомітно для Мака в печері посвітлішало, і він попрямував до стільця, на якому вже сидів. — Але мені знадобиться допомога.

Жінка підійшла й обійняла Мака.

— Ось тепер це схоже на початок нового шляху,
Маккензі!

Тишу печери несподівано порушив дитячий сміх. Здавалося, він лунав крізь одну зі стін, яку Мак нарешті зміг роздивитися. Каміння стало таким прозорим, що крізь нього полилося денне світло. Мак почав вдивлятися в мряку й нарешті побачив там нечітко окреслені фігури своїх дітей, які гралися на певній відстані від нього.

— Це ж голоси моїх дітей! — вигукнув він, відкривши від здивування рота.

Ближче до стіни мряка розсмокталася, наче хтось підняв завісу, і Мак уже дивився на луку біля озера. Попереду видніли досконалі в своїй величі засніжені верхівки гір, устелені дрімучими лісами. Біля їх підніжжя він чітко бачив хижу, де, як він знав, на нього чекали Тато й Сарайю. Невідомо звідки просто перед ним в озеро

впадав широкий струмок, уздовж якого розгорнулися поля диких квітів і трав. Усюди лунав спів пташок, а в повітрі відчувався приємний запах літа.

Усе це Мак побачив, почув і відчув лише на якусь мить, а потім його увагу привернула група дітей, які гуляли ярдів за п'ятдесят від місця, де струмок, утворивши невеличку круговерть, впадав у озеро. Там він побачив своїх дітей — Джона, Тайлера, Джоша і Кейт. Але зачекайте! Там був іще хтось.

Він набрав у легені повітря, намагаючись зосередитися. Кинувшись уперед, він наштовхнувся на невидиму перешкоду, ніби перед ним непомітно виросла кам'яна стіна. Він усе зрозумів: «Міссі!» Це була вона, його донька, яка бовтала босими ногами по воді. Почувши татів голос, Міссі хутко побігла стежкою, яка закінчувалася перед місцем, де стояв Мак.

— Господи! Міссі! — загорлав він і знову спробував

подолати перешкоду, що їх розділяла. На превеликий жаль, невидима сила не дозволила йому цього зробити, наче з протилежного боку був величезний магніт, який зтягував його назад у печеру.

— Вона тебе не чує.

Мак не звертав уваги.

— Міссі! — волав він.

Міссі була так близько. Спогади, які він безуспішно намагався не втратити, раптом із усією силою спалахнули знову. Він спробував відшукати щось важке, ніби це могло допомогти наблизитися до доньки. Проте нічого підходящого поблизу не виявилось.

Тим часом Міссі дісталася кінця стежки й зупинилася просто перед Маком. Її погляд явно був спрямований не на них, а на щось поміж ними, що вона могла бачити.

Мак нарешті перестав чинити опір обставинам, у яких опинився, й обернувся до жінки-судді.

— Вона мене бачить? Вона знає, що я тут? — без надії запитав він.

— Міссі знає, що ти тут, але не може тебе бачити. Усе, що вона бачить, це чудовий водоспад, проте знає, що за ним стоїш ти.

— Водоспад! — не втримався Мак і розсміявся в душі. — Вона ніяк не може насолодитися водоспадами!

Цього разу Мак зосередився на зовнішньому вигляді Міссі, намагаючись закарбувати в пам'яті кожну деталь — вираз обличчя, руки, волосся... Тієї ж миті на обличчі дівчинки засяяла усмішка, зробивши помітнішими ямки на її щічках. Наче в заповільненій зйомці, він побачив, як виразним рухом вуст вона промовила:

— Усе добре... — і додала самим подихом: — Я люблю тебе!

Це було занадто, і Мак заривався з радості. Він не міг відвести погляду від доньки, спостерігаючи за нею через

водоспад. Бачити, як вона стоїть у своїй улюбленій позі, виставивши одну ногу трохи вперед і тримаючи руку на поясі з повернутим всередину зап'ястям, було боляче.

— Із нею ж усе добре, правда?

— Краще, ніж ти собі уявляєш. Життя — то лише передпокій нової дивовижної дійсності. У вашому світі повністю реалізувати свій потенціал неможливо. Це підготовка до втілення Татових задумів.

— Чи можу я підійти? Може, один раз обійняти, поцілувати? — тихо попросив Мак.

— Ні. Міссі цього не хотіла.

— Міссі цього не хотіла?

— Саме так. Наша Міссі дуже розумна дитина. Я її люблю по-особливому.

— Ви впевнені, що вона знає про мене?

— Звісно, знає, — запевнила вона Мака. — Вона із нетерпінням очікувала на день, коли зможе гратися зі

своїми братами й сестрою, зустрітися з тобою. Вона також прагнула побачитися з мамою, але цього разу не склалося.

Мак обернувся до своєї супутниці.

— Невже мої діти, разом із Міссі, перебувають тут насправді?

Так і ні. Реальна тут лише Міссі. Іншим це сниться, про що вони пам'ятатимуть частково — хто більше, хто менше. Для усіх, окрім, можливо, Кейт, це мирний і спокійний сон.

Мак спостерігав за кожним кроком Міссі.

— Вона мені пробачила?

— Пробачила що?

— Я ж її зрадив, — прошепотів він.

— Якби було що пробачати, чого насправді немає, вона б, природно, тобі пробачила.

— Але ж я не запобіг тому, що сталося. Її викрали, коли

я відволікся... — голос Мака затремтів.

— Якщо пам'ятаєш, у цей час ти рятував сина. У всьому Всесвіті лише ти один вважаєш себе винним. У це не вірять ані Міссі, ані Нен, ані Тато. Може, прийшов час нарешті звільнитися від цієї брехні? І, Маккензі, якби навіть ти справді був винний, її любов більша за твою можливу провину.

Цієї миті Міссі хтось погукав, голос видався дуже знайомим. Не втримавшись від радісного поклику, вона зірвалася з місця й побігла до інших дітей. Несподівано вона зупинилася й знову підбігла до тата. Розвівши руки, наче обіймаючи його, заплющила очі й зімітувала поцілунок. Незважаючи на перепону, він обійняв її у відповідь. На мить вона застигла на місці, даруючи татові пам'ять про себе, махнула рукою, обернулася й помчала до братів і сестер.

Цього разу Мак чітко почув голос, який гукав Міссі. Це

був Ісус, він грався з дітьми. Не вагаючись, Міссі стрибнула до нього на руки. Він закружляв із нею, й лише зробивши два повних оберти, поставив її на ноги. Потім усі разом зі сміхом почали жбурляти пласкі камінці, щоб ті стрибали поверхнею озера. Озвучена радість Міссі була симфонією для вух Мака. Він не міг утриматися й заплакав.

Несподівано згори без попередження заревів водоспад, закривши від Мака картину, за якою він спостерігав. Він інстинктивно відстрибнув назад. Тільки тоді помітив, що стіни печери зникли, і він стоїть у гроті по той бік водоспаду.

Мак відчув, як жінка поклала руку йому на плечі.

— Це все? — запитав він.

— Поки що! — ніжно відповіла вона. — Маккензі, суд не має нічого спільного з руйнуванням. Це — спосіб упорядкування того, що ми бачимо навколо.

— Я більше не почуваюся в глухому куті, — усміхнувся Мак.

Жінка-суддя повільно підвела його до краю водоспаду, й він побачив Ісуса, який продовжував жбурляти камінці.

— Здається, хтось на тебе чекає.

Жінка легенько стиснула плечі Мака, і той зрозумів, що вона зникла. Обережно перелізши через кам'яні брили й мокрі прискалки над прірвою, він вийшов крізь мряку водоспаду на відкритий простір.

Виснажений, але щасливий, Мак на хвилюку зупинився й заплющив очі, намагаючись іще раз закарбувати в пам'яті образ Міссі. Він сподівався, що в майбутньому зможе відтворити всі подробиці зустрічі з нею.

Раптом Мак відчув, що сумує за Нен. Дуже сумує.

12. У КИТОВОМУ ЧЕРЕВІ

Люди чинять зло із надзвичайною радістю
лише з релігійних переконань.

Блез Паскаль

Скасуйте Бога, і богом стане влада.

Г. К. Честертон

Поки Мак повертався до озера, раптом усвідомив, що чогось бракує. Зник його постійний супутник — Великий Сум, його неначе змило в мряці водоспаду, коли Мак проходив крізь водяну завісу. Відчуття було дивним, навіть некомфортним. Упродовж останніх років смуток визначав замість нього, що нормально, а що ні. Несподівано все змінилося. «Нормальне — то міф», — сказав Мак собі.

Великий Сум більше не буде частиною його єства. Він знав, що Міссі не розчарується, якщо він відмовиться від суму, навпаки, вона не хотіла бачити тата закутаним у цей саван, і якби так тривало, їй стало б по-справжньому його шкода. Цікаво, як тепер буде — крокувати день за днем без тягара провини й відчаю, який висмоктує кольори

життя з усього навколо.

Коли Мак вийшов із лісу, він побачив Ісуса, який досі чекав на нього й жбурляв у воду камінці.

— Привіт, мій рекорд — тринадцять, — засміявся Ісус, встаючи назустріч Маку. — Тайлер обійшов мене на три, а Джош запустив один із такою швидкістю, що ми збилися з рахунку, — коли вони обійнялися, Ісус додав: — У тебе особливі діти, Маку. Ви з Нен любите їх по-справжньому. Кейт, як тобі відомо, бореться, але ми ще не завершили.

Невимушеність і турбота, з якими Ісус згадав його дітей, глибоко вразили Мака.

— Вони вже пішли?

Ісус відступив і кивнув.

— Так, вони повернулися до своїх снів, окрім, звісно, Міссі.

— А вона... — почав Мак.

— Вона щаслива з того, що бачилася з тобою. А як вона зраділа, коли дізналася, що тобі краще! — Мак знизав плечима, намагаючись утриматися від сліз. Ісус це зрозумів і змінив тему: — Як тобі Софія?

— Софія? Ось хто вона така! — вигукнув Мак, та одразу ж спантеличився: — Хіба вас четверо? Софія — теж Бог?

Ісус засміявся.

— Зовсім ні, Маку. Нас лише троє. Софія — це втілення мудрості Тата.

— Це, мабуть, як у Приповістях Соломона, де мудрість зображено жінкою, яка кличе на вулицях, шукає тих, хто б до неї прислухався.

— Так, це вона.

— Проте, — Мак заговк на мить, нахилившись, щоб розв'язати шнурки, — вона здається такою реальною.

— Вона більш ніж реальна, — відповів Ісус. Він

огледівся, ніби хотів пересвідчитися, що їх ніхто не підслуховує, і прошепотів:

— Вона — частина тієї таємниці, якою є Сарайю.

— Як я люблю Сарайю! — вигукнув Мак, підвівшись, сам здивований своєю відвертістю.

— Я теж! — підтвердив Ісус.

Вони вже повернулися на берег і стояли мовчки, дивлячись на хижу.

— Зустріч із Софією була жахливою й прекрасною водночас, — Мак нарешті відповів на запитання, поставлене Ісусом раніше. Раптом він помітив, що сонце так і не наблизилося до обрію. — Скільки минуло часу?

— Не так уже й багато — менше п'ятнадцяти хвилин, — побачивши на обличчі Мака здивування, Ісус додав: — Час із Сарайю минає дещо інакше, ніж зазвичай.

— Із нею все минає не так, як завжди, — пробурмотів Мак.

— Насправді, — почав Ісус, але зупинився, щоб запустити останній камінець, — у неї все цілком нормально й елегантно просто. Ви ж, будучи загубленими й незалежними, ускладнюєте ситуацію, через що вважаєте її простоту тяжкою для розуміння.

— Тобто, я складний, а вона — проста? Нічогісінько собі! Ти перевернув мій світ з ніг на голову! — Мак уже знову сидів на колоді, знімаючи взуття й шкарпетки, аби повертатися назад. — Можеш мені дещо пояснити? Як мої діти могли бути уві сні, якщо зараз обідня пора? Як таке могло статися? Тут хоч щось відбувається по-справжньому? Чи я теж сплю?

Ісус знову засміявся.

— Хочеш знати, як усе працює? Не запитуй, Маку. Тобі зарано знати про поєднання часових вимірів, чим, відверто кажучи, більше опікується Сарайю. Час, як ти розумієш, не є перепорою для того, хто його створив.

Якщо хочеш, можеш у неї запитати.

— Напевно, я можу почекати. Мені просто було цікаво.

— На твоє запитання, чи тут хоч щось відбувається по-справжньому, можу відповісти: тут усе більш ніж справжнє, — Ісус зробив паузу, щоб Мак мав змогу усвідомити почуте. — Правильніше було б поцікавитися, що саме справжнє, а що ні.

— Не маю про це жодного уявлення, — визнав Мак.

— Чи було б усе тут менш справжнім, якби відбувалося уві сні?

— Напевно, я був би розчарований.

— Чому? Маку, тут відбувається набагато більше речей, ніж ти можеш усвідомити. Запевняю тебе, тут усе більш справжнє, ніж життя, яким ти його знаєш.

Мак вагався, але таки ризикнув і запитав:

— Одна річ досі мене непокоїть... щодо Міссі. — Ісус підійшов і присів поруч. Мак нахилився вперед, упершись

ліктями в коліна, і дивився повз руки на гальку під ногами. Зрештою спромігся вимовити: — Я постійно думаю про те, що вона була в тій машині одна, і їй було страшно...

Ісус підсунувся ближче, поклав руку Макові на плече й міцно обійняв, а потім лагідно промовив:

— Маку, вона була не одна. Я її не забув. Ми ні на мить її не забували. Я не міг залишити її чи тебе, так само, як не міг залишити себе.

— Вона про це знала?

— Так, вона знала. Але усвідомила це не одразу, бо страх і збентеження переповнювали її душу. Щоб дістатися сюди від табору, знадобилися години, і це дало нам можливість поговорити. Міссі заспокоїлася після того, як Сарайю оповила її своїм миром.

Мак намагався обміркувати те, що почув, не здатний вимовити й слова.

— Ми з Міссі друзі, хоча їй тільки шість років. Ми розмовляємо. Вона не мала жодного уявлення про те, що мало статися. Насправді вона більше хвилювалася за тебе й інших дітей, розуміючи, що ви не можете її знайти. Вона молилася за вас, за спокій у ваших серцях.

Мак знову не зміг втриматися від сліз. Цього разу він не намагався їх приховати. Ісус ніжно пригорнув його до себе.

— Маку, не думаю, що тобі варто знати всі подробиці. Упевнений, що вони нічим не допоможуть. Скажу лише одне: не було такої миті, коли я не був би поруч. Вона сповнилася мого миру й виявилася такою хороброю! Ти можеш нею пишатися.

Сльози й далі котилися по щоках, але, як помітив Мак, вони стали іншими. Він більше не був самотній. Без жодного сум'яття він плакав на плечі того, любити кого був народжений. Він відчував, що з кожним

схлипуванням зникає напруга й приходить звільнення. Нарешті він набрав у легені якомога більше повітря, видихнув і підняв голову.

Потім мовчки підвівся, закинув черевики на плече й пішов у воду. Він здивувався, коли після першого кроку під ногами, що занурилися у воду до кісточок, відчув дно, але не звернув на це уваги. Зупинився, про всяк випадок закачав ногами й зробив іще один крок у крижану воду. Цього разу ноги занурилися до литок, потім — до колін, а Мак ішов далі. Озирнувшись, він побачив, що Ісус стоїть на березі зі схрещеними на грудях руками й спостерігає.

Зрештою Мак знову подивився на протилежний берег. Він не знав, що відбувається, проте від наміру йти далі не відмовився. Підстав для хвилювання не було, бо Ісус був поруч. Хоча перспектива тривалого запливу в холодній воді не вабила, він був упевнений, що зможе переплисти озеро, якщо це буде необхідно.

На щастя, коли Мак зробив наступний крок, замість того, щоб зануритися глибше, він почав підніматися, аж поки досяг поверхні. Лише після цього до нього приєднався Ісус, і вони разом рушили до хижі.

— Тобі не здається, що, коли ми робимо щось разом, виходить краще? — запитав Ісус, усміхаючись.

— Бачу, мені ще вчитися й учитися, — Мак усміхнувся у відповідь. Він зрозумів, що насправді немає значення, йти чи плисти — головне, щоб Ісус був поруч. Здається, він починав йому довіряти, хоча це були перші боязкі спроби. — Дякую, що був поруч, що розповів про Міссі. Адже я відтоді ні з ким про неї не говорив. Мені було просто страшно. Зараз я почуваюся інакше.

— Морок приховує справжні розміри страху, брехні й жалів, — пояснив Ісус. — Вони видаються більшими в темряві, оскільки це тіні, а не реальність. Коли ж усередину потрапляє світло, ти починаєш бачити їх

такими, які вони є насправді.

— Але чому ж ми намагаємося тримати весь цей мотлох усередині? — запитав Мак.

— Мабуть, так безпечніше. У дитинстві, коли намагаєшся вижити, — це точно безпечніше. Згодом дорослішаєш, але тільки зовні, а всередині залишаєшся в темній печері дитиною, оточеною чудовиськами, поповнюючи за звичкою їх колекцію. Ми ж усі колекціонуємо речі, які мають для нас певну цінність. Пам'ятаєш?

Мак усміхнувся. Він знав, що Ісус має на увазі Сарайю, яка збирала його сльози.

— А як це може змінюватися в тих, хто блукає в пільмі, скажімо, у мені?

— Як правило, поступово, — відповів Ісус. — Не забувай, що ти нічого не здатен змінити сам. Дехто намагається це зробити, копіюючи певні моделі поведінки або граючи

в інтелектуальні ігри. Але чудовиська нікуди не зникають, а чекають на свій шанс.

— І як мені тепер бути?

— Робити й далі те, що вже робиш, — учитися жити, усвідомлюючи себе бажаним і любим. Людям зрозуміти це непросто, бо їм складно віддавати. Усе, чого ми прагнемо, — це щоб ви повернулися до нас, і ми жили у вас усередині й були одним цілим. Лише тоді ми зможемо взаємозбагачуватися. Справжня дружба мусить бути реальною, а не уявною. Ми повинні жити одним життям, вашим життям, в тандемі, крокуючи одним шляхом. Ми ділимося любов'ю й вмінням любити, а ви — своїми ремствуваннями, скаргами й незадоволенням.

Мак голосно засміявся та штовхнув Ісуса в бік.

— Зупинися! — закричав Ісус і завмер. Спершу Маку спало на думку, що він міг його образити, але побачив, що Ісус уважно дивиться у воду. — Ти бачив? Дивися, вона

знову підпливла!

— Хто? — Мак підійшов ближче й примружився, намагаючись роздивитися, що викликало такий інтерес.

— Дивись, дивись, — пошепки мовив Ісус. — Яка краса! Майже два фути завдовжки! — І тоді Мак нарешті побачив її — величезну форель, що пливла лише за кілька футів у них під ногами й не звертала жодної уваги на метушню вгорі, спричинену її появою.

— Я намагаюся зловити її вже впродовж кількох тижнів, а вона все дражниться, — Мак із подивом спостерігав, як Ісус кидався з боку в бік, намагаючись не відстати від риби, та зрештою відмовився від цієї ідеї. Схвильований, наче дитина, він вигукнув: — Яка ж вона пречудова! Мабуть, ніколи її не зловити.

Сцена, що розгорнулася перед очима Мака, вразила його до глибини душі.

— Ісусе, а чому б тобі не наказати їй... стрибнути до тебе

в човен чи зачепитися за гачок? Хіба ти не володар усього, що існує?

— Звісно, — Ісус нахилився, щоб провести рукою по воді, — але яке в цьому задоволення? — Він підняв голову й засміявся.

Мак не знав, плакати йому чи теж сміятися. Він раптом усвідомив, як сильно полюбив цього чоловіка, який був Богом.

Ісус обернувся, і вони разом продовжили свою подорож до причалу. Поки вони йшли, Мак встиг поставити ще одне запитання:

— Чи можу я дізнатися, чому ти не розповів мені про Міссі раніше, наприклад, учора, рік тому чи?..

— Помиляєшся, якщо вважаєш, що ми цього не хотіли. Ти не помічав, що в своїй скорботі нічого доброго про мене не думав. Я звертався до тебе безліч разів, але сьогодні ти вперше виявився здатним мене почути. Усі

решта разів звертатися до тебе було марною справою. Захисний мур поступово пішов тріщинами, підвівши нас до цього дня. Коли хочеш щось посіяти, спершу потрібно підготувати ґрунт.

— Я не розумію, чому ми так опираємося, — задумливо мовив Мак. — Зараз це видається такою дурницею.

— Благодать теж має свій час, Маку, — розвивав думку Ісус, — якби у Всесвіті жила лише одна людина, усе було б просто. Але варто з'явитися ще одній, і ти знаєш, що станеться. Кожне ваше рішення залишає після себе слід, впливаючи на час, стосунки й решту рішень у житті. З того, що здається суцільним безладом, Тато плете дивовижний гобелен. І вона робить це з благодаттю.

— Отже, все, що мені залишається, — це йти за нею, — зауважив Мак.

— Саме так. Нарешті ти починаєш розуміти, що означає бути справжньою людиною.

Діставшись причалу, Ісус застрибнув нагору й нахилився, щоб допомогти Макові. Вони посідали й стали бовтати босими ногами по воді, зачаровано спостерігаючи, як вітер збурює поверхню озера. Першим тишу порушив Мак:

— Місце, де я побачив Міссі, було небом? Як же воно нагадує наші краєвиди!

— Відверто кажучи, Маку, наша кінцева мета — це не те уявлення про небо, яке засіло у твоїй голові, скажімо, ворота з перлин чи вулиці, вимощені чистим золотом. Насправді, це очищений Всесвіт, який дійсно схожий на світ, у якому ви живете.

— А як щодо перламутрових воріт і золота?

— Ці речі, мій брате, — почав Ісус, лігши на дошки й заплющивши очі, щоб насолодитися денним теплом, — прообраз мене й жінки, яку я кохаю.

Мак подивився на нього, щоб переконатися, чи це не

жарт.

— Це прообраз моєї нареченої — Церкви, тобто окремих особистостей, які утворюють духовне місто, посеред якого тече ріка життя, а на її берегах ростуть дерева з плодами, що загоюють рани народів. Місто завжди відкрите, ворота зроблені з цілих перлин... — Ісус розплющив одне око й зиркнув на Мака, — які символізують мене! — передбачивши наступне запитання, він пояснив: — Я маю на увазі перлини, Маку, — єдине дорогоцінне каміння, народжене болем, стражданням і смертю.

— Розумію, ти — єдиний шлях до міста, але... — Мак замовк, шукаючи слухних слів, — ти говориш про Церкву як про кохану, однак я впевнений, що ніколи її не зустрічав. Вона не схожа на те місце, яке я відвідую щонеділі, — Мак адресував ці слова більше собі, сумніваючись, чи варто казати таке вголос.

— Це через те, Маку, що ти бачиш лише установу,

створену людьми. Я прийшов заснувати зовсім інше. Це не споруди й не програми. Я бачу людей і їхнє життя, відчуваю живий подих єдності всіх тих, хто любить мене.

Макові незвично було чути таке про Церкву, втім, це його не здивувало, а, навпаки, принесло полегшення.

— Як мені приєднатися до такої Церкви? — запитав він. — До жінки, яку ти любиш без тями?

— Дуже просто, Маку. Усе впирається в стосунки й уміння ділитися. Це те, що ми робимо зараз, коли відкриті й доступні для оточуючих. Просто й далі роби це. Моя Церква — люди, а життя — стосунки. Ти не можеш досягти цього сам. Це моя робота, і я в ній дуже вправний, — сказав Ісус, усміхаючись.

Для Мака ці слова стали ковтком свіжого повітря. Як легко! Ніякого виснаження, списку потреб, багатогодинного просиджування в церкві й витріщання на спини малознайомих людей. Усе полягає в умінні

ділити своє життя з іншими.

— Але постривай...

У Мака раптом з'явилося безліч запитань. Можливо, він щось не так зрозумів. Усе чомусь видавалося надто простим. Однак він стримався. Люди роблять прості речі надзвичайно складними тому, що, напевне, остаточно загублені й надто незалежні. Він вирішив не поспішати із запитанням, бо почав уже потрохи розуміти. Запитувати про це тепер — немов жбурнути грудку землі у криницю з чистою водою.

— Забудь, — це було все, що він спромігся вимовити.

— Маку, тобі зараз не обов'язково все розуміти. Просто будь зі мною.

Наступної миті Мак вирішив наслідувати Ісуса і ліг поруч із ним на дошки причалу, прикривши рукою очі від сонця, щоб мати можливість милуватися передобідніми хмаринками.

— Якщо відверто, — визнав він, — для мене «вимощені золотом вулиці» не мають якогось особливого значення. Мені вони завжди видавалися нудними, позбавленими краси, яку можна побачити в тобі.

Поки Мак насолоджувався моментом, панувала майже цілковита тиша. Вчувався лише шепіт вітру, що пестив дерева, та сміх струмка, який ніс свою воду до озера. День був надзвичайним, а краєвиди захоплювали подих неймовірною красою.

— Хотілося б з'ясувати... Здається, у тебе мало спільного з ретельно спланованою релігійною діяльністю, яка мені добре знайома.

— Ретельно спланована, як ти кажеш, релігійна машина може поглинати людей! — відрізав Ісус. — Безліч справ, які роблять в моє ім'я, насправді часто не мають зі мною нічого спільного і, нехай ненавмисно, але суперечать моїм задумам.

— Отож, тобі не подобаються ані релігія, ані релігійні установи, — зробив висновок Мак, сам не впевнений у тому, чи поставив він запитання, чи висловив спостереження.

— Я не створюю інституції, ніколи цього не робив і не буду.

— А як щодо інституту сім'ї?

— Сім'я — це не інститут, а стосунки, — Ісус пояснював упевнено й терпляче. — Як я вже сказав, я не створюю установи. Цим займаються ті, хто вдає із себе Бога. Так, мені не дуже подобається релігія, — визнав він із сарказмом і додав, — так само, як, до речі, економіка й політика, — його обличчя помітно спохмурніло. — А чому, власне кажучи, вони мають мені подобатися? Ця людська «трійця» спустошує землю та ошукує тих, про кого я піклуюся. Скільки сум'яття й неспокою вона приносить тим, хто з нею не пов'язаний!

Мак вагався, не знаючи, що й сказати. Це сягало вище за його розуміння. Помітивши, що погляд Мака дещо потьмянів, Ісус зменшив оберти.

— Якщо простіше, то ці людські установи — інструменти, які люди використовують для створення ілюзії захищеності й контролю. Адже вони бояться невизначеності, тремтять перед майбутнім. Установи, структури та ідеології — це марна спроба відчутти впевненість і безпеку там, де їх нема. Це справжнісінька підробка! Лише я, а не системи, можу гарантувати безпеку.

«Неймовірно!» — це було все, що встиг подумати Мак. Схему, за якою він, а також усі, кого він знав, намагалися скеровувати своє життя, було зруйновано.

— Отже, — Мак розмірковував над почутим, але ще далеко не все міг зрозуміти. — Отже? — роздуми-таки довелося перетворити на запитання.

— У мене немає порядку денного, Маку. Зовсім навпаки. Я прийшов, щоб дати Життя. Життя з подостатком. Моє життя, — Мак усе ще силкувався зрозуміти. — Просту й щиру насолоду від дружби, що зароджується.

— Зрозумів!

— Робити спроби жити без мене, без постійного діалогу супутників на життєвому шляху, те саме, що намагатися ходити по воді наодинці. Ти просто не зможеш! А коли спробуєш, хай би якими добрими були твої наміри, однозначно потонеш, — заздалегідь знаючи відповідь, Ісус запитав: — А ти колись рятував людину, яка тоне?

Усі м'язи Мака інстинктивно напружилися. Він не любив згадувати про Джоша, про каное, про страх, що охопив його тієї миті.

— Дуже складно врятувати того, хто тобі не може довіритися.

— Саме так. Це все, про що я прошу. Коли почнеш тонути, дозволь мені тебе врятувати.

На перший погляд прохання було нескладним, але Мак був рятувальником, аж ніяк не потерпілим.

— Ісусе, я не впевнений, що знаю, як...

— Я покажу. Дай мені лише невеличку насінину, і ми зростимо її разом.

Мак почав натягати шкарпетки й черевики.

— Сидіти поруч із тобою тут і тепер приємно. Але коли я згадую своє щоденне життя вдома, то навіть не знаю, чи зможу його зробити таким простим, як ти кажеш.

Я загруз у своїх намаганнях усе контролювати, як, до речі, й решта людей. Політика, економіка, соціальні системи, рахунки, сім'я, обов'язки... — усе це так затягує. Навіть не знаю, як це змінити.

— Ніхто про це тебе й не просить, — лагідно зауважив Ісус. — Таке завдання стоїть перед Сарайю, а вона знає, як

його виконати, не вдаючись до грубощів і жорстокості. Це процес, а не одноразова дія. Усе, що я хочу від тебе, щоб ти мені хоч трохи довіряв, скільки зможеш, і зростав у любові до людей, які тебе оточують, так само, як це роблю я. Змінювати чи переконувати — не твоя справа. Ти вільний любити їх безумовно.

— Саме цього я хотів би навчитися.

— Навчишся, — підморгнув Ісус.

Він підвівся й потягнувся, Мак зробив те саме.

— Виявляється, мені стільки брехали.

Ісус подивився на нього й прихилив до себе.

— Мені теж, Маку, але я їм просто не вірив.

Наблизившись до берега, вони уповільнили крок. Ісус знову поклав руку Макові на плече, ніжно обернув його до себе так, щоб їхні погляди зустрілися.

— Маку, світова система така, якою вона є. Установи, схеми, ідеології оточують людство усюди, тому уникнути

цих марних спроб чогось досягти неможливо. Проте я даю силу перемогти будь-яку з владних систем, в яких ви перебуваєте: релігійну, економічну, політичну чи соціальну. Немає значення, всередині ви чи зовні, ви зростатимете в свободі, вільно пересуваючись між ними. Тільки ми разом, ти і я, зможемо вільно жити всередині цих систем і не залежати від них.

— Але стільки небайдужих мені людей повністю залежать від цих систем! — Макові одразу спали на думку його друзі, церква, що виявили любов до нього та його сім'ї. Він не сумнівався, що вони люблять Ісуса, однак були залучені до релігійної діяльності й сповнені патріотизму.

— Маку, я їх теж люблю. Ти засуджуєш багатьох із них неправомірно. А щодо тих, хто існує всередині систем і залежить від них, то нам слід служити їм, віднаходити спосіб, як вилити на них свою любов. Що скажеш? —

запитав Ісус. — Не забудь, що той, хто знає мене, може жити в свободі й любити безумовно.

— Це, мабуть, і означає бути християнином? — запитання прозвучало трохи безглуздо, але Мак намагався підсумувати все сказане.

— Хто казав щось про християн? Я не християнин.

Ця думка вразила Мака своєю несподіваністю, тому він не зміг втриматися від усмішки.

— А й справді!

Вони підійшли до дверей майстерні, коли Ісус знову зупинився.

— Той, хто мене любить, може належати до будь-якої з існуючих систем. Це буддисти, мормони, баптисти, мусульмани, республіканці, демократи, а також ті, хто взагалі не голосує, не слухає недільних проповідей і не працює в релігійній організації. Серед моїх послідовників є убивці і добропорядні люди досить високої думки про

себе. Це банкіри й букмекери, американці й іракці, євреї й палестинці. У мене немає бажання робити з них християн, але я хочу бачити, як вони перетворюються на Татових синів і доньок, моїх улюблених братів і сестер.

— Чи означає це, що всі дороги ведуть до тебе? — запитав Мак.

— Не зовсім, — усміхнувся Ісус, взявшись за ручку дверей. — Більшість доріг взагалі нікуди не веде. Це означає, що я готовий вирушити будь-якою дорогою, аби тільки знайти тебе, — він замовк. — Маку, мені потрібно дещо завершити в майстерні. Побачимося пізніше.

— Добре. Що мені робити?

— Що хочеш. Це твій пообідній час.

Ісус поплескав його по плечі й усміхнувся.

— І останнє. Пам'ятаєш, ти дякував мені за можливість бачитися з Міссі? Це, до речі, була Татова ідея, — із цими словами він розвернувся, помахав Макові через плече

й увійшов до майстерні.

Мак одразу зрозумів, що йому потрібно робити, і пішов до хижі дізнатися, чи є там Тато.

13. ЗУСТРІЧ СЕРДЕЦЬ

У неправди безліч облич, у правди — лише одне.
Ж. Ж. Руссо

Біля хижі витав запах коржиків, гарячої здоби та ще чогось смачненького. Після обіду, згідно із часовим виміром Сарайю, минула, мабуть, лише година, але Макові здалося, що він не їв цілу вічність. Навіть якби він був сліпий, і тоді легко знайшов би дорогу до кухні. Але коли він увійшов усередину, то розчарувався й здивувався: кімната була порожньою.

— Тут є хто-небудь?

— Я на ґанку, Маку, — крізь відчинене вікно почувся голос Тата. — Візьми щось попити й приходь до мене.

Мак налив собі кави та вийшов на ґанок. Тато із заплющеними очима відпочивала в старому кріслі-гойдалці й насолоджувалася теплим сонячним промінням.

— Що діється? У Бога є час засмагати на сонці? У вас більше немає чим зайнятися?

— Маку, ти навіть не уявляєш, що я зараз роблю.

Напроти стояло ще одне крісло, і, коли Мак у ньому вмовстився, вона розплющила одне око. Їх розділяв невеличкий стіл із тацею, повною апетитної випічки з маслом, джемом і желе.

— Чудово пахне! — не втримався Мак.

— Пригощайся. Цей рецепт я запозичила у твоєї прапрапрабабусі. З усякої всячини, — усміхнулася вона.

Мак не знав, що означає «з усякої всячини», але, оскільки це сказав Бог, вирішив не перейматися. Він узяв один коржик і, нічим не намастивши, відкусив шматочок. Коржик був іще теплий, тільки-но з печі, тому просто розтанув у роті.

— Оце коржик! Яка смакота! Дякую!

— Подякуєш своїй прапрапрабабусі, коли з нею побачишся.

— Сподіваюся, — сказав Мак, не припиняючи жувати, — це станеться не дуже скоро.

— А ти хотів би дізнатися, коли саме? — запитала Тато, грайливо підморгнувши, а тоді знову заплющила очі.

Смакуючи наступного коржика, Мак набрався хоробрості висловити найпотаємніше:

— Тату, — покликав він і вперше, назвавши Бога Татом, не зніяковів.

— Так, Маку? — відгукнулася вона, розплющила очі й приязно усміхнулася.

— Я був несправедливим.

— Гм-м-м... Софія, мабуть, достукалася до тебе.

— Це точно. Я й гадки не мав, що мені доведеться бути твоїм суддею. Звучить досить нахабно.

— Егеж, так воно і є, — погодилася Тато.

— Вибач, я просто не знав... — Мак сумно похитав головою.

— Це вже в минулому, нехай там і залишається. Я не хочу, щоб ти про щось шкодував, тільки хочу, щоб ми

продовжували зростати разом.

— Я теж цього бажаю, — сказав Мак і потягнувся по наступний коржик. — А ви самі не скуштуєте?

— Їж! Знаєш, як це буває, — почнеш готувати, скуштуєш те, потім се і врешті зіпсуєш апетит. А ти не соромся, — вона підсунула тацю ближче.

Мак узяв іще один коржик і відкинувся на спинку, щоб насолодитися ним сповна.

— Ісус сказав, що це ви дозволили мені побачитися з Міссі. Навіть не знаю, як вам дякувати.

— Нема за що, любий. Мені це теж принесло радість! Не могла дочекатися, поки ви зустрінетесь.

— Шкода, що тут не було Нен.

— Тоді все було б просто ідеально, — схвильовано погодилася Тато.

Мак сидів мовчки, не розуміючи, що вона мала на увазі та як на це реагувати.

— Хіба Міссі не особлива? — вона похитала головою. — Я так, так сильно її люблю!

— Я теж! — Мак засяяв від щастя, згадавши про принцесу біля водоспаду. Принцеса? Водоспад? Постривай!

Тато спостерігала, як в нього в голові все поступово стає на свої місця.

— Ви точно знаєте про захоплення моєї доньки водоспадами, зокрема легендою про принцесу з племені малтнома, — Тато кивнула. — Ось до чого це все! Їй довелося померти, щоб я міг змінитися?

— Ти що, Маку! — Тато нахилилася вперед. — Я ніколи не вдаюся до таких кроків.

— Але їй так подобалася ця історія...

— Ця історія не могла не подобатися. У такий спосіб Міссі усвідомила й оцінила те, що Ісус зробив для неї і для всіх людей. Розповіді про тих, хто добровільно віддав

життя за інших, наскрізні в літературному спадку всіх часів і народів, виявляють вашу потребу й моє прагнення.

— Але якби вона не померла, мене б тут зараз не було...

— Маку, страшні трагедії я обертаю на добро, але це не означає, що я їх влаштовую. Навіть не думай, що, коли я чимось користуюсь, то сама це й зумовила чи обов'язково потребую цього для досягнення своїх цілей. Такий погляд формує хибне уявлення про мене.

Благодать не залежить від страждань, але саме в стражданнях вона виявляється в усій повноті.

— Уже легше. Мене мучила думка, що, можливо, мій біль укоротив їй життя.

— Вона не твоя жертва, Маку. Вона — твоя радість. У цьому був сенс її існування.

Мак знову відкинувся в кріслі, милуючись краєвидами, що відкривалися з ґанку.

— Я почуваюся таким наповненим!

— Так, ти з'їв майже всі коржики.

— Я не це мав на увазі, — засміявся він, — ви знаєте.

Світ здається в тисячі разів яскравішим, а я почуваюся в тисячі разів краще.

— Так і є, Маку! Судити світ — справа непросте. — Татова усмішка одразу переконала Мака, що він може спокійно говорити про це.

— Або судити вас, — додав він. — Я дещо розгубився, навіть більше, ніж думав. Я зовсім не розумів, хто ви у моєму житті.

— Ну, частково, Маку. Інколи ми пречудово проводили час разом. Тому не потрібно перебільшувати.

— Якщо відверто, Ісус мені завжди подобався більше, ніж ви. Він здавався таким добрим, а ви — такою...

— ... жорстокою. Сумно, чи не так? Він прийшов показати, хто я, натомість більшість повірила, що це він сам і є. Люди, особливо релігійні, досі вважають нас

добрим та поганим поліцейськими. Коли вони хочуть, аби інші робили те, що у їхньому розумінні правильне, потрібен суворий Бог. Коли ж вони самі потребують прощення, то линуть до Ісуса.

— Саме так, — підтвердив Мак, здійнявши догори вказівний палець.

— Але ми всі перебували в ньому. Він точно відображав мої прагнення. Я люблю тебе і водночас закликаю любити мене.

— Але чому мене, Аллена Філліпса Маккензі? За що любити такого негідника? Намагатися достукатися до мого серця після всього, що я думав про вас, після всіх звинувачень на вашу адресу...

— Ось так діє любов, — відповіла Тато. — Не забудь, Маккензі, я не здогадуюся про твої майбутні вчинки чи про вибір, який ти зробиш. Я вже про все знаю. Я, наприклад, намагаюся навчити тебе не ховатися за

брехнею. Зрозуміло, тільки гіпотетично, — підморгнула вона. — Скажімо, я знаю, що ти почуєш мене лише після сорока семи ситуацій, в яких опинишся. Лише після такої кількості подій ти зможеш почути мене досить чітко, щоб визнати мою правоту й змінитися. Тому, коли ти не чуєш мене з першого разу, я не засмучуюсь і не впадаю у відчай. Зовсім навпаки, мене це інтригує. Залишилося лише сорок шість спроб. І перша з них стане цеглинкою в основі мосту зцілення, яким одного чудового дня, наприклад, сьогодні, ти пройдеш.

— Я вже почуваюся винним, — визнав Мак.

— Розкажеш, як це у тебе виходить? — хихикнула Тато. — Якщо серйозно, Маккензі, то я сказала це не для того, щоб ти почувався винним. Почуття провини ніколи не допоможе тобі знайти свободу в мені. У найліпшому випадку воно змусить тебе докладати більше зусиль, щоб жити відповідно до зовнішніх моральних принципів.

А я перебуваю всередині.

— Але те, що ви сказали... щодо ховання за брехнею. Здається, так чи інакше я робив це протягом усього життя.

— Ти ж вижив, любий. Тому немає чого соромитися. Твій батько тебе страшенно ображав. Життя було тебе не менше. Брехня — найзручніше місце, де ховаються ті, хто вижив. Це дає почуття захищеності, але там кожний залежить лише від себе. Щоправда, в цьому місці досить темно, чи не так?

— Дуже темно, — пробурмотів Мак, похитуючи головою.

А ти готовий відмовитися від влади й почуття захищеності, які тобі пропонує брехня? Ось у чому питання.

Що ти маєш на увазі? — запитав Мак, дивлячись на неї.

— Брехня — це невеличка фортеця, всередині якої ти

можеш почуватися захищеним і могутнім. Із цієї маленької фортеці брехні ти намагаєшся керувати своїм життям і маніпулювати іншими. Але для фортеці потрібні стіни, тому ти їх будуєш. Вони складаються з виправдання твоєї брехні. Так, нібито ти брешеш, щоб захистити своїх рідних, врятувати їх від болю. Що завгодно, аби тільки всередині брехні ти почувався затишно.

— Але ж я саме тому й не сказав Нен про записку, бо це могло б завдати їй болю.

— Ось воно, бачиш? Ти вже починаєш себе виправдовувати. Те, що ти тільки-но сказав, — неприхована брехня, — вона нахилилася вперед. — Хочеш, скажу тобі, де правда?

Мак знав, що Тато копає глибоко, і всередині він радів цій розмові так, що був готовий розсміятися. Він більше не соромився.

— Ні-ні-ні, — протягнув він у відповідь і усміхнувся. —

Продовжуй, будь ласка.

Тато теж усміхнулася, проте враз знову посерйознішала.

— Правда полягає ось у чому: ти не сказав Нен про записку не для того, щоб захистити її від болю. Насправді ти боявся зіткнутися з емоціями, її і своїми. Адже вони лякають тебе, Маку. Тому ти збрехав, щоб захистити себе, а не її!

Він відкинувся в кріслі. Тато не помилялася.

— І це не все, — вела вона далі. — Така брехня аж ніяк не є проявом любові. Твоя брехня в ім'я турботи стала на заваді і твоїм стосункам з дружиною, і її стосункам зі мною.

Татові слова вразили Мака, наче удар кулаком у живіт.

— Ти хотіла, щоб вона теж приїхала?

— Якби вона мала можливість, це було б ваше спільне рішення. Ти навіть не знаєш, що могло б статися, оскільки

дуже ретельно її оберігав.

Мака знову охопило почуття провини.

— І що ж мені тепер робити?

— Нічого не приховуй. Не бійся вийти з темряви і розказати Нен усе. Попроси вибачення, і нехай її прощення принесе тобі зцілення. Попроси її помолитися за тебе. Ризикни бути відвертим. Заплутавшись, знову проси вибачення. Життя — то процес, любий Маку, досить реальний процес, щоб його затьмарювала неправда. Також не забувай, що я більший за твою брехню. Я можу діяти поза нею. Але це її не виправдовує й не запобігає шкоді, яку вона приносить іншим.

— А якщо Нен мене не пробачить? — Мак усвідомлював, що це був найбільший зі страхів, з якими він жив. Здавалося, що нашаровувати брехню на гору попередньої неправди безпечніше.

— А це вже питання віри, Маку. Віра не може існувати

в середовищі впевненості. Я не збираюся повідомляти, що Нен готова тебе пробачити. Можливо, сама вона й не пробачить, просто не зможе, але моє життя всередині ризикне скористатися невизначеністю для того, щоб перетворити тебе на правдолюбця, звісно, якщо ти сам цього забажаєш. Коли це станеться, то буде навіть більшим дивом, аніж воскресіння з мертвих.

Мак відкинувся на спинку крісла, обмірковуючи почуте.

— Пробач мені, будь ласка, — нарешті мовив він.

— Уже давно пробачила, Маку. Якщо не віриш, запитай Ісуса. Він там теж був.

Мак сьорбнув каву й здивувався, що напій аніскільки не охолонув.

— Я так затято намагався викреслити тебе зі свого життя.

— Люди занадто вперті, коли йдеться про скорб їхньої уявної незалежності. Вони приховують свої хвороби й не

бажають одужувати. У невдачах вони шукають свою індивідуальність, оберігають її з останніх сил. Не дивно, що милосердя таке малопривабливе. У цьому сенсі ти намагався зачинити двері свого серця зсередини.

— Безуспішно...

— Це тому, що моя любов більша за твою впертість, — сказала Тато, підморгнувши. — Я скористалася твоїм вибором для досконалого досягнення своїх цілей. Таких людей, як ти, Маккензі, багато. Вони закінчують тим, що опиняються в крихітному просторі наодинці з чудовиськом, яке їх обдурить, так і не виправдавши сподівань. Замкнуті разом із таким жахіттям, вони все ще матимуть можливість повернутися до мене. А скарб, на який вони покладалися, призведе їх до загибелі.

— Це означає, що ви використовуєте біль, аби змусити людей повернутися до вас? — з докором запитав Мак.

Тато подалася вперед і торкнулася руки Мака.

— Любий, я пробачила тобі також і те, що ти так мислиш. Я розумію, ти впевнений у своїх судженнях і настільки заблукав у власному сприйнятті дійсності, що тобі складно почати не лише уявляти, а хоча б усвідомлювати, якими є справжня любов і добро. Справжня любов ніколи не примушує.

— Якщо я правильно розумію, наслідки нашого егоїзму — складові процесу, який розвіює ілюзії та допомагає знайти вас. Хіба не через це ви не запобігаєте злу? Хіба не тому ви не сповістили мене про небезпеку, в якій опинилася Міссі, і не допомогли їй знайти? — у голосі Мака більше не лунало звинувачення.

— Якби все було так просто, Маккензі. Ніхто не знає, від яких жахів я врятувала світ, оскільки люди не можуть бачити те, чого ніколи не сталося. Усе зло впливає з незалежності, а незалежність — це ваш вибір. Якби я скасовувала кожен незалежний вибір, то, як ти знаєш,

світ просто припинив би своє існування, а любов не мала б ніякого значення. Цей світ — не ігровий майданчик, де я оберігаю своїх дітей від зла. Зло — це хаос епохи, яку ви створили, але не за ним останнє слово. І це стосується кожного, водночас і тих, хто не йде за мною. Якщо ліквідувати наслідки людського вибору, можна знищити саму можливість любові. Любов, нав'язана згори, взагалі не є любов'ю.

Мак провів рукою по чубу й зітхнув.

— Це так складно зрозуміти.

— Любий, дозволь відкрити одну з причин, чому для тебе це не має сенсу. Тому що ти не бачиш повної картини, тобто того, якою саме має бути людина. Творіння, й ти також, — дивовижні, незалежно від того, усвідомлюєш ти це чи ні. Ти — диво, яке неможливо уявити. Жахливий та руйнівний вибір, зроблений тобою, не означає, що ти заслуговуєш на меншу повагу. І це лише

тому, що ти — вінець мого Творіння й об'єкт моєї любові.

— Але... — почав Мак.

— Також, — перервав його Тато, — не забудь, що, окрім болю й хвилювань, тебе оточує краса, диво Творіння, мистецтво, музика й культура, звуки сміху й любові, шепоту надії й святкування, нового життя й змін, примирення й прощення. Це також результат твого вибору, хай і прихований. Отож, який з виборів скасуємо? Можливо, не слід було творити? Можливо, варто було зупинити Адама ще до того, як він обрав незалежність? Як щодо вибору народити ще одну доньку або вибору твого батька — бити свого сина? Ви вимагаєте незалежності, а потім скаржитесь, що я люблю вас настільки, щоб вам її дати.

Мак усміхнувся.

— Я чув це раніше.

Тато усміхнулася у відповідь і потягнулася по тістечко.

— Я ж казала, що Софія таки достукалася до тебе. Маккензі, моя мета полягає не у твоєму чи моєму спокої, а у вираженні любові. Я прагну відділити життя від смерті, вилучити свободу з неволі, перетворити темряву на світло. Те, у чому ти вбачаєш хаос, для мене утворює фрактал. Статися має все, навіть те, що призводить до трагедій в житті тих, кого я люблю, хто мені найближчий.

— Це ви зараз про Ісуса? — тихо запитав Мак.

— Так, я люблю свого хлопця, — Тато відвернулася й похитала головою. — Усе в ньому люблю, ти ж знаєш. Одного дня ви, люди, зрозумієте, від чого він відмовився. Словами це не описати.

Мак відчув, як у ньому збурюються емоції. Татові слова про сина глибоко зачепили його за живе. Упродовж деякого часу він вагався, проте-таки наважився запитати:

— Тато, допоможеш мені дещо з'ясувати? Чого саме досягнув Ісус своєю смертю?

Тато все дивилася на ліс.

— А... — вона махнула рукою. — Нічого особливого.

Лише сутності всього, чого прагнула любов ще до початку творення.

Це прозвучало сухо, але потім на її обличчі засяяла усмішка.

— Ну, це занадто широко. Чи можна деталізувати? — сміливо запитав Мак, або принаймні йому так здалося.

Почувши таке, Тато не образилася, а навпаки, знову всміхнулася.

— Оце так нахабність! Дай людині волю, і вона захоче володарювати!

Мак усміхнувся у відповідь, але рот у нього був набитий, тож він нічого не відповів.

— Як я вже казала, усе заради нього. Творіння, вся історія — заради нього. Ісус перебуває у центрі нашої мети, і лише в ньому ми можемо бути людьми. Отже, ваша доля

й наші прагнення нерозривні. Інакше кажучи, усі яйця ми склали в один людський кошик. Плану «Б» не існує.

— Звучить досить ризиковано, — підсумував Мак.

— Для тебе — так, але аж ніяк не для мене. Сумнівів у тому, що я досягну поставленої мети, не може бути, — Тато нахилилася вперед, схрестила руки й поклала їх на стіл. — Любий, ти запитав, що саме Ісус зробив на хресті. Тому слухай мене уважно: завдяки його смерті й воскресінню я повністю примирилася зі світом.

— З усім світом? Ви, мабуть, маєте на увазі тих, хто вірить у вас?

— Ні, з усім світом, Маку. Я хочу сказати, що примирення — це вулиця з двостороннім рухом. Свою частину роботи я виконала повністю і, я б сказала, остаточно. Природа любові передбачає не силоміць нав'язані стосунки, а відкритий шлях.

Із цими словами Тато підвелася, зібрала посуд, щоб

віднести його на кухню.

Мак похитав головою й подивився вгору.

— Отже, я не розумію примирення, тому боюся своїх почуттів. У цьому річ?

Тато нічого не відповіла, натомість похитала головою й пішла на кухню. Мак почув, як вона пробурчала собі під ніс:

— Люди часом перетворюються на таких йолопів!

Він не повірив власним вухам.

— Що я почув? Бог назвав мене йолопом? — крикнув він через скляні двері.

Мак побачив, як жінка, перед тим, як зникнути з очей, знизала плечима, потім почув її відповідь:

— Якщо тобі здається, що це про тебе, любий... Якщо так здається...

Мак відкинувся в кріслі й засміявся. Він відчув, що розмову завершено. У голові більше не залишилося

вільного місця, як, до речі, і в шлунку. Він відніс решту посуду на кухню, поставив його на стіл, поцілував Тата в щоку й попрямував до виходу.

14. ДІЄСЛОВА ТА ІНШІ ВІЛЬНОСТІ

Бог — це Дієслово.
Бакмінстер Фуллер

Мак вийшов із хижі під післяобіднє сонце. Його переповнювали змішані почуття: він був витиснутий, як лимон, та водночас — збуджений і щасливий. Який дивовижний був день, а до вечора ще так далеко! Якусь мить він стояв, вирішуючи, чи прямувати йому до озера. Коли ж побачив біля причалу каное, зрозумів, що вони, напевно, завжди будуть викликати в ньому гірку посмішку, але раптом його осінила ідея — прокататися на одному з них озером, ця думка надихнула його чи не вперше за останні роки.

Мак відв'язав останнє каное, легко прослизнув усередину й повеслував до протилежного берега. Упродовж кількох наступних годин він плавав озером, досліджуючи всі його закутки. Він знайшов дві річечки й кілька струмків, які або впадали до озера, наповнюючи його, або витікали до інших водоймищ у низині. А ще він відшукав чудове місце, з якого можна було милуватися

водоспадом. Усюди цвіли альпійські квіти, розкидані місциною, немов кольорові мазки на картині. Усе це наповнювало його справжнім спокоєм, якого Мак не відчував багато років, а може, й ніколи.

Він навіть заспівав кілька старовинних гімнів і народних пісень, просто тому, що йому цього хотілося. Коли він отак співав востаннє — уже важко було й згадати. Думки повернули його в далеке минуле, Мак почав наспівувати смішну пісеньку, яку колись придумав для Кейт: «К-К-Кейті... прекрасна Кейті. Люблю лише тебе». Він похитав головою, згадавши доньку, таку вперту, але й вразливу, замислився, як йому знайти шлях до її серця. Він уже й не дивувався, що сльози на очах з'являються так легко.

Коли він на мить відвернувся, розглядаючи хвилики, що здіймало весло, на носі каное з'явилася Сарайю. Від несподіванки Мак ледь не підскочив на місці.

— Ой! — вигукнув він. — Ти мене налякала.

— Вибач, Маккензі, — мовила вона. — Але вечеря майже готова, тому час повертатися до хижі.

— То ти постійно була зі мною? — поцікавився Мак, поступово приходячи до тями після викиду адреналіну.

— Авжеж. Я завжди з тобою.

— Чому ж я про це не знав? — запитав Мак. — Адже останнім часом я міг тебе бачити поруч.

— Твоя здатність мене бачити, — пояснила Сарайю, — не має нічого спільного з моєю присутністю. Я завжди з тобою, проте інколи мені хочеться, щоб ти відчув це по-особливому.

Мак кивнув на знак згоди й розвернув каное в напрямку хижі. Він явно відчував присутність Сарайю — спиною пройшло легеньке поколювання, і вони обоє усміхнулися.

— Чи зможу я завжди бачити й відчувати тебе так, як

зараз, навіть після повернення додому?

— Маккензі, ти завжди можеш розмовляти зі мною. Я завжди є і буду поруч, незалежно від того, відчуваєш ти це чи ні.

— Я вже знаю, але як мені тебе почути?

— Ти навчишся вирізняти мої думки посеред своїх.

— А я не помилюся? А якщо я не зможу відрізнити твій голос від інших голосів?

Сміх Сарайю був, немов дзвінкий перелив водограю, покладений на музику.

— Звичайно, ти помилятимешся. Від помилок ніхто не застрахований. Але ти дедалі краще впізнаватимеш мій голос, коли розвиватимуться наші з тобою стосунки.

— Я не хочу помилятися, — поскаржився Мак.

— О, Маккензі! — вигукнула Сарайю. — Помилки — то невід’ємна складова життя. Згідно із задумом Тата, вони також мають свою мету. — Сарайю мала такий

задоволений вигляд, що Мак мимоволі їй усміхнувся. Він чудово розумів, про що вона каже.

— Сарайю, це так відрізняється від усього, що я знав раніше. Зрозумій мене правильно, я в захваті від цих вихідних, які ви мені подарували. Проте я й гадки не маю, як повернутися до свого буденного життя. Із Богом жити легше, коли уявляєш його вимогливим наглядачем. Це також стосується й Великого Суму.

— Ти справді так думаєш? — запитала вона.

— Принаймні тоді все, здається, було під моїм контролем.

— «Здається» — ось ключове слово. І що це тобі принесло? Великий Сум та нестерпний біль, який поширився на рідних.

— На думку Тата, це через те, що я боюся своїх емоцій, — відверто визнав Мак.

Сарайю розсміялася.

— Я гадала, що ваша розмова була веселою.

— Я боюся своїх емоцій, — повторив Мак, дещо збентежений таким легковажним коментарем. — Я не можу довіряти їм, оскільки ображав інших. Тому мені не подобається те, що я відчуваю. Ви створили всі почуття чи тільки хороші?

— Маккензі, — Сарайю наче піднялася в повітрі. Йому й так було складно дивитися їй у вічі, а в променях післяобіднього сонця, що відбивалися від води, робити це було ще важче. — Емоції — це барви душі, дивовижні й захоплюючі. Коли ти нічого не відчуваєш, світ стає сумним і безбарвним. Подумай, як Великий Сум звів нанівець усі відтінки кольорів у твоєму житті, перетворивши його на монохром чорного та сірого.

— Можеш пояснити? — попросив Мак.

— Насправді тут немає нічого складного. Відтінки різних кольорів не можуть бути ані добрими, ні поганими.

Вони просто існують, та й усе. Ось що допоможе тобі розкласти все по поличках, Маккензі: парадигми живлять сприйняття, а сприйняття живить почуття. Більшість емоцій є реакцією на сприйняття — те, що ти вважаєш правдивим у певній ситуації. Якщо твоє сприйняття неправильне, то й емоційна реакція буде хибною. Тому перевір спочатку своє сприйняття, а потім — істинність своїх парадигм, тобто того, у що ти віриш. Проте пам'ятай: якщо ти щиро у щось віриш, це не означає, що воно обов'язково виявиться правдою. Будь готовий переглянути свої переконання. Що більше ти житимеш у правді, то більше твої емоції допомагатимуть тобі бачити виразніше. Але й тоді ти не повинен довіряти їм більше, ніж мені.

Мак трохи відпустив весло, дозволивши йому погойдатися на хвилях.

— Створюється враження, що мати близькі стосунки,

тобто довіряти тобі й розмовляти з тобою, набагато складніше, ніж виконувати певні правила.

— Які правила ти маєш на увазі?

— Усе те, що Святе Письмо наказує нам виконувати.

— Добре... — вагалася Сарайю, — і що це може бути?

— Ти ж знаєш, — відповів Мак із сарказмом. — Робити добро й уникати зла, допомагати бідним, читати Біблію, молитися, ходити до церкви тощо.

— Зрозуміло. І як це тобі вдається?

Мак засміявся.

— Насправді, виконувати все від початку й до кінця мені ніколи не вдавалося. Часом я був зовсім близько, але мені безперестанку доводилося з чимось боротися, відчувати докори сумління... Я зрозумів, що потрібно просто докладати більше зусиль, але на довго зберігати таку мотивацію нелегко.

— Маккензі! — ніжно дорікнула Сарайю. — Біблія не

вчить вас виконувати якісь правила. Біблія — це картина, на якій зображено Ісуса. Якщо слова можуть допомогти описати Бога й навіть з'ясувати, чого він від тебе хоче, самотужки ти все одно нічого не зробиш. Життя полягає не в комусь іншому, а в ньому. Слухай, ти ж не думаєш, що можеш мати Божу праведність сам собою?

— Якщо відверто, то щось таке я припускав... — зніяковіло зізнався Мак. — Але погодься: правила й принципи простіші, ніж стосунки.

— Те, що стосунки заплутаніші, — це правда, але, з іншого боку, правила й постанови ніколи не дадуть відповіді на глибинні потреби серця й ніколи не будуть тебе любити.

Мак занурив руку у воду й спостерігав за візерунками, що утворювалися на ній від руху пальців.

— Я вже розумію, як мало в мене відповідей. Знаєте, ви мене або поставили з ніг на голову, або вивернули

навиворіт.

— Маккензі, суть релігії — давати правильні відповіді, й деякі з них справді правильні. Але я маю на увазі процес, що веде до живих відповідей. Варто тобі лишень долучитися до нього, як ти змінишся зсередини. Існує чимало розумних людей, здатних висловлювати правильні твердження, народжені в їхньому розумі, тільки через те, що їх так навчили, але вони взагалі мене не знають. Тому скажи, як їхні відповіді можуть бути правильними, хоча вони й правильні, ти розумієш, про що я? — вона зраділа власній грі слів. — Тому, хоча вони висловлюються правильно, все одно помиляються.

— Розумію... Я чинив так упродовж багатьох років після семінарії. Інколи в мене були правильні відповіді, але я не знав тебе. Дні, проведені з вами, пояснили більше, ніж усі колишні відповіді разом узяті.

Вони й далі дрейфували за течією.

— То чи зможу я тебе знову побачити? — ризикнув запитати Мак.

— Звичайно. Ти зможеш мене побачити у витворах мистецтва, музиці, людях, Творінні, тиші, у радості чи скорботі. Моя здатність спілкуватися — безмежна, гнучка й жива, завжди налаштована на Татову любов і доброту. І ти побачиш і почуєш мене в Біблії зовсім по-новому. Не шукай правил і принципів, шукай справжніх стосунків — це шлях єднання з нами.

— Чи так, чи інак, але це не одне й те саме, що бачити тебе у своєму човні.

— Ні, це буде набагато краще, ніж ти можеш собі уявити, Маккензі. А коли ти нарешті заснеш для цього світу, у нас буде спільна вічність, яку ми проведемо разом віч-на-віч.

Раптом Сарайю зникла, хоча він уже знав, що насправді це не так.

— Допоможи мені, будь ласка, жити в правді! — промовив він уголос. — «І чим це не молитва?» — подумалося.

* * *

Коли Мак зайшов до хижі, то побачив, що Ісус і Сарайю вже сидять за столом. Тато, як завжди, була заклопотана — приносила великі тарілки зі стравами, які чудово пахли. Мак упізнав лише деякі з них, але тільки після того, як двічі добряче на них поглянув, щоб упевнитися, на що це схоже. Увагу також привертала відсутність зелені. Коли Мак повернувся з ванної кімнати, де мив руки, усі вже їли. Він підсунув четвертий стілець і приєднався до них.

— Насправді вам їсти необов'язково, чи не так? — запитав він, наливаючи собі в тарілку рідину, що нагадувала суп із морепродуктів — кальмарів, риби та

інших невідомих делікатесів.

— Нам узагалі необов'язково будь-що робити, — заявила Тато.

— Чому ж ви тоді їсте? — поцікавився Мак.

— Щоб бути з тобою, любий. Тобі ж потрібно їсти, а кращу нагоду для спілкування годі й уявити.

— Зрештою, усі ми любимо куховарити, — додав Ісус. — Я одержую неабияку насолоду від їжі. Ніщо так не задовольнить твої смакові рецептори, як шаомай², уталі³ або корі бананьє⁴. А потім — вершковий пудинг або тірамісу з гарячим чаєм. Немає нічого кращого. Смакота!

Усі розсміялися й продовжили передавати одне одному страви та накладати їх собі в тарілки. Поки Мак насолоджувався їжею, він слухав, як ці троє перекидалися жартами. Вони спілкувалися й реготали, наче давні друзі, які знають одне про одного все. Мак усвідомив, що саме

ця риса властива його господарям більше, ніж будь-кому у Всесвіті чи поза його межами. Він заздрих їмній невимушеній, але шанобливій розмові та замислювався, чи зміг би він так само спілкуватися з Нен і, можливо, з найближчими друзями.

Мака вкотре вразила абсурдність моменту. Його розум блукав розмовами, у яких він брав участь упродовж доби. Неймовірно! Він провів тут лише один день? І що йому з усім цим робити, коли він повернеться додому? Він точно знав, що розповість Нен про все. Якщо вона, можливо, йому не повірить, він її не звинувачуватиме. Він і сам, мабуть, не йнятиме віри своїй розповіді.

Що більше думок з'являлося, то більше Мак замикався у собі. Не могло ж це відбуватися насправді! Він заплющив очі й спробував відволіктися від розмови, що точилася навколо. Раптом запанувала мертва тиша. Він повільно розплющив одне око та вже майже готовий був

побачити себе вдома. Натомість побачив, що Тато, Ісус і Сарайю не зводять з нього очей і не можуть приховати глузливих посмішок. Він навіть не намагався щось пояснювати. І так було зрозуміло, що вони все знають. Він показав на одну зі страв і запитав:

— Я можу скуштувати ось це?

Розмова відновилася, і він вирішив прислухатися. Проте відчув, що знову не може зосередитися, і, щоб якось подолати свою неуважність, запитав:

— Чому ви нас так любите? Мені здається... — Мак усвідомив, що ще не встиг оформити думку, але вже почав її висловлювати: — Мене цікавить, чому ви так мене любите. Адже я нічого не можу запропонувати у відповідь.

— Якщо вже ти про це розмірковуєш, — відповів Ісус, — тобі буде корисно знати, що ти справді нічого не можеш нам запропонувати, принаймні нічого такого, що

довелося б додати чи відняти від тебе самого. Це має дати тобі більше свободи.

— Хіба ти любиш своїх дітей більше, коли вони добре поведуться? — втрутилася Тато.

— Звісно, ні. Я розумію, про що ви, — Мак зробив паузу. — Але почуваюся щасливішим від того, що вони є в моєму житті. А ви?

— У нас це не так, — відповіла Тато. — Ми щасливі самі в собі. Ви ж створені для спілкування, за нашим образом і подобою. Тому думати таке про дітей для вас нормально, навіть природно. Запам'ятай, Маккензі, що я — не людина і маю іншу природу, незважаючи на спосіб, у який ми провели з тобою ці вихідні. Я повністю людина, але в Ісусі. Що стосується решти мого єства, я цілковито відрізняюся від вас.

— Ви ж знаєте... Звісно, що знаєте, — почав Мак, ніби вибачаючись, — поки що мені важко інакше мислити. Бо

я просто заплутаюсь, і в голові все перетвориться на кашу.

— Розумію, — визнала Тато. — Ти не можеш власним розумом збагнути те, чого ще не пережив.

Якусь мить Мак намагався усвідомити почуте.

— Здається, так... І що?.. Бачите? Забагато... — коли співрозмовники припинили сміятися, він повів далі: — Ви ж знаєте, який я вдячний вам за ваш час, але у ці вихідні всі мої переконання опинилися в смітнику. Що мені робити, коли я повернуся додому? Чого ви тепер від мене очікуєте?

Тато й Ісус обернулися до Сарайю, що тримала виделку на півшляху до рота. Вона повільно поклала її в тарілку, а тоді відповіла спантеличеному Макові:

— Маку, — сказала вона, — ти пробач оцим двом. Люди схильні змінювати риторику, залежно від ступеня своєї автономності й потреби когось із себе вдавати. Я не можу мовчати, коли чую не про переваги життя з нами, а про

якісь правила.

— Так і повинно бути, — додала Тато.

— Що саме я сказав? — поцікавився Мак, цього разу досить серйозно.

— Ми можемо розмовляти, поки ти їси, Маку. Не сиди голодний.

Мак усвідомив, що його виделка також ніяк не може дістатися рота. Нарешті він відкусив ласий шматок. Коли Сарайю почала говорити, вона, здавалося, піднеслася над кріслом, замерехтівши в танку різноманітними відтінками й тінями, а кімната наповнилася безліччю п'яних ароматів, що нагадували фіміам.

— Дозволь пояснити, але спочатку дай відповідь: чому ми вирішили дати вам десять заповідей?

Його рука з виделкою знову завмерла біля рота. Обмірковуючи відповідь, Мак таки спромігся відкусити шматок.

— Мені здається, принаймні мене так учили, що це низка правил, дотримуючись яких люди можуть жити праведно й у благодаті. Саме цього ви від них і очікуєте.

— Якби ж це було правдою, але це зовсім не так, — заперечила Сарайю. — Тоді скільки людей, на твою думку, живе достатньо праведно, щоб увійти до нашої благодаті.

— Якщо інші схожі на мене, то небагато, — визнав Мак.

— Це вдалося лише одній людині — Ісусу. Він не тільки дотримався букви закону, а й повністю явив його духовну силу. Але, Маккензі, це сталося завдяки цілковитій довірі й залежності від мене.

— Чому тоді вам знадобилися десять заповідей? — запитав Мак.

— Насправді ми хотіли, щоб ви відмовилися від спроби досягти праведності самотужки. Закон був дзеркалом, у якому ви могли побачити всю огидність вашого обличчя, коли живете незалежно.

— Проте я впевнений, що ви чудово знаєте, — відповів Мак, — як багато людей вважають себе праведними завдяки виконанню закону.

— Хіба дзеркало, яке допомагає побачити весь бруд, може вас відмити? У правилах немає ні милості, ні благодаті, навіть за одну малесеньку помилочку передбачається кара. Саме тому Ісус виконав усі правила замість вас, щоб вони не мали над вами сили. Закон, що містив нездійсненні вимоги, з усіма тими «не...», перетворився на обітницю, яку ми виконали у вас.

Сарайю стала розгойдуватися. Несподівано вираз її обличчя змінився.

— Але пам'ятай: якщо проживеш життя самотужки, ця обітниця втратить сенс. Ісус звів нанівець вимоги закону, і той більше не має сили ані обвинувачувати тебе, ані керувати тобою. Сам Ісус — одночасно й обітниця, і її виконання.

— Ви хочете сказати, що мені не потрібно дотримуватися правил? — Мак припинив їсти, повністю зосередившись на розмові.

— Так. В Ісусі ти не під законом. І тобі можна все.

— Та ні, ви жартуєте! Ви знову мене заплутуєте, — застогнав Мак.

— Дитя моє, — втрутилася Тато, — ти ще нічого не почув.

— Маккензі, — провадила далі Сарайю, — люди, які бояться свободи, не можуть нам довіритися. Усі намагання виконувати закон — це проголошення власної незалежності, тобто спосіб контролювати ситуацію.

— Це тому нам так подобається закон? Завдяки йому ми можемо хоч щось контролювати? — вигукнув Мак.

— Усе набагато гірше, — відповіла Сарайю. — Він заохочує вас засуджувати інших, ставитися до них зверхньо. Вам здається, що ви відповідаєте більшій

кількості вимог, ніж вони. Нав'язування правил, особливо в такій вишуканій формі, як відповідальність і очікування, є марною спробою досягти впевненості посеред сумнівів. І, незважаючи на те, що ти собі думаєш, нам надзвичайно подобається невпевненість. Правила не можуть принести свободу, вони лишень дають владу засуджувати.

— Овва! — Мак несподівано збагнув слова Сарайю. — Ти хочеш сказати, що очікування й обов'язки — це прояви правил, яких ми не повинні дотримуватися? Так?

— Так, — підтвердила Тато. — Нарешті ми щось починаємо розуміти. Сарайю, кажи далі.

Мак не звернув уваги на слова Тата, намагаючись зосередитися на Сарайю, зробити це виявилось не так уже й просто.

Сарайю усміхнулася Татові, а потім знову звернулася до Мака. Її мова була повільною та виваженою.

— Маккензі, часом я можу поставити дієслово перед іменником.

Вона зупинилася й почекала. Мак не був упевнений, як сприймати ці загадкові слова, і сказав перше, що спало на думку:

— Що?

— Я, — вона розкинула руки, включаючи в поняття «я» Тата й Ісуса, — дієслово. Я той, хто є, і буду тим, ким буду. Я — дієслово! Я існую в житті, динаміці, праці й русі. Я — дієслово буття.

Мак відчував, що в його очах відбиваються знаки питання. Він розумів слова, які вимовляла Сарайю, але ще не міг скласти їх у єдине ціле.

— Оскільки дієслово — це моя сутність, — правила вона своєї, — я більше налаштована сприймати саме дієслова, а не іменники. Я маю на увазі дієслова сповіді, покаяння, життя, любові, зростання, перетворення, сіяння, жнив,

бігу, співу тощо. Люди, однак, схильні перетворювати живе й сповнене благодаті дієслово на мертвий іменник чи принцип, а це тхне правилами. Натомість те, що живе й розвивається, гине. Іменники існують завдяки створеному Всесвіту й матеріальній дійсності, але, коли Всесвіт стає сукупністю іменників, він помирає. Життя підтримують дієслова, зокрема «Я є».

— І, — Мак намагався збагнути суть сказаного, промінь розуміння, здається, вже починав пронизувати його свідомість, — що саме це означає?

Сарайю, схоже, це запитання не здивувало.

— Коли хочеш, аби щось перейшло зі смерті в життя, навзаєм потрібно запропонувати життя й рух. Перейти від іменника, що вказує на стан, до чогось динамічного й неочікуваного, живого й цьогочасного — це означає перейти від закону до благодаті. Чи можу я проілюструвати це складним прикладом?

— Звісно, — погодився Мак, — уважно тебе слухаю.

Ісус посміхнувся, і Мак на нього насупився. Коли він знову глянув на Сарайю, ледь помітна тінь посмішки також промайнула її обличчям, і вона сказала:

— Хочеш, будемо вживати твої слова: відповідальність та очікування? Ще до того, як ці слова стали іменниками, вони були моїми, тобто словами на позначення руху й досвіду. Вони вказували на можливість відповідати й очікувати. Мої слова — це життя, динаміка й можливості. Твої — смерть, закон, страх і осуд. Саме тому в Святому Письмі ти не знайдеш слова відповідальність.

— Та невже? — скривився Мак, починаючи розуміти, до чого хилить Сарайю. — А ми, здається, частенько вживаємо це слово.

— Релігія використовує закон, аби надати собі ваги й контролювати людей, які їй конче потрібні для

виживання. Я дав вам можливість обирати. Кожна мить вашого життя тому й унікальна, що ви вільні обирати, любити вам чи ні, служити чи ні. Оскільки силу обирати даю вам я, мені необхідно перебувати у вас. Якби я просто окреслила коло вашої відповідальності, то не було б потреби бути з вами. Ішлося б про завдання, обов'язки й, як наслідок, неминучі помилки.

— Он як! — вигукнув Мак без особливого натхнення.

— Якщо поглянути на дружбу, то можна побачити, як вилучення елемента життя з іменника може різюче вплинути на стосунки. Наша з тобою дружба, Маку, містить певні сподівання щодо стосунків між нами. Коли когось із нас немає поруч, ми з нетерпінням сподіваємося на зустріч, спільні розмови й жарти. Таке сподівання не має чіткого визначення. Воно живе й динамічне, а все, що впливає з наших стосунків, — неповторний дар, який є тільки у нас. Однак, що станеться, коли замінити

«сподівання» на «очікування», явні чи приховані? До наших взаємин увійде закон, що, власне кажучи, й сталося. Тепер ти змушений поводитися так, щоб відповідати моїм очікуванням. Жива дружба швидко перетворилася на мертвеччину, побудовану на правилах і вимогах. Ідеться вже не про тебе й мене, а про те, якими друзями ми повинні бути, тобто про обов'язки справжніх друзів.

— Або, — підхопив Мак, — про обов'язки чоловіка, батька, підлеглого тощо. Я зрозумів. Гадаю, краще жити в сподіванні.

— Саме так я й живу, — задумливо мовила Сарайю.

— Але, — заперечив Мак, — хіба без очікувань і обов'язків усе не розвалиться?

— Лише якщо ти житимеш поза мною й під законом цього світу. Відповідальність і очікування лежать в основі сорому й осуду. Вони створюють сприятливі умови для

гри як засобу самовизначення й самооцінки. Ти ж сам чудово розумієш, що означає не відповідати чиймось очікуванням.

— Господи, ще й як знаю, — пробурмотів Мак. — Нічого доброго в цьому немає, — він замислився на мить, в голові промайнула нова думка: — Ви хочете сказати, що нічого від мене не очікуєте?

Тепер відповіла Тато.

— Любий, я ніколи не покладала особливих очікувань на тебе чи на когось іншого, якщо говорити про спробу контролювати поведінку з метою досягнення бажаного результату, не відаючи про майбутнє. Адже люди намагаються контролювати поведінку переважно за допомогою очікувань. Я все про тебе знаю. Навіщо мені мати якісь очікування, окрім того, що в мене вже є? Це було б нерозумно. Ти мене ніколи не розчаровуєш тільки тому, що стосовно тебе в мене немає жодних очікувань.

— Що? Я ніколи вас не розчаровував? — Мак щосили намагався осмислити почуте.

— Ніколи! — твердо заявила Тато. — Насправді я завжди сподіваюсь на щось реальне від наших стосунків, тому я уповноважила тебе самого реагувати на будь-яку ситуацію чи обставину в житті. Наскільки ти покладаєшся на очікування й обов'язки, рівно настільки ти не знаєш мене й не довіряєш мені.

— І, — втрутився Ісус, — настільки ти живеш у страху.

— Але, — Мака це не переконало, — хіба ви не чекаєте від нас певних пріоритетів? Наприклад, на першому місці — Бог, а все інше — потім.

— Щодо життя відповідно до пріоритетів, — пояснила Сарайю, — то проблема полягає в ієрархії, про яку ми вже з тобою говорили. Якщо Бог буде на вершині піраміди, хто визначатиме межу цієї вершини? Скільки часу ти зможеш присвятити мені перед тим, як зайнятися

речами, які насправді тебе цікавлять більше?

Тато знову не дала закінчити:

— Розумієш, Маккензі, я не хочу бути частиною тебе.

Навіть якби ти зміг виділити мені найбільшу частину свого життя, що, власне кажучи, ти не можеш зробити, це не те, чого я прагну. Я хочу, щоб ти належав мені увесь, кожна частинка тебе й твого часу.

Ісус продовжив думку:

— Маку, я не хочу бути першим у списку твоїх цінностей. Я хочу бути в центрі всього. Коли я в тобі, ми разом зможемо подолати все, хай би що сталося. Моя мета — бути не на вершині піраміди, а у центрі щоденного руху, коли все у твоєму житті — друзі, сім'я, робота, думки, вчинки — залежить від мене, вільно пересуваючись за порухом вітру вперед і назад, всередину й назовні в захоплюючому танці буття.

— А я, — підсумувала Сарайю, усміхнувшись

і вклонившись, — це вітер.

Поки Мак збирався з думками, панувала тиша. Він міцно тримався за край столу обома руками, наче намагався посеред шаленого буревію думок і образів зачепитися за щось матеріальне.

— Добре, досить уже, — заявила Тато, підводячись. — Час веселитися! Ви йдіть, а я сховаю їжу, щоб не зіпсувалася. Посуд приберу потім.

— А як щодо молитви? — запитав Мак.

— У нас немає ритуалів, — сказала Тато, підхопивши кілька великих тарілок. — Ввечері ми займемося чимось цікавим. Тобі це обов'язково сподобається!

Коли Мак був уже готовий вирушити за Ісусом до дверей, він відчув, як хтось поклав руку йому на плече. Він обернувся і побачив Сарайю, яка пильно на нього дивилася.

— Маккензі, якщо не заперечуєш, я хотіла б тобі дещо

подарувати на згадку про сьогоднішній вечір. Чи можу я торкнутися твоїх очей, щоб зцілити їх, хоча б сьогодні?

Мак дуже здивувався.

— Я ж, нібито, добре бачу?

— Насправді, — відповіла Сарайю, наче вибачаючись, — ти бачиш не надто багато, хоча й маєш гарний зір. Але я хочу, щоб сьогодні ввечері ти зміг побачити хоча б крихту того, що бачимо ми.

— Тоді немає питань, — погодився Мак. — Торкайся моїх очей або чого завгодно, якщо хочеш.

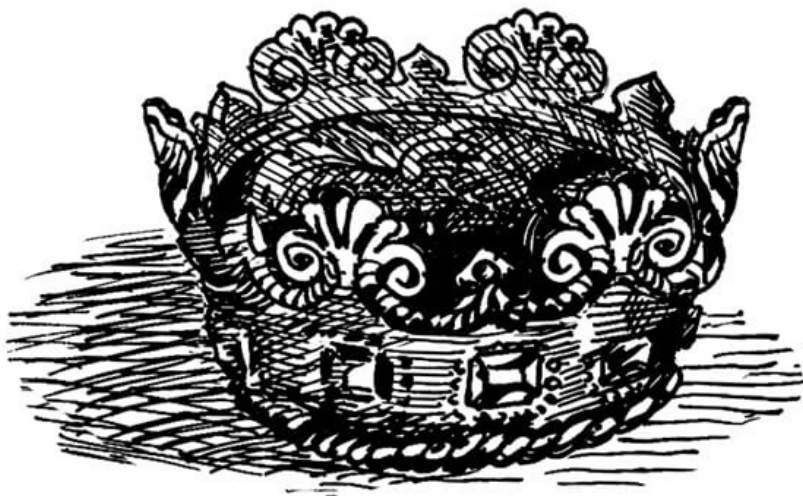
Коли Сарайю простягнула руки, Мак заплющив очі й нахилився. Її дотик нагадував кригу, проте був неочікувано приємним. Тіло легко затремтіло, але, коли він захотів торкнутися її рук, їх там уже не було. Він повільно розплющив очі.

2 Один із видів китайських пельменів.. — *Прим. ред.*

3 Африканська страва з кукурудзяного борошна. — *Прим. ред.*

4 Курка із соусом карі. — *Прим. ред..*

15. ФЕСТИВАЛЬ ДРУЗІВ

Ти можеш поцілувати свою сім'ю
та друзів на прощання й піти,
але водночас берегтимеш їх у своєму серці,

розумі, душі, оскільки не ти живеш у світі,
а світ живе в тобі.

Фредерік Бюхнер «Промовляючи правду»

Коли Мак розплющив очі, йому довелося затулитися рукою від сліпучого сонця.

— Складно тобі дивитися на мене, — пролунав голос Сарайю, — як і на Тата. Але коли твій розум звикне до змін, стане простіше.

Мак не зрушив з місця, проте хижа зникла, не стало ні причалу, ні майстерні. Натомість він стояв на верхівці невеличкого пагорба під сяючим, хоча й безмісячним небом. Він спостерігав, як пересуваються зорі, не поспішаючи, а навпаки — плавно й розважно, ніби їхнім рухом керували відомі небесні диригенти.

Час від часу, як за наказом, злива комет і метеоритів виливалася на зоряні ряди, додаючи варіацій до їхнього повільного танцю. Згодом Мак побачив, як окремі зірки

збільшуються і змінюють барву, здавалося, вони перетворюються на нові світила чи на білих карликів. Ніби сам час став динамічним і мінливим, прикрасивши, на перший погляд, хаотичну, насправді ж ретельно продуману небесну виставу.

Мак поглянув на Сарайю, яка досі стояла поруч. Хоча дивитися безпосередньо на неї було надзвичайно складно, він-таки зміг розрізнити симетрію візерунків й кольорів її світлового вбрання. Створювалося враження, що її одяг був пошитий із крихітних діамантів, рубінів і сапфірів найрізноманітніших кольорів, що переливалися хвилями, а потім розсипалися дрібними бризками.

— Яке все дивовижне! — прошепотів Мак, захоплений святістю й величчю всього, що бачив.

— Так, — із середини світла знову пролунав голос Сарайю. — А тепер, Маккензі, озирнися навколо.

Коли Мак кинув погляд убік, у нього захопило подих. Навіть у непроглядній темряві ночі все виокремлювалося світловими гало, сяяло різноманітними відтінками кольорів. Ліс палахкотів барвистими вогнями, та це, однак, не заважало чітко бачити кожне дерево, кожну гілку й листочок. Пташки й кажани, літаючи чи наздоганяючи одне одного, залишали по собі кольоровий вогняний слід. Віддалік він міг бачити вишикувану армію Творіння: олень, ведмідь, гірський баран стояли на узліссі, видра й бобер плескалися в озері — усі тварини мінилися неповторними барвами. Безліч крихітних істот шастало туди-сюди, своїм життям відображаючи вічну славу.

До поверхні озера стрімко кинувся яструб, залишаючи після себе полум'я барв смородини, сливи й персика, але в останню мить він призупинився, аби оглянути поверхню. Під час польоту іскри, наче сніжинки, падали

у воду з його крил. За ним вистрибнула з води райдужна форель, ніби глузуючи з мисливця, який зазнав невдачі, потім занурилася вглиб, вода заграла розмаїттям кольорів та відтінків.

Сказати, що Мак бачив життя в усій його красі, — означає не сказати нічого. Здавалося, він був присутній в усіх місцях одночасно. Увагу привернули двоє ведмежат, які перекидалися в траві біля матері, приминаючи охру, м'яту й ліщину. Вони ніби жартували одне з одним своєю мовою. Відчувши, що може торкнутися їх, не зрушивши з того місця, де стояв, Мак, не роздумуючи, простягнув руку. Проте, коли зрозумів, що також сяє, відступив. Він подивився на свої дивовижні руки, чітко видимі в каскадах кольорових вогнів, що облягали їх, наче рукавички. Кинувши погляд на своє тіло, переконався, що повністю потопає в світлі. Це було вбрання чистоти й святості, яке давало йому свободу й гідність.

Мак усвідомив, що вже не відчуває болю, навіть у щиколотках, які раніше завжди нили. Насправді він ще ніколи не почувався так добре. Думалось ясно, він глибоко вдихав нічні аромати садових квітів, деякі з яких уже прокидалися, щоб святкувати новий день.

Несподівана радість наповнила Мака, і він почав підстрибувати, повільно здіймаючись у повітря й м'яко приземляючись. «Це наче уві сні», — подумав він.

Потім він побачив вогні. Цяточки виходили з лісу й, поступово сходячись в одну точку, рухалися до луки, на краю якої стояли Мак і Сарайю. Він уже бачив, як вогники заповнили верхівки найближчих гір, то з'являлися, то зникали, прокладаючи собі шлях незвіданими стежками.

І ось нарешті на луці з'явилися... діти. Це не свічки, а вони самі випромінювали світло. Діти були вдягнуті в національні костюми, як здалося Макові, всіх народів світу. Щоправда, він упізнав лише кілька, але це не мало

значення. То були діти Землі — Татові діти. Вони вийшли тихо й граційно, обличчя сяяли задоволенням і миром, молодші трималися за руки старших.

На мить Мак припустив, що серед дітей могла бути Міссі, і навіть почав шукати її поглядом, але швидко відмовився від цієї ідеї. Він вирішив: якби вона була там і хотіла з ним побачитися, то обов'язково б сама прибігла. Діти утворили на луці величезне коло з вузеньким проходом, який вів у самісінький центр прямо від того місця, де стояв Мак. Коли вони шепотілися й посміювалися, можна було побачити спалахи, що нагадували світло ліхтариків на переповненому стадіоні. Хоча Мак не мав жодного уявлення про те, що відбувалося, діти однозначно розуміли і з нетерпінням чогось очікували.

У просіці з протилежного боку утворилося ще одне коло, цього разу з більших вогнів, що, як здогадувався

Мак, випромінювали дорослі, різнобарвно блискучі, але покірливі.

Раптом Мак побачив незвичайну сцену. Здавалося, з одним із вогнів у зовнішньому колі щось відбувається. На якусь мить фіолетові й кольору слонової кістки спалахи утворили арку, що вела до місця, де вони стояли. Потім з'явилося сяйво яскраво-червоного полум'я, схожого чи то на орхідею, чи то на золото, що виривалося у тому ж напрямку, освітлюючи густу темряву лише для того, щоб згаснути й знову повернутися туди, звідки вийшло.

Сарайю всміхнулася.

— Що відбувається? — пошепки запитав Мак.

— Одній людині не терпиться поділитися тим, що вона відчуває.

Хай би хто цебув, він не міг стриматися й заважав тим, що стояли поруч. Коли спалахи світла досягли дитячого

кола, став помітним ефект хвиль, що поширювалися навкруги. Діти, які стояли найближче, здавалося, відповідають йому взаємністю. Поєднання світла з кожним із них, на думку Мака, було унікальною й цілеспрямованою відповіддю тому, хто спричинив таке сум'яття.

— Я досі не можу збагнути, — знову прошепотів Мак.

— Маккензі, поєднання кольору й світла в кожній людини своє. Воно ніколи не повторюється. Серед них навіть немає схожого на інші. Тут ми можемо бачити одне одного такими, якими ми є, а це означає, що індивідуальність кожної людини, зокрема її почуття, відображаються в кольорі й світлі.

— Неймовірно! — вигукнув Мак. — Ось чому серед дитячих кольорів переважає білий?

— Якщо ти підійдеш ближче, побачиш, що кольорів насправді багато, але вони зливаються в білий, який

уміщує їх усі. Коли діти підростуть і зможуть, їхні кольори стануть виразнішими, і з'являться різноманітні відтінки.

— Неймовірно! — повторив Мак. Коли він придивився, то помітив, як за колом дорослих рівномірно по периметру з'явилися нові вогні. Полум'я, здавалося, роздмухували пориви вітру. Воно збільшувалося й нагадувало водну блакить чи сапфір із вкрапленням різноманітних кольорів.

— Це ангели, — відповідала Сарайю до того, як Мак устиг щось запитати. — Слуги й охоронці.

— Неймовірно! — втретє захоплено вигукнув Мак.

— Ти ще не бачив усього, Маккензі, а це може допомогти тобі зрозуміти, що відбувається, — вона показала на метушню, що досі тривала.

Навіть Мак не міг не помітити, що із чоловіком, хай би ким він був, коїлося щось незрозуміле. Часом несподівані

бризки кольору й світла розліталися довкола.

— Ми можемо не лише бачити унікальність одне одного в кольорі й світлі, а так само й відповідати. Контролювати нашу реакцію складно, як правило, й непотрібно, що ми, до речі, зараз і спостерігаємо. Виражати себе — це так природно.

— Не розумію, — Мак досі вагався, — ти маєш на увазі, що ми можемо відповідати одне одному за допомогою кольорів?

— Саме так, — кивнула Сарайю або принаймні Маку так здалося. — Стосунки між двома окремими людьми завжди унікальні. Ось чому ти не можеш любити двох людей однаково. Це просто неможливо. Ти любиш кожного по-своєму за те, хто він є, також ти маєш власну унікальність, яку вони вбачають у тобі. Що більше ти дізнаєшся про інших, то багатшою стає палітра ваших стосунків.

Мак слухав, спостерігаючи за виставою, що тривала в нього на очах. Сарайю вела далі:

— Найкраще пояснити це тобі на такому прикладі: уяви, що ти відпочиваєш із другом у кав'ярні. Якби ти тільки бачив, у якому сяйві кольору й світла ви перебуваєте, коли приділяєте свою увагу одне одному. Цим ви позначаєте не лише свою унікальність як окремі особистості, а й унікальність ваших стосунків і почуттів у цей момент.

— Але... — почав Мак, проте його знову перебили.

— Уяви, — казала Сарайю, — до кав'ярні заходить ще одна людина, яку ти любиш. Ти помічаєш це, незважаючи на те, що повністю захоплений розмовою з другом. Якби ти бачив дійсність, якою вона є, ти б помітив таке: унікальне поєднання кольору й світла покинуло б вашу розмову й огорнуло б того, хто тільки-но увійшов, показуючи тебе у новому вияві любові й привітання до

тієї людини. І ще одне, Маккензі: унікальність кожного ти можеш не лише бачити, а й відчувати, і на запах, і на смак.

— Як мені це подобається! — вигукнув Мак. — Але, за винятком оцього, — він показав на вогняну виставу, влаштовану дорослим, — чому вони всі такі спокійні? Я сподівався на розмаїття кольорів усюди. Хіба вони не знайомі?

— Вони добре знають одне одного, більшість із них, але сьогодні не їхнє свято. Ці люди тут, щоб відзначити чуже свято, до якого вони лише дотичні, — пояснила Сарайю, — поки що вони чекають.

— Чекають на що? — запитав Мак.

— Скоро побачиш, — відповіла Сарайю, даючи зрозуміти, що більше не хоче обговорювати цю тему.

— Але чому, — Мак знову звернув увагу на чоловіка, що спалахував, — чому в нього не все виходить, і чому він так

на нас дивиться?

— Маккензі, — лагідно пояснила Сарайю, — він дивиться не на нас, а на тебе.

Що? — Мак не зміг приховати здивування.

— Чоловік, якому так складно себе стримати, — твій батько.

Мака охопила буря змішаних почуттів — від гніву до смутку. Як за наказом, батькові вогники перенеслися через луку й огорнули його. Вогняний вихор яскраво-червоного, пурпурового й фіолетового кольорів накрив його з головою. І ось посеред цього вихору він раптом зрозумів, що вже біжить лукою до батька, біжить до джерела світла й почуттів, наче маленький хлопчик, якому так потрібен його татусь. І вперше у житті у його серці не було страху. Він біг, не помічаючи нічого навколо, окрім об'єкта свого серця, і ось він уже поруч. Батько стояв на колінах, омийтий світлом. Сльози, немов

водоспад діамантів, котилися до батькових рук, якими він прикривав обличчя.

— Тату! — заволав Мак і кинувся в обійми чоловіка, який навіть не смів поглянути на сина. У поривах вітру й полум'я Мак узяв голову батька обома руками й змусив його подивитися собі у вічі, щоб мати можливість, затинаючись, вимовити слова, які давно хотів сказати: «Тату, вибач! Я люблю тебе, тату!» Сила цих слів, здавалося, розігнала темряву, перетворивши татові кольори на багряно-червоні. Зі сльозами на очах вони визнали й пробачили один одного, а сила любові, що була понад усе, зцілила їх.

Нарешті вони змогли підвестися. Батько притиснув до себе сина так, як ніколи раніше. Лише тоді Мак почув спів, який, лунаючи звідусіль, ставав дедалі гучнішим. Музика наповнила святе місце, де вони перебували. Обійнявшись, вони слухали пісню примирення, що

осіяла небосхил, і не могли говорити через сльози. Над дітьми, особливо тими, які колись страждали найбільше, з'явився фонтан у вигляді арки з дивовижних барв. Вітер переносив вогонь від дитини до дитини, аж поки вся лука переповнилася світлом і співом.

Мак чомусь усвідомлював, що час із батьком промайне швидко і поспілкуватися їм не вдасться. Якимось дивом він відчував, що ця зустріч важила дуже багато і для його батька, і для нього. Невідома раніше внутрішня легкість спричинила справжню ейфорію. Мак поцілував тата у вуста, розвернувся й попрямував до невеличкого пагорба, де на нього чекала Сарайю. Простуючи крізь ряди дітей, Мак відчував їхні дотики, осяйні кольори огортали його й одразу зникали. Його чомусь усі тут знали й любили.

Коли Мак, ридаючи, дістався місця, де стояла Сарайю, вона його обійняла. Він зумів трохи заспокоїтися

й озирнувся, щоб знову поглянути на луку, озеро, нічне небо. Усюди панувала тиша. Вочевидь, усі перебували в очікуванні. Несподівано праворуч із темряви з'явився Ісус, і натовп вибухнув. Ісус, безсумнівно, мав вигляд володаря Всесвіту: на плечах у нього було просте білосніжне вбрання, на голові — золота корона.

Він прямував стежкою в самий центр усього Творіння — Бог, який є людиною, і людина, яка є Богом. Гобелен любові, зітканий зі світла й кольору, запрошував його йти вперед. Одні вигукували зізнання в любові, інші — стояли з піднятими вгору руками. Чимало з тих, чиї кольори були найбагатшими, упали долілиць. Усе, що дихало, співало пісню нескінченої любові та вдячності. Всесвіт був таким, яким його створили.

Увійшовши всередину, Ісус подивився навколо. Його погляд зупинився на Макові, що стояв на пагорбі.

— Маку, я люблю тебе особливо, — прошепотів він на

вухо.

Мак не витримав і теж упав долілиць, умиваючись сльозами щастя. Огорнутий любов'ю та ніжністю Ісуса, він не міг поворухнутися.

Тоді він почув, як Ісус чітко й гучно, проте досить лагідно запросив:

— Прийдіть!

Усі так і вчинили. Спочатку діти, потім дорослі підійшли до Ісуса настільки, наскільки потребували, аби спілкуватися, сміятися, співати разом із ним. Час, здавалося, зупинився, а небесна вистава тривала. Після цього всі, окрім вартових із блакитними вогнями й тварин, по черзі почали покидати луку. Птахи та звірі також стали повертатися до своїх гнізд, барлогів і пасовиськ після того, як Ісус став посеред них і назвав кожного по імені.

Мак стояв нерухомо, намагаючись збагнути те, що

сягало понад його розуміння.

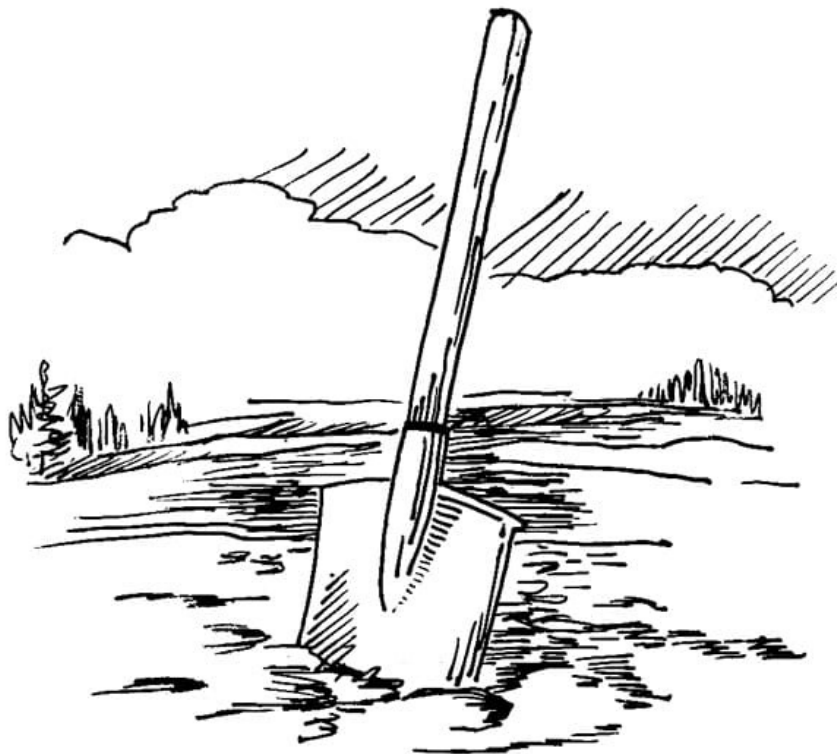
— Я не міг собі такого навіть уявити, — прошепотів він, похитавши головою. — Незбагненно!

Сміх Сарайю здійняв бризки кольорів.

— Тільки уяви, Маккензі, що було б, якби я торкнулася не лише твоїх очей, а й носа, язика та вух.

Нарешті вони знову залишилися самі. Крик дикої гагари, що лунав по той бік озера, здавалося, повідомляв про завершення свята. Вартові зникли одночасно. Було чути лише хор цикад і жаб, що продовжували своє поклоніння на березі й навколишніх луках. Не вимовивши жодного слова, троє друзів Мака вирушили до хижі, яка знову з'явилася в полі зору. Хтось наче опустив завісу, і зір став нормальним. Він переживав втрату, бажав усе повернути назад, навіть засумував. Але підійшов Ісус, узяв його за руку й потиснув її, даючи знати, що все сталося так, як мало бути.

16. СКОРБОТНИЙ РАНОК

Безмежний Бог може віддати усього Себе
Своїм дітям, Він не роздає Себе по частинах,
але дарує Самого Себе до решти кожній людині,

наче вона одна-єдина у світі.

А. В. Тозер

Не встиг Мак зануритися в глибокий сон, як хтось торсонув його за плече.

— Маку, прокидайся! Нам час іти, — голос був знайомим, проте нижчим, ніж зазвичай. Здавалося, що Тато сама тільки-но прокинулася.

— Що? — застогнав Мак. — Котра година? — пробурмотів він, намагаючись збагнути, де він і що робить.

— Час вирушати, — знову пролунав шепіт.

Зрозуміло, що це не була відповідь на його запитання, і Мак, не припиняючи буркотіти, неохоче виліз із ліжка й намацав вмикач. Після непроглядної темряви світло засліпило, тому він спочатку розплющив одне око і, примружившись, подивився на ранкового відвідувача.

Чоловік, який стояв поруч, дещо нагадував Тата. Він був статечний, жилавий, старший і вищий за Мака. Сиве волосся зібрано у хвостик. Вуса й борідка також були сиві. Картата сорочка з підкачаними рукавами, джинси й чоботи — усе свідчило про готовність до подорожі.

— Тату? — запитав Мак.

— Так, синку.

Мак похитав головою.

— Знову хочеш мене заплутати?

— Як завжди, — погодився чоловік, приязно всміхнувшись, і відповів на наступне запитання Мака ще до того, як той його поставив: — Сьогодні вранці тобі не обійтися без батька. Хутчіш! Усе, що тобі потрібно, лежить на стільці й столі біля ліжка. Зустрінемося на кухні, де ти зможеш кинути щось до рота перед дорогою.

Мак кивнув. Він не насмівся уточнити, куди вони вирушають. Якби Тато захотів, то сам би сказав. Він

швиденько вдягнув на себе вбрання, подібне до Татового, і взув дорожні чоботи. Речі пасували ідеально. Мак трохи освіжився у ванній кімнаті, а потім увійшов на кухню.

Тато та Ісус стояли біля столу й, на відміну від Мака, мали свіжий і бадьорий вигляд. Мак тільки-но збирався щось запитати, коли через чорний вхід зайшла Сарайю, тримаючи в руках якийсь пакунок. Він був схожий на скручений у довжину спальний мішок, для зручності міцно перев'язаний мотузкою з кожного боку. Коли вона віддала пакунок Макові, той відчув розмаїття чудових запахів. Це була суміш до болю знайомих ароматів трав і квітів. Він одразу впізнав запах кориці та м'яти, спецій і фруктів.

— Це подарунок на потім. Тато покаже, як ним скористатися, — Сарайю усміхнулася й обійняла Мака. Чи змогла б вона пояснити точніше, важко було сказати.

— Візьмеш із собою, — сказав Тато. — Ти назбирав це

вчора разом із Сарайю.

— А мій подарунок зачекає, поки ти повернешся, — усміхнувся Ісус і також обійняв Мака, по-справжньому, а не так, як це роблять жінки.

Ісус із Сарайю вийшли, і Мак залишився наодинці з Татом, який смажив яєчно з беконом.

— Тату, — сказав Мак і здивувався, як природно це вийшло. — Ти сам їстимеш?

— Я не керуюся звичками, Маккензі. Ти керуєшся, а я — ні, — Тато всміхнувся. — І не поспішай, ковтати їжу, не розжовуючи, шкідливо для травлення. У нас достатньо часу.

Мак почав їсти повільно, він насолоджувався тишею й присутністю Тата. Тоді з-за одвірку визирнув Ісус, він повідомив, що поклав інструменти за дверима. Тато подякував, а Ісус, поцілувавши його у вуста, вийшов на ганок.

Допомагаючи мити посуд, Мак запитав:

— Ви справді його любите? Я маю на увазі Ісуса.

— Я знаю, кого ти маєш на увазі, — відповів Тато, сміючись. Він зупинився, так і не домивши пательню. — Усім своїм серцем! Думаю, що єдинороджений син завжди залишатиметься дуже особливим, — Тато підморгнув Макові й продовжив: — Насправді, це частина унікальності, яку я в ньому вбачаю.

Вони домили посуд і вийшли надвір. Над верхівками гір розвиднювалося, схід сонця вже починав розквітати усіма ранішніми барвами на тлі попелясто-сірої ночі. Подарунок Сарайю Мак закинув за плече. Тато вручив йому невеличку мотику, що стояла біля дверей, і почепив собі на спину рюкзак. Однією рукою підібрав лопатку, іншою — тростину і мовчки пішов уздовж саду й городу до правого берега озера.

Коли вони дісталися протоптаної стежки, уже добре

розвиднілося й можна було чудово орієнтуватися на місцевості. Тато зупинився й показав тростиною на дерево, що росло біля дороги. Мак не міг збагнути, навіщо комусь знадобилося ставити на дереві позначку у вигляді невеличкої червоної дуги. Для нього це нічого не означало, а Тато не вважав за потрібне пояснювати. Натомість він розвернувся і, не поспішаючи, пішов далі.

Як на свій розмір, подарунок Сарайю виявився відносно легким, тому Мак став використовувати мотику як тростину. Стежка вивела їх через струмок до лісу. Мак радів, що чоботи в нього водонепроникні, бо час від часу, зісковзуючи, нога опинялася у воді по кісточки. Він чув, що Тато щось наспівує собі під ніс, але не міг розібрати, що саме.

Йдучи за Татом, Мак розмірковував над безліччю подій, які сталися з ним упродовж останніх двох днів: розмови з усіма та з кожним окремо, час із Софією,

молитовне спілкування, в якому він брав участь, зустріч із Ісусом під зоряним небом, прогулянка озером, не кажучи вже про свято минулої ночі, яке стало своєрідним підсумком, особливо завдяки примиренню з батьком, коли так мало було сказано і так багато зроблено. Це все не вкладалося в голову.

Мак згадував, чого навчився за ці дні, усвідомлюючи, однак, скільки запитань ще залишалося без відповіді. Він сподівався, що ще матиме можливість запитати про те, що його турбує, але точно не тепер. В одному був переконаний: він ніколи вже не буде таким, яким був раніше. Його цікавило, як до цих змін поставиться Нен, діти, особливо Кейт.

Проте було одне питання, яке під час усієї подорожі не давало йому спокою. Нарешті він наважився:

— Тату?

— Так, синку.

— Учора Софія допомогла мені зрозуміти, що сталося з Міссі. Не менш важливою виявилася розмова з Татом, тобто з вами, — Мак знітився, але Тато призупинив крок і приязно всміхнувся, запевняючи таким чином, що все розуміє. — Дивно, що я кажу про це, правда? Ви більше схожі на ідеального батька, якщо, звісно, це має якийсь сенс.

— Я розумію, Маккензі. Коло замкнулося. Ти зміг побачити в мені батька саме завдяки тому, що пробачив власного. Не потрібно більше нічого пояснювати.

Мак відчув, що їхня тривала мандрівка добігає кінця, а Тато намагається допомогти йому зробити кілька останніх кроків.

— Тобі ж відомо, що свобода дорого корштує, — сказавши це, Тато подивився на шрами, назавжди вкарбовані у його зап'ястя. — Я знав, що моє Творіння повстане проти мене, обере незалежність і смерть.

Я також знав, яким коштом мені доведеться прокласти шлях до примирення. Ваша незалежність зробила світ таким хаотичним, випадковим і жахливим, яким він вам здається. Чи міг я запобігти трагедії, що сталася з Міссі? Відповідь — так!

Мак подивився на Тата. У його очах світилося запитання, яке не потрібно було озвучувати. Тато вів далі: — По-перше, якби я нічого не створював, усі ці питання не були б такими суперечливими. По-друге, я міг би активніше втручатися в те, що відбувається у вашому світі. Перше я ніколи не розглядав, а друге — це не мій вибір з огляду на мету, якої ти поки що не розумієш. Відповідь, яку я можу запропонувати тобі зараз, — це любов, благодать і наші особисті стосунки. Я не планував смерті Міссі, але це не означає, що я не можу видобути з цієї обставини користь.

Мак сумно похитав головою.

— Так і є. Я поки що цього не розумію. Здається, часом з'являється пробіс, але за якусь мить мої прагнення й відчуття втрати, що збурюються всередині, підказують: усе це не може бути правдою. Але я вам довіряю... — ця нова думка виявилася такою несподіваною, навіть дивовижною. — Тату, я справді вам довіряю!

— Я знаю, синку, знаю, — озирнувся Тато, лагідно всміхаючись. І знову вирушив вперед.

На серці Мака, який ішов слідом, стало трохи спокійніше. Незабаром їм довелося підійматися пологим схилом, і це трохи заповільнило їхнє просування вперед. Інколи Тато зупинявся, щоб показати червону дугу, намальовану чи на дереві, чи на кам'яній брилі біля стежки. Як тільки Мак намагався поставити запитання, що вертілося в нього на язиці, Тато обертався та йшов далі вгору.

Коли дерев поменшало, Мак побачив сланцеві поля, які

займали частину лісу ще до того, як було проторовано стежку. Вони зробили коротку перерву, і Мак зміг насолодитися прохолодною водою з фляги, яку Тато взяв із собою.

Невдовзі стежка стрімко пішла вгору, тому мандрівникам довелося йти ще повільніше. Макові здавалося, що подорож тривала понад дві години, коли нарешті вони вийшли на відкриту місцину. Він бачив стежку, що вела поміж гір, але спочатку їм необхідно було обійти величезну скелю й подолати поле, всіяне кам'яними брилами.

Тато знову зупинився, зняв рюкзак і дістав воду.

— Ми майже прийшли, синку, — сказав він, передаючи Макові флягу.

— Справді? — здивувався Мак, кинувши погляд на самотню скелю посеред поля з камінням.

— Так! — підтвердив Тато, а Мак не насмілювався

уточнити, куди саме вони майже прийшли.

Тато вибрав невелику брилу, сів на неї, а лопатку й рюкзак поклав поруч. Він мав стурбований вигляд.

— Я хочу тобі дещо показати, але дивитися на це буде дуже боляче.

— Гаразд... — у Мака всередині все опустилося. Він поклав мотику й подарунок від Сарайю на коліна та сів поруч. Аромат трав і квітів, підсилений ранішнім сонцем, загострив чуття й приніс заспокоєння. — Що саме?

— Щоб ти зміг це побачити, мені доведеться прибрати ще одну річ, яка кидає тінь у твоє серце.

Мак одразу здогадався, про що йшлося, і відвернувся, спрямувавши погляд на землю під ногами.

Тато говорив лагідно, але переконливо.

— Синку, я не збираюся тебе присоромлювати. Я не ініціюю приниження, засудження чи відчуття провини. Їх було розіп'ято на хресті разом із Ісусом, оскільки вони не

мають нічого спільного ані з повнотою життя, ані з праведністю.

Тато трохи зачекав, аж поки висловлена ним думка увійшла глибоко в свідомість Мака й відмила її від сорому.

— Зараз ми перебуваємо на шляху до зцілення, зокрема й твоїх рідних і знайомих, — на кінцевому етапі однієї з частин твоєї подорожі. Сьогодні ми жбурнемо плаский камінець, а кола по воді розійдуться далі, ніж ти очікуєш. Ти вже здогадуєшся, чого я прагну?

— Боюся, що так, — пробурмотів Мак, відчуваючи, як почуття вириваються назовні з глибин його душі.

— Синку, тобі самому потрібно це визнати.

Цього разу стриматися не вдалося, й гарячі сльози залили обличчя. У перервах між схлипуваннями Мак почав сповідатися:

— Тату, — кричав він, — як я можу пробачити цьому

сучому сину, який убив мою Міссі? Я не знаю, що я зробив би, якби він був тут. Розумію, це неправильно, але я хочу, щоб він страждав так, як страждав я. Якщо не вдасться домогтися правосуддя, я буду прагнути помсти.

Тато дозволив Макові вихлюпувати свої емоції, аж поки хвиля словесного обурення вичерпалася.

— Маку, пробачити цьому чоловікові — означає віддати його мені для викуплення.

— Викуплення?! — образа й гнів знову зсудомили йому горло. — Але ж я не хочу, щоб його викупляли! Я хочу, щоб він був покараний, щоб він страждав, щоб... горів у пеклі! — Тато терпляче чекав, поки Мак заспокоїться. — Це безвихідь, Тату. Я просто не можу забути того, що він зробив! Хіба в мене є вибір? — волав Мак.

— Пробачити — не означає забути, Маку. Пробачити — означає більше не тримати іншу людину за горло.

— А я думав, що ви забуваєте наші провини...

— Маку, я — Бог. Я все знаю і нічого не забуваю. Тому для мене забути — означає обмежити себе, синку, — Тато притишив голос, і Мак зазирнув у його карі очі. — Завдяки Ісусові скасовано закон, згідно з яким я мусив тримати в голові ваші гріхи. Коли йдеться про тебе й про мене, гріхи зникають і аж ніяк не впливають на наші з тобою стосунки.

— Але цей чоловік...

— Він також мій син, і я прагну його спасіння.

— І що далі? Я його пробачу, і все стане добре? Ми будемо друзями, чи що? — запитав Мак із повагою, але не без сарказму.

— Ти не матимеш стосунків із цією людиною, принаймні поки що. Адже прощення не передбачає початок стосунків. В Ісусі я пробачив усім, хто згрішив переді мною, але далеко не всі роблять вибір на користь взаємин. Невже ти не розумієш, Маккензі, що

прощення — то величезна сила, якою ти володієш разом із нами? Цю силу Ісус дає тим, у кому він перебуває, щоб збільшити ступінь примирення. Коли він пробачив тим, хто розіп'яв його на хресті, їхні імена одразу було викреслено з боргової книги, і на небі, і на землі. У межах моїх стосунків із цими людьми я ніколи не соромитиму їх. Не буду навіть згадувати те, що вони скоїли.

— Не впевнений, що зможу пробачити, — тихо мовив Мак.

— Я хочу, щоб ти пробачив. Прощення насамперед потрібне тому, хто прощає. Воно, — пояснив Тато, — звільнить від усього, що з'їдає зсередини, знищує радість і не дає змоги вільно й відкрито любити. Гадаєш, цей чоловік переймається болем і стражданням, яких тобі завдав? Аж ніяк! Навпаки, він насолоджується цим. Чи не хочеш покласти цьому край? Щоб зробити це, ти маєш позбавити його тягара — і неважливо, визнає він його чи

ні, усвідомлює чи ні. Обираючи прощення, ти обираєш любов.

— Я не люблю його.

— Сьогодні це так. Але його люблю я. І не такого, на кого він перетворився, а як нещасну дитину, яка не може позбутися болю. Я прагну допомогти тобі стати людиною, яка знаходить більше сили не в ненависті, а в любові й прощенні.

— Якщо я пробачу, — Мак знову сердився на те, як розгорталася розмова, — то дозволю цьому чоловіку переслідувати Кейт або мою першу онуку.

— Маккензі, — Татів голос лунав твердо та впевнено, — я вже сказав, що прощення не обов'язково має допомагати налагоджувати стосунки. Поки люди не будуть казати правду про свої вчинки й слова, поки не змінять поведінку й думки, про довірливі стосунки годі й мріяти. Прощаючи людину, ви звільняєте її від суду, але

без суттєвих змін реалізувати справжні стосунки неможливо.

— Отже, прощення не змушує мене вдавати, ніби нічого не сталося?

— Як таке могло спасти тобі на думку? Минулої ночі ти пробачив свого батька. Невже ти колись забудеш, що він зробив?

— Не думаю.

— Але тепер ти можеш його любити, незважаючи ні на що. Він змінився, і це дає тобі таке право. Прощення в жодному разі не зобов'язує довіряти тому, кого прощаєш. Проте, коли людина сповідається і покається, у твоєму серці станеться диво — вдасться збудувати міст примирення. Інколи, а ти поки що цього не розумієш, на цьому шляху відбувається диво повного відновлення довіри.

Мак посунувся донизу, опершись на камінь, на якому

сидів. Він не міг відвести погляд від землі під ногами.

— Тату, здається, я розумію, про що ви. Але складається враження, що у такому разі вчинок цього чоловіка залишиться безкарним. Як мені його пробачити? А де ж тоді буде справедливість щодо Міссі?

— Маккензі, прощення не виправдовує всього. Повір мені, цей чоловік не має свободи, але не тобі судити його. Я сам впораюся з цим. А щодо Міссі, вона його вже пробачила.

— Пробачила? — Мак навіть не глянув угору. — Як їй це вдалося?

— Завдяки моїй присутності в ній. Це єдиний спосіб, як можна простити.

Мак відчув, як Тато сів на землю поруч із ним, але так і не спромігся подивитися на нього. Коли Тато його обійняв, він заплакав.

— Плач, не соромся, — шепотів Тато. Мак вже й не

соромився. Він заплющив очі, а сльози заливали обличчя. Розум знову заповнили спогади про Міссі: розмальовки, кольорові олівці, закривавлений сарафан. Він продовжував плакати, поки не виплакав усе — темряву, прагнення, втрату. Не залишилося нічого...

Не розплющуючи очей, він гойдався назад-вперед і благав:

— Тату, допоможи! Допоможи! Що мені робити? Як мені його пробачити?

— Сказати йому про це.

Мак підвів очі, очікуючи побачити людину, якої ніколи не бачив, проте перед ним нікого не було.

— Як саме, Тату?

— Скажи це вголос. У тому, що проголошують мої діти, є велика сила.

Тієї ж миті Мак почав шепотіти, спочатку нерішуче й затинаючись, потім — впевненіше і впевненіше:

— Прощаю тобі. Прощаю тобі. Прощаю!

— Ти молодець! — сказав Тато Макові, притиснувши його до себе.

Коли Мак нарешті оговтався, Тато дав йому носовичок. Витерши обличчя, Мак підвівся, хоча не одразу зміг зорієнтуватися в просторі.

— Овва! — мовив він хрипло, намагаючись добрати слів, щоб описати свою емоційну подорож. Повернувши Татові носовичок, запитав: — Хіба в тому, що я не позбавився свого обурення, немає нічого страшного?

— Немає, — запевнив його Тато. — Вчинок цього чоловіка справді жахливий. Багатьом людям він завдав неймовірного болю. Це несправедливо, а гнів — абсолютно адекватна реакція на несправедливі речі. Але це не означає, що ти повинен дозволити гніву, болю й відчуттю втрати стати на заваді твоєму прощенню.

Тато підійняв свій рюкзак і закинув його на плечі.

— Синку, тобі, можливо, доведеться стверджувати своє прощення сотні разів у перший і другий день, а на третій і наступні — вже менше, аж поки відчуєш, що пробачив повністю. Настане день, коли ти молитимешся за повноту життя для цього чоловіка, віддавши його в мої руки, щоб моя любов випалила з нього рештки зіпсованості. Хоч яким малоймовірним це тобі сьогодні видається, у майбутньому ти можеш почути про цю людину щось зовсім інше.

Мак зітхнув. Його живіт зсудомило, але глибоко в серці Мак розумів, що Тато каже правду. Обоє підвелися одночасно, і Мак озирнувся на стежку, якою вони нещодавно прийшли.

— Маку, це ще не все, — сказав Тато.

Мак зупинився.

— Справді? Я гадав, що ми виконали те, для чого прийшли.

— Так, виконали, але ж я згадував, що хочу показати тобі те, про що ти мене просив, а саме — щоб ти міг забрати Міссі додому.

Раптом усе стало на свої місця. Він кинув погляд на подарунок Сарайю та одразу зрозумів його призначення. Десь неподалік убивця сховав тіло Міссі, за яким вони, власне кажучи, прийшли.

— Дякую, — це було все, що спромігся вимовити Мак. Тим часом водоспад сліз, ніби з безмежного водоймища, покотився по щоках. — Я ненавиджу схлипувати, плакати, кричати, наче якийсь дурень, — бурмотів він.

— О, дитино, — лагідно мовив Тато. — Не применшуй дива власних сліз. Твої сльози — цілюща вода, потік радості. Інколи вони стають найкращими словами, які тільки може вимовити серце.

Мак відійшов назад і зазирнув Татові у вічі. Ніколи в житті він не вглядався в таку доброту, любов, надію

й радість.

— Але ж ви обіцяли, що одного дня не буде сліз? Коли це станеться?

Тато усміхнувся й тильним боком долоні ніжно витер його обличчя.

— Маккензі, цей світ сповнений сліз, але, якщо пам'ятаєш, я обіцяв, що власноруч витру їх з твоїх очей.

Мак нарешті спромігся усміхнутися, а його душа тим часом танула в Татовій любові.

— Ось, візьми, — Тато простягнув йому флягу. — Ковтни. Я не хочу, щоб ти тремтів, як листя на вітрі. Мак не зміг втриматися і розсміявся, що спочатку здалося йому недоречним, проте вже за мить відчуття недоречності зникло. Це був сміх надії, повернутої радості... завершеної подорожі.

Тато йшов попереду. Перед тим, як звернути на менш уторовану стежку посеред розкиданого каміння, він

зупинився й постукав тростиною по величезній брилі. Він дав знак, щоб Мак подивився уважніше, і той побачив червону дугу. Одразу стало зрозуміло, що шлях, яким вони йшли, був позначений викрадачем Міссі. Дорогою Тато пояснив, чому не вдавалося знайти тіла жертв. Виявилося, що вбивця відшукував відповідні місця задалегідь, часом за кілька місяців до викрадення дівчат.

Серед поля Тато зійшов зі стежки до лабіринту скель і прямовисних кам'яних стін і знову показав знайому позначку, зроблену на скелі. Мак зрозумів, що її так просто не помітиш, якщо, звісно, не шукаєш цілеспрямовано. Через десять хвилин Тато зупинився перед заглибленням, де на поверхню виходили дві різні геологічні породи. На дні була купа каміння, а на одному камені виднівся знак убивці.

— Допоможи відкинути каміння, — попросив Тато, власноруч підіймаючи найбільшу камненюку. — Під ним

вхід до печери.

Вони звільнили місце й лопатою відшкребли затверділу багнюку та щебінь. Несподівано залишки ґрунту провалилися, й відкрився прохід до невеличкої печери, яка, можливо, колись служила зимовим барлогом для тварини. Звідти тхнуло гниттям, і Макові довелося затулити носа. Тато засунув руку в пакунок, який дала Сарайю, і дістав шматок тканини завбільшки з хустку, обв'язав нею Макові ніс і рот. Солодкий аромат одразу перебив сморід, що панував усередині.

Печера була занизькою, їм довелося повзти. Діставши з рюкзака потужний ліхтарик, Тато поліз першим. За ним подався Мак, не випускаючи з рук подарунок Сарайю.

Аби віднайти свій сумний скарб, знадобилося буквально кілька хвилин. На невеличкому прискалку Мак побачив тіло, яке, як він здогадався, належало Міссі: обличчям догори й загорнуте в гниле простирадло. Воно

нагадувало стару рукавичку, яку вже ніколи не надягнути на руку, і Мак зрозумів, що справжньої Міссі тут немає.

Тато розгорнув пакунок від Сарайю, й печеру сповнили живі пахощі. Хоча простирадло, на якому лежало тіло Міссі, зотліло, воно витримало, коли Мак підняв свій скарб. Потім він зачекав, поки його супутник виліз і закинув собі на плечі рюкзак. Вони не вимовили жодного слова. Інколи лише було чути Мака, який бурмотів собі під ніс: «Я прощаю тобі... Прощаю!»

Перед тим, як залишити це місце, Тато підібрав камінь зі знаком і заклав ним вхід до печери. Мак це помітив, проте не звернув особливої уваги, оскільки занурився у власні думки, ніжно притиснувши тіло доньки до свого серця.

17. ВИБІР СЕРЦЯ

Нема на землі такої печалі,
яку не могло б зцілити небо.
Томас Мур «Прийдіть усі обтяжені»

Незважаючи на те, що Мак ніс до хижі тіло Міссі, час промайнув швидко. Коли вони прибули на місце, Ісус і Сарайю вже чекали на них біля чорного входу. Ісус обережно взяв ношу на руки, і вони разом попрямували до майстерні. Мак ще не заходив до цього приміщення і, відверто кажучи, був вражений його простотою. Світло линуло крізь великі вікна й вісвітлювало пилюку, що кружляла в повітрі після обробки деревини. Настінні полицки і верстаки, на яких були розкладені найрізноманітніші інструменти, створювали робочу обстановку. Це явно була святая святих справжнього майстра своєї справи.

Прямо перед ними стояла остання його робота, шедевр, до якого вони поклали те, що залишилося від Міссі. Коли Мак обійшов навколо домовини, він упізнав усе, що було на ній вирізьблено. Він уважно придивився й помітив, що на дереві було викарбувано всі подробиці її життя.

Побачив барельєф Міссі з її котом Джудасом. Поряд різьблення, на якому він упізнав себе, як читає доньці книжку доктора Сьюза. Збоку і зверху були зображені сцени сімейного життя: Нен із Міссі готують печиво; відпочинок на озері Валлова, зокрема фунікулер, що піднімається вгору; Міссі розмальовує картинки за похідним столиком, шпилька із сонечком, яку залишив убивця. Ісус вирізьбив також зображення усміхненої Міссі, що дивилася на водоспад, за яким, як вона знала, стояв її тато. Усюди були її улюблені тварини й рослини.

Мак обернувся й обійняв Ісуса, а той прошепотів йому на вухо:

— Міссі мені допомагала. Вона обрала епізоди, які сама забажала.

Мак заціпенів, тому ніяк не міг відпустити Ісуса.

— Для її тіла ми приготували чудове місце, — мовила Сарайю, буквально пролетівши поруч. — Це в нашому

саду, Маккензі.

Надзвичайно обережно вони поклали те, що залишилося від Міссі, на м'яку підстилку з трав і моху, наповнивши домовину духмяними квітами з пахунку Сарайю. Закривши віко, Ісус і Мак легко підняли й понесли домовину, йдучи за Сарайю до того місця в саду, яке Мак допомагав розчищати. Там, де напередодні він корчував квітучі кущі, поміж вишневих і персикових дерев, оточених ліліями й орхідеями, була викопана яма. Тато на них уже чекав. Коли домовину опустили донизу, Тато міцно обійняв Мака, а той — його. Уперед вийшла Сарайю.

— Для мене велика честь, — мовила вона врочисто й вклонилася, — виконати пісню, яку написала Міссі з цієї нагоди.

Вона заспівала голосом, схожим на осінній вітер. У співі можна було почути шурхіт листя й повільне погойдування

сонних дерев, звуки ночі й сходу сонця, що наближався.
Це була та сама нав'язлива мелодія, яку Тато й Сарайю
наспівували раніше. Цього разу вона сприймалася як
слова доньки:

*Глибоким подихом повій
І оживи мене,
Ласкавим доторком зігрій,
І тіло хай засне.*

*О вітре, подих мій прийми,
Щоб ми були одне
І танцювали між могил,
Аж поки смерть мене.*

*Ніхто не знає, що ми тут,
Що у руці рука,
Лиш Той, Хто є і завжди був,
Нас береже від зла.*

*О вітре, подих мій прийми,
Щоб ми були одне
І танцювали між могил,
Аж поки смерть мене.*

Коли Сарайю dospівала, запанувала тиша. Тоді Бог, тобто усі троє, одночасно мовили «Амінь». Мак повторив за луною, підібрав одну з лопат і разом з Ісусом почав засипати яму, в якій лежала труна з тілом Міссі.

Коли справу було завершено, Сарайю відшукала в кишені дещо зі своєї безцінної колекції — невеличку крихку пляшечку зі сльозами Мака — вилила на долоню кілька крапель і покропила ними чорнозем, в якому покоїлася Міссі. Сльози мінилися діамантами й рубінами, і скрізь, де вони падали, одразу виростили квіти й розкривали пуп'янки назустріч яскравому сонцю. Сарайю трохи завагалася, поглянувши на одну краплинку на своїй долоні, — мабуть, це була якась особлива сльозинка. Але за мить усе ж таки кинула її в самісінький центр могили. Тієї ж хвилі із землі проросло молоденьке деревце. Воно почало розвиватися, аж поки вкрилося бутонами й цвітом. Тоді Сарайю в своїй звичній, схожій

на вітер, манері обернулася й усміхнулася зніяковілому Макові.

— Це — дерево життя, Маку, що зростає в саду твого серця.

Підійшов Тато й поклав руку Макові на плече.

— Знаєш, Міссі — дивовижна дівчинка. А як вона тебе любить!

— Я так за нею сумую... це так боляче.

— Я знаю, Маккензі, знаю.

* * *

Невдовзі по обіді, якщо орієнтуватися за сонцем, четвірка повернулася до хижі. Стіл був порожнім: вочевидь, ніхто не готував. Але на кухні не затрималися. Тато провів усіх до вітальні, де на журнальному столику вони побачили чашу з вином і буханець свіжоспеченого хліба. Усі посідали, окрім Тата, який звернувся до Мака:

— Маккензі, — почав він, — тобі слід дещо обміркувати. Упродовж часу, проведеного з нами, ти одержав зцілення й багато чого навчився.

— Не потрібно так применшувати, — усміхнувся Мак. Усмішку у відповідь подарував і Тато.

— Ти чудово знаєш, як ми тебе любимо. Але обирати тобі. Ти можеш залишитися з нами, продовжувати зростати й навчатися, або повернутися додому, до Нен, дітей і друзів. Хоч би там як, ми обіцяємо, що не покинемо тебе.

Мак замислився.

— А Міссі? — запитав він.

— Якщо вирішиш залишитися, — відповів Тато, — побачиш її вже сьогодні. А якщо захочеш повернутися, зустріч доведеться відкласти.

— Непростий це вибір, — зітхнув Мак.

У вітальні кілька хвилин панувала тиша. Тато не

заважав Маку впорядкувати думки й прагнення. Нарешті той запитав:

— А чого бажає Міссі?

— Вона з радістю зустрілася б із тобою вже сьогодні, але, живучи у світі, де усім вистачає терпіння, може й зачекати.

— Звісно, я хотів би її бачити, але Нен і дітям це завдало б додаткових страждань. Дозволь запитати: чи справді те, що я роблю вдома, важливіше? Чи це має значення? Я працюю, піклуюсь про сім'ю. Що ще я можу зробити?

У розмову втрутилася Сарайю.

— Маку, якщо щось і має значення, то значення має все. Ти сам маєш значення, тому все, що ти робиш, також значиме. Щоразу, коли ти прощаєш, змінюється Всесвіт. Щоразу, коли ти впливаєш на інших, змінюється Всесвіт. У кожному вияві доброти й турботи, помітному чи

непомітному, досягаються мої цілі, що змінюють світ навколо.

— Добре, — остаточно визначився Мак. — Я повертаюся. Думаю, ніхто не повірить моїй розповіді, проте, якщо я повернуся, то зможу ініціювати зміни, нехай і незначні. Дещо я все ж хотів би зробити. Ви знаєте, про що йдеться, — усміхнено мовив він.

Усі засміялися.

— Я вірю, що ви мене ніколи не залишите, тому не боюся йти від вас, хіба що зовсім трішки.

— Це, — запевнив Тато, — справді добрий вибір. Сарайю підвелася й підійшла до Мака.

— Маккензі, оскільки ти повертаєшся, у мене є для тебе ще один подарунок.

— Який саме? — запитав Мак, не в змозі приховати свою зацікавленість.

— Це для Кейт, — пояснила вона.

— Для Кейт? — вигукнув Мак, згадавши, що цей тягар досі залишається в його серці.

— Річ у тім, що Кейт вважає себе винною в смерті Міссі.

Мак був приголомшений. Слова Сарайю все прояснили! Як він одразу не здогадався?! Адже її необережний рух на каное спричинив низку подій, які призвели до зникнення Міссі. Він не міг повірити, що це жодного разу не спало йому на думку. За одну мить Сарайю виявила причину внутрішньої боротьби Кейт.

— Як я тобі вдячний! — вимовив Мак, і його серце сповнилося радістю. Йому точно треба повернутися, хоча б заради Кейт.

Сарайю всміхнулася й сіла. Останнім підвівся Ісус. Він підійшов до однієї з полицок, узяв там маленьку бляшанку й сказав:

— Маку, думаю ти захочеш це забрати...

— Насправді я впевнений, що вона мені більше не

знадобиться, — заперечив Мак, потримавши коробочку в руках. — Нехай буде в тебе. Віднині мій найцінніший скарб заховано у вас. Я прагну жити з вами і для вас.

— Ми теж цього прагнемо, — пролунало чітке запевнення.

* * *

У тому, як вони разом смакували теплий хліб і пили вино, зі сміхом згадуючи цікавинки останніх вихідних, не відчувалося жодного ритуалу, жодної церемонії. Мак знав, що усе скінчилося і час вирушати додому. Але спочатку слід було з'ясувати, що він скаже Нен.

Речей у нього не було. Ті, що дивним чином опинилися в кімнаті, зникли. Імовірно, вони були вже в машині. Одяг, в якому приїхав Мак, був випраний і охайно складений. Переодягнувшись, він зняв із гачка на стіні куртку і перед тим, як вийти, востаннє роздивився

кімнату.

— Господь і слуга, — він засміявся, але, відчувши вибух емоцій, завмер на місці. — Саме завдяки цьому він іще більше є моїм Богом, моїм слугою.

Коли Мак повернувся до кімнати, там уже нікого не було. Біля каміна на нього чекала філіжанка кави, над якою здіймалася пара. У нього не було можливості попрощатися, але, коли він про це подумав, то враз усвідомив, що казати Богові «до побачення» — смішно. Він усміхнувся, сів на підлогу спиною до вогню й сьорбнув ковток надзвичайно смачного гарячого напою, тілом моментально розлилося тепло. Раптом його охопила втома, емоції зробили своє. Повіки стали непідвладними й заплющилися, Мак непомітно провалився в солодкий сон.

А потім він відчув пронизливий холод. Льодяні пазурі залізли під одяг і роздирали шкіру. Він прокинувся

й незграбно підвівся на ноги. Через лежання на підлозі м'язи задерев'яніли. Швидко роздивившись, він побачив, що все навколо знову було таким, як два дні тому, навіть пляма крові біля каміна, де він спав.

Підхопившись на ноги, Мак кинувся через розбиті двері на поламаний ганок. Хижа знову була гнилою й непривабливою, двері й вікна — іржавими й ненадійними. Мороз скував ліс і стежку, що вела до місця, де він залишив джип. Озеро ледь виднілося за непроглядними чагарями шипшини й дерези. Майже весь причал пішов під воду, залишилося лише кілька найгрубших опор та секції, що до них кріпилися. Мак усвідомив, що повернувся до реального світу. Він усміхнувся сам до себе, бо розумів, що насправді повернувся до нереального світу.

Він натягнув куртку й попрямував своїми слідами, що досі виднілися на снігу. Коли він дістався автівки, почав

падати сніг. Дорогою до Джозефа не сталося нічого особливого. У місто він прибув, коли починало сутеніти. Заправив повний бак, перехопив щось зовсім несмачне й безуспішно спробував зателефонувати Нен. «Вона, ймовірно, за кермом, — спало на думку Макові. — А може, і поза зоною досяжності». Вирішив проїхати повз поліцейний відділок і, якщо вдасться, побачитися з Томмі, проте, зробивши коло і не помітивши там жодних ознак життя, передумав. Як йому пояснити все Нен? Про Томмі вже навіть не йшлося.

На перехресті Мак зупинився на червоне світло. Він втомився, але був умиротворений і задоволений, тому не сумнівався, що зможе легко подолати дорогу додому. Він уже не міг дочекатися, коли нарешті зустрінеться з сім'єю, особливо з Кейт.

Заглиблений у свої думки, Мак поїхав через перехрестя, як тільки загорівся зелений. Він не встиг помітити, як

збоку на нього несеться машина, водій якої, вочевидь, не звернув уваги на червоний сигнал світлофора. Спалахнуло сліпуче світло, а потім — нічого, тільки тиша і морок.

За якусь мить від джипа Віллі нічого не залишилося. На місце трагедії прибула пожежна машина, рятувальники й поліція. За кілька годин швидка допомога привезла поламаного й непритомного Мака до лікарні «Еммануїл», що в Портленді, штат Орегон.

18. КОЛА НА ВОДІ

Віра ніколи не знає, куди її ведуть,
Проте вона знає і любить Того, Хто веде.
Освальд Чемберс

Нарешті, ніби здалеку, почувся знайомий голос, який радісно вигукнув:

— Він потиснув мою руку! Кажу, що відчув це!

Мак не зміг розплющити очей, але знав, що за руку його тримав Джош. Спробував знову потиснути, але, провалившись у темряву, втратив свідомість. Минув цілий день, поки Мак знову прийшов до тями. Він не контролював жодного м'яза свого тіла. Для того, щоб підняти повіку, потрібно було докласти неймовірних зусиль, проте навіть вони супроводжувалися радісними вигуками й сміхом. Напіврозплющеним оком він спостерігав, як до нього одне за одним безперервно підходять різні люди, ніби бажаючи зазирнути до чорної діри, в якій були сховані безцінні скарби. Те, що вони там бачили, приносило їм невимовне задоволення, яким вони одразу йшли ділитися з іншими.

Деякі обличчя Мак упізнав; ті, що здалися

незнайомими, як виявилось згодом, належали лікарям та медперсоналу. Він багато спав, проте щоразу, коли розплющував очі, це викликало бурю емоцій. «Трохи зачекайте, і я покажу вам язика, — подумав він. — Тоді подивимося».

Будь-який рух спричиняв гострий біль, особливо, коли задля профілактики пролежнів медсестра починала фізіотерапію, перевертаючи його з одного боку на другий. Це була звичайна процедура для пацієнтів, які втрачали свідомість на добу чи більше, але від усвідомлення цього легше не ставало.

Спочатку Мак не мав жодного уявлення про те, як опинився в такій ситуації. Він навіть не міг достеменно згадати, як його звати. Ліки не допомагали, хоча завдяки морфію біль відчувався не так вже й гостро. Упродовж наступних кількох днів у голові почало потроху просвітлюватися, повернувся голос. Тягнулася

безперервна вервечка родичів і друзів, які бажали йому якнайшвидшого одужання, цікавилися станом його здоров'я, хоча й самі все знали. Джош і Кейт буквально не відходили від батька, вони або робили уроки, поки він спав, або відповідали на його запитання, яких накопичилося чимало.

Якоїсь миті Мак усвідомив, хоча йому казали про це безліч разів, що після жахливої аварії в Джозефі він був непритомний чотири дні. Нен не приховувала, що йому багато чого доведеться пояснити, однак зараз треба було зосередитися не на розслідуванні, а на одужанні. Але не в цьому річ. Його мозок досі був затуманений і, хоча він уривчасто пам'ятав окремі епізоди, ще не міг скласти їх до купи, аби це набуло хоч якогось сенсу.

Мак не міг пригадати своєї дороги до хижі, а про події, що відбулися згодом, — й поготів. Уві сні, наче друзки розбитого дерева, він бачив образи Тата, Ісуса, Міссі на

галявині, Софії у печері, яскраві фестивальні кольори на луці. Кожен епізод супроводжувався сплесками радості, але Мак підозрював, що це могли бути галюцинації, викликані зіткненням пошкоджених чи дезорієнтованих нейронів головного мозку й ліків, які разом із кров'ю пульсували у венах.

На третій день після того, як Мак опритомнів, він, тільки-но прокинувшись, побачив перед собою роздратованого Віллі, який не зводив із нього очей.

— Бовдур! — сердито вигукнув Віллі.

— Радий тебе бачити, Віллі, — позіхнув Мак.

— Де ти навчався керувати автомобілем? — запитав Віллі, не стримуючи емоцій. — А-а-а, я зрозумів: хлопець із ферми не звик перетинати перехрестя. Маку, ти повинен був відчувти подих того чолов'яги десь за милю.

Мак лежав і слухав буркотіння друга, намагаючись зрозуміти слова, проте це йому ніяк не вдавалося.

— Нен наче з ланцюга зірвалася, не хоче зі мною розмовляти. Вона звинувачує мене у тому, що я позичив тобі джип і дозволив самому поїхати до хижі.

— Навіщо я туди їздив? — запитав Мак, намагаючись упорядкувати думки. — Щось не можу пригадати.

Віллі розпачливо зітхнув.

— Ти повинен їй сказати, що я намагався переконати тебе не їхати.

— Справді?

— Припини, Маку. Я ж намагався...

Мак слухав буркотіння Віллі й не міг утриматися від усмішки. Хоча він і не пам'ятав подробиць своєї подорожі, про турботу й піклування друга неможливо було забути. Саме це й змусило його усміхнутися. Зі здивуванням Мак усвідомив, що Віллі нахилився просто над його обличчям.

— Ти його бачив? — прошепотів він і швидко роззирнувся навколо, аби переконатися, що їх ніхто не

чує.

— Кого? — запитав Мак. — І чому ти шепочеш?

— Бога, — уточнив Віллі. — Він там був?

Мак здавався спантеличеним.

— Віллі, — пошепки відповів він. — Бог усюди. Хіба це таємниця?

— Знаю, нерозумна твоя голова, — не міг заспокоїтись Віллі. — Про Татову записку ти теж не пам'ятаєш? Записку, яку ти знайшов у поштовій скриньці. Тоді, коли підслизнувся й заgrimів у сніг.

Саме цієї миті в голові Мака розвиднілося: записка, джип, пістолет, подорож до хижі — усі епізоди дивовижних вихідних почали складатися в цілісну картину. Образи й спогади стрімко заповнили розум, Мак боявся, що вони піднімуть його з ліжка й вижбурнуть із цього світу. Згадуючи подробиці пригоди, Мак заплакав, сльози залили його обличчя.

— Вибач, Маку, вибач. Що я такого сказав? — перепрошуючи, благав Віллі.

Мак підняв руку й торкнувся обличчя друга.

— Нічого, Віллі. Я про все згадав — записку, хижу, Міссі, Тата.

— Отже, ти хочеш мені сказати, що він там був? Я маю на увазі Бога.

Мак сміявся й плакав.

— Так. Так, звісно, він там був! Зачекай, ти не повіриш. Не впевнений, що я сам повірю, — Мак зупинився, наче щось пригадуючи. — Авжеж, — мовив він нарешті, — він наказав мені дещо тобі переказати.

— Мені? — Мак спостерігав, як на обличчі Віллі чергуються занепокоєння та сумнів. — Що він сказав? — запитав друг, нахилившись.

Мак помовчав, добираючи правильних слів.

— Він просив передати, що ти йому подобаєшся.

Мак спостерігав, як напружуються м'язи на обличчі Віллі, стискаються щелепи, а очі сповнюються слізьми. Губи й підборіддя затремтіли. Мак знав, що його друг намагається тримати себе в руках.

— Мені час іти, — прошепотів він хрипким голосом. — Розкажеш мені про все згодом.

Із цими словами Віллі розвернувся та вийшов із кімнати, залишивши Мака наодинці з роздумами й спогадами.

Коли зайшла Нен, Мак уже сидів у ліжку й усміхався до вух. Він не знав, з чого почати, тому дав змогу дружині висловитися першою. Вона розповіла йому подробиці, в яких він досі плутався. Він зрадив, коли нарешті дізнався про те, що сталося. У пригоді, що трапилася з вини п'яного водія, він ледь не загинув. Мака оперували, бо в нього були численні переломи і внутрішні ушкодження. Боялися, що він на тривалий час впаде в кому, проте

незабаром ці побоювання, хоч і обґрунтовані, розвіялися.

Слухаючи дружину, Мак подумав, що потрапити в аварію після вихідних, проведених із Богом, трохи дивно. Явна невпорядкованість життя — здається, так назвав це Тато?

Тоді Нен сказала, що аварія сталася в п'ятницю ввечері.

— Ти хотіла сказати... в неділю?

— Неділю? Ти думаєш я не знаю? Тебе привезли сюди в п'ятницю!

Твердження Нен дещо спантеличило Мака, і на якусь мить він навіть задумався, чи не наснилося йому все. «Це, мабуть, пов'язано із часовим виміром Сарайю», — переконав він себе.

Коли Нен закінчила переповідати події зі свого боку, Мак розповів їй про все, що сталося з ним. Проте спершу вибачився за свою брехню. Це здивувало Нен, яка знайшла пояснення такій відвертості

в посттравматичному синдромі та дії знеболювальних.

Цілісна картина вихідних, або вихідного, як наполягала Нен, вимальовувалася повільно, розгортаючись у низці подальших розмов. Час від часу ліки висмоктували з Мака всі сили, і він провалювався в глибокий сон, інколи так і не завершивши речення. Спочатку Нен щосили намагалася бути терплячою й уважною, не засуджувала й не критикувала, хоча була впевнена, що чоловік марить, бо ще не оклигав після аварії. Згодом яскравість і глибина його спогадів торкнулися її серця і повільно пом'якшили рішучість наміру бути об'єктивною. У словах Мака відчувалося життя, і вона швидко збагнула: хай там що сталося з її чоловіком, це глибоко вплинуло на нього та змінило його життя.

Її скептицизм майже зійшов нанівець, коли Нен погодилася знайти можливість разом поспілкуватися з Кейт. Мак не пояснив, навіщо це потрібно, тому вона

трохи нервувала, але повністю довірилася йому. Джоша відіслали з якимось дорученням, і вони втріох залишилися у палаті.

Мак узяв руку Кейт у свою.

— Кейт, — почав він слабким хрипким голосом, — хочу, щоб ти знала: я люблю тебе всією душею.

— Я теж тебе люблю, тату! — обставини, за яких відбувалася розмова, здавалося, пом'якшили її серце.

Не відпускаючи руку доньки, Мак усміхнувся, але швидко набув серйозного вигляду.

— Я хочу поговорити з тобою про Міссі.

Кейт відскочила, наче її вжалила бджола, обличчя спохмурніло. Інстинктивно вона смикнула руку, проте Мак тримав її достатньо міцно, хоча для цього знадобилися майже всі його сили. Вона озирнулася. Підійшла Нен і обійняла доньку, яка тремтіла.

— Навіщо? — запитала вона ледь чутно.

— Кейт, у цьому немає твоєї провини.

Кейт вагалася, наче хтось несподівано викрив її таємницю.

— У чому саме?

Вимовити це було непросто, але вона почула чітку відповідь:

— У смерті Міссі.

Ці прості слова викликали сльози, що просто залили її обличчя. Кейт знову спробувала відскочити.

— Люба, ніхто не звинувачує тебе в тому, що сталося.

Кейт прорвало після кількасекундної тиші:

— Якби я була обережнішою, тобі б не довелося... — у її голосі звучало самобичування.

Мак поклав свою руку на руку Кейт.

— Це не твоя провинна — ось, що я намагаюся сказати тобі, рідна.

Кейт схлипнула. Відчувалося, що татові слова

потрапили вглиб її зраненого серця.

— Я завжди думала, що все це сталося через мене. Думала, що ви з мамою звинувачуєте мене... Я ж не хотіла...

— Ніхто з нас не хотів, щоб таке сталося, Кейт. Воно просто сталося, і нам доведеться навчитися з цим жити. Будемо вчитися разом, добре?

Кейт не знала, що їй відповісти. Спантеличена, уся в сльозах, вона вирвалася з татових рук і вибігла з кімнати. Так само заплакана Нен кинула на Мака безпорадний, але обнадійливий погляд і побігла за донькою.

Наступного разу, коли Мак прокинувся, Кейт лежала поруч, зручно вмовившись на сусідньому ліжку. Було зрозуміло, що Нен допомогла доньці подолати біль. Коли він розплющив очі, підійшла дружина, поцілувала його та тихенько, щоб не розбудити доньку, прошепотіла:

— Я тобі вірю.

Мак кивнув, усміхнувся й здивувався, якими важливими виявилися для нього ці слова. «Це все від ліків», — подумав він.

* * *

Упродовж наступних кількох тижнів Мак швидко одужував. Уже через місяць, коли його виписали з лікарні, вони з Нен зателефонували новопризначеному помічнику шерифа Томмі Далтону й обговорили з ним можливість виїзду до хижі. Оскільки там усе повернулося до занедбаного стану, Мак почав сумніватися, чи тіло Міссі досі в печері. Пояснювати поліції, звідки йому стало відомо про місцезнаходження тіла, було досить ризиковано, але він не сумнівався, що друг, хай там як, спробує його зрозуміти.

Томмі й справді поставився до Мака доброзичливо.

Вислухавши про події тих вихідних, він погодився організувати експедицію до хижі, хоча й вважав розповідь маренням убитого горем батька. У будь-якому разі Томмі хотів побачитися з Маком. Особисті речі, що вціліли після автокатастрофи, стали гарним приводом для зустрічі. Отже, одного чудового суботнього ранку на початку листопада Віллі відвіз Мака й Нен на своєму новенькому позашляховику до Джозефа. Там вони спочатку зустрілися з Томмі, а потім усі разом вирушили до Національного парку.

Томмі здивувався, коли Мак пройшов повз хижу до дерева, де починалася стежка. Він показав намальовану внизу стовбура дугу, про яку розповідав друзям дорогою. Усе ще кульгаючи після аварії, він дві години вів їх через зарості. Нен не вимовила жодного слова, хоча на її обличчі було помітне хвилювання, яке з кожним кроком зростало. Уздовж стежки вони час від часу помічали

позначки вбивці, залишені на скелях і деревах. Коли вони дісталися поля брил, Томмі переконався якщо не в правдивості слів Мака, то принаймні в тому, що хтось ретельно позначив шлях, яким вони прямували. Без вагань Мак звернув у лабіринт брил і прямовисних скель.

Вони, мабуть, ніколи б не знайшли потрібне місце, якби не Тато. На купі каміння перед входом до печери стирчав уламок скелі із червоною дугою. Зрозумівши, навіщо Тато це зробив, Мак ледь не розсміявся.

Коли Томмі остаточно переконався, що вони знайшли те, що шукали, він наказав усім зупинитися. Мак одразу зрозумів, навіщо це потрібно, і неохоче погодився на опечатання печери до приїзду фахівців судмедекспертизи й представників правоохоронних органів. Дорогою до Джозефа Томмі знову вислухав розповідь Мака, цього разу з іншим ставленням. Він також скористався можливістю порадити другові, як себе поводити в поліції.

Хоча алібі Мака було бездоганним, однозначно мали виникнути серйозні запитання.

Наступного дня до печери, наче хижі птахи, злетілися експерти. Вони вийняли і розклали по пакетах рештки простирадла, а також те, що залишилося від Міссі. Уже за кілька тижнів знайшлося достатньо доказів, щоб вистежити й заарештувати Вбивцю Сонечок. Завдяки позначкам, які той залишив, поліція змогла віднайти тіла інших убитих ним дівчат.

ПІСЛЯМОВА

Ось нарешті ви почули те, що одного разу почув я. Переконалий — дехто поставить під сумнів реальність того, що сталося з Маком, вважаючи його розповідь маренням людини, яка потрапила в дорожньо-транспортну пригоду. Що ж до Мака, то він живе далі на повну силу та впевнений у правдивості кожного вимовленого ним слова. На його думку, це засвідчують зміни, яких він зазнав: Великий Сум проминув, а душу переповнює непідробне почуття радості.

Як завершити цю розповідь — ось питання, що до останнього часу не давало мені спокою. Найкраще,

мабуть, розповісти про вплив, який це справило особисто на мене. Як зазначалося в передмові, пригода Мака мене справді змінила. Вважаю, що немає жодної сфери мого життя, яка не зазнала б суттєвого перетворення. Чи вірю я в те, що почув? Принаймні мені дуже хочеться в це вірити. Можливо, коли щось і не відповідає дійсності, у певному сенсі воно правдиве, якщо ви розумієте, про що я. Гадаю, це доведеться з'ясувати вам разом із Сарайю.

Як щодо Мака? Він — людина, як і решта з нас, і далі зазнає змін. Проте він вітає ці зміни, а не опирається їм, як найчастіше робимо ми. Я помітив, що він палкіше любить, швидше пробачає, ще швидше просить вибачення. Зміни в його житті, наче кола на воді, справляють не завжди однозначний вплив на друзів і знайомих. Можу запевнити, що не знаю жодної іншої дорослої людини, яка б жила в такій простоті й радості. Якимось чином він знову перетворився на дитину.

Точніше, він перетворився на дитину, якою йому раніше просто не давали бути, дитину, що живе вірою в дива. Навіть темні сторони життя він сприймає як частину неймовірно багатого гобелена, майстерно зітканого невидимими руками любові.

* * *

Поки я пишу ці рядки, Мак свідчить у суді проти Вбивці Сонечок. Він сподівався побачитися зі звинуваченим, але досі не одержав дозволу. Однак від свого наміру він не відмовиться, навіть якщо зустріч відбудеться через роки після винесення вироку.

Якщо у вас буде можливість провести час із Маком, ви дізнаєтесь, що він сподівається на нову революцію, цього разу революцію любові й добра, у центрі якої перебуває Ісус, а також те, що він зробив і продовжує робити в житті кожного, хто прагне примирення й місця, яке можна

назвати домом. Це не буде переворот у прямому розумінні цього слова, а якщо й буде, то такий, якого заздалегідь не вигадаєш. Ідеться про силу щоденно помирати, служити, любити, сміятися, виявляти доброту й ніжність, бо «якщо щось і має значення, то має значення все». Одного дня, коли все таємне стане явним, кожен із нас схилиться на коліна й визнає владою Сарайю, що Ісус — Господь усього Творіння, який перебуває в Татовій славі.

І наостанок. Переконаний, що час від часу Мак і Нен вирушають до хижі, щоб побути там наодинці. Не здивуюсь, якщо Мак виходить на старий причал, знімає взуття й шкарпетки і, як ви вже здогадалися, ставить ноги на воду, щоб з'ясувати, чи не... ви мене розумієте.

Віллі

Обійнялось з землею небо,

*В Божім полум'ї кожен кущ.
Хтось збагне, що роззутись треба,
Інші — ягоди з гілки зірвуть.*

Елізабет Баррет Браунінг

ПОДЯКИ

У мене троє особливих друзів: Вейн Джекобсен, Бред Каммінгс і Боббі Доунс. Коли я приніс їм уламок граніту з кар'єру свого життєвого досвіду, вони допомогли мені його відшліфувати, аж поки ми всі разом побачили схований у ньому скарб.

Першим прочитав цей роман Вейн і одразу ж заходився мене переконувати його опублікувати. Такий ентузіазм перекинувся на інших і змусив мене допрацювати текст для зустрічі з громадськістю у вигляді книжки, а згодом, як ми сподіваємося, – фільму. Вейн і Бред доклали чимало зусиль, аби ця книжка з'явилася в її теперішньому

вигляді. Вони додали своє уявлення про те, як діє Бог, і зосередили увагу на стражданні й зціленні Мака. Текст книжки, яку ви тримаєте в руках, багато в чому став якіснішим завдяки їхній енергії, творчості, вмінню й, звісно, самопожертві. Боббі скористався своїм досвідом роботи у сфері кіновиробництва, додавши сюжетові динаміки й насиченості. Ви можете написати Вейну за адресою www.lifestream.org, Бреду — www.thegodjourney.com, а Боббі — www.christiancinema.com. Друзі, люблю вас усіх!

Чимало учасників цього проекту жертвували своїм часом і силами, аби вичитати текст, удосконалити макет, просто висловлювали свою думку, підбадьорювали чи давали поради, одним словом, залишили в книжці частку себе. Насамперед це стосується дизайнерів Маріси Гаглієрі, Дейва Олдріча, Кейт Лейпін і особливо Джулії Вільямс, яка сприяла видавничому процесу. Мої друзі

знайшли час у своїх щільних робочих графіках і допомогли мені відредагувати текст, зокрема, перші його варіанти. Серед них — Сью з Австралії, розумник Джим Холі з Тайваню і особливо мій двоюрідний брат Дейл Брунескі з Канади.

Велика подяка Ларрі Джилісу з Гавайських островів, моєму товаришу Дену Полку з округу Колумбія, Мері Кей і Ріку Ларсону, Майклу та Рені Харрісам, Джулії й Тому Раштонам, родині Гандерсонів з Борінга (штат Орегон), а також моєму близькому другові Дейву Сардженту з Портленда, окремим людям і сім'ям, що проживають в Портленді, а ще — Клоснерам, Фостерам, Вестонам, Данбарам із Естакади (Орегон).

Я вельми вдячний родині Ворренів (нараховує вже більше ста осіб), які допомогли Кім витягнути мене з темної прірви, своїм батькам, а також канадським сім'ям Янгів, Сперроузів, Брунескі та іншим. Люблю тебе, тітко

Рубі! Знаю, останнім часом тобі було непросто. Мені бракує слів, щоб висловити свою любов до Кім, дітей і наших чудових невісток Кортні й Мішель, які готуються стати мамами наших перших онуків.

Творчому процесу неабияк сприяли Жак Еллюль, Джордж Макдональд, Тозер, Льюїс, Джіббран, Інклінгси, Сорен Кіркегаард, які вже відійшли у вічність. Я також вдячний письменникам і публічним людям Раві Закаріасу, Малькольму Сміту, Енн Ламотт, Вейну Джекобсену, Мерлін Робінсон, Дональду Міллеру, Майї Ангелоу та багатьом іншим. Музична складова досить еклектична. Мене надихали «U2», Боб Ділан, Моббі, Пол Колмен, Марк Нопфлер, Джеймс Тейлор, Бебо Норман, Мет Вертц (щось надзвичайне!), Ніколь Норман, Амос Лі, Кірк Франклін, Девід Вілкокс, Сара Маклахлан, Джексон Брауні, «Індіго Гьолз», «Діксі Чікс», Ларрі Норман і Брюс

Кокберн.

Дякую тобі, Енн Райс, за те, що полюбила цю історію й благословила її своїм музичним даром. Це справжній подарунок для мене.

Більшість із нас має свій смуток, нереалізовані мрії й скалічені серця. У кожного з нас власна втрата, власна «хижа». Моя молитва про те, щоб ви відчували таку ж милість, яку відчув я. Нехай вічна присутність Тата, Ісуса й Сарайю наповнить вас ізсередини невимовною радістю й славою.

Вільям Пол Янг

АВТОБІОГРАФІЯ

Ми живемо у світі, в якому не існує поняття «нормального» як сталої ідеї чи концепції. Фундаментальну роль у нашому розумінні «нормальності» відіграє те, де і як ми росли змалку. Однак тільки тоді, коли на власній шкурі відчуємо контрастність і неоднозначність цього світу, перед кожним із нас постане виклик правдиво оцінити корінь своєї сутності.

Завжди вважав, що дитинство було «нормальним», хоча припускаю думку, що більшості читачів моя розповідь і мій життєвий шлях можуть здатися дещо незвичними. Я був старшим сином із чотирьох, народився

11-го травня 1955 року в містечку Гранд-Прері провінції Альберта у Канаді, проте переважну частину свого першого десятиліття провів із батьками, що служили місіонерами у гірській місцевості Нідерландської Нової Гвінеї (Західному Папуа), серед народу дані — племені папуасів, що з технологічної точки зору перебували у кам'яному віці. Ось таке середовище і стало моєю родиною, а мені, як першій білій дитині й водночас аутсайдеру, що ледве белькотів по-їхньому, випала честь опинитися в самому серці специфічної культури та спільноти. Інколи войовничі й агресивні, пронизані поклонінням духам, час від часу практикуючи ритуальний канібалізм, вони водночас залишили глибокий відбиток самоідентифікації та невідворотній слід у моєму характері та особистості.

Коли мене відправили в школу-інтернат, мені саме виповнилося шість рочків, і я був справжнім дані, тільки

білим. Посередині навчального року батьки несподівано вирішили повернутися в цивілізований Захід. Батько працював пастором кількох невеличких церков у Західній Канаді. Після випуску я нарахував тринадцять шкільних закладів, у яких довелося навчатися за той час. Заробляв собі на життя як радіоведучий у Біблійному коледжі, згодом — як рятувальник, а пізніше працював по-чорному на нафтових родовищах північної Альберти. Провів одне літо на Філіпінах і один тур із театральною трупою перед тим, як повернутися до Вашингтону в невеличкий готель для іноземних гостей «Фелловшип Хаус». Навчання в університеті з напрямку «Релігієзнавство» завершив *summa cum laude*, тобто, з відзнакою; то був Ворнер Пасифік Коледж у місті Портланд штату Орегон.

Наступного року зустрів Кім Воррен і одружився з нею, після цього певний час попрацював служителем великої приміської церкви, тоді ж паралельно навчався

у семінарії. Окрім того, певний час мав свій бізнес, також працював на роботодавців у різних сферах — від страхових агентств до будівельних компаній, від інвестиційних компаній до телекомунікаційних, від роботи за контрактом до виробництва продуктів харчування — займався всім необхідним, аби прогодувати сім'ю, що росла, мов на дріжджах. Я завжди був письменником, чого б це не стосувалося — пісень, поезії, новел чи звітів про служіння, та в той час не користувався цим даром для широкого кола читачів, лишень для друзів та сімейства. Хоча плідно використовував свій дар у бізнесі — писав матеріали для підприємств, створював веб-контент, бізнес-плани, маркетингові дослідження тощо.

Оповідання «Хижа» написав для своїх шістьох дітлахів, навіть не припускаючи думки про можливість його опублікувати. Статус «автора» — сюрприз як для мене,

так і для інших. Загалом, я людина проста; у мене єдина дружина, шестеро дітей, двоє племінниць, п'ятеро внуків (один із них от-от з'явиться на світ). Працював генеральним директором, швейцаром, продавцем в офісі свого товариша, власника підприємства, де виробляли різноманітні тканини, у місті Мілвокі штату Орегон... Жили в орендованому будиночку в містечку Грешам у тому ж Орегоні, а моя дружина Кім перетворила житло в чудову оселю. Свій час я присвячую любові до людей, що мене оточують. Навколо мене люди віри, дивовижні друзі; тепер серед них і ви...

Певна річ, є чимало фактів, котрі, однак, не зможуть цілком відобразити мою картину життя. Та й для її змалювання не вистачило б сторінок оцієї книжки. Життєва мандрівка була і неймовірною, і нестерпною, і відчайдушним прагненням вхопитися за благодать та зберегти цілісність. Оті факти не розкажуть про душевний

біль від постійного намагання адаптуватися до різних культур, про втрату близьких, знести яку було майже неможливо, про те, як одного разу волочив ноги вздовж залізничної колії і кричав у відповідь буревієві, про життя з почуттям сорому, таким глибоким та гнітючим, що постійно загрожував психіці, про мрії, не лишень зруйновані, а й викреслені зі свідомості через особисті невдачі, про надії, такі крихітні, що спусковий гачок, бувало, нав'язував єдину відповідь, аби поставити останню крапку. Оті факти не розкажуть і про потенціал любові та прощення, тяжкий шлях до примирення, спонтанні почуття благодаті та спільності, зцілення, що змінило життя, несподіване сповнення радістю.

Факти допомагають з'ясувати, де людина побувала й чим займалася, та часто приховують правду про те, ким була насправді. «Хижа» розповість набагато більше, ніж низка фактів. Певною мірою моє життя відображають

обоє героїв — Мак і Міссі. Та для автора вони означають набагато більше. Це майже підсумок мого життя. Для мене все полягає в Ісусі, Отці й Святому Духу, а стосунки з людьми й саме життя — це захоплива мандрівка вірою, якою живу кожного Божого дня. Усі прагнення, бачення й мрії померли багато років тому, й мені зовсім не цікаво воскрешати їх (у будь-якому разі, нині від того антикваріату добряче би тхнуло). Я нарешті збагнув, що мені було нічого втрачати, живучи вірою. Відчуваю неймовірну радість щохвилини й щодня, і мені не жаль часу, коли насолоджуюся благодатною присутністю свого небесного Татуся. Як на мене, досконалим і по-справжньому важливим у моєму житті є лише це!

Відповідальний редактор Т. Бойко
Редактори Г. Кирієнко, Ю. Шутенко

Переклад О. Лавриненко
Макет Т. Бойко
Обкладинка О. Ковінько
Ілюстрацій В. Кулік